

בס"ד

ספר מעגלי החיים

המעגל האישי

דברי תורה על מאורעות בחיי האדם:

הריון, לידה, ברית מילה, זבד הבת, פדיון הבן, חלאקה, יום הולדת,
בר מצווה, נישואים, גירושין, ייבום, חליצה, חנוכה הבית, סיום
מסכת, ייסורים, מסיבת הודיה ואבלות.

הספר כולל דברי תורה מגמרא, מדרשים, זוהר, אגדות וחידושים.

הספר כולל בנוסף סדר לימוד לחנוכה הבית ולליל ברית יצחק.

שנת התשס"ז ירושלים

כל הזכויות שמורות למחבר

ניתן להשיג את הספר בטלפון 02-5811133

הערות והארות יתקבלו בשמחה לכתובת
מעלות דפנה 133/3 ירושלים

OVADIA YOSSEF
RISHON LEZION
AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

עובדיה יוסף
הראשון לציון
ונשיא מועצת חכמי התורה

ירושלים 28/10/2018 JERUSALEM

הסכמה

הובאו לפני גליונות הספר "מעגלי החיים", מעשה ידי אומן, נטע נאמן, חכו ממתקים וכולו מחמדים, שמן תורק שמו, טעמו ונימוקו עמו הרב שמואל ירושלמי שליט"א אשר ליקט את דברי רבותינו, חדשים גם ישנים, בעניני מילה פדיון ועוד ענינים הסובבים את האדם בכל מעגל חייו, אשרי יולדתו, צינה וסוחרה אמיתו, ולפעלא טבא אמינא איישר חיליה לאורייתא.

ויהא רעוא שיזכה לברך על המוגמר בקרוב, ועוד יפוצו מעינותיו חוצה להגדיל תורה ולהאדירה, ויעלה מעלה במעלות התורה והיראה ובמדות תרומיות. אמן.

אורייתא

Rabbi CHAIM P. SCHEINBERG

Rosh Hayeshiva "TORAH ORE"

and Morah Hora'ah of Kiryat Mattersdorf

הרב חיים פינחס שיינברג

ראש ישיבת "תורה אור"

ומורה הוראה דקריית מטרסדורף

בס"ד, חודש תשרי, תשס"ז

מכתב ברכה

הנ"ה הביאו לפני ספר נכבד אשר בשם "מעגלי החיים" יקרא, והוא לקט דברי תורה והנהגות בכל הזמנים והעיתים העוברים על האדם במשך ימי חייו, מלוקט מדברי התורה, הגמרא הראשונים והמפרשים, אשר ליקטו וערכו בחן ובטוב טעם הרב שמואל ירושלמי שליט"א, והוא בחינת דבר בעתו מה טוב.

ואברכהו שספרו זה יעלה לרצון לפני כל המעיינים בו, ויפיקו הנאה מהנכתב בו, ויזכה לשבת כל ימיו באהלה של תורה מתוך הרחבת הדעת ומנוחת הנפש.

חיים פינחס שיינברג

רחוב פנים מאירות 2, ירושלים, ת.ד. 6979, טל. 537-1513 (02), ישראל
2 Panim Meiro St., Jerusalem, P.O.B. 6979, Tel. (02) 537-1513, Israel

בס"ד

ברוך שרגא
BARUCH SHRAGA

RABBI OF GIVAT SHAPIRA
AND CHIEF RABBINICAL
JUDGE OF THE ISRAEL CHIEF RABBINATE
AND BEIT YOSEF BEIT DIN TZEDEK

רב דגבעת שפירא
ואב בית הדין שע"י הרבנות ירושלים
ובד"צ בית יוסף

אלול ה'תשס"א נוסף לאלול תשס"א

הסכמה.

היו זמנא עיני גאוןא הספר מעגלי החיים

מעשה יצי אומן היקר והתנ"י ונ"ה לו ס' 2
ה"ה שמעאל יונתא שליט"א אשר אסף וליקט מעשרי
כ'לחט' כמאמרי ואתוונתם מהני מילי מעליא דבאשג
אל תפציהם מסכמים הטב אימא מלצר העשרו בארצי
אמו ול האמצעים הקטלנים בל תקבלת חיי האדם
בהיותי לי אצאלי וזהו צדדי מוסר ואגדה וצדלי
אל תנמי.

והיני לזנק אל כלל המתבר נ"ה שיכבד לזנק אל
המאמרי ופלו מעינ'ת' ח'צו וצדלי זה הניני

22 כ'אלא איתנה ונ"הא מעליא אמן

22 כ'גת - הית'רה

22 כ'ל שרגא

ת.ד. 41251 ירושלים 91411 טלפון: 02-5825430

YOSSEF ITSHAK

ROSH YESHIVA "HAZON OVADYA"

EDITOR "YALKUT YOSSEF"

יצחק יוסף

ראש הישיבה הגדולה "חזון עובדיה"

מח"ס "ילקוט יוסף"

תאריך: ח' אלול תשס"ו

עדרתי אל תפסר "מעגלי החיים" מעשה ידיו של פיקר
ופעולה, יקר ולא איש תחנה, גבול נאן ומבס, כש
ח"ה חוד שמואל ירושלמי אטא, והונוי שלקט טלס וסידר
דברים טורים ומעלות, דענינו מלה ופסיון, נישאן ונקלות,
בעקר דענינו אגדה ודברי מוסר מעגלי ודבורה צעא,
ואן ספק טיהיה דדבר ציכוי בודים, אישר חלילה
קאורייתא.

ויהי שפע למך על חמאגו מקור יאומי,
ויצא לנגדל ונהו ולמאדורה, אמן

החנה חמאגו

י. יוסף

רח' הרקמה 7, רוממה, ירושלים, מיקוד: 94468 טלפון: 02-5378010 פקס: 02-5387301

הרב דוד כהן מראשי ישיבת חברון

1000 13'3" 20.2

[illegible]

בס"ד

"חזון יעקב"

אגודה לתורה וחסד ולקירוב לבבות
בנשיאות הרה"ג יעקב יוסף שליט"א

ק"ה ק' חסן חסד

כ'ה'דה וצ'ד קחא, ב'ק
א'י מ'ב.3ח חס ה'ל.
ח'ז'ד'א לח'כ'ח קא'ח'כ'א.
וא'ז'ח'ך א'ת לח'ח'ז'ר ;
ש'י'צ'ב'ה ח'ה'ז'ד'י ת'ח'ה
ח'ה'א'ד'י'ר'ה ח'ח'ה' ש'ד'מ'ט'
ו'ח'ח'ה' ש'ל'ע'פ א'ח'ן
ח'ז'ר'כ'ת ח'ח'ה' י'ו'ס'ף

מטרות האגודה:

כולל לאברכים

★

פעילות ושיעורים

לנוער

★

שיעורים והרצאות

למבוגרים

כולל לפנסיונרים

★

שיעורים והרצאות

לנשים

★

גמ"ח

★

ספרית קלטות

★

חלוקת מצרכים

בחגים

למשפחות ברוכות

ילדים

תוכן ענינים

- דברים אחדים.....13.....**
- הריון ולידה.....16.....**
הרכבת הנשמה בגוף, יצירת הוולד, מי יתנני כירחי קדם,
מנפלאות הבורא, הפלה, מנהגים וסגולות למעוברת, שבעת
הכוכבים והשפעתם על שעת הלידה, סגולות לילודת, לידה
בעבר ובעתיד, מעלת חלב אם
- ברית מילה.....60.....**
י"ג בריתות על המילה, גדולה המילה, טעמי המצווה, שכר
מצוות מילה, ועונש הפרתה, שלום זכר, ליל ברית יצחק, ביום
הברית, קריאת שם לתינוק, תורה ומדע, ענייני אגדה,הברכות
בברית, סדר ברית מילה, לימוד בליל ברית יצחק, פינת ההלכה.
- זבד הבת.....154**
- פדיון הבן.....161**
מקורות המצווה, טעמי המצווה, חשיבות המצווה, חיוב פדיון
הבן, הפדיון, סעודת פדיון הבן, הגיגים, פינת ההלכה
- תספורת ראשונה.....187**
- בר מצווה.....193**
עול מצוות, מלחמת היצרים, מצוות תפילין, סמליות
שבתפילין, זהירות בתפילין, מבנה התפילין, עשיית התפילין,
סוגי הכתב, סדר הנחת תפילין, חנוך לנער על פי דרכו, לימוד
תורה, בזכות התפילין.
- יום הולדת.....244**
- נישואין.....252**
לא טוב היות אדם לבדו, אירוסין, נישואין – כיצד, חכמות
נשים, לקראת חופה, טקס החופה, כתובה, התחייבות הדדיות,

שבע ברכות, שמחת חתן וכלה, שלום בית, טהרת המשפחה,
פריה ורביה, פרפראות, פינת ההלכה.

319 חנוכת הבית

חינוך בית חדש, טעם חינוך הבית, התנהגות האדם במשכנו,
קביעת מזוזה, פינת ההלכה – מזוזה, מצוות מעקה, פינת
ההלכה – מעקה, זכר לחורבן, סדר חנוכת הבית, סדר הלימוד.

397 סיום מסכת

מקור לסיום מסכת, מעלת סיום מסכת, חיוב לימוד תורה,
מעלות התורה, הפוך בה והפוך בה דכולא בה, פרפראות.

432 גירושין

המקור, שורשי המצווה, עילה לגירושין, מזבח מוריד דמעות,
הגט.

445 ייבום

המקור, מתי יש חיוב ייבום, ייבום בימינו, סוד הייבום.

451 חליצה

המקור, שורשי המצווה, הרמז שבחליצה, אופן החליצה, שטר
חליצה, קשיים כתוצאה מחובת החליצה, מה עומד אחרי
מצוות ייבום וחליצה.

460 ייסורים

תפילה לפני שתגיע צרה, סגולות להינצל מצרה, ייסורים לשם
מה, ייסורי עוני, קבלת ייסורים באהבה, שכר הייסורים, עצות
להקל הייסורים, עצבות וייסורים, שמחה מעבירה ייסורים.

496 חולי

ורפא ירפא, תפילה לפני שיחלה, תפילות, קצבה למחלה, ביקור
חולים, פינת ההלכה.

507 מסיבת הודיה

חיוב הודיה, כל דעביד רחמנא לטב עביד, ניסים נסתרים,
מעלות ההודאה, נשמת כל חי, נס וטבע.

530..... אבלות.

הלנת המת, הלווית המת, הספד, קבלת הדין באהבה, גלגול נשמות, תחילת דינו של האדם, שבעה ימי אבלות, מטרת האדם עלי אדמות, לחזור בימי הבחרות לפני שיגיעו ימי הזקנה, ניחום אבלים, קשר עליון בין הורים וילדים, הקדיש, והחי ייתן אל לבו, ביאת המשיח, תחיית המתים, עניין המצבה, פינת ההלכה.

648..... לכל אירוע.

הנהגה עם הבורא, החיים בעולם הזה, זהירות, בין אדם לחברו, תמים תהיה עם ה' אלוך, חזרה, הוי דן את כל האדם לכף זכות.

דברים אחדים

יִתְבַּרַךְ הַבּוֹרָא וַיִּשְׁתַּבַּח הַיּוֹצֵר אֲשֶׁר זִיכְנִי לְהוֹצִיא לְאוֹר אֶת סֵפֶר מַעְגְּלֵי הַחַיִּים בְּמַעְגַל הָאִישִׁי, מֶה אֲשִׁיב לֵה' כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי. אֲנִי תַפִּילָה לְבוֹרָא עוֹלָם שִׁיזְכְּנִי לְהוֹצִיא לְאוֹר אֶת שְׁאֵר הַחֲלָקִים.

לֹא פַעַם יוֹשְׁבִים סְבִיב שׁוֹלְחָן בַּחֲתוּנָה אוֹ בְּבֵר מִצְוָה, בְּרִית מִלָּה אוֹ סֵתֶם מַסִּיבָה, וְאִזּוֹ פּוֹגְשִׁים אֲנָשִׁים מְכַל מִגּוּוֹן הַדְּעוּת, וְטַבְעֵי הַדָּבָר שֶׁמִּתְחִילִים לְדַבֵּר עַל כָּל נוֹשֵׂא שְׁבַעוֹלָם. וּבִטּוֹב לִיבָם לְאַחַר שֶׁאֲכָלוּ וְשָׁתוּ אֶף מִתְחִילִים לְדַבֵּר רִכִּילוֹת וְלִשׁוֹן הָרַע וְכָל מִינֵי דִיבּוּרֵי אִיסוּר.

אָדָם הַמִּצְוִיד בַּכֶּמָה וְכֶמָה מִינֵי "פְּרוֹסוֹת" שֶׁל דְּבָרֵי תוֹרָה, בִּמְקוֹם לִשְׁמוֹעַ וּלְדַבֵּר בְּדִבְרֵי חוֹלִין יִכּוֹל לְשַׁלּוֹף מִכִּיסוֹ "פְּרוֹסָה" הַמִּתְאַיֶּמָה לְזִמְנָן וּלְעֵנִיִּין אֶת חֲבֵרָיו לְשׁוֹלְחָן בְּדִבְרֵי תוֹרָה אֱלוֹ, לְדַבֵּר זֶה יֵשׁ הַשְׁפָּעוֹת גְּדוּלוֹת לְאִין עֶרֶךְ:

- א. הוּא מַזְכֶּה אֶת הָרַבִּים לִשְׁמוֹעַ דְּבָרֵי תוֹרָה.
- ב. מוֹנֵעַ אֶת הָרַבִּים מִדְּבָרִים בְּטָלִים וְאִסּוּרִים.
- ג. לֹא פַעַם דְּבָרֵי תוֹרָה אֱלוֹ יֵשׁ לָהֶם הַמִּשְׁךְ, אֲנָשִׁים נּוֹסְפִים הַיּוֹשְׁבִים סְבִיב הַשׁוֹלְחָן מְגִיבִים וְשׁוֹאֲלִים וּמוֹסִיפִים וְכַךְ הָעֵסֶק פֶּרָה וְרַבָּה.
- ד. מַצִּיל אֶת עַצְמוֹ וְאֶת הָאַחֵרִים מִדִּין שְׁבַמִּשְׁנָה (אֲבוֹת ג-ג) "שְׁלוּשָׁה שֶׁאֲכָלוּ עַל שׁוֹלְחָן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דְּבָרֵי תוֹרָה

כאילו אכלו מזבחי מתים" (תקרובת עבודה זרה).

ה. יש כאן מבחינת "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו", לא פעם הדברים עושים רושם והם מבחינת הזרע שנזרע ובמשך הזמן גם יצמחו דברים חיוביים.

עובדה הווה בדידי, שישבנו פעם קבוצת אנשים לאכול סביב שולחן אחד, והחלטתי לדבר על החובה המוטלת על האישה לילך בכיסוי הראש. הסברתי שהדבר אינו בגדר חומרה וחסידות בעלמא, אלא חיוב גמור מהתורה. לאחר הדברים החל ויכוח על הנושא והרגשתי שדברי לא עשו שום פרי.

לאחר כמה שנים פגשתי באישה אחת שהזכירה לי את אותו מעמד. אמרה לי: זוכר אתה על מה דיברת? אז נכנסו בלבי ספקות אולי כדאי להתחיל ללכת בכיסוי הראש אך לא היה לי האומץ. לאחר כמה חודשים ולאחר שקרה לי מקרה נוסף החלטתי להתחיל ללכת בכיסוי הראש.

ואכן "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו", האדם חושב שמיד לאחר דבריו הוא צריך לקצור את הפירות, אך הדבר לוקח זמן ודבר מצטרף לדבר עד שרואים פירות.

בספר זה קבצתי לכל אירוע שהאדם עובר עלי אדמות מרגע הלידה ועד שיבה טובה, דברי תורה אגדות מדרשים זוהר וקיצור הלכות רלוונטיות למאורע, וזאת כדי לתת לקורא הן ידע והן דברים שיוכל לומר בכל אירוע. בנוסף הכנסתי דברי חז"ל מול דברי המדע כדי להיווכח עד כמה דברי רבותינו עמוקים מיני ים.

כמו כן הכנסתי לספר דברים שימושיים לאירוע, כגון תפילות ברכות וטקסים, ואף סדר לימוד ליל ברית יצחק וסדר לימוד בחנוכת הבית.

יש לציין כי אין לי משלי ולא כלום בספר, הכל דברי חז"ל שקראתי או ששמעתי מרבותיי וקיבצתי לפי המאורעות. כשאמרתי דברים אלו לפני הרב ברוך שרגא שליט"א אמר לי את ההבדל שבין דבורה לעכביש. דבורה לא מייצרת משלה כלום, אלא מוצצת צוף מהפרחים ומוציאה דבש לאחר עיבוד שלה, שהוא מתוק לחיך. ואילו העכביש יוצר את חוטי העכביש משלו, שאינו חיוניים לאדם.

אני תקווה שהספר ישמש את הקורא שיוכל להפיק ממנו את מירב התועלת ויעזור לו לזכות גם את האחרים, ועל ידי זה אזכה גם אני.

ברצוני להודות להורי היקרים, אבי מורי עטרת ראשי ר' שלום אהרון חיים מנוחתו עדן, ותבדל לחיים ארוכים אמי מורתי נעימה גולסטן, אשר גדלו אותי במסירות נפש לתורה וליראה.

כמו כן ברצוני להודות לאשתי היקרה חיה אשר מאפשרת לי להתפנות ללימוד התורה, ועל עזרתה הרבה בהגהת הספר, הקב"ה יתן לה בריאות איתנה ונחת.

שאלתי ובקשתי מאת הבורא יתברך שיעזרני שאוכל לשבת בבית השם כל ימי חיי ולהגות בתורה הקדושה בבריאות איתנה ומתוך שלוות הנפש והגוף.

בברכת התורה
אני הקטן
שמואל ירושלמי

הריון

הרכבת הנשמה בגוף

קביעת תכונות גוף העובר

הגמרא במסכת נידה (טז:): דרש ר' חנינא בר פפא - אותו מלאך הממונה על ההריון "לילה" שמו, ונוטל את הטיפה ומעמידה לפני הקדוש ברוך הוא ואומר לפניו רבונו של עולם: טיפה זו מה תהא עליה גיבור או חלש, חכם או טיפש, עשיר או עני?
ואילו רשע או צדיק לא אמר, כמו שאמר רבי חנינא: הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו'".

אפשרות לשנות

ספר עקידת יצחק: יש מלאך ממונה על שעת ההיריון, והוא מזל המולד, שנוטל אותה הטיפה ומעמידה לפני הקב"ה, ושם קובעים מה תהא עליה לפי הכוח שמסר השם יתברך ביד המלאך ההוא מהתחלת הבריאה ומשם תהיה לה כוח על כל אחד מהתארים ההם, אם למעלה ואם לפחיתות.

עם כל זאת יכול ורשאי האדם בהשתדלות שכלי וחריצות אנושית להדיח מעליו רעת הוראתו ויקבל את הטוב מאת האלוקים עד שיהפוך מזה מצד אל צד, אם מעני אל עשיר כמו שנאמר **"ויד חרוצים תעשיר"** (משלי י'), ואם מפתי אל חכם כמו שאמר **"הולך אל חכמים יחכם"** (שם י"ג), ומחלש אל גיבור כמו שנאמר **"וטהר ידיים יוסיף אומץ"** (איוב י"ז).

ולפחות יהיה לאל ידו לעמוד כנגד אלו ההוראות עד שלא ייכנע צדקו מפניהם. כמו שיש כוח ברוע בחירותו וקלקול דרכיו להפוך אותם לרעה עם היות הוראתם עליו לטובה. וזה שקובעים מה תהיה על הטיפה. אבל צדיק ורשע לא קובעים, כלומר אלו הגזרות לא ימשלו על האדם באופן שבעבורם יהיה צדיק ורשע בהכרח אבל הכרעתם היא חלושה עד שהצדיק והרשע המה ימשלו בהם (ספר עקידת יצחק).

הרכבת הנשמה

(מדרש תנחומא)

בעת יצירת העובר

יצירת הוולד כיצירת העולם. אמר רבי יוחנן מהו שכתוב **"עושה גדולות עד אין חקר נפלאות עד אין מספר"** (איוב ט) תדע לך שכל הנשמות שהיו מן אדם הראשון ושיהיו עד סוף כל העולם כולם נבראו בששת ימי בראשית וכולן בגן עדן וכולן היו במתן תורה, שנאמר (דברים כט) **"כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום ואת אשר איננו פה עמנו היום"**. ומה שאמר עושה גדולות עד אין חקר, אלו גדולות שעושה הקב"ה ביצירת הוולד.

יצירת הגוף

בשעה שבא אדם לשמש עם אשתו רומז הקב"ה למלאך הממונה על ההריון ושמו "לילה", והקב"ה אומר לו: דע שזו הלילה נוצר אדם מזרע פלוני דע לך והישמר בזו הטיפה וטול אותה בכפך וזרע אותה בגורן לשס"ה חלקים, והוא עושה כן.

מיד נוטל המלאך בידו ומביא לפני מי שאמר והיה העולם ואומר לפניו עשיתי ככל אשר ציויתני וטיפה זו מה תהא נגזר עליה? מיד הקב"ה גוזר על הטיפה מה יהא בסופה, אם זכר אם נקבה, אם חלש אם גיבור, אם עני אם עשיר, אם קצר או ארוך, אם מכוער או נאה, אם עבה או דק, אם בזוי או גס, וכן גוזר על כל קורותיו.

אבל אם צדיק אם רשע לא, אלא הדבר ההוא נתן בידו של אדם בלבד שנאמר (שם ל) "ראה נתתי לפניך היום את החיים את הטוב ואת המוות ואת הרע".

בחירת הנשמה

מיד רומז הקב"ה למלאך הממונה על הרוחות ואומר לו הבא לי רוח פלוני שהיא בגן עדן ששמו פלוני ותארו כך וכך, לפי שכל הרוחות שעתידים להבראות כולם נבראו מיום שברא העולם עד שיכלה כל העולם הם מזומנים בבני אדם כמו שכתוב (קהלת ז) "מה שהיה כבר נקרא שמו", מיד הולך המלאך ומביא את הרוח לפני הקב"ה, וכשהיא באה מיד כורעת ומשתחוה לפני המלך מלכי המלכים הקב"ה.

הכנסת הנשמה לגוף

אותה שעה אומר הקב"ה לרוח היכנסי בטיפה זו שביד פלוני, פתח הרוח פיו ואומר לפניו רבוננו של עולם: די לי העולם שהייתי דר מיום שבראת

הגיע זמן לצאת לאוויר העולם, והוא אומר לו למה אתה רוצה להוציאני לאוויר העולם, אומר לו המלאך בני תדע שעל כורחך אתה נוצר ועכשיו דע שעל כורחך נולדת ועל כורחך אתה מת ועל כורחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. ואינו רוצה לצאת משם עד שמכהו ומכבה לו את הנר שהוא דלוק על ראשו ומוציאו לאוויר העולם בעל כורחו. מיד שוכח התינוק כל מה שראה ביציאתו וכל מה שהוא יודע. ולמה התינוק בוכה ביציאתו על מה שאבד מקום הנחה והרווחה ועל העולם שיצא ממנו.

שבע תקופות בעולם הזה

באותה שעה מתחלפים עליו שבעה עולמות:

עולם ראשון דומה למלך שהכל שואלים בשלומו ומתאווים הכל לראותו ומחבקים ומנשקים אותו מפני שהוא בן שנה.

עולם שני דומה לחזיר שהוא משחק באשפות כך הוולד משחק בצואה כשהוא בן שנתיים.

עולם שלישי דומה לגדי שהוא מרקד לכאן ולכאן במרעה טוב לפני אמו כך התינוק מתענג לפני אביו ואמו ומרקד לכאן ולכאן ומשחק והכל שמחים בו.

עולם רביעי דומה לסוס שהוא מהלך בשדות, ואימתי כשהגיע על פרקו כשהוא בן י"ח כשם שהסוס רץ ומשתבח כך הנער משתבח בבחורות.

עולם חמישי דומה לחמור שמניחים עליו אוכף, כך לבני אדם מניחים לו אוכפו עליו נותנין לו אישה ומוליד בנים ובנות, חוזר והולך לכאן ולכאן ומביא מזון ומפרנס לבניו ומכלכל, ונותנין עליו משא והוא מעומס מן בנים ובנות ואימתי כשהוא בן ארבעים שנה.

עולם שביעי ימי הזקנה - דומה לקוף שנשתנה דמותו מכל הבריות שואל על כל דבר ודבר (כמו תינוק) ואוכל ושותה כמו נער ומשחק כמו

תינוק וישוב לימי עלומיו בדעת אבל לא בדבר אחר, ואפילו בניו ואנשי ביתו מלעיגים עליו ומקללים אותו ושונאים אותו, וכשהוא דובר שום דבר אומרים לו הניחו לו כי הוא נער וזקן, והוא דומה לקוף בכל ענייניו ובכל דבריו, ואפילו התינוקות מלעיגים עליו ומשחקים בו, ואפילו צפור דרור ינערנו משנתו.

יציאה מעולם הזה

לסוף הגיע זמנו, בא לו אותו המלאך ואומר לו תכירני? אומר לו הן, ואומר לו למה באת לי היום מכל שאר הימים? אומר לו המלאך כדי להוציאך מן העולם כי הגיע זמנך להפטר, מיד מתחיל בוכה ומשמיע קולו מסוף העולם ועד סופו ואין הבריות מכירים ולא שומעין את קולו חוץ מן התרנגול בלבד. ואומר למלאך הלא כבר הוצאתני משני עולמות והכנסתני בזה העולם, אומר לו המלאך והלא כבר אמרתי לך שעל כורחך נוצרת ועל כורחך נולדת ועל כורחך אתה חי ועל כורחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני הקב"ה.

יום הדין

והן הן ארבעה מחנות הראה הקב"ה לאליהו ז"ל שנאמר (מלכים א כט) **צא ועמדת בהר וגו'**, אמר לו, אליהו, מה הן אלו ארבעה מחנות שאתה רואה? א"ל ריבון העולמים: איני יודע, א"ל הקב"ה אלו ארבעה עולמים שאדם עובר עליהם.

אלו הם: רוח גדולה וחזק הוא העולם הזה שהוא דומה לרוח שהוא עובר, ואחר הרוח רעש אחר העולם הזה יום המיתה שדומה לרעש שמרעיש כל גופו של אדם, ואחר הרעש אש הוא אחר המיתה דינה של גיהנום שהוא כלו אש, ואחר האש קול דממה דקה אחר דינה של גיהנום זה יום הדין הגדול שנאמר (יואל ב) **כי גדול יום וגו' אל יישאר בו אלא הקב"ה לבדו**

בעולמו בלבד, שנאמר (ישעיה ב) **ונשגב ה' לבדו ביום ההוא**, ועליו הוא מפורש בקבלה על ידי דוד מלך ישראל שנאמר (תהלים קלט) **לא נכחד עצמי ממך אשר עשיתי בסתר רוקמתי בתחתיות ארץ במדור התחתון שבמעיי אמו**.

התייעצות בבריאת האדם

כשרצה הקב"ה לעשות האדם אמר לתורה **"נעשה אדם וגו'"** אמרה התורה לפניו ריבון העולמים האדם שאתה רוצה לעשות קצר ימים ושבע רוגז יבא לידי חטא, ואם אין אתה מאריך אפך עמו ראוי שלא בא לעולם, אמר ועל חנם נקראתי **אֵרֶץ אֲפִים ורֶב חֶסֶד**. התחיל מקבץ את גופו של אדם הראשון מארבע רוחות העולם כדי שלא תאמר הארץ אין עפר גופך משלי אם לוקח ממזרח ויפטר במערב כדי שלא תאמר ארץ מערב אין עפר גופך משלי לא אקבלך, ולפיכך נטלו מארבע רוחות העולם כדי שבכל מקום שיפטר שתקבלו הארץ, כמו שנאמר (בראשית ג) **כי עפר אתה**.

בריאת אדם הראשון

י"ב שעות היה היום. בשעה ראשונה צבר עפרו של אדם, בשנייה גבלו מן המזרח למערב שנאמר (תהלים קלט) **אחור וקדם צרתני** אחור זה מערב וקדם זה מזרח כמו שנאמר **קדמה מזרחה** וראוהו ונתייראו מלפניו, היו סוברים שהוא בראם ובאו להשתחוות לו, אמר להן, למה באתם להשתחוות לי נבוא כולנו נראה כל הבריות שברא הקב"ה, והיה תמה בלבו התחיל משבח ומפאר ליוצרו ואומר (שם לא) **מה רב טובך אשר צפנת ליראיך ואומר מה רבו מעשיך ה'**, קם על רגליו והוא כתואר וכדמות אלוקים והיה קומתו אחריו והלבישו גאות ועוז והמליכו עליהם ליוצרו ואמרו ה' **מלך גאות לבש**.

יצירת הוולד

הוולד במעי אמו

הגמרא במסכת נידה (ל:) אומרת: דרש רבי שמלאי למה הוולד דומה במעי אמו? לפנקס (פרש"י – לוחות שכותבים בהם הגלחים) שמקופל ומונח ידיו על שתי צדעיו שתי אציליו על ב' ארכובותיו וב' עקביו על ב' עגבותיו, וראשו מונח לו בין ברכיו ופיו סתום וטבורו פתוח, ואוכל ממה שאמו אוכלת ושותה ממה שאמו שותה, ואינו מוציא רעי שמא יהרוג את אמו.

וכיון שיצא לאוויר העולם נפתח הסתום ונסתם הפתוח, שאלמלא כן אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת.

תנו רבנן שלשה חדשים הראשונים ולד דר במדור התחתון, אמצעיים ולד דר במדור האמצעי, אחרונים ולד דר במדור העליון, וכיון שהגיע זמנו לצאת מתהפך ויוצא וזהו חבלי אישה, והיינו מה שכתוב במשנה: חבלי נקבה מרובין משל זכר. ואמר רבי אלעזר מהו הפסוק "אשר עשיתי בסתר רקמתי בתחתיות ארץ" דרתי לא נאמר אלא רקמתי.

זכר או נקבה

הגמרא בנידה (שם): אמר רבי יצחק אמר רבי אמי: אישה מזרעת תחילה יולדת זכר איש מזריע תחילה יולדת נקבה, שנאמר "אישה כי תזריע וילדה זכר".

שומעים שיחות אמותיהם (ד"ר הנרי טדאבי – מיאמי).

- ד"ר מיכאל לברמן גילה במחקר, שבטרם הדליקה האם סיגריה כדי לעשן, גברו פעימות לב העובר.

מעשה נבין את המבואר במדרש (מד"ר תולדות 10, 1) על הפסוק האמור ברבקה בהיות יעקב ועשו עוברים ברחמה: **"וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקֶרְבָּהּ. וַתֹּאמֶר אִם כֹּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי? וַתֵּלֶךְ לְדַרֵּשׁ אֶת ה'** " (בראשית כה, כב), ובשעה שהיתה עוברת על בתי פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, על פתחי עבודת כוכבים עשו מפרכס לצאת. וזה שכתוב **זורו רשעים מרחם".**

כלומר, חז"ל ידעו מכח קבלתם בתורה שבעל פה את ביאור התורה שבכתב. **כי:**

- א. לעובר יש חוש או דרך מיוחדת על פיהם הוא מרגיש ויודע בדבר מקומות מיוחדים הנמצאים בסביבתו.
- ב. פרכוסים עזים של העובר החוזרים על עצמם כאשר האם עוברת בסמוך למקומות מסוימים - אינם מקריים, ויכולים ללמד על אופיו של העובר.
- ג. כאמור לעיל, העובר שומע קולות מן החוץ.

ראוי לציין שהמדע הצליח לעת עתה להשיג בכוחות עצמו את הנתון השלישי שהזכרנו. והרי אנו מביטים בו מן הצד, וממתינים בסבלנות להתפתחותו והתקדמותו אט אט בדרך להשגת שאר הנתונים הנ"ל אשר לימדנו בורא העולם, בתורתו.

הפלה

מבחינה הלכתית

התורה מקבלת את העובדה הביולוגית שעובר הינו יצור חי. לבו של העובר פועם כבר בתחילת השבוע הרביעי מההפריה. האורגנוגנזיס (שלב יצירת האברים) מסתיים, מבחינה חיצונית, בסוף השבוע השישי אחרי ההפריה. משיקולים ביולוגים לא ניתן למצוא קו ברור המפריד בין עובר שיוגדר כחי לבין כזה שלא יוגדר כחי, הקו המוחלט היחידי הוא רגע ההפריה. אחרי רגע זה - העובר הינו גוף חי מבחינתם של מדעי החיים. לכן ברור שהפלת עובר הינה ללא כל ספק, פגיעה ביצור חי.

על פי חז"ל תלותו המוחלטת של העובר באמו איננה מהווה הצדקה להתיר את הריגתו, כשם שתלותו המוחלטת של תינוק בן יומו איננה יוצרת היתר לרציחתו אפילו אם שיקולי נוחיות של האם דורשים זאת. באופן תיאורטי, ניתן להגיע מכאן להתייחסות להפלה יזומה כאל רצח.

ואכן יש סוברים ש"בן נח נהרג על העוברים", כלומר: בדיני בני נח, הפלת עובר חסר ישע נחשבת כרצח גמור. מקור לאיסור מצוי בספר בראשית, על פי פרשנותו של רבי ישמעאל בתלמוד: "שופך דם האדם באדם - דמו ישפך", איזהו אדם שהוא באדם? הוי אומר זה עובר במעי אמו.

מהי חומרת האיסור ?

לאור זאת, קיים ויכוח גדול בין הפוסקים מהי מידת החומרה של איסור הריגת עובר בדיני ישראל.

יש הסוברים שקיים כאן איסור רציחה גמור כמו שמבואר בדיני בני-נח, וההבדל היחידי בין הפלה בדיני בני נח לבין הפלה בדיני ישראל הוא בחומרת העונש בלבד: בדיני בני נח קיים עונש מוות על רציחת עובר,

בעוד שבדיני ישראל קיימת "רק" מיתה בידי שמים כעונש על המתת עובר.

לעומתם סוברים אחרים שאין איסור תורה בביצוע הפלה מלאכותית, אלא איסור דרבנן שמקורו בגזרת חכמים בלבד. לשיטה זו קיימים מצבים הכרוכים בסבל רב, בהם לא גזרו חכמים, ואז מותר להתנהג על פי דין תורה ולהתיר את ההפלה, וזאת כמובן לאחר התייעצות עם מורה הוראה מובהק. (הרב מרדכי הלפרין - המכון לחקר הרפואה על פי ההלכה)

היבטים רפואיים

על הקשר בין הפלות לסרטן אצל האישה

בגיליון האחרון של העיתון האמריקני לרופאים ומנתחים, כותב ג'ואל ברינד, ד"ר לרפואה מקולג' 'ברוך' שבניו-יורק, על הקשר בין הפלות לסרטן השד.

השאלה אם קיים קשר כזה עוררה ויכוח עוד בשנת 1996, כשהחוקרים ניתחו לראשונה 21 מחקרים והסיקו, כי אכן קיים קשר בין הפלות יזומות לסרטן השד.

המוסד הלאומי לסרטן בארה"ב קרא לתוצאות המחקר "לא מכריעות" ו"לא עקביות". 7 שנים אחר כך הודיע המוסד הלאומי לסרטן על ממצאים של מחקר משלו, שהצביעו על כך כי לא קיים קשר בין הפלות יזומות לסרטן. ניתוח מחודש זה פורסם ב"Lancet" בשנת 2004.

כעת, ברינד מעורר את הוויכוח שוב, הוא מדגיש כי, עם כל הראיות הקיימות, סביר להגיע למסקנה, שהפלות יזומות הן גורם סיכון לסרטן השד, זאת למרות הנטייה הרבה והמתפשטת בספרות המקצועית העדכנית לראות בהפלות הליך בטוח לנשים.

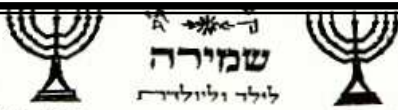
(ד"ר דניאל ים מומחה לתורת ההורמונים, החיסון והתזונה).

ועוד בעניין חלב אם

חלב אם מהווה מזון מושלם לתינוק, כיוון שהוא מכיל את כל חומרי המזון הדרושים לו: חלבונים, פחמימות, שומנים, ויטמינים ומינרלים. בהשוואה לחלב אם, חלב פרה אינו מכיל מספיק ויטמין C וויטמין D. חלב אם מכיל יותר סוכר (לקטוז) ופחות חלבון מחלב פרה.

להנקה יתרונות תזונתיים, בריאותיים, התפתחותיים, פסיכולוגיים וכלכליים לתינוק, לאם, למשפחה ואף לחברה האקדמיה האמריקאית לרפואת ילדים ממליצה להניק את התינוק, מכיוון "שחלב-אם הוא המזון המועדף לכל התינוקות, כולל הפגים והחולים". גם ארגון הבריאות העולמי ו-UNICEF ממליצים להניק מכיוון שאין דרך הדומה להנקה בהספקת מזון אידיאלי לשם גדילה והתפתחות טובה של התינוקות. ההנקה מהווה בסיס ביולוגי ורגשי ייחודי לשמירת הבריאות של האם ותינוק (ד"ר דורית ניצן קלוסקי; ד"ר פליציה שטרן)

שמירה ליולדת

שָׁרִי
שִׁיר לַמַּעֲלֹת אֲשֶׁר עָנִי אֶל הַרְרִים מִאֵן יָבֹא עֲזָרָה עֲזִירָה מִמֶּנִּי גִּישָׁתִי שִׁמְשִׁי וְאַרְץ
אֵל אֶרֶן לְמוֹת וְנִגְזַל אֶל יָמֹת שְׁמוֹרָה וְהֵנַח אֶל יָמֹת וְלֹא יִסָּן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל יִסְמַךְ
אֶצְדִּי עַד יִסְמַךְ יִסְמַךְ הַלְלוּ אֶת הַיְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּכָל יוֹמֵי חַיֵּינוּ וּבְכָל יוֹמֵי חַיֵּי הָעָם
וְהָאָרֶץ וְהַיָּם וְהַבְּרִיאָה יִסְמַךְ מְגִל רַע יִסְמַךְ

ס' עמ' 100. וכן נראה שיש להוסיף
הנהגה זו על ידי הנהגה זו.

והכלום שסוף סוף נשקף לעינינו.
אנחנו מבינים את המציאות הזו.
אנחנו מבינים את המציאות הזו.
אנחנו מבינים את המציאות הזו.

[illegible]

וְחַוָּה
וְיִשְׂרָאֵל
וְרִבְקָה
וְלֵאָה

לילת וכל בת יורה
חוצה
לא תחיה מבססה
תורה מבססה לא
תחיה לא מבססה
ירושלים

[illegible]

אדם
אברהם
יצחק
יעקב

פני יסגני יסגנולק
פניסר
סכססה ילא חודה
סכססה חודה לא
לא סכססה חודה

ברית מילה

י"ג בריתות על המילה

הגמרא בנדרים (לא:) כותבת: גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות ואלו הן:

- א. וְאַתָּנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ וְאַרְבָּה אוֹתְךָ בְּמֵאֵד מְאֹד:
(בראשית י"ב)
- ב. אֲנִי הֵנָּה בְּרִיתִי אִתְּךָ וְהָיִיתָ לְאֵב הָמוֹן (שם ד)
- ג. וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ. (שם ז)
- ד. וּבִין זֶרַעְךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתֶם לְבְרִית עוֹלָם לְהִיּוֹת לָךְ לְאֱלֹוִקִים וּלְזֶרַעְךָ אַחֲרֶיךָ: (שם ז)
- ה. וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶל אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אֹתָהּ וְזֶרַעְךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתֶם: (שם)
- ו. זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבִין זֶרַעְךָ אַחֲרֶיךָ הַמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר: (שם י)
- ז. וּנְמַלְתֶּם אֶת בָּשָׂר עֶרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם:
(שם יא)
- ח. הַמּוֹל יְמוּל יֶלֶד בֵּיתְךָ וּמִקְנֶת פֶּסֶף וְהִיתָה בְּרִיתִי בְּבִשְׂרְכֶם.
(שם)
- ט. לְבְרִית עוֹלָם: (שם יג)

בס"ד

ספר מעגלי החיים

המעגל האישי

דברי תורה על מאורעות בחיי האדם:

הריון, לידה, ברית מילה, זבד הבת, פדיון הבן, חלאקה, יום הולדת,
בר מצווה, נישואים, גירושין, ייבום, חליצה, חנוכה הבית, סיום
מסכת, ייסורים, מסיבת הודיה ואבלות.

הספר כולל דברי תורה מגמרא, מדרשים, זוהר, אגדות וחידושים.

הספר כולל בנוסף סדר לימוד לחנוכה הבית ולליל ברית יצחק.

שנת התשס"ז ירושלים

כל הזכויות שמורות למחבר

ניתן להשיג את הספר בטלפון 02-5811133

הערות והארות יתקבלו בשמחה לכתובת
מעלות דפנה 133/3 ירושלים

OVADIA YOSSEF
RISHON LEZION
AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

עובדיה יוסף
הראשון לציון
ונשיא מועצת חכמי התורה

ירושלים 28/10/2018 JERUSALEM

הסכמה

הובאו לפני גליונות הספר "מעגלי החיים", מעשה ידי אומן, נטע נאמן, חכו ממתקים וכולו מחמדים, שמן תורק שמו, טעמו ונימוקו עמו הרב שמואל ירושלמי שליט"א אשר ליקט את דברי רבותינו, חדשים גם ישנים, בעניני מילה פדיון ועוד ענינים הסובבים את האדם בכל מעגל חייו, אשרי יולדתו, צינה וסוחרה אמיתו, ולפעלא טבא אמינא איישר חיליה לאורייתא.

ויהא רעוא שיזכה לברך על המוגמר בקרוב, ועוד יפוצו מעינותיו חוצה להגדיל תורה ולהאדירה, ויעלה מעלה במעלות התורה והיראה ובמדות תרומיות. אמן.

אורייתא

Rabbi CHAIM P. SCHEINBERG

Rosh Hayeshiva "TORAH ORE"

and Morah Hora'ah of Kiryat Mattersdorf

הרב חיים פינחס שיינברג

ראש ישיבת "תורה אור"

ומורה הוראה דקריית מטרסדורף

בס"ד, חודש תשרי, תשס"ז

מכתב ברכה

הנ"ה הביאו לפני ספר נכבד אשר בשם "מעגלי החיים" יקרא, והוא לקט דברי תורה והנהגות בכל הזמנים והעיתים העוברים על האדם במשך ימי חייו, מלוקט מדברי התורה, הגמרא הראשונים והמפרשים, אשר ליקטו וערכו בחן ובטוב טעם הרב שמואל ירושלמי שליט"א, והוא בחינת דבר בעתו מה טוב.

ואברכהו שספרו זה יעלה לרצון לפני כל המעיינים בו, ויפיקו הנאה מהנכתב בו, ויזכה לשבת כל ימיו באהלה של תורה מתוך הרחבת הדעת ומנוחת הנפש.

חיים פינחס שיינברג

רחוב פנים מאירות 2, ירושלים, ת.ד. 6979, טל. 537-1513 (02), ישראל
2 Panim Meiro St., Jerusalem, P.O.B. 6979, Tel. (02) 537-1513, Israel

בס"ד

ברוך שרגא
BARUCH SHRAGA

RABBI OF GIVAT SHAPIRA
AND CHIEF RABBINICAL
JUDGE OF THE ISRAEL CHIEF RABBINATE
AND BEIT YOSEF BEIT DIN TZEDEK

רב דגבעת שפירא
ואב בית הדין שע"י הרבנות ירושלים
ובד"צ בית יוסף

אלול ה'תשס"א נוסחאות הקלסו

הסכמה.

היו זמנא עיני גאוןא הספר מעגלי החיים

מעשה יצי אומן היקר והתנ"י ונ"ה לו ס' 2
ה"ה שמעאל יונתא שליט"א אשר אסף וליקט מעשרי
כ'לחט' כמאמרי ואתוונתם מהני מילי מעליא דבאשג
אל תפציהם מסכמים הטב אימא מלצר העצור במצי
אמו ול המעדיה הקטלוגים ב"ה הקבלת חיי האצ"ה
בה'לם לי אצמ"ל ונהם צדי מוסר ואצ"ה אצ"ה
אל תנמי.

והיני אצ"ה אל כ'לר המתנ"י נ"ה שיכבד אצ"ה

המאמרי ופ'צו מעינ'ל' ח'צ"ה אצ"ה אל תנמי

22 כ'לר איתנה ונ"הנ"ל מעליא אומן

22 כ'לר - ה'תש"א

22 כ'לר שרגא

ת.ד. 41251 ירושלים 91411 טלפון: 02-5825430

YOSSEF ITSHAK

ROSH YESHIVA "HAZON OVADYA"

EDITOR "YALKUT YOSSEF"

יצחק יוסף

ראש הישיבה הגדולה "חזון עובדיה"

מח"ס "ילקוט יוסף"

תאריך: ח' אלול תשס"ו

עדרתי אל תפסר "מעגלי החיים" מעשה ידיו של פיקר
ופעולה, יקר ולא איש תחנה, גמול נאן ומבס, כשר
ח"ה חיד שמואל ירושלמי אטא, והונוי שקט טלס וסידר
דברים טורים ומעלות, דענינו מלה וכסיון, נישאן ונקלות,
בעקר דענינו אגדה ודברי מוסר מעגלי ודבורה צעא,
ואן ספק טיהיה דדבר ציכוי בודים, אישר חלילה
קאורייתא.

ויהי שפע למך על חמאגו מקור יאומי,
ויצא לנגדל ונהו ולמאדורה, אמן

חזרה חמאגו

י. יוסף

רח' הרקמה 7, רוממה, ירושלים, מיקוד: 94468 טלפון: 02-5378010 פקס: 02-5387301

הרב דוד כהן מראשי ישיבת חברון

1000 11/11 13'3' 20.2

[illegible]

בס"ד

"חזון יעקב"

אגודה לתורה וחסד ולקירוב לבבות
בנשיאות הרה"ג יעקב יוסף שליט"א

ק"ה ק' חסן חסד

כ'ה'דה וצ'ד וק'א, ב'ק
א'י מ'ב.3ח חס'ה'ל.
ח'ז'ד'א ו'מ'כ'ח ק'א'מ'כ'א.
ו'א'ז'ר'ך א'ת' מ'ח'ז'ר' ;
ש'י'צ'ב'ה ח'ה'ז'ד'י' ת'ו'ר'ה
ו'ה'א'ד'ו'ר'ה ח'ז'ו'ר'ה ש'ד'מ'ט'
ו'ח'ז'ו'ר'ה ש'ל'ע'פ' א'מ'
ח'ז'ר'כ'ת' ה'ת'ו'ר'ה

י'ו'ס'פ'

מטרות האגודה:

כולל לאברכים

★

פעילות ושיעורים

לנוער

★

שיעורים והרצאות

למבוגרים

כולל לפנסיונרים

★

שיעורים והרצאות

לנשים

★

גמ"ח

★

ספרית קלטות

★

חלוקת מצרכים

בחגים

למשפחות ברוכות

ילדים

תוכן ענינים

- דברים אחדים**..... 13
- הריון ולידה**..... 16
הרכבת הנשמה בגוף, יצירת הוולד, מי יתנני כירחי קדם,
מנפלאות הבורא, הפלה, מנהגים וסגולות למעוברת, שבעת
הכוכבים והשפעתם על שעת הלידה, סגולות לילודת, לידה
בעבר ובעתיד, מעלת חלב אם
- ברית מילה**..... 60
י"ג בריתות על המילה, גדולה המילה, טעמי המצווה, שכר
מצוות מילה, ועונש הפרתה, שלום זכר, ליל ברית יצחק, ביום
הברית, קריאת שם לתינוק, תורה ומדע, ענייני אגדה, הברכות
בברית, סדר ברית מילה, לימוד בליל ברית יצחק, פינת ההלכה.
- זבד הבת**..... 154
- פדיון הבן**..... 161
מקורות המצווה, טעמי המצווה, חשיבות המצווה, חיוב פדיון
הבן, הפדיון, סעודת פדיון הבן, הגיגים, פינת ההלכה
- תספורת ראשונה**..... 187
- בר מצווה**..... 193
עול מצוות, מלחמת היצרים, מצוות תפילין, סמליות
שבתפילין, זהירות בתפילין, מבנה התפילין, עשיית התפילין,
סוגי הכתב, סדר הנחת תפילין, חנוך לנער על פי דרכו, לימוד
תורה, בזכות התפילין.
- יום הולדת**..... 244
- נישואין**..... 252
לא טוב היות אדם לבדו, אירוסין, נישואין – כיצד, חכמות
נשים, לקראת חופה, טקס החופה, כתובה, התחייבות הדדיות,

שבע ברכות, שמחת חתן וכלה, שלום בית, טהרת המשפחה,
פריה ורביה, פרפראות, פינת ההלכה.

319 חנוכת הבית

חינוך בית חדש, טעם חינוך הבית, התנהגות האדם במשכנו,
קביעת מזוזה, פינת ההלכה – מזוזה, מצוות מעקה, פינת
ההלכה – מעקה, זכר לחורבן, סדר חנוכת הבית, סדר הלימוד.

397 סיום מסכת

מקור לסיום מסכת, מעלת סיום מסכת, חיוב לימוד תורה,
מעלות התורה, הפוך בה והפוך בה דכולא בה, פרפראות.

432 גירושין

המקור, שורשי המצווה, עילה לגירושין, מזבח מוריד דמעות,
הגט.

445 ייבום

המקור, מתי יש חיוב ייבום, ייבום בימינו, סוד הייבום.

451 חליצה

המקור, שורשי המצווה, הרמז שבחליצה, אופן החליצה, שטר
חליצה, קשיים כתוצאה מחובת החליצה, מה עומד אחרי
מצוות ייבום וחליצה.

460 ייסורים

תפילה לפני שתגיע צרה, סגולות להינצל מצרה, ייסורים לשם
מה, ייסורי עוני, קבלת ייסורים באהבה, שכר הייסורים, עצות
להקל הייסורים, עצבות וייסורים, שמחה מעבירה ייסורים.

496 חולי

ורפא ירפא, תפילה לפני שיחלה, תפילות, קצבה למחלה, ביקור
חולים, פינת ההלכה.

507 מסיבת הודיה

חיוב הודיה, כל דעביד רחמנא לטב עביד, ניסים נסתרים,
מעלות ההודאה, נשמת כל חי, נס וטבע.

530..... אבלות.

הלנת המת, הלווית המת, הספד, קבלת הדין באהבה, גלגול נשמות, תחילת דינו של האדם, שבעה ימי אבלות, מטרת האדם עלי אדמות, לחזור בימי הבחרות לפני שיגיעו ימי הזקנה, ניחום אבלים, קשר עליון בין הורים וילדים, הקדיש, והחי ייתן אל לבו, ביאת המשיח, תחיית המתים, עניין המצבה, פינת ההלכה.

648..... לכל אירוע.

הנהגה עם הבורא, החיים בעולם הזה, זהירות, בין אדם לחברו, תמים תהיה עם ה' אלוך, חזרה, הוי דן את כל האדם לכף זכות.

דברים אחדים

יִתְבַּרַךְ הַבּוֹרָא וַיִּשְׁתַּבַּח הַיּוֹצֵר אֲשֶׁר זִיכְנִי לְהוֹצִיא לְאוֹר אֶת סֵפֶר מַעְגְּלֵי הַחַיִּים בְּמַעְגַל הָאִישִׁי, מֶה אֲשִׁיב לֵה' כָּל תַּגְּמוּלוֹהִי עָלַי. אֲנִי תִפְּלָה לְבוֹרָא עוֹלָם שִׁיזְכְּנִי לְהוֹצִיא לְאוֹר אֶת שְׁאֵר הַחֲלָקִים.

לֹא פַעַם יוֹשְׁבִים סְבִיב שׁוֹלְחַן בַּחֲתוּנָה אוֹ בְּבֵר מִצְוָה, בְּרִית מִלָּה אוֹ סֵתֶם מַסִּיבָה, וְאִזּוֹ פּוֹגְשִׁים אֲנָשִׁים מִכָּל מַגּוּוֹן הַדַּעוֹת, וְטַבְעֵי הַדָּבָר שֶׁמִּתְחִילִים לְדַבֵּר עַל כָּל נוֹשֵׂא שְׁבַעוֹלָם. וּבִטּוֹב לִבָּם לֵאחֹר שֶׁאֲכָלוּ וְשָׁתוּ אֶף מִתְחִילִים לְדַבֵּר רִכִּילוֹת וְלִשׁוֹן הָרַע וְכָל מִינֵי דִיבּוּרֵי אִיסוּר.

אָדָם הַמִּצְוִיד בַּכֶּמֶה וְכֶמֶה מִינֵי "פְּרוֹסוֹת" שֶׁל דְּבָרֵי תוֹרָה, בִּמְקוֹם לִשְׁמוֹעַ וּלְדַבֵּר בְּדִבְרֵי חוֹלִין יִכּוֹל לְשַׁלּוֹף מִכִּיסוֹ "פְּרוֹסָה" הַמִּתְאַיֶּמֶה לְזִמְנָן וְלַעֲנִיִּין אֶת חֲבָרָיו לְשׁוֹלְחַן בְּדִבְרֵי תוֹרָה אֵלּוּ, לְדַבֵּר זֶה יֵשׁ הַשְׁפָּעוֹת גְּדוּלוֹת לֹאִין עֶרֶךְ:

- א. הוּא מִזְכֶּה אֶת הָרַבִּים לִשְׁמוֹעַ דְּבָרֵי תוֹרָה.
 - ב. מוֹנֵעַ אֶת הָרַבִּים מִדְּבָרִים בְּטָלִים וְאִסּוּרִים.
 - ג. לֹא פַעַם דְּבָרֵי תוֹרָה אֵלּוּ יֵשׁ לָהֶם הַמִּשְׁךְ, אֲנָשִׁים נּוֹסְפִים הַיּוֹשְׁבִים סְבִיב הַשׁוֹלְחַן מְגִיבִים וְשׁוֹאֲלִים וּמוֹסִיפִים וְכַךְ הָעֵסֶק פָּרָה וְרַבָּה.
 - ד. מִצִּיל אֶת עֲצָמוֹ וְאֶת הָאֲחֵרִים מִדִּין שְׁבַמִּשְׁנָה (אֲבוֹת ג-ג)
- "שְׁלוּשָׁה שֶׁאֲכָלוּ עַל שׁוֹלְחַן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דְּבָרֵי תוֹרָה

כאילו אכלו מזבחי מתים" (תקרובת עבודה זרה).

ה. יש כאן מבחינת "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו", לא פעם הדברים עושים רושם והם מבחינת הזרע שנזרע ובמשך הזמן גם יצמחו דברים חיוביים.

עובדה הווה בדידי, שישבנו פעם קבוצת אנשים לאכול סביב שולחן אחד, והחלטתי לדבר על החובה המוטלת על האישה לילך בכיסוי הראש. הסברתי שהדבר אינו בגדר חומרה וחסידות בעלמא, אלא חיוב גמור מהתורה. לאחר הדברים החל ויכוח על הנושא והרגשתי שדברי לא עשו שום פרי.

לאחר כמה שנים פגשתי באישה אחת שהזכירה לי את אותו מעמד. אמרה לי: זוכר אתה על מה דיברת? אז נכנסו בלבי ספקות אולי כדאי להתחיל ללכת בכיסוי הראש אך לא היה לי האומץ. לאחר כמה חודשים ולאחר שקרה לי מקרה נוסף החלטתי להתחיל ללכת בכיסוי הראש.

ואכן "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו", האדם חושב שמיד לאחר דבריו הוא צריך לקצור את הפירות, אך הדבר לוקח זמן ודבר מצטרף לדבר עד שרואים פירות.

בספר זה קבצתי לכל אירוע שהאדם עובר עלי אדמות מרגע הלידה ועד שיבה טובה, דברי תורה אגדות מדרשים זוהר וקיצור הלכות רלוונטיות למאורע, וזאת כדי לתת לקורא הן ידע והן דברים שיוכל לומר בכל אירוע. בנוסף הכנסתי דברי חז"ל מול דברי המדע כדי להיווכח עד כמה דברי רבותינו עמוקים מיני ים.

כמו כן הכנסתי לספר דברים שימושיים לאירוע, כגון תפילות ברכות וטקסים, ואף סדר לימוד ליל ברית יצחק וסדר לימוד בחנוכת הבית.

יש לציין כי אין לי משלי ולא כלום בספר, הכל דברי חז"ל שקראתי או ששמעתי מרבותיי וקיבצתי לפי המאורעות. כשאמרתי דברים אלו לפני הרב ברוך שרגא שליט"א אמר לי את ההבדל שבין דבורה לעכביש. דבורה לא מייצרת משלה כלום, אלא מוצצת צוף מהפרחים ומוציאה דבש לאחר עיבוד שלה, שהוא מתוק לחיך. ואילו העכביש יוצר את חוטי העכביש משלו, שאינו חיוניים לאדם.

אני תקווה שהספר ישמש את הקורא שיוכל להפיק ממנו את מירב התועלת ויעזור לו לזכות גם את האחרים, ועל ידי זה אזכה גם אני.

ברצוני להודות להורי היקרים, אבי מורי עטרת ראשי ר' שלום אהרון חיים מנוחתו עדן, ותבדל לחיים ארוכים אמי מורתי נעימה גולסטן, אשר גדלו אותי במסירות נפש לתורה וליראה.

כמו כן ברצוני להודות לאשתי היקרה חיה אשר מאפשרת לי להתפנות ללימוד התורה, ועל עזרתה הרבה בהגהת הספר, הקב"ה יתן לה בריאות איתנה ונחת.

שאלתי ובקשתי מאת הבורא יתברך שיעזרני שאוכל לשבת בבית השם כל ימי חיי ולהגות בתורה הקדושה בבריאות איתנה ומתוך שלוות הנפש והגוף.

בברכת התורה
אני הקטן
שמואל ירושלמי

הריון

הרכבת הנשמה בגוף

קביעת תכונות גוף העובר

הגמרא במסכת נידה (טז:): דרש ר' חנינא בר פפא - אותו מלאך הממונה על ההריון "לילה" שמו, ונוטל את הטיפה ומעמידה לפני הקדוש ברוך הוא ואומר לפניו רבונו של עולם: טיפה זו מה תהא עליה גיבור או חלש, חכם או טיפש, עשיר או עני?
ואילו רשע או צדיק לא אמר, כמו שאמר רבי חנינא: הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו'".

אפשרות לשנות

ספר עקידת יצחק: יש מלאך ממונה על שעת ההיריון, והוא מזל המולד, שנוטל אותה הטיפה ומעמידה לפני הקב"ה, ושם קובעים מה תהא עליה לפי הכוח שמסר השם יתברך ביד המלאך ההוא מהתחלת הבריאה ומשם תהיה לה כוח על כל אחד מהתארים ההם, אם למעלה ואם לפחיתות.

עם כל זאת יכול ורשאי האדם בהשתדלות שכלי וחריצות אנושית להדיח מעליו רעת הוראתו ויקבל את הטוב מאת האלוקים עד שיהפוך מזה מצד אל צד, אם מעני אל עשיר כמו שנאמר **"ויד חרוצים תעשיר"** (משלי י'), ואם מפתי אל חכם כמו שאמר **"הולך אל חכמים יחכם"** (שם י"ג), ומחלש אל גיבור כמו שנאמר **"וטהר ידיים יוסיף אומץ"** (איוב י"ז).

ולפחות יהיה לאל ידו לעמוד כנגד אלו ההוראות עד שלא ייכנע צדקו מפניהם. כמו שיש כוח ברוע בחירותו וקלקול דרכיו להפוך אותם לרעה עם היות הוראתם עליו לטובה. וזה שקובעים מה תהיה על הטיפה. אבל צדיק ורשע לא קובעים, כלומר אלו הגזרות לא ימשלו על האדם באופן שבעבורם יהיה צדיק ורשע בהכרח אבל הכרעתם היא חלושה עד שהצדיק והרשע המה ימשלו בהם (ספר עקידת יצחק).

הרכבת הנשמה

(מדרש תנחומא)

בעת יצירת העובר

יצירת הוולד כיצירת העולם. אמר רבי יוחנן מהו שכתוב **"עושה גדולות עד אין חקר נפלאות עד אין מספר"** (איוב ט) תדע לך שכל הנשמות שהיו מן אדם הראשון ושיהיו עד סוף כל העולם כולם נבראו בששת ימי בראשית וכולן בגן עדן וכולן היו במתן תורה, שנאמר (דברים כט) **"כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום ואת אשר איננו פה עמנו היום"**. ומה שאמר עושה גדולות עד אין חקר, אלו גדולות שעושה הקב"ה ביצירת הוולד.

יצירת הגוף

בשעה שבא אדם לשמש עם אשתו רומז הקב"ה למלאך הממונה על ההריון ושמו "לילה", והקב"ה אומר לו: דע שזו הלילה נוצר אדם מזרע פלוני דע לך והישמר בזו הטיפה וטול אותה בכפך וזרע אותה בגורן לשס"ה חלקים, והוא עושה כן.

מיד נוטל המלאך בידו ומביא לפני מי שאמר והיה העולם ואומר לפניו עשיתי ככל אשר ציויתני וטיפה זו מה תהא נגזר עליה? מיד הקב"ה גוזר על הטיפה מה יהא בסופה, אם זכר אם נקבה, אם חלש אם גיבור, אם עני אם עשיר, אם קצר או ארוך, אם מכוער או נאה, אם עבה או דק, אם בזוי או גס, וכן גוזר על כל קורותיו.

אבל אם צדיק אם רשע לא, אלא הדבר ההוא נתן בידו של אדם בלבד שנאמר (שם ל) "ראה נתתי לפניך היום את החיים את הטוב ואת המוות ואת הרע".

בחירת הנשמה

מיד רומז הקב"ה למלאך הממונה על הרוחות ואומר לו הבא לי רוח פלוני שהיא בגן עדן ששמו פלוני ותארו כך וכך, לפי שכל הרוחות שעתידים להבראות כולם נבראו מיום שברא העולם עד שיכלה כל העולם הם מזומנים בבני אדם כמו שכתוב (קהלת ז) "מה שהיה כבר נקרא שמו", מיד הולך המלאך ומביא את הרוח לפני הקב"ה, וכשהיא באה מיד כורעת ומשתחוה לפני המלך מלכי המלכים הקב"ה.

הכנסת הנשמה לגוף

אותה שעה אומר הקב"ה לרוח היכנסי בטיפה זו שביד פלוני, פתח הרוח פיו ואומר לפניו רבוננו של עולם: די לי העולם שהייתי דר מיום שבראת

אותי, למה רצונך להכניסני בטיפה זו סרוחה שאני קדושה וטהורה ואני גזורה מגזרת כבודך? מיד אומר הקב"ה לנשמה: עולם שאני מכניס אותך יפה לך ממה שהיית דר בו, ובשעה שיצרתך, לא יצרתך אלא לטיפה זו, מיד מכניסו הקב"ה לשם בעל כורחו. ואחר חוזר המלאך ומכניס הרוח לתוך מעי אמו ומזמנים לו שני מלאכים ושומרים אותו שלא יצא משם ושלא יפול.

מראות שרואה הנשמה

נר דלוק על ראשו כמו שכתוב "מי יתנני כירחי קדם כימי אלוה ישמרני בהלו נרו עלי ראשי" (איוב כט), ומביט ורואה מסוף העולם ועד סופו, נוטלו המלאך משם ומוליכו לגן עדן ומראה לו הצדיקים יושבים בכבוד ועטרותיהם בראשיהם, ואומר המלאך לאותו הרוח: תדע לך מי הם אלו? אומרת הרוח לא אדוני, חוזר המלאך ואומר לה הללו שאתה רואה נוצרו בתחילה כמותך בתוך מעי אמן ויצאו לעולם ושמרו התורה והמצוות לפיכך זכו ונזדמנו לטובה זו שאתה רואה.

יעוד האדם בעולם הזה

אומר לו המלאך, דע לך שסופך לצאת מן העולם ואם תזכה ותשמור התורה של הקב"ה תזכה לכך ולישיבת של אלו, ואם לאו דע וראה שתזכה למקום אחר. לערב מוליכו לגיהנום ומראה לו שם את הרשעים שמלאכי חבלה מכים אותן במקלות של אש וקוראים וי וי ואינם מרחמים עליהם. ואומר לו עוד אותו מלאך לאותו הרוח תדע מי הן אלו? ואומר לא אדוני, ואומר לו המלאך אלו הנשרפים נוצרו כמותך ויצאו לעולם ולא שמרו התורה וחוקותיו של הקב"ה לכך באו לחרפה זו שאתה רואה. ואתה דע לך שסופך לצאת לעולם והוי צדיק ואל תהי רשע ותזכה ותחיה לעולם הבא, ומנין שהוא כן שנאמר (משלי ד) "כי בן הייתי לאבי רך

ויחיד לפני אמי ויורני ויאמר לי יתמוך דברי לבך שמור מצוותי וחיה, כי בן הייתי לאבי" - קודם שיצאתי ממעי אמי הייתי בנו של הקב"ה, כי כן יסרני כמו האב שמייסר את בנו. רך ויחיד לפני אמי - העת שהייתי רך והייתי יחיד שלא היה שום אדם בחבורתי לפני אמי. ויורני המלאך ויאמר לי יתמוך דברי לבך שמור מצוותי וחיה - כמו שנאמר לעיל, ולכך על הכל מזהירו הקב"ה.

הנשמה רואה כל מה שיקרה לה

ומטייל אותו המלאך מן הבקר ועד הערב ומראה לו מקום שהוא עתיד למות בו ובמקום שהוא עתיד להיקבר בו, ואחר כך מוליכו ומטיילו על כל העולם ומראה לו את הצדיקים ואת הרשעים ומראה לו הכל. ובערב מחזירו לתוך מעי אמו, והקב"ה עושה לו שם בריח ודלתים שנאמר (איוב לח) "ויסך בדלתים ים" וכתוב (ישעיה נא) "ואשים דברי בפיך ובצל ידי כיסיתיך", עומד ואומר לו הקב"ה עד פה תבוא ולא תוסיף וגו'.

הוולד במעי אמו

והוולד מונח במעי אמו תשעה חדשים, ג' חדשים הראשונים דר במדור התחתון, והג' חדשים השניים דר במדור האמצעי, והאחרונים דר במדור העליון. וכשמגיע זמנו לצאת לאוויר העולם הוא מתגלגל ויורד ברגע אחת מן העליון לאמצעי ומן האמצעי לאחרון. ומכל מה שאמו אוכלת ושותה בראשונה הוא אוכל ושותה ואינו מוציא רעי, לפיכך נאמר "עושה גדולות עד אין חקר נפלאות עד אין מספר".

זמן היציאה לאוויר העולם

לסוף מגיע זמנו לצאת לאוויר העולם, מיד בא אותו המלאך ואומר לו

הגיע זמן לצאת לאוויר העולם, והוא אומר לו למה אתה רוצה להוציאני לאוויר העולם, אומר לו המלאך בני תדע שעל כורחך אתה נוצר ועכשיו דע שעל כורחך נולדת ועל כורחך אתה מת ועל כורחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. ואינו רוצה לצאת משם עד שמכהו ומכבה לו את הנר שהוא דלוק על ראשו ומוציאו לאוויר העולם בעל כורחו. מיד שוכח התינוק כל מה שראה ביציאתו וכל מה שהוא יודע. ולמה התינוק בוכה ביציאתו על מה שאבד מקום הנחה והרווחה ועל העולם שיצא ממנו.

שבע תקופות בעולם הזה

באותה שעה מתחלפים עליו שבעה עולמות:

עולם ראשון דומה למלך שהכל שואלים בשלומו ומתאווים הכל לראותו ומחבקים ומנשקים אותו מפני שהוא בן שנה.

עולם שני דומה לחזיר שהוא משחק באשפות כך הוולד משחק בצואה כשהוא בן שנתיים.

עולם שלישי דומה לגדי שהוא מרקד לכאן ולכאן במרעה טוב לפני אמו כך התינוק מתענג לפני אביו ואמו ומרקד לכאן ולכאן ומשחק והכל שמחים בו.

עולם רביעי דומה לסוס שהוא מהלך בשדות, ואימתי כשהגיע על פרקו כשהוא בן י"ח כשם שהסוס רץ ומשתבח כך הנער משתבח בבחורות.

עולם חמישי דומה לחמור שמניחים עליו אוכף, כך לבני אדם מניחים לו אוכפו עליו נותנין לו אישה ומוליד בנים ובנות, חוזר והולך לכאן ולכאן ומביא מזון ומפרנס לבניו ומכלכל, ונותנין עליו משא והוא מעומס מן בנים ובנות ואימתי כשהוא בן ארבעים שנה.

עולם שביעי ימי הזקנה - דומה לקוף שנשתנה דמותו מכל הבריות שואל על כל דבר ודבר (כמו תינוק) ואוכל ושותה כמו נער ומשחק כמו

תינוק וישוב לימי עלומיו בדעת אבל לא בדבר אחר, ואפילו בניו ואנשי ביתו מלעיגים עליו ומקללים אותו ושונאים אותו, וכשהוא דובר שום דבר אומרים לו הניחו לו כי הוא נער וזקן, והוא דומה לקוף בכל ענייניו ובכל דבריו, ואפילו התינוקות מלעיגים עליו ומשחקים בו, ואפילו צפור דרור ינערנו משנתו.

יציאה מעולם הזה

לסוף הגיע זמנו, בא לו אותו המלאך ואומר לו תכירני? אומר לו הן, ואומר לו למה באת לי היום מכל שאר הימים? אומר לו המלאך כדי להוציאך מן העולם כי הגיע זמנך להפטר, מיד מתחיל בוכה ומשמיע קולו מסוף העולם ועד סופו ואין הבריות מכירים ולא שומעין את קולו חוץ מן התרנגול בלבד. ואומר למלאך הלא כבר הוצאתני משני עולמות והכנסתני בזה העולם, אומר לו המלאך והלא כבר אמרתי לך שעל כורחך נוצרת ועל כורחך נולדת ועל כורחך אתה חי ועל כורחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני הקב"ה.

יום הדין

והן הן ארבעה מחנות הראה הקב"ה לאליהו ז"ל שנאמר (מלכים א כט) **צא ועמדת בהר וגו'**, אמר לו, אליהו, מה הן אלו ארבעה מחנות שאתה רואה? א"ל ריבון העולמים: איני יודע, א"ל הקב"ה אלו ארבעה עולמים שאדם עובר עליהם.

אלו הם: רוח גדולה וחזק הוא העולם הזה שהוא דומה לרוח שהוא עובר, ואחר הרוח רעש אחר העולם הזה יום המיתה שדומה לרעש שמרעיש כל גופו של אדם, ואחר הרעש אש הוא אחר המיתה דינה של גיהנום שהוא כלו אש, ואחר האש קול דממה דקה אחר דינה של גיהנום זה יום הדין הגדול שנאמר (יואל ב) **כי גדול יום וגו' אל יישאר בו אלא הקב"ה לבדו**

בעולמו בלבד, שנאמר (ישעיה ב) **ונשגב ה' לבדו ביום ההוא**, ועליו הוא מפורש בקבלה על ידי דוד מלך ישראל שנאמר (תהלים קלט) **לא נכחד עצמי ממך אשר עשיתי בסתר רוקמתי בתחתיות ארץ במדור התחתון שבמעיי אמו**.

התייעצות בבריאת האדם

כשרצה הקב"ה לעשות האדם אמר לתורה **"נעשה אדם וגו'"** אמרה התורה לפניו ריבון העולמים האדם שאתה רוצה לעשות קצר ימים ושבע רוגז יבא לידי חטא, ואם אין אתה מאריך אפך עמו ראוי שלא בא לעולם, אמר ועל חנם נקראתי **אֵרֶץ אֲפִים ורֶב חֶסֶד**. התחיל מקבץ את גופו של אדם הראשון מארבע רוחות העולם כדי שלא תאמר הארץ אין עפר גופך משלי אם לוקח ממזרח ויפטר במערב כדי שלא תאמר ארץ מערב אין עפר גופך משלי לא אקבלך, ולפיכך נטלו מארבע רוחות העולם כדי שבכל מקום שיפטר שתקבלו הארץ, כמו שנאמר (בראשית ג) **כי עפר אתה**.

בריאת אדם הראשון

י"ב שעות היה היום. בשעה ראשונה צבר עפרו של אדם, בשנייה גבלו מן המזרח למערב שנאמר (תהלים קלט) **אחור וקדם צרתני** אחור זה מערב וקדם זה מזרח כמו שנאמר **קדמה מזרחה** וראוהו ונתייראו מלפניו, היו סוברים שהוא בראם ובאו להשתחוות לו, אמר להן, למה באתם להשתחוות לי נבוא כולנו נראה כל הבריות שברא הקב"ה, והיה תמה בלבו התחיל משבח ומפאר ליוצרו ואומר (שם לא) **מה רב טובך אשר צפנת ליראיך** ואומר **מה רבו מעשיך ה'**, קם על רגליו והוא כתואר וכדמות אלוקים והיה קומתו אחריו והלבישו גאות ועוז והמליכו עליהם ליוצרו ואמרו ה' **מלך גאות לבש**.

יצירת הוולד

הוולד במעי אמו

הגמרא במסכת נידה (ל:) אומרת: דרש רבי שמלאי למה הוולד דומה במעי אמו? לפנקס (פרש"י – לוחות שכותבים בהם הגלחים) שמקופל ומונח ידיו על שתי צדעיו שתי אציליו על ב' ארכובותיו וב' עקביו על ב' עגבותיו, וראשו מונח לו בין ברכיו ופיו סתום וטבורו פתוח, ואוכל ממה שאמו אוכלת ושותה ממה שאמו שותה, ואינו מוציא רעי שמא יהרוג את אמו.

וכיון שיצא לאוויר העולם נפתח הסתום ונסתם הפתוח, שאלמלא כן אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת.

תנו רבנן שלשה חדשים הראשונים ולד דר במדור התחתון, אמצעיים ולד דר במדור האמצעי, אחרונים ולד דר במדור העליון, וכיון שהגיע זמנו לצאת מתהפך ויוצא וזהו חבלי אישה, והיינו מה שכתוב במשנה: חבלי נקבה מרובין משל זכר. ואמר רבי אלעזר מהו הפסוק "אשר עשיתי בסתר רקמתי בתחתיות ארץ" דרתי לא נאמר אלא רקמתי.

זכר או נקבה

הגמרא בנידה (שם): אמר רבי יצחק אמר רבי אמי: אישה מזרעת תחילה יולדת זכר איש מזריע תחילה יולדת נקבה, שנאמר "אישה כי תזריע וילדה זכר".

תנו רבנן: בראשונה היו אומרים אישה מזרעת תחילה יולדת זכר איש מזריע תחלה יולדת נקבה ולא פירשו חכמים את הדבר, עד שבא רבי צדוק ופירשו "אלה בני לאה אשר ילדה ליעקב בפדן ארם ואת דינה בתו" תלה הזכרים בנקבות ונקבות בזכרים.

היווצרות תאומים

על אופן היווצרות תאומים סבורים היו אנשי המדע שהם נוצרים רק משתי הזרעות, שלישיה משלוש וכו'. גם לאחר גילוי המיקרוסקופ סברו כי העובר נוצר מזירעון אחד בלבד עדיין לא היה ברור הגורם להיווצרות תאומים. בתקופות האחרונות גילו בעזרת כלי סריקה חדשניים כי תאומים נוצרים משתי ביציות.

אולם החידוש האחרון בתחום זה היה הגילוי המפליא כי תאומים

זהים נוצרים כתוצאה מביצית אחת ויחידה שהופרתה על ידי זירעון אחד ויחיד ונחלקה לשניים, ורק תאומים שאינם זהים נוצרים משתי ביציות.

אולם בתלמוד מסכת נידה (כז.) מסופר: מעשה שנולד ולד אחר חברו ג' חודשים, והרי הם תאומים ויושבים לפנינו בבית המדרש, והם יהודה וחזקיה בני רבי חייא.

הגמרא מקשה: הרי ידוע לנו שאין אישה מעוברת חוזרת ומתעברת ? אמר אביי – טיפה אחת הייתה והתחלקה לשנים, אחד נגמרה צורתה בתחילת שביעי ואחד לסוף תשיעי.

הרי לנו ידיעה מהתלמוד שיתכן שביצית מופרית אחת תתחלק לשני חלקים ומכל חלק ייווצר עובר. עיין עוד בנודע ביהודה(פ"א) בנושא.

עיבור האישה

עוד שם: ואמר רבי יצחק אמר רבי אמי אין אישה מתעברת אלא סמוך לוסתה שנאמר הן "בעוון חוללתי", ורבי יוחנן אמר סמוך לטבילה שנאמר ובחטא "יחמתני אמי" איך משמע שזה החטא לשון טיהור הוא דכתיב "וחיטא את הבית" ומתרגמים יטהר את הבית, ועוד מקור מכאן "תחטאני באזוב ואטהר".

מתי העובר נקרא יצור חי

מקובל כיום במדע שגלי המוח (EEG) קובעים את מותו של אדם, אם כן תחילת החיים הוא הופעת גלי המוח. גלי המוח מופיעים אצל העובר עוד הרבה לפני שהוא נולד, אלא שהשאלה מתי מופיעים גלים אלה, כלומר מתי הופך העובר מגוש בשר ליצור חי ?

לפי חז"ל: במסכת נידה (ל.) – המפילה ליום ארבעים אינה חוששת לוולד, ליום ארבעים ואחד תשב לזכר ולנקבה ולנידה. **ומסביר** הרמב"ם: הוולד נגמר לארבעים יום, המפלת פחות מארבעים יום אינו וולד.

המדענים בדור הקודם התייחסו לאמרות חז"ל בלגלוג, אך בשנים האחרונות (כ 30 שנה) החלו לבדוק באופן יסודי את גלי המוח של העובר

על ידי מכשור מתקדם שבודק עוצמת מתח של מליונית הוולט, וראה זה פלא:

כותב פרופסור דיוויד ליגר: למעשה נוכל לבחור כל תאריך למן היום **הארבעים** בערך שבו מסתמן המבנה הבסיסי של המוח, וניתן להבחין בפעילות מעטה של גלי המוח. וזה הרגע שמסמל את המעבר מגוש בשר ליצור חי.

מי יתנני כירחי קדם

לימוד תורה במעי אמו

הגמרא במסכת נידה (ל:) מספרת: ונר דלוק על ראשו של העובר וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו שנאמר **"בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלך חשך"** ואל תתמה שהרי אדם ישן כאן ורואה חלום באספמיה.

ואין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים שנאמר **"מי יתנני כירחי קדם כימי אלוה ישמרני"**, ואיזהו ימים שיש בהם ירחים ואין בהם שנים הוי אומר אלו ירחי לידה.

ומלמדים אותו כל התורה כולה שנאמר **"ויורני ויאמר לי יתמך דברי לבך שמור מצוותי וחיה"** ואומר **"בסוד אלוה עלי אהלי"** מאי ואומר וכי תאמר נביא הוא שאמר, בא שמע **"בסוד אלוה עלי אהלי"**.

וכיון שבא לאוויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה שנאמר **"לפתח חטאת רובץ"** ואינו יוצא משם עד שמשביעים

אותו שנאמר "כי לך תכרע כל ברך תשבע כל לשון", כי לך תכרע כל ברך זה יום המיתה שנאמר "לפניו יכרעו כל יורדי עפר", תשבע כל לשון זה יום הלידה שנאמר "נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו ולא נשבע למרמה".

ומה היא השבועה שמשביעים אותו תהי צדיק ואל תהי רשע ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע, והוי יודע שהקדוש ברוך הוא טהור ומשרתיו טהורים ונשמה שנתן בך טהורה היא אם אתה משמרה בטהרה מוטב ואם לאו הריני נוטלה ממך.

כתב בספר השל"ה: והנר משל האור הבהיר שהנפש מתלבשת בו ונכללת ממנו אשר מתוכו צופה ומביט, והיא ההשגה והידיעה בייחוד האל, שהוא מסוף העולם ועד סופו, ראשית המחשבה וסופה, ומזה עומד על סתרי התורה וטעמים המופלאים. וכמו שאמר שם ומלמדים אותו כל התורה כולה, שנאמר, **ויורני ויאמר לי וגו', ואומר, בסוד אלוה עלי אהלי.**

וכיון שיצא לאויר העולם בא מלאך וסטריו על פיו ומשכח ממנו כל התורה. וטעם הדבר, כדי שלא יהיה מוכרח במעשיו ותהיה לו הבחירה ויבחר בטוב, ואז בצאתו לגילוי מקדים יצר הרע ליצר טוב, כדרך הקליפה הקודמת לפרי. "**ואדם עייר פרא יולד**" (איוב יא, יב), "**ויצר לב האדם רע מנעוריו**" (בראשית ח, כא), עד אחר זמן בהגיעו לגדלות פועל בו היצר טוב. והנה לפי מראית עין נראה כי היצר הרע יותר זקן מיצר הטוב ולו משפט הבכורה, אבל באמת הוא להפך:

כתב בספר אור ושמש: ואבא מורי ז"ל ע"ה נתן סימן על זה, מאמרם ז"ל (נדה ל, ב) תינוק בזמן שהוא במעי אמו נר דלוק על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו, מיד שיצא לאויר העולם בא המלאך

וסטרו על פיו.

כך התינוק נער ישראל ואוהבהו כל זמן שהוא בחדר הורתו, אז נר מצווה ותורה אור אתו עמו, מיד שיצא לאוויר העולם בא המלאך הוא היצר הרע הוא השטן הוא מלאך המוות בר מינן, וסטרו על פיו. והסטירה היא כשמעורב עם בני אדם, אז ויפתח האתון את פיו בלשון הרע ורכילות ובליצנות וכאלה הרבה, כל עמל האדם לפיהו ומתאוה וחושק למלאות פיהו [הג"ה. אמר החכם, אין חוצץ בפני התאוה כעצימת עיניים] והרבה כזה.

על כן סגור יהיה האדם בששת ימי המעשה, רצוני לומר זמן עמידת עולם הזה, כי יום הוא אלף שנה, אזי הדרך הטוב להיות סגור באלה ימי המעשה היום לעשותם, אבל למחר לקבל שכרם, ביום השבת עולם הבא יפתח נחלה בלי מצרים, ועתה די לו ארבע אמות של הלכה, ואז וה' אתו הלכה כמותו.

בספר הפלאה כתב: ועוד פרשנו בזה מה שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קל"ט) **"גם חשך לא יחשיך ממך כחשכה כאורה כי אתה קנית כליותיי תסוכני בבטן אמי"**. רצונו לומר כי חשך העולם הזה דהיינו אם יעצום אדם עיניו מראות עיניי הגשמיות לא יחשיך ממך ואדרבה כחשכה כאורה כל מה שיחשיך עצמו מהסתכלות עיניי הגשמיות יותר יאירו אור עיני השכליות.

והביא ראיה לזה שאמרו חז"ל בהיותו בבטן אמו, שעדיין לא נחשכו עיניו הרוחניים בעיניי הגשמיים שלא ראה באוויר העולם, מלמדים אותו כל התורה כולה ורואה מסוף העולם עד סופו, פירוש שכל חיי העולם הזה אינם נחשבים לכולם אצלו ורואה תחילתם וסופם שהם כלום ונפסדים ומבין שהם כלא נחשבו גם עתה כנ"ל.

וכל זה הוא מפני שלא יצא לאוויר העולם ולא ראה העמל ואון של העולם הזה וזהו שאמר **"כי אתה קנית כליותיי תסוכני בבטן אמי"**, ר"ל

כשהייתי בבטן אמי קנית כליותיי לכל דברי תורתך.

ובא המלאך וסטרו.

כמבוא לעיל (נידה ל:): כיון שבא לאוויר העולם בא המלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה.

ונשאלת השאלה: אם לבסוף כשיוצא ישכח כל התורה כולה, למה טרח המלאך ללמדו את כל התורה כולה ?

כדי להבין זאת נספר **סיפור** שהיה בארצות הברית לפני כמה שנים. פרופסור גוי שהיה עוסק במתמטיקה והיה חזק ביותר בתחום, היה לו בנוסף תחביב ללמוד שפות, בכישורים שהיו לו היה קולט שפות במהירות. פעם סיפרו לו שיש עוד שפה שלא למד והיא שפת הארמית, אותה אפשר ללמוד רק אצל היהודים בישיבות בלימוד הגמרא.

הגיע הגוי לישיבה והחל ללמוד גמרא, אכן קלט מיד את השפה, יחד עם זאת החליט להתגייר מתוך אהבת התורה. וראה זה פלא מוח מבריק כזה לא היה מסוגל להבין את סוגיות הגמרא. הוא השקיע שעות רבות אך הגמרא לא נקלטת במוחו. הגיע הפרופסור לרב גדול (כמדומה לי הרב פיינשטיין) ושאל לפשר הדבר.

ענה הרב: עכשיו אני מבין למה מלמד המלאך את התינוק את כל התורה כולה למרות שלבסוף סטרו ומשכחו את כל התורה כולה, מה תכלית הלימוד. ועל פי זה מובן שתכלית הלימוד הוא להחדיר למוח את כוח ההבנה בתורה העליונה כבר במעי אמו, דבר שיעזור לו כשיצא לאוויר העולם להבין את התורה האלוקית. ולכן אותו פרופסור גוי שלא למד את התורה במעי אמו, צריך כוחות עצומים להשיג את ההבנה האלוקית, וזה דבר קשה מאוד.

מספרים שהפרופסור לא ויתר, השקיע לילות כימים ולבסוף נעשה תלמיד חכם חשוב (שמעתי מפי הרב יעקב סופר שליט"א).

שכיחה בשעת לידה

למרבה הפלא כותב ד"ר תומס ורני בספרו "החיים המסתוריים" על זכרוננו של עובר ועל השכיחה בלידה, וכך הוא כותב:

אדם השוכח אירועים אין זה אומר שאבדו כל הזיכרונות ללא תקנה, אלא הם מודחקים עמוק בתודעתו. אחד הגורמים העלולים לגרום להם לחמוק מהזיכרון ההכרתי הוא שימוש בחומר "אוקסיטוצין", סוג הורמון המפקח על התכווצויות חבלי הלידה.

ניסוי שנערך גילה שכמויות גדולות של "אוקסיטוצין" אצל בעלי חיים גורמים לשכחה ואובדן הכישורים שלהם. ידוע כי האישה אחוזת הצירים מזרימה הורמון זה לגופו של עובר מסיבה לא ברורה, וכתוצאה מכך שוכח העובר את אירועי הלידה.

על מאמר חז"ל הנ"ל כותב הרמח"ל: "כי יש מלאכים פקידי הטבע הגשמי המחזיקים כל חלקי הגשמיים בחוקותיהם הטבעיים" (דרך השם ב/ה).

הרי לנו המלאך פקיד הטבע מקיים מאמר חז"ל ומשכיח התורה מהנולד, אך מסתבר שלא מאבדן לגמרי, כשירצה האדם ללמוד את התורה, הרי יוכל לרוכשה בקלות יחסית (ולא כמו אותו פרופסור גוי).

מנפלאות הבורא

התקין לו ממנו בניין עדי עד

בשבע ברכות של הנישואים ברכה שיטית אנו מברכים: **בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. בְּצֶלֶם דְּמוּת תְּבַנִּיתוֹ. וְהִתְקִין לוֹ מִמֶּנּוּ בִּנְיָן עַדִּי עַד. בְּרוּךְ אַתָּה ה', יוֹצֵר הָאָדָם:**

מה הכוונה לבניין עדי עד ?

משל למהנדס בעל שם עולמי שגאונות פורצת מעל ומעבר לכל גאון אחר, אשר המציא ובנה מחשב על עם יכולות אדירות, אחת התכונות החשובות של המחשב שהמחשב עצמו יוכל לבנות מחשב נוסף עם אותם תכונות, כולל בניית כל רכיבי האלקטרוניקה החל מאפס, וגם המחשב החדש שנבנה על יד המחשב המקורי יוכל לבנות מחשב עם אותם תכונות, עדי עד. ,,,, הייתכן ?

מסתבר שהקב"ה ברא את האדם המופלא בין השאר עם התכונות הנ"ל.

הקב"ה נתן כח בתא הזרע של האב והאם את כל החוכמה כדי ליצור אדם חדש, שיהיה גם לו את החוכמה והיכולות ליצור דור חדש, עדי עד.

מדענים גילו פלאים רבים בתהליך התפתחותו של עובר לתינוק מושלם. כמה מתוחכם התכנון של מערכת מורכבת ומופלאה זו הפועלת בצורה כה מושלמת, וכמה אנו חייבים תודה על היכולת להבין זאת.

ד" ספטנר \ אל המקורות (גליון מספר 4)

יצור אנושי, כמו כל בעל חיים, מתפתח מעובר. העובר התפתח מתא אחד – ביצית מופרית. התא הזעיר ממנו מתחילה ההתפתחות, גודלו כעשירית המילימטר.

למרות זעירותו, הוא יותר מסובך ויותר מתוחכם ממחשב מודרני הגדול והמתוחכם ביותר.

אמנם אנו משווים את התא למחשב, אבל התא פועל לא רק כמחשב, אלא גם יוצר ובונה. הוא יוצר תינוק – אדם מושלם בהדרגת תכנית המאוחסנת בגרעין התא. תוכנית זו מסודרת בכרומוזומים בתוך מולקולה הנקראת ד.נ.א. הנמצאת בגרעינו של התא, במרכזו ה-ד.נ.א. מורכב מרצפים ארוכים של נוקלאוטידים המשמשים כסמלים, אותות, והם נושאים את המידע הנצרך להתפתחות.

יצירת התאים:

חלקים מרצף האותות הם צופנים לחומצות – אמינו. ה-ד.נ.א. מדריך את הייצור של חומצות-אמינו ליצירת מולקולות חלבון המשמשות אבני בנין לתא, וכאנזימים המזרזים פעולות בין-כימיות בתוך התא. החלבונים מפקחים על כל הפעולות המולקולריות בתא ועל האנרגיה המופקת מ"תחנות הכוח" שבו. התא מנהל את תוכניותיו על ידי הפעלת קטעים מן ה-ד.נ.א. לסירוגין בהתאם לתכניותיו.

מזה זמן רב ידוע שהכרומוזומים מכילים את המידע התורשתי של האורגניזם. יחידות מידע תורשתי נקראות גנים. במישור המולקולרי, הגן מוגדר כקטע של ה-ד.נ.א. בו מוצפן המידע ליצירת קבוצה של חלבונים. אחדים מן החלבונים הללו שולטים על ההחלטה איזה קטע של ה-ד.נ.א. יהיה פעיל ברגע נתון.

יכולת זו מעניקה לתוכנית את מלוא הגמישות של מחשב. כאשר תא הביצית מופרה על ידי תא הזרע, שני התאים מתמזגים, ותוכנית ההתפתחות מתחילה לפעול, ניתנת הוראה לגנים מסוימים המפעילים את התחלקות התא לשני תאים. כל אחד משני התאים שנוצרו מכיל תוכנית ד.נ.א. הזהה לזו שהייתה בתא המקורי. שני התאים מתחלקים לארבעה, והארבעה לשמונה, כשהם מפעילים אותם הגנים. בשלב מסוים של התחלקות (כשמספר הגנים הוא מאה בערך), התאים ממשיכים להתחלק אך הם שונים זה מזה כי הם מפעילים גנים שונים. קובץ התאים בשלב זה נקרא עובר. והתהליך בו התאים השונים מפעילים תכניות התפתחות שונות נקרא התמיינות.

בתחילה ניזונים התאים מחומרים המצויים בתא הביצית המקורי. לבסוף נוצר חיבור בין העובר לבין אימו דרכו יקבל את הזנתו ואת החמצן הדרוש לו, ודרכו יפטר ממוצרי הפסולת שלו. אבל עוד לפני שהשליה יכולה לתפקד חייב העובר לפתח מערכת של מחזור דם.

יצירת האברים

המון התאים שנוצרו מהתחלקות התאים, יוצרים שכבות ואברי הגוף השונים נוצרים מחלקים שונים של השכבות. תאים הנמצאים במקום שתאי עצבים ומוח צריכים להיווצר, נעשים תאי עצבים ומוח. תאים במקום שצריך להיווצר שם עור, נעשים תאי עור. אברים רבים נוצרים במקומות הנכונים מהתאים הנמצאים שם, מערכת מחזור הדם נוצרת מהתאים הנמצאים במקומות שנועדו להיות כלי דם. תאים אלה מתחברים זה לזה ליצור את הצינורות שיהיו כלי דם.

כאשר צינורות אלה נסגרים, התאים שנלכדו בתוכם הופכים לתאי דם. כאשר כל קטעי כלי דם מתחברים ויוצרים מערכת רצופה של כלי דם, באותו זמן חלק של הצנרת הזאת ממשיך להתמייין להיות לב. כאשר הלב

מושלם, הוא מתחיל לפעול כמשאבה. באותו זמן נסגר המקור של חומרי מזון, והשליה המושלמת על חיבוריה מספקת חומרי מזון מן האם אל מערכת מחזור הדם של העובר. הלב פועם והדם מתחיל לזרום, המבנה מושלם והתיזמון אף הוא מושלם.

העובר ממשיך לגדול ולהתמייין כדי ליצור את כל האיברים של מבוגר. מוח, גפיים, עיניים, כבד, מערכת עיכול, כליות, ריאות ועוד. כולם נוצרים במקומות הנכונים. כאשר התינוק נוצר במלואו, הוא מוכן לעזוב את אימו. חבל הטבור נחתך, והתינוק מתחיל לנשום ולחיות באופן עצמאי.

פיקוח על ידי תאי DNA

כל תהליך ההתפתחות התחיל מתא אחד שהתפתח לתינוק מושלם. כל צעד תוכנת ב-D.N.A. של כל תא. בכל שלב, כל תא הפעיל מספר מסוים של גנים בעוד הוא משבית גנים אחרים, הכל בהתאם למצב של התא ולמצב התאים השכנים. מצב התא נקבע על ידי החומרים הכימיים שבו, ובמיוחד החלבונים שייצר. התא עוקב אחרי המצב של שכניו התאים על ידי אותות כימיים שהוא מקבל מהם. מדענים מגלים מה הם האותות הכימיים וכיצד הם פועלים.

החלבונים החדשים הנוצרים על ידי הפעלת גנים אחרים משנים את מצבו של התא, ושכניו משנים אף הם את מצבם. מצבים אלה מכתיבים את הגנים הבאים שיפעלו ואת הגנים שפעילותם תושבת בהחליטם בכך את מצבו הבא של התא. בתהליך זה של צעד אחר צעד, כשכל תא מגיב לאותות הכימיים שהוא יצר ולאותות שהוא מקבל משכניו הקרובים, כל האיברים הנחוצים נבנים. כל אחד במקום הנכון ובזמן המדויק.

מדענים גילו פלאים רבים בתהליך התפתחותו של העובר לתינוק מושלם. פלאים רבים עוד יותר ממתנינים עדיין לגילויים. כמה מתוכם התכנון של מערכת מורכבת ומופלאה זו הפועלת בצורה כה מושלמת, וכמה אנו חייבים תודה על היכולת להבין זאת.

מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנייך: הכל מתוכנן בקפידה

בעובר המתפתח יש אין ספור תאים המיועדים להפוך לעין. הם מתחילים להתרקם בתהליך מסובך ביותר המורכב ממאות תמרונים שונים. כל אחד מאותם תמרונים חייב להתבצע בדיוק מושלם, שאם לא כן, לעולם לא תושג התוצאה הנדרשת. כל אחד מאותם מאות שלבי פעולה מהווה הכנה חיונית ומדוקדקת לשלב הבא.

מיליוני התאים הנוטלים חלק בביצוע כל צעד, אינם מתפתחים באופן עצמאי, אלא תוך כדי קואורדינציה מורכבת עם כל התאים האחרים. בזמן שבו התהליך מתבצע, משמר כל תא בנפרד את הסידור הפנימי שלו. נוצרות אין ספור מולקולות מסוגים שונים, ותהליכים כימיים ופיזיקליים מדהימים מבוצעים בדיוקנות מירבית. למעשה, כל תא הוא עיר מבוצרת המעסיקה שומרים המפקחים על כל נכנס ויוצא. היא גם בעלת מפעלים המייצרים חלבונים מורכבים וחיוניים, ובעלת צבאות של חומרים אנטיביוטיים ופגוסייטים ניידים שמטרתם לגרש פולשים.

האומנם זה מקרה

האם כל זה הינו תוצר של מזל בלבד, כפי שמאמינים חסידי האבולוציה. הם עצמם אומרים: "אין אנו יכולים להסביר את ההסתגלות המופלאה, מעבר לאמירה כי מדובר בתוצאה של תאונה" (הפילוסופיה של המדע). מהו "טבע"! האם יכול מקרה "להכשיר" כיוון כלשהו שאליו הוא לא התכוון? או האם מסוגלים שינויים אקראיים בגנים לתכנן מהלך מורכב להפליא? האם מסוגלת תאונה המתרחשת למערכת כלשהי לתכנן "מערכת שלא תאמן"?

כבר בשעה שבה נולד זוג ההורים, נעשו ההכנות עבור צאצאיהם

העתידיים. כל אחד משני ההורים נולד עם מערכות שונות המיועדות לצורך הצאצאים, מערכות אשר בעת הלידה של האדם עצמו הן חסרות תועלת, והן מצפות לתפקידן העתידי.

הכנת המערכות אצל ההורים

כבר בעת לידתם ידוע כי שתי מערכות נפרדות אלו, אצל כל אחד מן ההורים, נבראו במטרה להתאחד בעתיד עבור הצאצאים. זוג התינוקות הללו, אשר עתידים להפוך להורים, נושאים את המידע על אודות העתיד ומכינים את עצמם לקראתו בכל פרט נדרש.

הדחף לגדל ילדים הינו כשלעצמו תופעה מופלאה של ידע עתידי. האנושות היתה מסוגלת להכיר את בורא העולם תוך כדי התבוננות בפלא זה, אולם ספרי הלימוד מנערים את חוצנם מהפלא, בהציגם אותו כ"הסתגלות" או כ"התפתחות מקרית", למרות ש"מקרה" זה דומה לגורד שחקים שקם לפתע, ללא כל תכנון או נקיפת אצבע, מתוך חולות המדבר... (ערכים)

שלושה השותפים באדם.

הגמרא במסכת נידה אומרת: שלשה שותפים יש באדם: הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו. אביו מזריע הלובן שממנו עצמות וגידים וציפורנים ומוח שבראשו ולובן שבעין, אמו מזרעת אודם שממנו עור ובשר ושערות ושחור שבעין, והקדוש ברוך הוא נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וראיית העין ושמיעת האוזן ודבור פה והלוח רגלים ובינה והשכל. וכיון שהגיע זמנו להיפטר מן העולם הקדוש ברוך הוא נוטל חלקו, וחלק אביו ואמו מניח לפנייהם.

דרש רב חינוך בר פפא מהו מה שכתוב עושה גדולות עד אין חקר ונפלאות עד אין מספר, בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם, מדת בשר ודם נותן חפץ בחמת צרורה ופיה למעלה ספק משתמר ספק אין משתמר, ואילו הקדוש ברוך הוא צר העובר במעי אישה פתוחה ופיה למטה ומשתמר.

דבר אחר אדם נותן חפציו לכף מאזנים כל זמן שמכביד יורד למטה ואילו הקדוש ברוך הוא כל זמן שמכביד הוולד עולה למעלה.

דרש רבי יוסי הגלילי מהו מה שכתוב אודך (ה') על כי נוראות נפילתי נפלאים מעשיך ונפשי יודעת מאד, בא וראה שלא כמדת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם. מדת בשר ודם נותן זירעונים בערוגה כל אחת ואחת עולה במינו, ואילו הקדוש ברוך הוא צר העובר במעי אישה וכולם עולים למין אחד. דבר אחר צבע נותן סמנים ליורה כולן עולים לצבע אחד, ואילו הקדוש ברוך הוא צר העובר במעי אישה כל אחת ואחת עולה למינו

חלק האב בעובר

חוקרי ימי קדם תהו מה חלקו של האב בוולד, ומה כוחה של האם, ולכלל דעה לא הגיעו. אריסטו טען שכוח האב הוא העיקרי, לעומתו יש שטענו שכוח האם הוא העיקרי. רק בשנת 1875 לפני כ 120 שנה הוכיח אוסקר הארוויג כי משהו מהאב ומשהו מהאם מתמזג ונוצר יצור חדש.

מאידך בתלמוד כבר לפני 1,500 שנה אנו מוצאים :

תנו רבנן שלשה שותפים יש באדם: הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו.
אביו מזריע הלובן שממנו עצמות וגידים וציפורנים ומוח שבראשו ולובן שבעין.

אמו מזרעת אודם שממנו עור ובשר ושערות ושחור שבעין.
והקב"ה נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וראיית העין ושמיעת האוזן
ודבור פה והלוך רגלים ובינה והשכל.
וכיון שהגיע זמנו להפטר מן העולם הקדוש ברוך הוא נוטל חלקו וחלק
אביו ואמו מניח לפנייהם (מסכת נידה לא.)

הטבור ננעל אחר הלידה או לא ?

הטבור משמש לעובר במעי אמו כשער כניסה של מזון וחמצן. אחר
הלידה טוענים אנשי הרפואה כי תפקידו של הטבור מסתיים לחלוטין.

לא כך סובר אחד הקדומים, הובא בספר המנהגים, שכתב : "לירקון
שקוראים געבל-זאכט (=צהבת) יקח יונה זכר- לזכר (=לחולה זכר),
ונקבה- לנקבה, ויושיבנה על טבורו, ותשאב היונה כל הירקות
(זיהום הצהבת) עד גמירה, והיונה תמות. בְּדוּק!".

כלומר הטבור עדיין ממשיך לתפקד ואינו סגור לגמרי כל חיי האדם. ועל
פי זה נוהגים חלק מהאנשים לטפל במחלת הצהבת בשיטה זו, דבר
שעורר חמתם של אנשי הרפואה, אשר לעגו לאנשים הפרימיטיביים.

מחקר רציני שנערך בשנת 1987 בראשותו של ד"ר גולדשטיין גילה על ידי
בדיקות דם שנערכו לחולה מיד עם גמר הטיפול ביונים כי רמת
הבילירובין בדמו (דבר שגורם לצהבת) ירדה בשיעור של 25% (!). לאחר
ממצא זה לא היה שוב פלא בעובדה שהחולים אשר טופלו ביונים הבריא
כליל לאחר 3 ימים, בעוד שחולים המטופלים בתרופות מחלימים בדרך-
כלל לאחר 28 ימים (שמעתי).

האם העובר שומע

(מתוך ספר מסילות אל האמונה)

פעם חשבו שהעובר מנותק מהעולם החיצון. "שום דבר שאת רואה, שומעת וחושבת בזמן ההיריון אינו משפיע על התינוק" (ספר עולמו של תינוק).

אבל חז"ל חשבו אחרת.

א. **מדרש קהלת:** למה אלישע בן אבויה (רבו של רבי מאיר בעל הנס) יצא לתרבות רעה? הסיבה שפעם אחת עברה אמו ליד בית עבודה זרה והריחה ריח של תבשיל אסור, ונתנו לה לאכול ממנו. והיה מפעפע בכרסה כארס של נחש [ועל ידי זה נפסד מזגו והיה מתאוה לדבר עבירה – ספר עץ יוסף].

ב. **מסכת יומא(פב):** מעוברת שהריחה ביום כיפור והתאוותה מאוד (ויש חשש סכנה), אמר רבי יהודה הנשיא – תלחשו באוזנה שיום כיפורים היום אולי יירגע העובר שבמעיה (שהוא גורם לתאוה מרובה זו). הלכו ולחשו באוזנה ואכן פסק העובר מתאוותו, ולבסוף יצא ממנה רבי יוחנן.

מקרה אחר היה שלחשו באוזנה ולא עזר, ויצא ממנה שבתאי שהיה רשע מפורסם.

רואים אנו שהעובר חושב ומגיב קולט וקובע עמדה.

ממחקרים חדשים הגיעו למסקנות דומות.

- תינוק ברחם מודע לסביבתו ומושפע ממנה במידה גדולה יותר משסברו בעבר (ספר החיים המסתוריים).
- העובר שומע החל מארבעה חודשים ואילך, ואף מוקדם יותר, הם

שומעים שיחות אמותיהם (ד"ר הנרי טדאבי – מיאמי).

- ד"ר מיכאל לברמן גילה במחקר, שבטרם הדליקה האם סיגריה כדי לעשן, גברו פעימות לב העובר.

מעשה נבין את המבואר במדרש (מד"ר תולדות 10, 1) על הפסוק האמור ברבקה בהיות יעקב ועשו עוברים ברחמה: **"וַיִּתְרַצְצוּ הַבָּנִים בְּקֶרְבָּהּ. וַתֹּאמֶר אִם כֹּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי? וַתֵּלֶךְ לְדַרֵּשׁ אֶת ה' "** (בראשית כה, כב), ובשעה שהיתה עוברת על בתי פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, על פתחי עבודת כוכבים עשו מפרכס לצאת. וזה שכתוב **זורו רשעים מרחם".**

כלומר, חז"ל ידעו מכח קבלתם בתורה שבעל פה את ביאור התורה שבכתב. **כי:**

- א. לעובר יש חוש או דרך מיוחדת על פיהם הוא מרגיש ויודע בדבר מקומות מיוחדים הנמצאים בסביבתו.
- ב. פרכוסים עזים של העובר החוזרים על עצמם כאשר האם עוברת בסמוך למקומות מסוימים - אינם מקריים, ויכולים ללמד על אופיו של העובר.
- ג. כאמור לעיל, העובר שומע קולות מן החוץ.

ראוי לציין שהמדע הצליח לעת עתה להשיג בכוחות עצמו את הנתון השלישי שהזכרנו. והרי אנו מביטים בו מן הצד, וממתינים בסבלנות להתפתחותו והתקדמותו אט אט בדרך להשגת שאר הנתונים הנ"ל אשר לימדנו בורא העולם, בתורתו.

הפלה

מבחינה הלכתית

התורה מקבלת את העובדה הביולוגית שעובר הינו יצור חי. לבו של העובר פועם כבר בתחילת השבוע הרביעי מההפריה. האורגנוגנזיס (שלב יצירת האברים) מסתיים, מבחינה חיצונית, בסוף השבוע השישי אחרי ההפריה. משיקולים ביולוגים לא ניתן למצוא קו ברור המפריד בין עובר שיוגדר כחי לבין כזה שלא יוגדר כחי, הקו המוחלט היחידי הוא רגע ההפריה. אחרי רגע זה - העובר הינו גוף חי מבחינתם של מדעי החיים. לכן ברור שהפלת עובר הינה ללא כל ספק, פגיעה ביצור חי.

על פי חז"ל תלותו המוחלטת של העובר באמו איננה מהווה הצדקה להתיר את הריגתו, כשם שתלותו המוחלטת של תינוק בן יומו איננה יוצרת היתר לרציחתו אפילו אם שיקולי נוחיות של האם דורשים זאת. באופן תיאורטי, ניתן להגיע מכאן להתייחסות להפלה יזומה כאל רצח.

ואכן יש סוברים ש"בן נח נהרג על העוברים", כלומר: בדיני בני נח, הפלת עובר חסר ישע נחשבת כרצח גמור. מקור לאיסור מצוי בספר בראשית, על פי פרשנותו של רבי ישמעאל בתלמוד: "שופך דם האדם באדם - דמו ישפך", איזהו אדם שהוא באדם? הוי אומר זה עובר במעי אמו.

מהי חומרת האיסור ?

לאור זאת, קיים ויכוח גדול בין הפוסקים מהי מידת החומרה של איסור הריגת עובר בדיני ישראל.

יש הסוברים שקיים כאן איסור רציחה גמור כמו שמבואר בדיני בני-נח, וההבדל היחידי בין הפלה בדיני בני נח לבין הפלה בדיני ישראל הוא בחומרת העונש בלבד: בדיני בני נח קיים עונש מוות על רציחת עובר,

בעוד שבדיני ישראל קיימת "רק" מיתה בידי שמים כעונש על המתת עובר.

לעומתם סוברים אחרים שאין איסור תורה בביצוע הפלה מלאכותית, אלא איסור דרבנן שמקורו בגזרת חכמים בלבד. לשיטה זו קיימים מצבים הכרוכים בסבל רב, בהם לא גזרו חכמים, ואז מותר להתנהג על פי דין תורה ולהתיר את ההפלה, וזאת כמובן לאחר התייעצות עם מורה הוראה מובהק. (הרב מרדכי הלפרין - המכון לחקר הרפואה על פי ההלכה)

היבטים רפואיים

על הקשר בין הפלות לסרטן אצל האישה

בגיליון האחרון של העיתון האמריקני לרופאים ומנתחים, כותב ג'ואל ברינד, ד"ר לרפואה מקולג' 'ברוך' שבניו-יורק, על הקשר בין הפלות לסרטן השד.

השאלה אם קיים קשר כזה עוררה ויכוח עוד בשנת 1996, כשהחוקרים ניתחו לראשונה 21 מחקרים והסיקו, כי אכן קיים קשר בין הפלות יזומות לסרטן השד.

המוסד הלאומי לסרטן בארה"ב קרא לתוצאות המחקר "לא מכריעות" ו"לא עקביות". 7 שנים אחר כך הודיע המוסד הלאומי לסרטן על ממצאים של מחקר משלו, שהצביעו על כך כי לא קיים קשר בין הפלות יזומות לסרטן. ניתוח מחודש זה פורסם ב"Lancet" בשנת 2004.

כעת, ברינד מעורר את הוויכוח שוב, הוא מדגיש כי, עם כל הראיות הקיימות, סביר להגיע למסקנה, שהפלות יזומות הן גורם סיכון לסרטן השד, זאת למרות הנטייה הרבה והמתפשטת בספרות המקצועית העדכנית לראות בהפלות הליך בטוח לנשים.

לטענתו, חבל שבתקופה שבה זכויות הנשים הן חלק בלתי נפרד מהנוף הפוליטי ומבריאאות הציבור, צריכות הנשים להתנער מהזכות לדעת על הסיכון הגובר לסרטן השד בנושא כה שכיח כהפלות יזומות (אגודת אפרת).

הפלות - סיכון ללידה טרם זמנה

הפלות מגבירות את רוב הסיבות המשמעותיות ללידה טרם זמנה, כולל תנוחה לא נכונה של העובר ושל השליה וצירים ספונטאניים מוקדמים. נשים שעברו הפלה, נוטות ללדת תינוק פג מאוחר יותר, כמעט פי שניים מנשים שלא עברו הפלה, כך עולה ממחקר חדש. נשים אלו נמצאות בסיכון גבוה ב-70% ללדת תינוק לפני השבוע ה-28 להריון. הסיכוי של נשים אלו ללדת תינוק לפני השבוע ה-33 של ההריון הוא 40%.

הפלות מגבירות את רוב הסיבות המשמעותיות ללידה טרם זמנה, כולל תנוחה לא נכונה של העובר ושל השליה וצירים ספונטניים מוקדמים, כך עולה מן המחקר.

תוצאות המחקר הראו כי הפלות עשויות לגרום לנזק לצוואר הרחם בדרך כזו שתגרום ללידה טרם זמנה בהריונות שלאחר מכן.

החוקרים, עקבו אחר 2,837 לידות לצורך המחקר, שפורסם בעיתון הבריטי "מיילדות וגניקולוגיה". הממצאים יוסיפו דלק כפי הנראה למסעות התעמולה של הארגונים נגד ההפלות (אגדות אפרת).

מחקר: הפלה מלאכותית מעלה סיכון להפרעות נפשיות

חוקרים בשוודיה מצאו כי נשים שעברו הפלה מלאכותית עלולות לסבול ממצוקות נפשיות גם חמש שנים לאחר ההפלה. זאת בניגוד למצוקה נפשית לאחר הפלה טבעית, שיכולה להימשך כשישה חודשים "בלבד".

מדי שנה 22 אלף נשים בישראל עוברות הפלה, 22% מהן מפילות באופן יזום.

מנהגים וסגולות למעוברת

הגמרא בנדה (יז.): ה' דברים העושה אותם מתחייב בנפשו ודמו בראשו,,, והנוטל ציפורניו וזרקו לרשות הרבים,,, מפני שאישה עוברת עליהם ומפלת.

וכתב המשנה ברורה – לכן אם נפלו על הארץ יטאטא אותם למקום אחר. ולכן נשים תזהרן שלא לעבור על ציפורניים שנגזזו.

אוצר הברית: בכמה מקומות נהגו שהמעוברת עושה מפה חדשה לספר תורה, ולוקחת את המפה הישנה וכורכת בה עצמה לשמירה שלא תפיל, ואחר כך מחזירה אותה לבית כנסת.

בספר כף החיים: סגולה ללידה קלה שתאכל בכל מוצאי שבת סעודת מלוח מלכה, ותאמר "לשם מצוות סעודת מלוח מלכה".

שבט מוסר: לא תאכלנה צנון שומים ובצלים ומני מאכלים רעים המזיקים לעובר.

פלא יועץ: תשתדל להרבות בשמיעת דברי תורה וקדושה, כדאיתא (אבות פ"ב) רבי יהושע אשרי יולדתו, שאמו היתה הולכת לבית מדרש לשמוע דברי תורה.

שבט מוסר: בשעת הדלקת נרות שהוא עת רצון תתפלל עבור בניה שיהיו תלמידי חכמים, ותאמר "יהי רצון מלפניך שיהיו בני מאירים בעולם בתורה ובמצוות וביראת שמים", ותיתן צדקה לעניים (רבנו

יונה).

אלף המגן: יש נוהגות לנגוש הפיטמא של האתרוג ביום הושענא רבא לאחר נטילת לולב. וטעמו שיש אומרים שעץ הדעת שאכל אדם הראשון היה אתרוג, וזה גרם צער העיבור והלידה.

החיד"א בעבודת הקודש: נוהגים שמי שאשתו נכנסה לחודשה התשיעי, עולה בעלה לפתיחת הארון כל אותו חודש, והיא סגולה בדוקה להקל מעליה חבלי לידה, והוא ע"פ הסוד.

וכתב רח"פ – שהוא סימן שיפתח ה' רחמה ולאחר הלידה יסגור רחמה. **ובספר הזכירה:** כשתגיע לחודש התשיעי סגולה שתטבול במקווה, ועל ידי זה יתבטלו מהילד כל מיני רעות שראתה בימי עיבורה.

לידה

שבעת הכוכבים והשפעתם על שעת

הלידה

אין מזל לישראל.

מסכת שבת (נו.): אמר רבי יוחנן מניין שאין מזל לישראל שנאמר **כה אמר ה' אל דרך הגויים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגויים מהמה הם יחתו ולא ישראל**. [פרש"י: אין מזל לישראל - שעל ידי תפלה וזכות משתנה מזלו לטובה]

ואף רב סבר אין מזל לישראל, שאמר רב יהודה אמר רב מניין שאין מזל לישראל שנאמר **ויוצא אותו החוצה**, אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא ריבונו של עולם בן ביתי יורש אותי. אמר לו לאו כי אם אשר יצא ממעיך, אמר לפניו ריבונו של עולם הסתכלתי באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן. אמר ליה צא מאיצטגנינות שלך שאין מזל לישראל.

אף שמואל סבר שאין מזל לישראל, שפעם אחת שמואל ואבלט (חברו הגוי) היו יושבים, ראו אנשים שהולכים לחטוב עצים. אמר ליה אבלט לשמואל האדם הזה הולך ולא יחזור שישכנו נחש וימות. אמר לו שמואל אם יהודי הוא יחזור.

הלכו וחזרו וראו אותו שחזר, באו לפניו וראו בחבילות נחש חתוך בין

העצים. אמר ליה שמואל איזה מצווה עשית? אמר לו בכל יום היינו שמים את לחמנו באמצע והיינו אוכלים בשותפות, היום ראיתי לאדם אחד שלא היה לו לחם והיה מתבייש. לקחתי מלחמי ונתתי בשבילו שלא יתבייש

אמר ליה מצווה עשית שהגנה עליך, יצא שמואל ודרש וצדקה תציל ממוות ולא ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה.

ואף רבי עקיבא סובר שאין מזל לישראל. שרבי עקיבא היתה בת שאמרו עליה חוזי הכוכבים שבליל נישואיה היא תמות. בליל החופה הלכה לישון ודחפה את סיכת ראשה בקיר, היה שם נחש שנדקר בראשו מהסיכה ומת. לבוקר וכשהוציאה את הסיכה והנה הנחש המת נסרך אחר הסיכה. שאלה אביה איזה מצווה עשית? אמרה לו בליל החופה בא עני לבקש אוכל וכולם היו טרודים ולא נתנו לו אוכל. קמתי ממקום חופתי ונתתי לו את מנתי.

אמר לה מצווה עשית, יצא רבי עקיבא ודרש וצדקה תציל ממוות ולא ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה.

הרי אנו רואים שאף שהמזלות שולטים ומשפיעים, עם ישראל יכול לשנות את המזלות על ידי תפילה ומצוות.

השפעת הכוכבים על שעת הלידה

שבעה כוכבים בעולם: שבתי צדק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה. שבעה ימים בשנה שבעה ימי השבוע. שבעה שערים בנפש זכר ונקבה שתי עיניים שתי אוזניים שני נקבי האף והפה. גלעד שמאע (מכון הדברות)

כתב בספר הברית וז"ל "יש ז' גלגלים אשר בכל גלגל כוכב אחד,

ונקראים שבעה כוכבי-לכת על שהם הולכים סביבתם וראשי התיבות הם שצ"ם חנכ"ל: שבתאי צדק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה. סידורן יהיה גם מלמעלה למטה והם בחינת חג"ת נהי"ם: חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות.

שעת הלידה

מסכת שבת הגמרא מסבירה כיצד משפיעה שעת הלידה על האדם.

יום הלידה בשבוע משפיע גם הוא על אופי האדם.

להלן טבלה של כל שבעת הכוכבים והשפעתם.

הנולד בשעת חמה - יהא מאיר בתורה כשמש המאירה, מאכלו ומשתהו יהיו אך ורק משלו ולא משל אחרים. אין לו רשות לכסות את סודותיו, אלא יהא כשמש המאירה לכל בפומבי, ואם ינסה לגנוב לא יצליח.

הנולד בשעת נוגה - יהא עשיר ונואף, ומה הטעם שיהא נואף? משום שאש תלוי באותו מזל, דהיינו יצר של תשמיש בוער בו כתנור.

הנולד בשעת כוכב - יהא נהיר

וחכים משום דספרא דחמה הוא (מזל כוכב הוא הסופר של מזל חמה דהיינו לכתוב דרך הילוכו ותקופותיו ומצוי אצלו).

הנולד בשעת לבנה - יהא סובל רעות כמו הלבנה שמתנוונת בכל חודש, הוא יהיה בונה וסותר מה שבנה, סותר ובונה מה שסתר כמו הלבנה שגדילה ומתמעטת בכל חודש. אדם זה יהא אוכל ושותה משל אחרים כמו לבנה שמשגת גבול של החמה שמנסה למשול אף ביום שלפעמים נראית הלבנה גם ביום.

סודותיו אינם גלויים כלבנה שאינה מאירה, ואם יגנוב יצליח.

הנולד בשעת שבתאי - כל מחשבותיו של אדם זה מתבטלות ואינן יוצאות לפועל, ויש מפרשים שכל מחשבות שחושבים עליו בטלות.

הנולד בשעת צדק - יהא צדקן

דהיינו נותן צדקות לעניים.

הנולד בשעת מאדים - יהא אדם שמוציא דם, דבר זה יכול להתבצע על-ידו באחת מן הדרכים:

או הקזת דם לאחרים, או גנב ובגנבותיו יוציא דמים לאחרים, או קצב או שוחט או מוהל, ואם הוא דיין וגוזר בדיני נפשות מיתה גם כן נחשב לשופך דם.

יום הלידה

נולד ביום א'

בשעה א' - יהיה אדם גדול, יהיה גדול בשררה ויהיה עצל במעשיו.

בשעת מאדים - יהיה או רופא או שוחט או מוהל.

בשעת נוגה - יהיה סוחר וחכם בחכמת השיר והניגון.

בשעת כוכב - יהיה אוהב אמת וקרוב להיות חכם או סופר.

בשעת צדק - כל ימיו יהיה טוב.

בשעת לבנה - יהיה זך ותמים.

בשעת שבתאי - יהיה סרוח בגופו ויהיה גיבור ובעל זימה.

נולד ביום ב'

שקול יהיה בנכסים, פעמים עני

ופעמים עשיר.

בשעת לבנה - יהיה חכם או דיין.

בשעת חמה - יהיה עני, אבל לא עני מאוד.

בשעת נוגה - חסיד ועשיר יהיה.

בשעת שבתאי - יהיה סרוח בגופו.

בשעת כוכב וצדק - צדיק וישר יהיה.

בשעת מאדים - ספק להיות שר הטבחים.

נולד ביום ג'

יהיה עז פנים וגבה רוח.

בשעת מאדים - גנב יהיה או בעל חסד.

בשעת נוגה - סרוח בגופו.

בחמה וצדק - רב ועשיר יהיה.

בשעת הלבנה - אור עיניים לכל אדם יהיה.

בלילה בשעת מאדים - ליסטים יהיה או צדיק גדול.

בלילה בשעת נוגה - ירא שמים יהיה.

בלילה בשעת שבתאי - יהיה הילוכו באמת.

בלילה בשעת כוכב - שופט ומפלפל בהלכה יהיה.

כל בני האדם.	<u>בלילה בשעת חמה</u> - דברן, חמדן,
<u>נולד ביום ו'</u>	ופחדן יהיה.
עשיר וחסיד יהיה.	<u>נולד ביום ז'</u>
<u>בשעת נוגה</u> - חכם וגיבור יהיה.	<u>בשעת צדק</u> - צדיק ושופט יהיה.
<u>בכוכב</u> - פקח וחסיד.	<u>בשעת חמה</u> - עשיר יהיה.
<u>בכוכב צדק</u> - רודף צדקה וחסד.	<u>בשעת נוגה</u> - חכם ועשיר.
<u>בחמה או בלבנה</u> - שם טוב יהיה לו.	<u>בשעת מאדים</u> - רשע יהיה.
<u>בשעת שבתאי</u> - רע או איטי.	<u>בשעת שבתאי</u> - חכם גדול יהיה.
<u>בשעת מאדים</u> - חנף ורע וגבה רוח.	<u>בכוכב</u> - חוזה או סופר יהיה.
<u>נולד יום שבת קודש</u>	<u>בשעת לבנה</u> - יצליח בזיוף יהיה.
<u>בשעת שבתאי</u> - יאריך ימים ויהיה סרוח. (*)	<u>נולד ביום ה'</u>
<u>בשעת חמה</u> - בעל חימה יהיה.	גדול וחכם יהיה.
<u>בשעת נוגה</u> - בעל מריבה יהיה.	<u>בשעת צדק</u> - פקח גדול.
<u>בכוכב או בצדק</u> - מכובד לבריות ויכבדוהו.	<u>בשעת מאדים</u> - עשיר וגנב.
<u>בשעת לבנה</u> - אוהב האמת ודרך הישר.	<u>בשעת נוגה</u> - קנאי וגונב דעת הבריות.
	<u>בכוכב</u> - יהיה רמאי או עסקן.
	<u>בשעת שבתאי</u> - לא רע ולא טוב יהיה.
	<u>בחמה ולבנה</u> - ילך בדרך ישרה, אוהב את הבריות ואוהבים אותו

(*) לדוגמא: הנולד ביום שבת קודש בשעת שבתאי, כלומר (לפי הטבלה בעמוד הבא) שעה שישית מצאת הכוכבים או שעה שלוש עשרה או שעה עשרים מצאת הכוכבים - יאריך ימים ויהיה סרוח

המזלות שבכל שעה משעות היום

שעות היום

כיון שלפי היהדות השעות מתחילות עם תחילת הלילה, שנאמר "ויהי ערב ויהי בוקר" תחילה לילה ואחר כך יום. ולכן שעה 1 היא השעה הראשונה של הלילה, כלומר שעה ראשונה החל מצאת הכוכבים, וכן הלאה.

שבע המזלות:

ש = שבתאי, צ = צדק,
מ = מאדים, ח = חמה,
נ = נוגה, כ = כוכב,
ל = לבנה.

דוגמא: שעה 10 ביום ג
המזל ל. פירוש -
בשעה העשירית החל
מצאת כוכבים של ליל
שלישי המזל הוא לבנה.

כאומר לעיל אף שיש
השפעת הכוכבים
והמזלות, אין זה אומר
שאין אדם יכול לשנות
את הדברים. ישראל
למעלה מהמזלות, ועל
יד תפילה ומצוות
אפשר לשנותם.

יום / שעה	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
1.	כ	צ	נ	ש	ח	ל	מ
2.	ל	מ	כ	צ	נ	ש	ח
3.	ש	ח	ל	מ	כ	צ	נ
4.	צ	נ	ש	ח	ל	מ	כ
5.	מ	כ	צ	נ	ש	ח	ל
6.	ח	ל	מ	כ	צ	נ	ש
7.	נ	ש	ח	ל	מ	כ	צ
8.	כ	צ	נ	ש	ח	ל	מ
9.	ל	מ	כ	צ	נ	ש	ח
10.	ש	ח	ל	מ	כ	צ	נ
11.	צ	נ	ש	ח	ל	מ	כ
12.	מ	כ	צ	נ	ש	ח	ל
13.	ח	ל	מ	כ	צ	נ	ש
14.	נ	ש	ח	ל	מ	כ	צ
15.	כ	צ	נ	ש	ח	ל	מ
16.	ל	מ	כ	צ	נ	ש	ח
17.	ש	ח	ל	מ	כ	צ	נ
18.	צ	נ	ש	ח	ל	מ	כ
19.	מ	כ	צ	נ	ש	ח	ל
20.	ח	ל	מ	כ	צ	נ	ש
21.	נ	ש	ח	ל	מ	כ	צ
22.	כ	צ	נ	ש	ח	ל	מ
23.	ל	מ	כ	צ	נ	ש	ח
24.	ש	ח	ל	מ	כ	צ	נ

סגולות ליולדת

למקשה ללדת:

זוהר: "יענך השם ביום צרה" (תהילים כ) נקרא שיר של מעוברים לעורר רחמים על היולדת.

החיד"א - ולכן אישה היושבת על המשבר יבקשו עליה רחמים באמירת מזמור זה, וטוב לאומרו י"ב פעמים.

זוהר: אלן ממנן על משבר, ונטלי אינון קלי דנשין, ומנחן לון קמי ההוא היכלא. וכד ההוא סטרא אחרא אתי לקטרגא בהאי שעתא, דאיהו שעתא דסכנה, קיימי אלן ואעלין הני קלי לממנא דעל פתחא, ולא יכיל ההוא סטרא אחרא לקטרגא, ולזמנן דקדים ההוא סטרא אחרא ועאל וקטריג, ויכיל לנזקאה.

[**פירוש:** אלו הממונים על המשבר, נוטלים אותם קולות של נשים ומניחים אותם לפני אותו היכל, וכאשר אותו משטין בא לקטרג באותה שעה שהיא בסכנה עומדים אלו, ומכניסים קולות אלו לממונה על הפתח ולא יכול אותו משטין לקטרג].

שימור ליולדת:

ברכות (נד:): אלו שצריכים שמירה מן המזיקים: חולה חיה,,.

שפתי חכמים – אף ביום צריכה שימור שלא תהיה יחידה.

יוסף אומץ – ואם צריכה ללכת לבד בחדרי הבית סגולה בדוקה שתיקח עמה סכין.

אוצר הברית: נוהגים לתלות קמע שמירה בבית היולדת והוא מהבעל

שם טוב

ספר המידות: שמירה ליולדת, שתכתב על קלף פסוק: "ה' רמה ידך בל יחזיון".

לידה בעבר ובעתיד

לידות אמותינו במצרים

מדרש רבה: ר' יהודה אומר מי אמר קילוס להקב"ה? התינוקות אותן שהיה פרעה מבקש להשליך ליאור שהם מכירים להקב"ה.

כיצד כשהיו ישראל במצרים והיתה אישה מבנות ישראל מבקשת לילד והיתה יוצאת לשדה ויולדת שם וכיון שהיתה יולדת עוזבת התינוק ומוסרת אותו להקב"ה ואומרת "ריבון העולם אני עשיתי את שלי ואתה עשה את שלך".

אמר ר' יוחנן מיד היה יורד הקב"ה בכבודו כביכול וחותר טיבורם ומרחיצם וסכם וכן יחזקאל אמר (יחזקאל טז) "ותשלכי אל פני השדה בגעל נפשך" וכתוב עוד (שם) "ומולדותיך ביום הולדת אותך לא כרת שרך" וכתוב עוד (שם) "ואלבישך רקמה" וכתוב עוד (שם) "וארחצך במים".

והיה נותן ב' כלים בידו אחד מניקו שמן ואחד מניקו דבש שנאמר (דברים לב) "ויניקהו דבש מסלע". והיו גדלים בשדה שנאמר (יחזקאל טז) "רבבה כצמח השדה נתתיך".

וכיון שהיו גדלים היו נכנסין לבתיהן אצל אבותיהן והיו שואלים להם: מי היה זקוק לכם? והיו אומרים להם: בחור אחד נאה ומשובח היה יורד ועושה לנו כל צרכינו, שנאמר (שיר ה) "דודי צח ואדום דגול מרבבה",

וכיון שבאו ישראל לים היו אותן התינוקות שם והם ראו להקב"ה בים התחילו אומרים לאבותיהם "זהו אותו שהיה עושה לנו כל אותן הדברים כשהיינו במצרים" שנאמר "זה אלי ואנוהו".

תינוקות בזמנים ההם.

מדרש רבה: "ושעירים ירקדו שם" (ישעיה יג), הא כיצד כיון שהיתה אחת מהן יולדת ביום היתה אומרת לבנה לך והבא לי צור ואני חותכת את טבורך, וכשהייתה יולדת בלילה היתה אומרת לבנה לך והדלק לי את הנר ואני חותכת את טבורך.

מעשה היה באחת שילדה בלילה ואמרה לתינוק שלה שידליק לה הנר, הלך להדליק ופגע בו ש"ד שר של הרוחות והתחילו להתגושש זה עם זה, בין כך ובין כך קרא התרנגול (שהגיע הבוקר), א"ל הש"ד לך תגיד לאמא שלך שאלמלא קרא התרנגול הייתי הורג אותך. ענה לו התינוק, לך אמור לאמא שלך שאלמלא הייתי קשור עדין בטיבור הייתי אני הורג אותך.

המדרש מגלה לנו כמה היו בתקופות ראשונות של בריאת העולם האנשים חזקים, אלא שבעוונותינו הדורות הלכו וירדו והגופות נחלשו.

לידה בעתיד לבוא

ילקוט שמעוני: דרש רבן שמעון בן גמליאל - עתידה אישה שתתעבר ותלד בכל יום שנאמר "הרה ויולדת יחדו", לגלג עליו אותו תלמיד אמר אין כל חדש תחת השמש, אמר לו בוא ואראך דוגמתו בעוה"ז, יצא והראה לו תרנגולת (שמטילה בכל יום).

ועוד דרש: עתידים אילנות שבארץ ישראל שיטענו פירות בכל יום

שנאמר "ונשא ענף ועשה פרי" מה ענף בכל יום אף פירות בכל יום, לגלג עליו אותו תלמיד אמר אין כל חדש תחת השמש, א"ל בא ואראך דוגמתן בעולם הזה, יצא והראה לו עץ הצלף (שעושה פירות בכל יום).

ועוד דרש: עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מלת שנאמר "יהי פסת בר בארץ", לגלג עליו אותו תלמיד ואמר אין כל חדש תחת השמש, א"ל בא ואראך דוגמתן בעולם הזה, יצא והראה לו כמהין ופטריות.

מעלת חלב אם

הנקת חלב אם

ספר ככר לאדון:

שמות (ב/ח): וַתֹּאמֶר לָהּ בֵּת פֶּרְעָה לִכִּי וַתֵּלֶךְ הָעֶלְמָה וַתִּקְרָא אֶת אִם הַיֶּלֶד: (ט) וַתֹּאמֶר לָהּ בֵּת פֶּרְעָה הִילִיכִי אֶת הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהִינֵקְהוּ לִי וְאֲנִי אֶתֵּן אֶת שְׂכָרְךָ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד וַתְּנִיקְהוּ: מכאן שחלב האם יפה לילד. וכן כתיב גבי חנה "ותשב האیשה ותינק את בנה עד גמלה אותו".

מיטב פלאי הטכנולוגיה לא הצליחו ליצור חיקוי למזון הטוב ביותר עבור התינוק - חלב האם. לא כל האמהות בוחרות להיניק, אם בשל בעיות רפואיות, אישיות או אחרות, אך אין ויכוח על כך שחלב האם אינו רק זול, זמין, מוגש בטמפרטורת הגוף ומסייע ליצירת הקשר בין האם לתינוק,

אלא, ובעיקר, מכיל את כל המרכיבים שהתינוק זקוק להם בחצי השנה הראשונה לחייו. לא מדובר רק באבות המזון, אלא גם במרכיבי מערכת החיסון הנחוצים לחייו החדשים של התינוק.

מאפייני חלב – אם.

- עמיד מאוד בפני זיהומים. זה דבר חשוב במיוחד בהתחשב בעובדה שלתינוק אין מערכת חיסון פעילה.
- מכיל נוגדנים. חלב-אם מכיל נוגדנים נגד חיידקים ווירוסים ואף טוכסינים, הקיימים בדמה של האם, מועברים לתינוק באמצעות החלב. בהתחשב בעובדה שלתינוק אין מערכת חיסון יעילה, הרי שנוגדנים אלה עשויים להפחית את התחלואה שלו. ההוכחות לכך ניתן לראות במחקר שנעשה בברזיל, ובו נצפתה תחלואה נמוכה בדלקת ריאות בתינוקות הניזונים בחלב-אם.
- מכיל מרכיבים תזונתיים. אם האם בריאה וניזונה נכון, הרי חלבה מכיל את כל המרכיבים הרבים הנחוצים להזנת התינוק ולהתפתחותו - ויטמינים, מינרלים, חומצות אמיניות, חלבון, פחמימות, חומצות שומן והורמונים שונים, כגון: הורמון הגדילה, אינסולין, פרולקטין. כמו כן מכיל החלב גם גורמים המווסתים ו/או מעודדים את גדילת התינוק, התפתחות מערכות החיסון, העיכול והעצבים, פעילות הכבד, חילוף חומרים של שומנים ועוד, ואף חומצות גרעין, המהוות חומר גלם לבניית הגנים שבתוך התא.
- קל לעיכול ולספיגה
- מתאים עצמו לצורכי התינוק. צורכי התינוק משתנים עם גדילתו והתפתחותו. לכן יש חשיבות רבה לעובדה שחלב האם משנה את הרכבו ואת היחס הכמותי בין מרכיביו הרבים בהתאם לצורכי התינוק.

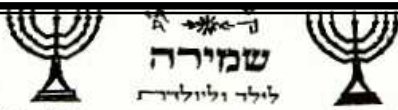
(ד"ר דניאל ים מומחה לתורת ההורמונים, החיסון והתזונה).

ועוד בעניין חלב אם

חלב אם מהווה מזון מושלם לתינוק, כיוון שהוא מכיל את כל חומרי המזון הדרושים לו: חלבונים, פחמימות, שומנים, ויטמינים ומינרלים. בהשוואה לחלב אם, חלב פרה אינו מכיל מספיק ויטמין C וויטמין D. חלב אם מכיל יותר סוכר (לקטוז) ופחות חלבון מחלב פרה.

להנקה יתרונות תזונתיים, בריאותיים, התפתחותיים, פסיכולוגיים וכלכליים לתינוק, לאם, למשפחה ואף לחברה האקדמיה האמריקאית לרפואת ילדים ממליצה להניק את התינוק, מכיוון "שחלב-אם הוא המזון המועדף לכל התינוקות, כולל הפגים והחולים". גם ארגון הבריאות העולמי ו-UNICEF ממליצים להניק מכיוון שאין דרך הדומה להנקה בהספקת מזון אידיאלי לשם גדילה והתפתחות טובה של התינוקות. ההנקה מהווה בסיס ביולוגי ורגשי ייחודי לשמירת הבריאות של האם ותינוק (ד"ר דורית ניצן קלוסקי; ד"ר פליציה שטרן)

שמירה ליולדת

[illegible]

ס' עמ' 100. וכן נראה שיש להוסיף
הנהגה זו על ידי הנהגה זו.

ואתן להם סודי סודים לילולא.
אנשי אפי רפי אפי: קקו חידים
אפי: סודי ידיו לפרסיה, אדור.
קמא קי, נבנא חילי סרסות.

ובל מי שיינע אפתי מיד אפי נדירה
מן התינע וקלא בבתי היילת וקנר
קנר חילי תם אפי לא חת
אפי רמילם

קבלה בין אלה פריסיה נד
הינפול וזי ספיה לנסה ודוה
ה' יספיה, וזלח וזלח עד הולח
אז נד הפח ברוקספיה וזלח
הק רבא ננס יז קל וזלח
פזר וזלח פזר אלוה נדלם סז
וללח

וְחַוָּה
וְיִשְׂרָאֵל
וְרַבֵּקָה
וְלֵאָה

לילת וכל כת דירה
חוצה
לא תחיה מבססה
תחיה מבססה לא
תחיה לא מבססה
ירושלים

מסביר את הסיבות למה
הוא לא חתם על הסכם
הפסקת האש עם ישראל
בשנת 1978. הוא טוען
שהוא לא חתם על הסכם
הפסקת האש עם ישראל
בשנת 1978, כי הוא לא
היה אז ראש הממשלה.
הוא טוען שהוא לא חתם
על הסכם הפסקת האש
בשנת 1978, כי הוא לא
היה אז ראש הממשלה.
הוא טוען שהוא לא חתם
על הסכם הפסקת האש
בשנת 1978, כי הוא לא
היה אז ראש הממשלה.

אדם
אברהם
יצחק
יעקב

פני יסגנו יסבגולק
פניסר
סכססה ילא חודה
סכססה חודה לא
לא סכססה חודה

ברית מילה

י"ג בריתות על המילה

הגמרא בנדרים (לא:) כותבת: גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות ואלו הן:

- א. וְאַתָּנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וְאַרְבָּה אוֹתָךְ בְּמֵאֵד מֵאֵד:
(בראשית י"ב)
- ב. אֲנִי הֵנָּה בְּרִיתִי אִתְּךָ וְהָיִיתָ לְאֵב הָמוֹן (שם ד)
- ג. וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ. (שם ז)
- ד. וּבִין זֶרַעַךְ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם לְבְרִית עוֹלָם לְהִיּוֹת לָךְ לְאֱלוּקִים וּלְזֶרַעַךְ אַחֲרֶיךָ: (שם ז)
- ה. וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶל אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אֹתָהּ וְזֶרַעַךְ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם: (שם)
- ו. זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבִין זֶרַעַךְ אַחֲרֶיךָ הַמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר: (שם י)
- ז. וּנְמַלְתֶּם אֶת בָּשָׂר עַרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם:
(שם יא)
- ח. הַמּוֹל יְמוּל יְלִיד בֵּיתְךָ וּמִקְנֶת כֶּסֶף וְהִיתָה בְּרִיתִי בְּבִשְׂרְכֶם.
(שם)
- ט. לְבְרִית עוֹלָם: (שם יג)

- י. ועַרְל זָכַר אֶשֶׁר לֹא יָמוּל אֶת בְּשָׁר עַרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא
מֵעַמִּיָּה אֶת בְּרִיתִי הַפֶּר: (שם יד)
- יא. וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶבֶל שָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ יִלְדָּת לְךָ בֶּן וְקִרְאתָ אֶת
שְׁמוֹ יִצְחָק וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתּוֹ. (שם ט)
- יב. לְבְרִית עוֹלָם לִזְרְעוֹ אַחֲרָיו: (שם ט)
- יג. וְאֶת בְּרִיתִי אֲקִים אֶת יִצְחָק אֶשֶׁר תֵּלֵד לְךָ שָׂרָה לְמוֹעֵד הַזֶּה
בְּשָׁנָה הָאַחֲרִית: (שם כא)

גדולה המילה

- א. גדולה מילה שדוחה שבת החמורה, כמו שכתוב "וביום השמיני
ימול" אפילו בשבת, ומילה סכנת נפש היא, לפיכך הותר
לרפואתה בשבת (תנחומא לך לך ט"ז).
- ב. גדולה מילה שאלמלא היא לא ברא הקב"ה את עולמו (נדרים).
שנאמר "כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים
וארץ לא שמתִי" (ירמיה ל"ג כ"ה).
- ג. גדול כוחה יותר מן הקרבן (רבינו בחיי בראשית י"ז). שהקרבן בממונו
והמילה בגופו.
- ד. גדולה מילה שהיא שקולה כנגד כל התורה כולה (מגדל עז).
שנאמר "לקים כל דבר ברית מילה הוא קיום כל התורה
כולה" (זוהר רות תרמב).
- ה. גדולה המילה שהיא שקולה כנגד כל המצוות שבתורה (נדרים).
שנאמר "הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם על כל הדברים
האלה", ופירש הר"ן ככל הדברים דהיינו כל המצוות.

- ו. כל המצוות שעשה אברהם לא נקרא שלם עד שמל (נדרים). אין לך מי שנתעסק במצוות כאברהם אבינו ולא נקרא תמים אלא על שם מילה שנאמר **"התהלך לפני והיה תמים"** וכתוב **"ואתנה בריתי ביני ובינך"** (בראשית י"ז). שכשצוהו על המילה א"ל הקב"ה **"התהלך לפני והיה תמים"** (ר"ן).
- ז. שלא נתלה למשה הצדיק עליה אפילו שעה אחת (נדרים). שכל זכויות שעשה משה רבנו לא עמדו לו כשנתרשל מן המילה שנאמר **"ויפגשו ה' ויבקש המיתו"**.
- ח. גדולה מילה שאין ישראל עושים ברית מילה עד שאלוהו בא ורואה ומעיד (זוהר ופרקי דרבי אליעזר פרק כ"ט). ולפיכך למדנו שצריך האדם לתקן כסא מיוחד לכבודו של אליהו ויאמר בפיו זה הכסא של אליהו (זוהר ח"א צ"ג י"ג).
- ט. גדולה מילה שדוחה את הנגעים (נדרים נגעים פ"ז).
- י. בזכות המילה אין הגויים שולטים על ישראל (זוהר ח"א צ"ג).
- יא. בזכות מילה זוכים לעוה"ב (סנהדרין קי:). שלמדנו: קטן מאמתי בא לעוה"ב ? רב נחמן בן יצחק אמר משעה שנימול.
- יב. גדולה מילה שבשבילה ישראל ניצולים מעונשו של גיהנום (תנא דבי אליהו זוטא פרק כ"ה). חביבה המילה שנשבע הקב"ה לאברהם שכל מי שהוא מהול אינו יורד לגיהנום.
- יג. גדולה מילה שבשבילה נבקע הים (מכילתא שמות יב).
- יד. גדולה מילה שבזכותה ישראל יורשים את הארץ, ירושה שאינה פוסקת (מטה משה שם). אם מקבלים בניך את המילה נכנסים לארץ ואם לאו אין נכנסים, כמו שכתוב **"וזה הדבר אשר מל יהושע"** (יהושע ה' ד), עמד להם יהושע ומל אותם ואמר להם מה: אתם סבורים שאתם נכנסים לארץ ערלים, כך אמר הקב"ה לאברהם **"ונתתי לך ולזרעך וגו'"** על מנת ואתה את בריתי

תשמור.

טו. גדולה מילה שבזכותה הקב"ה שומע תפילתן של ישראל (מגדל עז אבודרהם פרקי דר' אליעזר).

טז. גדולה מילה שבזכותה הקב"ה מתמלא רחמים על ישראל (זוהר ח"ב רנ"ה וכו"ה בשל"ה). ישנם מלאכים הממונים על דם הברית להכניסו בהיכל מיוחד וכשדינים בעולם הקב"ה מסתכל בדם ומתמלא רחמים.

יז. בזכות המילה זוכים לבנים (מדרש רבה במדבר יד ב).

יח. בזכות המילה ישראל מקבלים פני שכינה (בראשית רבה מ"ח ב). שנאמר **"מבשרי אחזה אלו - ה"** (איוב י"ט כ"ו) ואילולי שנימול אברהם מהיכן היה הקב"ה נגלה.

יט. המילה היא שמירה. **"והמים להם חומה"** בשעה שירדו ישראל לים ירד גבריאלי עימם והקיפם ושמרם כחומה והיה מכריז המים, **לימין- היזהרו בישראל שעתידים לקבל התורה מימינו של הקב"ה, ולשמאל היה אומר,** „, ולמים שלפניהם היה אומר היזהרו באלו שעתידים שיהיו חותמים לפניהם בברית (ילקוט שמעוני רמז רלד).

ובילקוט המכירי (מזמור קלו) מפורש יותר היזהרו בישראל שהם זהירים בברית מילה שנאמר **"זאת בריתי אשר תשמרו"**.

כ. דבר גדול ברית מילה וחביבה לפני הקב"ה, וכל בריות העולם בין אדם בין בהמה בין חיות ועופות ורמש, כולן מפחדים מישראל שהוא מהול. (תנחומא צו יד תזריע ה וכן בזוהר ח"א צג).

כא. ע"י הברית סר חרפת הרעב. הערלה נקראת חרפה מהפסוק **"לאיש אשר לו ערלה כי חרפה היא לנו"** (בראשית לד יד) והרעב נקרא גם כן חרפה שנאמר ולא תיקחו עוד חרפת רעב, ובהסרת חרפת הערלה יוסר חרפת הרעב (כלי יקר בראשית ו יח מא נה).

- כב. בזכות המילה זוכים לכל התענוגים (מדרש שיר השירים פרק ז).
"חמוקי ירכיך" אמר רבי יוחנן כל חיטטים ופרניקים שישראל מחטים ומתפרנקים בעוה"ז, בזכות מילה שנתנה בין ירכיים.
 כג. בזוהר כתוב שבעת שישראל חס וחלילה מבטלים מצוות ברית מילה הברכה אינה מצויה בעולם (ח"א צג:).
 כד. אי אפשר ללמוד תורה עד שנימולים. אמר לו אדריאנוס לעקילת הגר - לך ולמד תורתן ואל תמול, אמר לו עקילס אפילו חכם שבמלכותך וזקן בן מאה שנה אינו יכול ללמוד תורתן אם אינו מל שכן כתוב **"מגיד דבריו ליעקב וחוקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי"** ולמי לבני ישראל (שמו"ר ל ט).
 כה. גדולה מילה שאין התינוק נכנס למניין הדורות אלא למי שהוא מל (תנחומא וירא ו) שנאמר **"זרע יעבדנו יסופר לאדני לדור"**. כתוב בזוהר שאדם שנולד אינו ממונה עליו כח של מעלה עד שנימול (ח"א צא). בשעה שנימול הנשמה נאחזת בו (ח"א צד).
 כו. המילה היא מצווה תמידית. **"אם לא בריתי יומם ולילה"** (ירמיה) איזהו ברית שהיא נוהגת ביום ובלילה הוי אומר זו מילה (מכילתא בשלח פ"ג).
 כז. **שנו חכמים** חביבים ישראל שסיבבם הקב"ה במצוות, ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו ערום אמר: וי לי שאעמוד ערום בלא מצווה. וכיון שנזכר במילה בבשרו נתיישרה דעתו. לאחר שיצא אמר עליה שירה, שנאמר **"למנצח על השמינית מזמור לדוד, על המילה שנתנה בשמיני"** (מנחות מ"ג:).
 כח. מי שנימול מתקשר בקשר האמונה (זוהר ח"א עג:). בזוהר מסופר על אחד שאמר שאינו מאמין במצוות מילה, שמע רב י"בא סבא ועשאו גל של עצמות (ח"א נט).

טעמי המצווה

חיפוש טעמים למצוות

הקדמה: במסכת סנהדרין (כ"א:) נאמר מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, שהרי ב' מקראות נתגלו טעמן ונכשל בהן גדול העולם וכו'.

ופירש המהרש"א (בפסחים קי"ט), היינו דבר שהתורה גילה טעמן, מביא לידי מכשול, אבל דבר שמכוסה טעמו בתורה, גם אם חכמים נותנין בו טעם לא יבא לידי מכשול.

וכן בספר זכר דוד בפתיחה, הוסיף להוכיח כי גם במצוות מילה אפשר לדרוש הטעם, ואין זה במשמעות הכתוב **התהלך לפניו והיה תמים** שבו נצטווה רק אברהם אבינו עליו השלום שלא ישאל על טעם המילה, כדי שיעשה המצווה באמונה ובזה יגדל שכרו, אבל כל אדם רשאי לדרוש ולחקור אחר הטעם של מצוות המילה כדי שתתהלל בשערים מצוות המילה ויתחזקו באמונתה.

הורה לנו הרמב"ם בסוף הלכות מעילה, וז"ל, שראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף עניינם כפי כוחו, ודבר שלא ימצא לו טעם ולא ידע לו עילה, אל יקל בעיניו, ולא יהרוס לעלות אל ה' פן יפרוץ בו, ולא תהא מחשבתו בו כמחשבתו בשאר דברי החול... ולא יבעט האדם במצווה מפני שלא ידע טעמה, ולא יחפה דברים אשר לא כן על ה', ולא יחשוב בהן מחשבתו כדברי החול.

וכן כתב בסוף הלכות תמורה: אף על פי שחוקי התורה גזירות הם, ראוי להתבונן בהם וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם תן לו טעם, הרי אמרו

שהמלך שלמה, הבין רוב הטעמים של כל חוקי התורה.

מזה נלמד שגבול דק מפריד בין חקירה אחר טעמי המצוות שאסורה, עלינו להתחזק באמונה ולעשות המצוות מפני גודל המצוה אותן עלינו, לבין העיון הראוי לכל מצווה ומצווה, למצוא לה טעם נכון כדי לפארה ולהקדישה ביתר שאת וביתר עז לשם שמים, ובלבד שלא נעשה עיקר מטעם המצווה, ולא נתרשל חס ושלוש בשום מצווה, אם לא נוכל לדעת טעמו.

ברית בין ה' לישראל

בראשית פרק יז:

(ט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אֹתָהּ וְזָרַעְךָ אַחֲרָיִךְ לְדֹרֹתָם:
(י) זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זָרַעְךָ אַחֲרָיִךְ הַמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר:
(יא) וְנִמְלַתֶם אֶת בָּשָׂר עֲרֻלְתְּכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם:
(יב) וּבֶן שְׁמֹנֶת יָמִים יִמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם יָלִיד בֵּית וּמִקְנֵת כָּסֶף מִכֶּל בֶּן נָכָר אֲשֶׁר לֹא מִזֶּרְעֶךָ הוּא:
(יג) הַמּוֹל יִמּוֹל יָלִיד בֵּיתְךָ וּמִקְנֵת כָּסֶף וְהָיְתָה בְּרִיתִי בִּבְשָׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם:
(יד) וְעָרַל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹל אֶת בָּשָׂר עֲרֻלְתּוֹ וְנִכְרְתָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּי אֶת בְּרִיתִי הִפֹּר:

כתוב בזוהר: אלו מלאכים הממונים על דם הברית,,,,, כאשר מתעורר רוגז על העולם מסתכל הקב"ה על דם הברית ולא נותן לסט"א רשות ללכת לשם.

ספר העיקרים: לכך נצטווה אברהם על הברית להיות אות הברית על הקשר והדיבוק אשר בין השי"ת לזרע אברהם המחזיקים בבריתו.

ובספר כד הקמח כתב: מפני שהיה חוק לאמוראים לחקוק בבשרם שם עבודה זרה שלהם כתובת קעקע שאסרה התורה. לכך נצטוונו שנעשה אות זה בבשרנו כדי שיהיה לנו סימן שאנו חלק השם.

חותם קבוע.

כתוב במדרש: אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמימי. איזה ברית שניתן באדם בין ביום ובין בלילה, וכל ישראל עסוקים בו הוי אומר זה מילה שנאמר "והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם".

הגמרא במנחות (מג): מספרת: ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצווה וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישרה דעתו, לאחר שיצא אמר עליה שירה שנאמר "למנצח על השמינית מזמור לדוד" על מילה שניתנה בשמיני. **וכתב מהר"ח** – מצווה זו מעידה עליהם לעולם.

וכתב האברבנאל: אם לא היתה הברית בגופו אלא בבגדו או כיוצא בו כבר היה פושטו האדם, על כן ציוה במילה כדי שלא ימצא האדם בלי אותו אות.

כן כתב הטור ביו"ד: וגם כי היא אות ברית חתום בבשרנו ואינה כשאר כל

המצוות כמו התפילין והציצית שאינן קבועים בגוף וכאשר יסירם יסיר האות, אבל המילה היא אות חתום בבשרנו ומעידה בנו שבחר בנו השם מכל העמים ואנחנו עמו וצאן מרעיתו אשר לדור ודור אנחנו חייבים לעובדו ולספר תהילתו:

הבדלות מאומות העולם.

מהות הברית: על ידי הברית אנו עם ישראל מובדלים משאר העמים. ויש להבין, מדוע בחר ה' דווקא במצווה זאת להפוך אותנו לעם שונה?

מהות עם ישראל שונה משאר העמים "קדושי" הנצרות הם האנשים המנזרים עצמם מתענוגות העולם הזה ופורשים מהאישה. לא כן הוא העם היהודי אשר הוא אינו פורש מהאישה אלא על ידי האישה הוא מקיים מצווה פריה ורבייה וכן הוא עושה סעודת מצווה (כמו סעודת ברית מילה) ואוכל מעדנים ועל ידי זה מקיים מצווה זהו מה שנקרא "לקדש את החומר".

לכן הקב"ה בחר לכרות את בריתו דווקא באבר זה שהוא אבר התאוה להראות שאין שום פסול באבר זה אלא על ידו אנו מקיימים מצוות פריה ורבייה ומקיימים רצון ה' "לא תוהו בראה לשבת [ישיבת אנשים] יצרה" ולכן גם כן זוהי המצווה הראשונה שהיא מראה את מהותן של המצוות של הדת היהודית.

מדרש שכל טוב: "והיה לאות ברית", כדי שיכירו אתכם כל הגויים, כי אתם זרע ברכ ה'.

והוסיף האברבנאל – קבע אות בגופם להבדילם משאר העמים בצורת גופם.

ספר החינוך: משורשי המצווה לפי שרצה השי"ת לקבוע בעם אשר הבדיל להיות נקרא על שמו אות קבוע בגופם, להבדילם משאר העמים בצורת גופם, כמו שהם מובדלים בצורת נפשם אשר מוצאם ומבואם איננו שווה.

ונקבע ההבדל בגולת הזהב לפי שהיא סיבה לקיים המין, מלבד שיש בו תשלום צורת הגוף. והעם הנבחר חפץ השי"ת להשלים תכונתו, ורצה להיות ההשלמה על ידי מעשה האדם, ולא בראו שלם מבטן לרמוז אליו כי כאשר תושלם צורת גופו על ידו כן בידו להשלים צורת נפשו בהכשר פעולותיו.

ספר חותם קודש: כל הבהמות והחיות שברא הקב"ה בעולמו יש הבדל בין טמאות לטהורות, ובין האדם לא נעשה שום הבדל בבריאה. לכן ציוותה התורה לעשות הבדל במצוות המילה. ולא רצה הקב"ה לברוא אומה זו נימולים בכדי שלא לתת פתחון פה לפושעים שיש שתי רשויות, לכל מין רשות.

ברית גורם לשלמות

בראשית (א/י): וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל שְׂדֵי הַתְּהֵלֶךְ לִפְנֵי וְהִיא תָּמִים:

ופירש רש"י: במצוות מילה תהיה תמים, שכל זמן שהערלה בך אתה בעל מום.

והובא בתוספתא: רבי אומר גדולה מילה שכל מצוות שעשה אברהם אבינו לא נקרא תמים עד שמל, שנאמר "התהלך לפני ויהיה תמים".

מדרש בראשית רבה: "פְּעֻנְבִּים בְּמִדְבַּר מְצֹאתִי יִשְׂרָאֵל כְּבִפְּנֵיהֶם"

**בְּתֵאֵנָה בְּרֹאשִׁיתָהּ רָאִיתִי אֲבוֹתֵיכֶם הִמָּה בָּאוּ בַעַל פְּעוֹר וַיִּנָּזְרוּ
לַבִּשָּׁת וַיִּהְיוּ שְׁקוּצִים כְּאַהֲבָם** (הושע ט, י).

אמר רבי יודן: מה התאנה הזו אין לה פסולת אלא עוקצה בלבד העבר אותו ובטל המום, כך אמר הקב"ה לאברהם אין בך פסולת אלא הערלה העבר אותה ובטל המום התהלך לפני והיה תמים:

ובספר ישמח משה: והנה כתיב בזוהר (זוהר ח"ג קס"ו ע"א) **התהלך לפני והיה תמים**, כי קודם שנימול היה הוא הולך לפני השכינה והשכינה אחריו, כדי שלא יסתכל וייהנה מזיו השכינה, מה שאין כן כשנימול היה הולך אחר השכינה, כדכתיב (דברים יג ה) **"אחרי ה' אלקיכם תלכו"**, ליהנות מטוב ה'.

מאוסה העורלה.

בראשית פרק לד:

(יד) וַיֹּאמְרוּ אֵלֵיהֶם לֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַזֶּה לְתֵת אֶת
אֶחָתָנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר לוֹ עֲרֻלָּה כִּי חֲרָפָה הוּא לָנוּ:
(טו) אַךְ בְּזֹאת נֹאֲוֹת לָכֶם אִם תִּהְיוּ כְּמִנּוּ לְהַמְלִל לָכֶם כָּל זָכָר:

המשנה במסכת נדרים: ר"א בן עזריה אומר – מאוסה העורלה שנתגנו בה רשעים, שנאמר "כל הגויים ערלים"
ובפרקי ר"א כל האוכל עם ערל כאילו אוכל עם השקץ.

המילה כקורבן

זוהר (בראשית): אשריהם ישראל שמקריבים קורבן רצון לפני ה' שמקריבים בניהם קרבן לשמונה ימים, וכשנימול מכניסים אותו הטוב של

הקב"ה, וכיון שנכנסו בחלק הזה של הצדיק בזכות המילה הם נקראים צדיקים.

וּכְתוּב בִּילְקוּט שְׁמַעוֹנִי: מכאן אתה למד שמי שמקריב בנו למילה, כאילו הוא כהן גדול מקריב מנחתו ונסכו על גבי מזבח. כן כתב במדרש – כאילו מקריב אותו היום קורבן תמיד של שחר.

מְנוֹרַת הַמָּאוֹר וּרְבֵנוּ בַחֲיִי: להקריב כל אדם בזה קרבן אישה לה', וגדול כוחה יותר מן הקורבן, שהקורבן בממונו והמילה בגופו.

קדושה וגדר לעריות.

כּוֹתֵב הַכוֹזְרִי: אחד מטעמי המצווה כי היא אות מהשי"ת לשימו בכלי התאוה שיוכל האדם להתגבר עליה.

וּמַסְבִּיר הַרַמְבַּ"ם במורה נבוכים – כי בהסרת העורלה תחלש האבר ויתמעט על די זה התאוה היתרה להיות מסתפק רק בהכרחי מבלי מותרות.

דֶּרֶךְ פִּיקוּדֶךְ: ועוד בכלל המצווה להיות נשמר מעריות האסורות ולקדש עצמו במותר לו רק להשתמש במצוותו.

וּכְתֹב הָאֲבֵרֵבְנָאֵל: ועוד קבע המילה באיבר ההולדה כדי שיהיו הנולדים בקדושה וטהרה כאילו נולדו לעבודת השם, אחרי שהאבר שהולידם הוא מקודש.

רְבֵנוּ שֵׁם טוֹב: שיהיה מדרגתו כמדרגת מלאכי השרת הנקיים מזו החרפה הנמצאת במין האנושי, והוא תענוג המשגל, אשר רבים נשחתים בעבורה, וזה יהיה סיבה לידע את השי"ת...ומאז יכול לדבק עם אלוקיו.

התבוננות מציאותו בעולם הזה.

ר"י אבוהב: מצוות המילה גורמת להתבוננות מציאת זה העולם השפל, ולפי שעצם האדם הוא חלק מזה העולם ולא נבדל ממנו בשום זמן, לפיכך מצווה זו בגופו חותם תמידי באבר הוויה למעשה, וצוותה התורה לחתוך המותר, למעט ממנה בעניין שלא יושחת דבר מכל הפעלים הראויים לבא ממנו, להיות לאות ולזיכרון בעיני האדם להתבונן במציאות זה החומר ההיולי, שהוא כל העולם השפל שנברא לתשמיש האדם השלם, ולמאוס כל מותר חמדתו.

להשליטו על כל אבריו

הרמ"א: ברית מילה כדי להשליטו על כל האברים, וכן מבואר שאחרי שנימול אברהם נוסף על שמו אות ה', ובכך מלך על שאר אבריו שהם מוח לב עין אذن פה (חמישה אברים).

מטה משה: האדם נברא מחומר וצורה, וצריך להכניע היצר שהוא החומר, לצורה של הנפש, וזהו על ידי מצוות מילה, ואז יוכל לעבוד את ה' יתברך, שזה תכלית האדם, וזה התכלית אי אפשר להשיג כי אם על ידי התורה, ולימוד התורה אי אפשר זולת המילה, (וכמו שאמר אונקלוס הגר לדודו אדריאנוס, שמי שאינו נימול אינו יכול ללמוד תורה שנאמר מגיד דבריו ליעקב וכו' לא עשה כן לכל גוי וכו').

דרך אמונה.

בס"ד

ספר מעגלי החיים

המעגל האישי

דברי תורה על מאורעות בחיי האדם:

הריון, לידה, ברית מילה, זבד הבת, פדיון הבן, חלאקה, יום הולדת,
בר מצווה, נישואים, גירושין, ייבום, חליצה, חנוכה הבית, סיום
מסכת, ייסורים, מסיבת הודיה ואבלות.

הספר כולל דברי תורה מגמרא, מדרשים, זוהר, אגדות וחידושים.

הספר כולל בנוסף סדר לימוד לחנוכה הבית ולליל ברית יצחק.

שנת התשס"ז ירושלים

כל הזכויות שמורות למחבר

ניתן להשיג את הספר בטלפון 02-5811133

הערות והארות יתקבלו בשמחה לכתובת
מעלות דפנה 133/3 ירושלים

OVADIA YOSSEF
RISHON LEZION
AND PRESIDENT OF TORAH SAGES COUNCIL

עובדיה יוסף
הראשון לציון
ונשיא מועצת חכמי התורה

ירושלים 28/10/2018 JERUSALEM

הסכמה

הובאו לפני גליונות הספר "מעגלי החיים", מעשה ידי אומן, נטע נאמן, חכו ממתקים וכולו מחמדים, שמן תורק שמו, טעמו ונימוקו עמו הרב שמואל ירושלמי שליט"א אשר ליקט את דברי רבותינו, חדשים גם ישנים, בעניני מילה פדיון ועוד ענינים הסובבים את האדם בכל מעגל חייו, אשרי יולדתו, צינה וסוחרה אמיתו, ולפעלא טבא אמינא איישר חיליה לאורייתא.

ויהא רעוא שיזכה לברך על המוגמר בקרוב, ועוד יפוצו מעינותיו חוצה להגדיל תורה ולהאדירה, ויעלה מעלה במעלות התורה והיראה ובמדות תרומיות. אמן.

אורייתא

Rabbi CHAIM P. SCHEINBERG

Rosh Hayeshiva "TORAH ORE"

and Morah Hora'ah of Kiryat Mattersdorf

הרב חיים פינחס שיינברג

ראש ישיבת "תורה אור"

ומורה הוראה דקריית מטרסדורף

בס"ד, חודש תשרי, תשס"ז

מכתב ברכה

הנ"ה הביאו לפני ספר נכבד אשר בשם "מעגלי החיים" יקרא, והוא לקט דברי תורה והנהגות בכל הזמנים והעיתים העוברים על האדם במשך ימי חייו, מלוקט מדברי התורה, הגמרא הראשונים והמפרשים, אשר ליקטו וערכו בחן ובטוב טעם הרב שמואל ירושלמי שליט"א, והוא בחינת דבר בעתו מה טוב.

ואברכהו שספרו זה יעלה לרצון לפני כל המעיינים בו, ויפיקו הנאה מהנכתב בו, ויזכה לשבת כל ימיו באהלה של תורה מתוך הרחבת הדעת ומנוחת הנפש.

חיים פינחס שיינברג

רחוב פנים מאירות 2, ירושלים, ת.ד. 6979, טל. 537-1513 (02), ישראל
2 Panim Meiro St., Jerusalem, P.O.B. 6979, Tel. (02) 537-1513, Israel

בס"ד

ברוך שרגא
BARUCH SHRAGA

RABBI OF GIVAT SHAPIRA
AND CHIEF RABBINICAL
JUDGE OF THE ISRAEL CHIEF RABBINATE
AND BEIT YOSEF BEIT DIN TZEDEK

רב דגבעת שפירא
ואב בית הדין שע"י הרבנות ירושלים
ובד"צ בית יוסף

אלול ה'תשס"א נוסף לאלול ה'תשס"א

הסכמה.

היו זמנא עיני גאוןא ה'תשס"א הספר מעגלי החיים

מעשה י"ב אומן היקר והתנ"ך ונ"ה לו ס' 2
ה'ה שמעאל יונתא שליט"א אשר אסף וליקט מעשרי
כ'לחט' כמאמנה ואתונוה מהני מילי מעליה צושה
אל חפציהם מסכמים הטב אימ' מלצר העשרו בעי
אמו ול האמציה הקטלוגים ב'הקבלת חיי האצח
בה'ת' לי אצמ'ל ונהם צווי מוסר ואצדח אצמ'ל
אל ה'תשס"א.

והיני' אצמ'ל אל כ'לחט' המתנ"ך נ"ה שיכבד אצמ'ל
המאמרי ופ'צו מעינ'ת'ו ח'צדח אצמ'ל אל ה'תשס"א

22 כ'תשס"א איתנה ונה'ת'ו מעליה אומן

22 כ'תשס"א - ה'תשס"א

22 כ'תשס"א

ת.ד. 41251 ירושלים 91411 טלפון: 02-5825430

YOSSEF ITSHAK

ROSH YESHIVA "HAZON OVADYA"

EDITOR "YALKUT YOSSEF"

יצחק יוסף

ראש הישיבה הגדולה "חזון עובדיה"

מח"ס "ילקוט יוסף"

תאריך: ח' אלול תשס"ו

עדרתי אל תפסר "מעגלי החיים" מעשה ידיו של פיקר
ופעלה, יקר ולא איש תמנה, גמל נמן ומבס, כשר
ח"ה חיד שמואל ירושלמי אטא, וטונו שלקט טלס וסידר
דברים טוהים ומעילים, דענינו מלה ופסיון, נישאן וקולות,
בעקר דענינו אגדה ודברי מוסר מעגלי ודבורה צעא,
ואן ספק טיהיה דדבר ציכוי בודים, אישר חלילה
קאורייתא.

ויהי שפע למך על חמאגו מקור יאומ,
ויצא לנגדל ונהו ולמאדורה, אמן

החנה חמאגו

י. יוסף

רח' הרקמה 7, רוממה, ירושלים, מיקוד: 94468 טלפון: 02-5378010 פקס: 02-5387301

הרב דוד כהן מראשי ישיבת חברון

1000 13'3" 20.2

[illegible]

בס"ד

"חזון יעקב"

אגודה לתורה וחסד ולקירוב לבבות
בנשיאות הרה"ג יעקב יוסף שליט"א

ק"ה ק' חסן חסד

כ'ה'דה וצ'ד וק'א, ב'ק
א'י מ'ב.3ח חס'ה'ל
ח'ז'ד'א ו'מ'כ'ח ק'א'מ'כ'א.
ו'א'ז'ר'ך א'ת' מ'ח'ז'ר' ;
ש'י'צ'ב'ה ח'ה'ז'ד'י' ת'ר'ה
ו'ה'א'ד'י'ר'ה ח'ז'ר'ה ש'ד'מ'ט'
ו'ח'ז'ר'ה ש'ל'ע'פ' א'ח'ן
ח'ז'ר'כ'ת' ה'ת'ר'ה

י'וס'פ' י'וס'פ'

מטרות האגודה:

כולל לאברכים

★

פעילות ושיעורים
לנוער

★

שיעורים והרצאות
למבוגרים
כולל לפנסיונרים

★

שיעורים והרצאות
לנשים

★

גמ"ח

★

ספרית קלטות

★

חלוקת מצרכים
בחגים

למשפחות ברוכות
ילדים

תוכן ענינים

- 13..... דברים אחדים**
- 16..... הריון ולידה**
הרכבת הנשמה בגוף, יצירת הוולד, מי יתנני כירחי קדם,
מנפלאות הבורא, הפלה, מנהגים וסגולות למעוברת, שבעת
הכוכבים והשפעתם על שעת הלידה, סגולות לילודת, לידה
בעבר ובעתיד, מעלת חלב אם
- 60..... ברית מילה**
י"ג בריתות על המילה, גדולה המילה, טעמי המצווה, שכר
מצוות מילה, ועונש הפרתה, שלום זכר, ליל ברית יצחק, ביום
הברית, קריאת שם לתינוק, תורה ומדע, ענייני אגדה,הברכות
בברית, סדר ברית מילה, לימוד בליל ברית יצחק, פינת ההלכה.
- 154 זבד הבת**
- 161 פדיון הבן**
מקורות המצווה, טעמי המצווה, חשיבות המצווה, חיוב פדיון
הבן, הפדיון, סעודת פדיון הבן, הגיגים, פינת ההלכה
- 187 תספורת ראשונה**
- 193 בר מצווה**
עול מצוות, מלחמת היצרים, מצוות תפילין, סמליות
שבתפילין, זהירות בתפילין, מבנה התפילין, עשיית התפילין,
סוגי הכתב, סדר הנחת תפילין, חנוך לנער על פי דרכו, לימוד
תורה, בזכות התפילין.
- 244 יום הולדת**
- 252 נישואין**
לא טוב היות אדם לבדו, אירוסין, נישואין – כיצד, חכמות
נשים, לקראת חופה, טקס החופה, כתובה, התחייבות הדדיות,

שבע ברכות, שמחת חתן וכלה, שלום בית, טהרת המשפחה,
פריה ורביה, פרפראות, פינת ההלכה.

319 חנוכת הבית

חינוך בית חדש, טעם חינוך הבית, התנהגות האדם במשכנו,
קביעת מזוזה, פינת ההלכה – מזוזה, מצוות מעקה, פינת
ההלכה – מעקה, זכר לחורבן, סדר חנוכת הבית, סדר הלימוד.

397 סיום מסכת

מקור לסיום מסכת, מעלת סיום מסכת, חיוב לימוד תורה,
מעלות התורה, הפוך בה והפוך בה דכולא בה, פרפראות.

432 גירושין

המקור, שורשי המצווה, עילה לגירושין, מזבח מוריד דמעות,
הגט.

445 ייבום

המקור, מתי יש חיוב ייבום, ייבום בימינו, סוד הייבום.

451 חליצה

המקור, שורשי המצווה, הרמז שבחליצה, אופן החליצה, שטר
חליצה, קשיים כתוצאה מחובת החליצה, מה עומד אחרי
מצוות ייבום וחליצה.

460 ייסורים

תפילה לפני שתגיע צרה, סגולות להינצל מצרה, ייסורים לשם
מה, ייסורי עוני, קבלת ייסורים באהבה, שכר הייסורים, עצות
להקל הייסורים, עצבות וייסורים, שמחה מעבירה ייסורים.

496 חולי

ורפא ירפא, תפילה לפני שיחלה, תפילות, קצבה למחלה, ביקור
חולים, פינת ההלכה.

507 מסיבת הודיה

חיוב הודיה, כל דעביד רחמנא לטב עביד, ניסים נסתרים,
מעלות ההודאה, נשמת כל חי, נס וטבע.

530..... אבלות.

הלנת המת, הלווית המת, הספד, קבלת הדין באהבה, גלגול נשמות, תחילת דינו של האדם, שבעה ימי אבלות, מטרת האדם עלי אדמות, לחזור בימי הבחרות לפני שיגיעו ימי הזקנה, ניחום אבלים, קשר עליון בין הורים וילדים, הקדיש, והחי ייתן אל לבו, ביאת המשיח, תחיית המתים, עניין המצבה, פינת ההלכה.

648..... לכל אירוע.

הנהגה עם הבורא, החיים בעולם הזה, זהירות, בין אדם לחברו, תמים תהיה עם ה' אלוך, חזרה, הוי דן את כל האדם לכף זכות.

דברים אחדים

יִתְבַּרַךְ הַבּוֹרָא וַיִּשְׁתַּבַּח הַיּוֹצֵר אֲשֶׁר זִיכְנִי לְהוֹצִיא לְאוֹר אֶת סֵפֶר מַעְגְּלֵי הַחַיִּים בְּמַעְגַל הָאִישִׁי, מֵהָ אֲשִׁיב לֵה' כָּל תַּגְּמוּלוֹהִי עָלַי. אֲנִי תִפְּלָה לְבוֹרָא עוֹלָם שִׁיזְכְּנִי לְהוֹצִיא לְאוֹר אֶת שְׁאֵר הַחֲלָקִים.

לֹא פַעַם יוֹשְׁבִים סְבִיב שׁוֹלְחַן בַּחֲתוּנָה אוֹ בְּבֵר מִצְוָה, בְּרִית מִלָּה אוֹ סֵתֶם מַסִּיבָה, וְאִזּוֹ פּוֹגְשִׁים אֲנָשִׁים מִכָּל מַגּוּוֹן הַדְּעוּת, וְטַבְעֵי הַדָּבָר שֶׁמִּתְחִילִים לְדַבֵּר עַל כָּל נוֹשֵׂא שְׁבַעוֹלָם. וּבִטּוֹב לִיבָם לֵאחֹר שֶׁאֲכָלוּ וּשְׁתּוּ אֶף מִתְחִילִים לְדַבֵּר רִכִּילוֹת וּלְשׁוֹן הָרַע וְכָל מִינֵי דִיבּוּרֵי אִיסוּר.

אָדָם הַמִּצְוִיד בַּכֶּמֶה וְכֵמֶה מִינֵי "פְּרוֹסוֹת" שֶׁל דְּבָרֵי תוֹרָה, בִּמְקוֹם לְשִׁמוּעַ וּלְדַבֵּר בְּדְבָרֵי חוֹלִין יָכוֹל לְשַׁלּוֹף מְכִיסוֹ "פְּרוֹסָה" הַמִּתְאַיֶּמֶה לְזִמְנָן וּלְעֵנִיִּין אֶת חֲבָרֵיו לְשׁוֹלְחַן בְּדְבָרֵי תוֹרָה אֱלוֹ, לְדַבֵּר זֶה יֵשׁ הַשְּׁפָעוֹת גְּדוּלוֹת לְאִין עֶרֶךְ:

- א. הוּא מִזְכֶּה אֶת הָרַבִּים לְשִׁמוּעַ דְּבָרֵי תוֹרָה.
- ב. מוֹנֵעַ אֶת הָרַבִּים מִדְּבָרִים בְּטָלִים וְאִסּוּרִים.
- ג. לֹא פַעַם דְּבָרֵי תוֹרָה אֱלוֹ יֵשׁ לָהֶם הַמִּשְׁךְ, אֲנָשִׁים נּוֹסְפִים הַיּוֹשְׁבִים סְבִיב הַשׁוֹלְחַן מְגִיבִים וְשׁוֹאֲלִים וּמוֹסִיפִים וְכַךְ הָעֵסֶק פֶּרָה וְרַבָּה.
- ד. מִצִּיל אֶת עֲצָמוֹ וְאֶת הָאֲחֵרִים מִדִּין שְׁבַמִּשְׁנָה (אֲבוֹת ג-ג) "שְׁלוּשָׁה שֶׁאֲכָלוּ עַל שׁוֹלְחַן אֶחָד וְלֹא אָמְרוּ עָלָיו דְּבָרֵי תוֹרָה

כאילו אכלו מזבחי מתים" (תקרובת עבודה זרה).

ה. יש כאן מבחינת "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו", לא פעם הדברים עושים רושם והם מבחינת הזרע שנזרע ובמשך הזמן גם יצמחו דברים חיוביים.

עובדה הווה בדידי, שישבנו פעם קבוצת אנשים לאכול סביב שולחן אחד, והחלטתי לדבר על החובה המוטלת על האישה לילך בכיסוי הראש. הסברתי שהדבר אינו בגדר חומרה וחסידות בעלמא, אלא חיוב גמור מהתורה. לאחר הדברים החל ויכוח על הנושא והרגשתי שדברי לא עשו שום פרי.

לאחר כמה שנים פגשתי באישה אחת שהזכירה לי את אותו מעמד. אמרה לי: זוכר אתה על מה דיברת? אז נכנסו בלבי ספקות אולי כדאי להתחיל ללכת בכיסוי הראש אך לא היה לי האומץ. לאחר כמה חודשים ולאחר שקרה לי מקרה נוסף החלטתי להתחיל ללכת בכיסוי הראש.

ואכן "שלח לחמך על פני המים כי ברוב הימים תמצאנו", האדם חושב שמיד לאחר דבריו הוא צריך לקצור את הפירות, אך הדבר לוקח זמן ודבר מצטרף לדבר עד שרואים פירות.

בספר זה קבצתי לכל אירוע שהאדם עובר עלי אדמות מרגע הלידה ועד שיבה טובה, דברי תורה אגדות מדרשים זוהר וקיצור הלכות רלוונטיות למאורע, וזאת כדי לתת לקורא הן ידע והן דברים שיוכל לומר בכל אירוע. בנוסף הכנסתי דברי חז"ל מול דברי המדע כדי להיווכח עד כמה דברי רבותינו עמוקים מיני ים.

כמו כן הכנסתי לספר דברים שימושיים לאירוע, כגון תפילות ברכות וטקסים, ואף סדר לימוד ליל ברית יצחק וסדר לימוד בחנוכת הבית.

יש לציין כי אין לי משלי ולא כלום בספר, הכל דברי חז"ל שקראתי או ששמעתי מרבותיי וקיבצתי לפי המאורעות. כשאמרתי דברים אלו לפני הרב ברוך שרגא שליט"א אמר לי את ההבדל שבין דבורה לעכביש. דבורה לא מייצרת משלה כלום, אלא מוצצת צוף מהפרחים ומוציאה דבש לאחר עיבוד שלה, שהוא מתוק לחיך. ואילו העכביש יוצר את חוטי העכביש משלו, שאינו חיוניים לאדם.

אני תקווה שהספר ישמש את הקורא שיוכל להפיק ממנו את מירב התועלת ויעזור לו לזכות גם את האחרים, ועל ידי זה אזכה גם אני.

ברצוני להודות להורי היקרים, אבי מורי עטרת ראשי ר' שלום אהרון חיים מנוחתו עדן, ותבדל לחיים ארוכים אמי מורתי נעימה גולסטן, אשר גדלו אותי במסירות נפש לתורה וליראה.

כמו כן ברצוני להודות לאשתי היקרה חיה אשר מאפשרת לי להתפנות ללימוד התורה, ועל עזרתה הרבה בהגהת הספר, הקב"ה יתן לה בריאות איתנה ונחת.

שאלתי ובקשתי מאת הבורא יתברך שיעזרני שאוכל לשבת בבית השם כל ימי חיי ולהגות בתורה הקדושה בבריאות איתנה ומתוך שלווה הנפש והגוף.

בברכת התורה
אני הקטן
שמואל ירושלמי

הריון

הרכבת הנשמה בגוף

קביעת תכונות גוף העובר

הגמרא במסכת נידה (טז:): דרש ר' חנינא בר פפא - אותו מלאך הממונה על ההריון "לילה" שמו, ונוטל את הטיפה ומעמידה לפני הקדוש ברוך הוא ואומר לפניו רבונו של עולם: טיפה זו מה תהא עליה גיבור או חלש, חכם או טיפש, עשיר או עני?
ואילו רשע או צדיק לא אמר, כמו שאמר רבי חנינא: הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר "ועתה ישראל מה ה' אלוקיך שואל מעמך כי אם ליראה וגו'".

אפשרות לשנות

ספר עקידת יצחק: יש מלאך ממונה על שעת ההיריון, והוא מזל המולד, שנוטל אותה הטיפה ומעמידה לפני הקב"ה, ושם קובעים מה תהא עליה לפי הכוח שמסר השם יתברך ביד המלאך ההוא מהתחלת הבריאה ומשם תהיה לה כוח על כל אחד מהתארים ההם, אם למעלה ואם לפחיתות.

עם כל זאת יכול ורשאי האדם בהשתדלות שכלי וחריצות אנושית להדיח מעליו רעת הוראתו ויקבל את הטוב מאת האלוקים עד שיהפוך מזה מצד אל צד, אם מעני אל עשיר כמו שנאמר **"ויד חרוצים תעשיר"** (משלי י'), ואם מפתי אל חכם כמו שאמר **"הולך אל חכמים יחכם"** (שם י"ג), ומחלש אל גיבור כמו שנאמר **"וטהר ידיים יוסיף אומץ"** (איוב י"ז).

ולפחות יהיה לאל ידו לעמוד כנגד אלו ההוראות עד שלא ייכנע צדקו מפניהם. כמו שיש כוח ברוע בחירותו וקלקול דרכיו להפוך אותם לרעה עם היות הוראתם עליו לטובה. וזה שקובעים מה תהיה על הטיפה. אבל צדיק ורשע לא קובעים, כלומר אלו הגזרות לא ימשלו על האדם באופן שבעבורם יהיה צדיק ורשע בהכרח אבל הכרעתם היא חלושה עד שהצדיק והרשע המה ימשלו בהם (ספר עקידת יצחק).

הרכבת הנשמה

(מדרש תנחומא)

בעת יצירת העובר

יצירת הוולד כיצירת העולם. אמר רבי יוחנן מהו שכתוב **"עושה גדולות עד אין חקר נפלאות עד אין מספר"** (איוב ט) תדע לך שכל הנשמות שהיו מן אדם הראשון ושיהיו עד סוף כל העולם כולם נבראו בששת ימי בראשית וכולן בגן עדן וכולן היו במתן תורה, שנאמר (דברים כט) **"כי את אשר ישנו פה עמנו עומד היום ואת אשר איננו פה עמנו היום"**. ומה שאמר עושה גדולות עד אין חקר, אלו גדולות שעושה הקב"ה ביצירת הוולד.

יצירת הגוף

בשעה שבא אדם לשמש עם אשתו רומז הקב"ה למלאך הממונה על ההריון ושמו "לילה", והקב"ה אומר לו: דע שזו הלילה נוצר אדם מזרע פלוני דע לך והישמר בזו הטיפה וטול אותה בכפך וזרע אותה בגורן לשס"ה חלקים, והוא עושה כן.

מיד נוטל המלאך בידו ומביא לפני מי שאמר והיה העולם ואומר לפניו עשיתי ככל אשר ציויתני וטיפה זו מה תהא נגזר עליה? מיד הקב"ה גוזר על הטיפה מה יהא בסופה, אם זכר אם נקבה, אם חלש אם גיבור, אם עני אם עשיר, אם קצר או ארוך, אם מכוער או נאה, אם עבה או דק, אם בזוי או גס, וכן גוזר על כל קורותיו.

אבל אם צדיק אם רשע לא, אלא הדבר ההוא נתן בידו של אדם בלבד שנאמר (שם ל) **"ראה נתתי לפניך היום את החיים את הטוב ואת המוות ואת הרע"**.

בחירת הנשמה

מיד רומז הקב"ה למלאך הממונה על הרוחות ואומר לו הבא לי רוח פלוני שהיא בגן עדן ששמו פלוני ותארו כך וכך, לפי שכל הרוחות שעתידים להבראות כולם נבראו מיום שברא העולם עד שיכלה כל העולם הם מזומנים בבני אדם כמו שכתוב (קהלת ז) **"מה שהיה כבר נקרא שמו"**, מיד הולך המלאך ומביא את הרוח לפני הקב"ה, וכשהיא באה מיד כורעת ומשתחוה לפני המלך מלכי המלכים הקב"ה.

הכנסת הנשמה לגוף

אותה שעה אומר הקב"ה לרוח היכנסי בטיפה זו שביד פלוני, פתח הרוח פיו ואומר לפניו רבוננו של עולם: די לי העולם שהייתי דר מיום שבראת

אותי, למה רצונך להכניסני בטיפה זו סרוחה שאני קדושה וטהורה ואני גזורה מגזרת כבודך? מיד אומר הקב"ה לנשמה: עולם שאני מכניס אותך יפה לך ממה שהיית דר בו, ובשעה שיצרתך, לא יצרתך אלא לטיפה זו, מיד מכניסו הקב"ה לשם בעל כורחו. ואחר חוזר המלאך ומכניס הרוח לתוך מעי אמו ומזמנים לו שני מלאכים ושומרים אותו שלא יצא משם ושלא יפול.

מראות שרואה הנשמה

נר דלוק על ראשו כמו שכתוב "מי יתנני כירחי קדם כימי אלוה ישמרני בהלו נרו עלי ראשי" (איוב כט), ומביט ורואה מסוף העולם ועד סופו, נוטלו המלאך משם ומוליכו לגן עדן ומראה לו הצדיקים יושבים בכבוד ועטרותיהם בראשיהם, ואומר המלאך לאותו הרוח: תדע לך מי הם אלו? אומרת הרוח לא אדוני, חוזר המלאך ואומר לה הללו שאתה רואה נוצרו בתחילה כמותך בתוך מעי אמן ויצאו לעולם ושמרו התורה והמצוות לפיכך זכו ונזדמנו לטובה זו שאתה רואה.

יעוד האדם בעולם הזה

אומר לו המלאך, דע לך שסופך לצאת מן העולם ואם תזכה ותשמור התורה של הקב"ה תזכה לכך ולישיבת של אלו, ואם לאו דע וראה שתזכה למקום אחר. לערב מוליכו לגיהנום ומראה לו שם את הרשעים שמלאכי חבלה מכים אותן במקלות של אש וקוראים וי וי ואינם מרחמים עליהם. ואומר לו עוד אותו מלאך לאותו הרוח תדע מי הן אלו? ואומר לא אדוני, ואומר לו המלאך אלו הנשרפים נוצרו כמותך ויצאו לעולם ולא שמרו התורה וחוקותיו של הקב"ה לכך באו לחרפה זו שאתה רואה. ואתה דע לך שסופך לצאת לעולם והוי צדיק ואל תהי רשע ותזכה ותחיה לעולם הבא, ומנין שהוא כן שנאמר (משלי ד) "כי בן הייתי לאבי רך

ויחיד לפני אמי ויורני ויאמר לי יתמוך דברי לבך שמור מצוותי וחיה, כי בן הייתי לאבי" - קודם שיצאתי ממעי אמי הייתי בנו של הקב"ה, כי כן יסרני כמו האב שמייסר את בנו. רך ויחיד לפני אמי - העת שהייתי רך והייתי יחיד שלא היה שום אדם בחבורתי לפני אמי. ויורני המלאך ויאמר לי יתמוך דברי לבך שמור מצוותי וחיה - כמו שנאמר לעיל, ולכך על הכל מזהירו הקב"ה.

הנשמה רואה כל מה שיקרה לה

ומטייל אותו המלאך מן הבקר ועד הערב ומראה לו מקום שהוא עתיד למות בו ובמקום שהוא עתיד להיקבר בו, ואחר כך מוליכו ומטיילו על כל העולם ומראה לו את הצדיקים ואת הרשעים ומראה לו הכל. ובערב מחזירו לתוך מעי אמו, והקב"ה עושה לו שם בריח ודלתים שנאמר (איוב לח) "ויסך בדלתים ים" וכתוב (ישעיה נא) "ואשים דברי בפיך ובצל ידי כיסיתיך", עומד ואומר לו הקב"ה עד פה תבוא ולא תוסיף וגו'.

הוולד במעי אמו

והוולד מונח במעי אמו תשעה חדשים, ג' חדשים הראשונים דר במדור התחתון, והג' חדשים השניים דר במדור האמצעי, והאחרונים דר במדור העליון. וכשמגיע זמנו לצאת לאוויר העולם הוא מתגלגל ויורד ברגע אחת מן העליון לאמצעי ומן האמצעי לאחרון. ומכל מה שאמו אוכלת ושותה בראשונה הוא אוכל ושותה ואינו מוציא רעי, לפיכך נאמר "עושה גדולות עד אין חקר נפלאות עד אין מספר".

זמן היציאה לאוויר העולם

לסוף מגיע זמנו לצאת לאוויר העולם, מיד בא אותו המלאך ואומר לו

הגיע זמן לצאת לאוויר העולם, והוא אומר לו למה אתה רוצה להוציאני לאוויר העולם, אומר לו המלאך בני תדע שעל כורחך אתה נוצר ועכשיו דע שעל כורחך נולדת ועל כורחך אתה מת ועל כורחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא. ואינו רוצה לצאת משם עד שמכהו ומכבה לו את הנר שהוא דלוק על ראשו ומוציאו לאוויר העולם בעל כורחו. מיד שוכח התינוק כל מה שראה ביציאתו וכל מה שהוא יודע. ולמה התינוק בוכה ביציאתו על מה שאבד מקום הנחה והרווחה ועל העולם שיצא ממנו.

שבע תקופות בעולם הזה

באותה שעה מתחלפים עליו שבעה עולמות:

עולם ראשון דומה למלך שהכל שואלים בשלומו ומתאווים הכל לראותו ומחבקים ומנשקים אותו מפני שהוא בן שנה.

עולם שני דומה לחזיר שהוא משחק באשפות כך הוולד משחק בצואה כשהוא בן שנתיים.

עולם שלישי דומה לגדי שהוא מרקד לכאן ולכאן במרעה טוב לפני אמו כך התינוק מתענג לפני אביו ואמו ומרקד לכאן ולכאן ומשחק והכל שמחים בו.

עולם רביעי דומה לסוס שהוא מהלך בשדות, ואימתי כשהגיע על פרקו כשהוא בן י"ח כשם שהסוס רץ ומשתבח כך הנער משתבח בבחורות.

עולם חמישי דומה לחמור שמניחים עליו אוכף, כך לבני אדם מניחים לו אוכפו עליו נותנין לו אישה ומוליד בנים ובנות, חוזר והולך לכאן ולכאן ומביא מזון ומפרנס לבניו ומכלכל, ונותנין עליו משא והוא מעומס מן בנים ובנות ואימתי כשהוא בן ארבעים שנה.

עולם שביעי ימי הזקנה - דומה לקוף שנשתנה דמותו מכל הבריות שואל על כל דבר ודבר (כמו תינוק) ואוכל ושותה כמו נער ומשחק כמו

תינוק וישוב לימי עלומיו בדעת אבל לא בדבר אחר, ואפילו בניו ואנשי ביתו מלעיגים עליו ומקללים אותו ושונאים אותו, וכשהוא דובר שום דבר אומרים לו הניחו לו כי הוא נער וזקן, והוא דומה לקוף בכל ענייניו ובכל דבריו, ואפילו התינוקות מלעיגים עליו ומשחקים בו, ואפילו צפור דרור ינערנו משנתו.

יציאה מעולם הזה

לסוף הגיע זמנו, בא לו אותו המלאך ואומר לו תכירני? אומר לו הן, ואומר לו למה באת לי היום מכל שאר הימים? אומר לו המלאך כדי להוציאך מן העולם כי הגיע זמנך להפטר, מיד מתחיל בוכה ומשמיע קולו מסוף העולם ועד סופו ואין הבריות מכירים ולא שומעין את קולו חוץ מן התרנגול בלבד. ואומר למלאך הלא כבר הוצאתני משני עולמות והכנסתני בזה העולם, אומר לו המלאך והלא כבר אמרתי לך שעל כורחך נוצרת ועל כורחך נולדת ועל כורחך אתה חי ועל כורחך אתה עתיד ליתן דין וחשבון לפני הקב"ה.

יום הדין

והן הן ארבעה מחנות הראה הקב"ה לאליהו ז"ל שנאמר (מלכים א כט) **צא ועמדת בהר וגו'**, אמר לו, אליהו, מה הן אלו ארבעה מחנות שאתה רואה? א"ל ריבון העולמים: איני יודע, א"ל הקב"ה אלו ארבעה עולמים שאדם עובר עליהם.

אלו הם: רוח גדולה וחזק הוא העולם הזה שהוא דומה לרוח שהוא עובר, ואחר הרוח רעש אחר העולם הזה יום המיתה שדומה לרעש שמרעיש כל גופו של אדם, ואחר הרעש אש הוא אחר המיתה דינה של גיהנום שהוא כלו אש, ואחר האש קול דממה דקה אחר דינה של גיהנום זה יום הדין הגדול שנאמר (יואל ב) **כי גדול יום וגו' אל יישאר בו אלא הקב"ה לבדו**

בעולמו בלבד, שנאמר (ישעיה ב) **ונשגב ה' לבדו ביום ההוא**, ועליו הוא מפורש בקבלה על ידי דוד מלך ישראל שנאמר (תהלים קלט) **לא נכחד עצמי ממך אשר עשיתי בסתר רוקמתי בתחתיות ארץ במדור התחתון שבמעיי אמו**.

התייעצות בבריאת האדם

כשרצה הקב"ה לעשות האדם אמר לתורה **"נעשה אדם וגו'"** אמרה התורה לפניו ריבון העולמים האדם שאתה רוצה לעשות קצר ימים ושבע רוגז יבא לידי חטא, ואם אין אתה מאריך אפך עמו ראוי שלא בא לעולם, אמר ועל חנם נקראתי **אֵרֶץ אֲפִים ורֶב חֶסֶד**. התחיל מקבץ את גופו של אדם הראשון מארבע רוחות העולם כדי שלא תאמר הארץ אין עפר גופך משלי אם לוקח ממזרח ויפטר במערב כדי שלא תאמר ארץ מערב אין עפר גופך משלי לא אקבלך, ולפיכך נטלו מארבע רוחות העולם כדי שבכל מקום שיפטר שתקבלו הארץ, כמו שנאמר (בראשית ג) **כי עפר אתה**.

בריאת אדם הראשון

י"ב שעות היה היום. בשעה ראשונה צבר עפרו של אדם, בשנייה גבלו מן המזרח למערב שנאמר (תהלים קלט) **אחור וקדם צרתני** אחור זה מערב וקדם זה מזרח כמו שנאמר **קדמה מזרחה** וראוהו ונתייראו מלפניו, היו סוברים שהוא בראם ובאו להשתחוות לו, אמר להן, למה באתם להשתחוות לי נבוא כולנו נראה כל הבריות שברא הקב"ה, והיה תמה בלבו התחיל משבח ומפאר ליוצרו ואומר (שם לא) **מה רב טובך אשר צפנת ליראיך ואומר מה רבו מעשיך ה'**, קם על רגליו והוא כתואר וכדמות אלוקים והיה קומתו אחריו והלבישו גאות ועוז והמליכו עליהם ליוצרו ואמרו ה' **מלך גאות לבש**.

יצירת הוולד

הוולד במעי אמו

הגמרא במסכת נידה (ל:) אומרת: דרש רבי שמלאי למה הוולד דומה במעי אמו? לפנקס (פרש"י – לוחות שכותבים בהם הגלחים) שמקופל ומונח ידיו על שתי צדעיו שתי אציליו על ב' ארכובותיו וב' עקביו על ב' עגבותיו, וראשו מונח לו בין ברכיו ופיו סתום וטבורו פתוח, ואוכל ממה שאמו אוכלת ושותה ממה שאמו שותה, ואינו מוציא רעי שמא יהרוג את אמו.

וכיון שיצא לאוויר העולם נפתח הסתום ונסתם הפתוח, שאלמלא כן אינו יכול לחיות אפילו שעה אחת.

תנו רבנן שלשה חדשים הראשונים ולד דר במדור התחתון, אמצעיים ולד דר במדור האמצעי, אחרונים ולד דר במדור העליון, וכיון שהגיע זמנו לצאת מתהפך ויוצא וזהו חבלי אישה, והיינו מה שכתוב במשנה: חבלי נקבה מרובין משל זכר. ואמר רבי אלעזר מהו הפסוק "אשר עשיתי בסתר רקמתי בתחתיות ארץ" דרתי לא נאמר אלא רקמתי.

זכר או נקבה

הגמרא בנידה (שם): אמר רבי יצחק אמר רבי אמי: אישה מזרעת תחילה יולדת זכר איש מזריע תחילה יולדת נקבה, שנאמר "אישה כי תזריע וילדה זכר".

תנו רבנן: בראשונה היו אומרים אישה מזרעת תחילה יולדת זכר איש מזריע תחלה יולדת נקבה ולא פירשו חכמים את הדבר, עד שבא רבי צדוק ופירשו "אלה בני לאה אשר ילדה ליעקב בפדן ארם ואת דינה בתו" תלה הזכרים בנקבות ונקבות בזכרים.

היווצרות תאומים

על אופן היווצרות תאומים סבורים היו אנשי המדע שהם נוצרים רק משתי הזרעות, שלישיה משלוש וכו'. גם לאחר גילוי המיקרוסקופ סברו כי העובר נוצר מזירעון אחד בלבד עדיין לא היה ברור הגורם להיווצרות תאומים. בתקופות האחרונות גילו בעזרת כלי סריקה חדשניים כי תאומים נוצרים משתי ביציות.

אולם החידוש האחרון בתחום זה היה הגילוי המפליא כי תאומים

זהים נוצרים כתוצאה מביצית אחת ויחידה שהופרתה על ידי זירעון אחד ויחיד ונחלקה לשניים, ורק תאומים שאינם זהים נוצרים משתי ביציות.

אולם בתלמוד מסכת נידה (כז.) מסופר: מעשה שנולד ולד אחר חברו ג' חודשים, והרי הם תאומים ויושבים לפנינו בבית המדרש, והם יהודה וחזקיה בני רבי חייא.

הגמרא מקשה: הרי ידוע לנו שאין אישה מעוברת חוזרת ומתעברת ? אמר אביי – טיפה אחת הייתה והתחלקה לשנים, אחד נגמרה צורתה בתחילת שביעי ואחד לסוף תשיעי.

הרי לנו ידיעה מהתלמוד שיתכן שביצית מופרית אחת תתחלק לשני חלקים ומכל חלק ייווצר עובר. עיין עוד בנודע ביהודה(פ"א) בנושא.

עיבור האישה

עוד שם: ואמר רבי יצחק אמר רבי אמי אין אישה מתעברת אלא סמוך לוסתה שנאמר הן "בעוון חוללתי", ורבי יוחנן אמר סמוך לטבילה שנאמר ובחטא "יחמתני אמי" איך משמע שזה החטא לשון טיהור הוא דכתיב "וחיטא את הבית" ומתרגמים יטהר את הבית, ועוד מקור מכאן "תחטאני באזוב ואטהר".

מתי העובר נקרא יצור חי

מקובל כיום במדע שגלי המוח (EEG) קובעים את מותו של אדם, אם כן תחילת החיים הוא הופעת גלי המוח. גלי המוח מופיעים אצל העובר עוד הרבה לפני שהוא נולד, אלא שהשאלה מתי מופיעים גלים אלה, כלומר מתי הופך העובר מגוש בשר ליצור חי ?

לפי חז"ל: במסכת נידה (ל) – המפילה ליום ארבעים אינה חוששת לוולד, ליום ארבעים ואחד תשב לזכר ולנקבה ולנידה. **ומסביר** הרמב"ם: הוולד נגמר לארבעים יום, המפלת פחות מארבעים יום אינו וולד.

המדענים בדור הקודם התייחסו לאמרות חז"ל בלגלוג, אך בשנים האחרונות (כ 30 שנה) החלו לבדוק באופן יסודי את גלי המוח של העובר

על ידי מכשור מתקדם שבדרך עוצמת מתח של מליונית הוולט, וראה זה פלא:

כותב פרופסור דיוויד ליגר: למעשה נוכל לבחור כל תאריך למן היום **הארבעים** בערך שבו מסתמן המבנה הבסיסי של המוח, וניתן להבחין בפעילות מעטה של גלי המוח. וזה הרגע שמסמל את המעבר מגוש בשר ליצור חי.

מי יתנני כירחי קדם

לימוד תורה במעי אמו

הגמרא במסכת נידה (ל:) מספרת: ונר דלוק על ראשו של העובר וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו שנאמר "בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלך חשך" ואל תתמה שהרי אדם ישן כאן ורואה חלום באספמיה.

ואין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים שנאמר "מי יתנני כירחי קדם כימי אלוה ישמרני", ואיזהו ימים שיש בהם ירחים ואין בהם שנים הוי אומר אלו ירחי לידה.

ומלמדים אותו כל התורה כולה שנאמר "ויורני ויאמר לי יתמך דברי לבך שמור מצוותי וחיה" ואומר "בסוד אלוה עלי אהלי" מאי ואומר וכי תאמר נביא הוא שאמר, בא שמע "בסוד אלוה עלי אהלי".

וכיון שבא לאוויר העולם בא מלאך וסטרן על פיו ומשכחו כל התורה כולה שנאמר "לפתח חטאת רובץ" ואינו יוצא משם עד שמשביעים

אותו שנאמר "כי לך תכרע כל ברך תשבע כל לשון", כי לך תכרע כל ברך זה יום המיתה שנאמר "לפניו יכרעו כל יורדי עפר", תשבע כל לשון זה יום הלידה שנאמר "נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו ולא נשבע למרמה".

ומה היא השבועה שמשביעים אותו תהי צדיק ואל תהי רשע ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע, והוי יודע שהקדוש ברוך הוא טהור ומשרתיו טהורים ונשמה שנתן בך טהורה היא אם אתה משמרה בטהרה מוטב ואם לאו הריני נוטלה ממך.

כתב בספר השל"ה: והנר משל האור הבהיר שהנפש מתלבשת בו ונכללת ממנו אשר מתוכו צופה ומביט, והיא ההשגה והידיעה בייחוד האל, שהוא מסוף העולם ועד סופו, ראשית המחשבה וסופה, ומזה עומד על סתרי התורה וטעמים המופלאים. וכמו שאמר שם ומלמדים אותו כל התורה כולה, שנאמר, **ויורני ויאמר לי וגו', ואומר, בסוד אלוה עלי אהלי.**

וכיון שיצא לאויר העולם בא מלאך וסטריו על פיו ומשכח ממנו כל התורה. וטעם הדבר, כדי שלא יהיה מוכרח במעשיו ותהיה לו הבחירה ויבחר בטוב, ואז בצאתו לגילוי מקדים יצר הרע ליצר טוב, כדרך הקליפה הקודמת לפרי. "**ואדם עייר פרא יולד**" (איוב יא, יב), "**ויצר לב האדם רע מנעוריו**" (בראשית ח, כא), עד אחר זמן בהגיעו לגדלות פועל בו היצר טוב. והנה לפי מראית עין נראה כי היצר הרע יותר זקן מיצר הטוב ולו משפט הבכורה, אבל באמת הוא להפך:

כתב בספר אור ושמש: ואבא מורי ז"ל ע"ה נתן סימן על זה, מאמרם ז"ל (נדה ל, ב) תינוק בזמן שהוא במעי אמו נר דלוק על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו, מיד שיצא לאויר העולם בא המלאך

וסטרו על פיו.

כך התינוק נער ישראל ואוהבהו כל זמן שהוא בחדר הורתו, אז נר מצווה ותורה אור אתו עמו, מיד שיצא לאוויר העולם בא המלאך הוא היצר הרע הוא השטן הוא מלאך המוות בר מינן, וסטרו על פיו. והסטירה היא כשמעורב עם בני אדם, אז ויפתח האתון את פיו בלשון הרע ורכילות ובליצנות וכאלה הרבה, כל עמל האדם לפיהו ומתאוה וחושק למלאות פיהו [הג"ה. אמר החכם, אין חוצץ בפני התאוה כעצימת עיניים] והרבה כזה.

על כן סגור יהיה האדם בששת ימי המעשה, רצוני לומר זמן עמידת עולם הזה, כי יום הוא אלף שנה, אזי הדרך הטוב להיות סגור באלה ימי המעשה היום לעשותם, אבל למחר לקבל שכרם, ביום השבת עולם הבא יפתח נחלה בלי מצרים, ועתה די לו ארבע אמות של הלכה, ואז וה' אתו הלכה כמותו.

בספר הפלאה כתב: ועוד פרשנו בזה מה שאמר דוד המלך עליו השלום (תהלים קל"ט) **"גם חשך לא יחשיך ממך כחשכה כאורה כי אתה קנית כליותיי תסוכני בבטן אמי"**. רצונו לומר כי חשך העולם הזה דהיינו אם יעצום אדם עיניו מראות עיני הגשמיות לא יחשיך ממך ואדרבה כחשכה כאורה כל מה שיחשיך עצמו מהסתכלות עיני הגשמיות יותר יאירו אור עיני השכליות.

והביא ראיה לזה שאמרו חז"ל בהיותו בבטן אמו, שעדיין לא נחשכו עיניו הרוחניים בעיניו הגשמיים שלא ראה באוויר העולם, מלמדים אותו כל התורה כולה ורואה מסוף העולם עד סופו, פירוש שכל חיי העולם הזה אינם נחשבים לכולם אצלו ורואה תחילתם וסופם שהם כלום ונפסדים ומבין שהם כלא נחשבו גם עתה כנ"ל.

וכל זה הוא מפני שלא יצא לאוויר העולם ולא ראה העמל ואון של העולם הזה וזהו שאמר **"כי אתה קנית כליותיי תסוכני בבטן אמי"**, ר"ל

כשהייתי בבטן אמי קנית כליותיי לכל דברי תורתך.

ובא המלאך וסטרו.

כמבוא לעיל (נידה ל:): כיון שבא לאוויר העולם בא המלאך וסטרו על פיו ומשכחו כל התורה כולה.

ונשאלת השאלה: אם לבסוף כשיוצא ישכח כל התורה כולה, למה טרח המלאך ללמדו את כל התורה כולה ?

כדי להבין זאת נספר **סיפור** שהיה בארצות הברית לפני כמה שנים. פרופסור גוי שהיה עוסק במתמטיקה והיה חזק ביותר בתחום, היה לו בנוסף תחביב ללמוד שפות, בכישורים שהיו לו היה קולט שפות במהירות. פעם סיפרו לו שיש עוד שפה שלא למד והיא שפת הארמית, אותה אפשר ללמוד רק אצל היהודים בישיבות בלימוד הגמרא.

הגיע הגוי לישיבה והחל ללמוד גמרא, אכן קלט מיד את השפה, יחד עם זאת החליט להתגייר מתוך אהבת התורה. וראה זה פלא מוח מבריק כזה לא היה מסוגל להבין את סוגיות הגמרא. הוא השקיע שעות רבות אך הגמרא לא נקלטת במוחו. הגיע הפרופסור לרב גדול (כמדומה לי הרב פיינשטיין) ושאל לפשר הדבר.

ענה הרב: עכשיו אני מבין למה מלמד המלאך את התינוק את כל התורה כולה למרות שלבסוף סטרו ומשכחו את כל התורה כולה, מה תכלית הלימוד. ועל פי זה מובן שתכלית הלימוד הוא להחדיר למוח את כוח ההבנה בתורה העליונה כבר במעי אמו, דבר שיעזור לו כשיצא לאוויר העולם להבין את התורה האלוקית. ולכן אותו פרופסור גוי שלא למד את התורה במעי אמו, צריך כוחות עצומים להשיג את ההבנה האלוקית, וזה דבר קשה מאוד.

מספרים שהפרופסור לא ויתר, השקיע לילות כימים ולבסוף נעשה תלמיד חכם חשוב (שמעתי מפי הרב יעקב סופר שליט"א).

שכיחה בשעת לידה

למרבה הפלא כותב ד"ר תומס ורני בספרו "החיים המסתוריים" על זכרוננו של עובר ועל השכיחה בלידה, וכך הוא כותב:

אדם השוכח אירועים אין זה אומר שאבדו כל הזיכרונות ללא תקנה, אלא הם מודחקים עמוק בתודעתו. אחד הגורמים העלולים לגרום להם לחמוק מהזיכרון ההכרתי הוא שימוש בחומר "אוקסיטוצין", סוג הורמון המפקח על התכווצויות חבלי הלידה.

ניסוי שנערך גילה שכמויות גדולות של "אוקסיטוצין" אצל בעלי חיים גורמים לשכחה ואובדן הכישורים שלהם.

ידוע כי האישה אחוזת הצירים מזרימה הורמון זה לגופו של עובר מסיבה לא ברורה, וכתוצאה מכך שוכח העובר את אירועי הלידה.

על מאמר חז"ל הנ"ל כותב הרמח"ל: "כי יש מלאכים פקידי הטבע הגשמי המחזיקים כל חלקי הגשמיים בחוקותיהם הטבעיים" (דרך השם ב/ה).

הרי לנו המלאך פקיד הטבע מקיים מאמר חז"ל ומשכיח התורה מהנולד, אך מסתבר שלא מאבדן לגמרי, כשירצה האדם ללמוד את התורה, הרי יוכל לרוכשה בקלות יחסית (ולא כמו אותו פרופסור גוי).

מנפלאות הבורא

התקין לו ממנו בניין עדי עד

בשבע ברכות של הנישואים ברכה שיטית אנו מברכים: **בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר יָצַר אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ. בְּצֶלֶם דְּמוּת תְּבַנִּיתוֹ. וְהִתְקִין לוֹ מִמֶּנּוּ בִּנְיָן עָדִי עַד. בְּרוּךְ אַתָּה ה', יוֹצֵר הָאָדָם:**

מה הכוונה לבניין עדי עד ?

משל למהנדס בעל שם עולמי שגאונות פורצת מעל ומעבר לכל גאון אחר, אשר המציא ובנה מחשב על עם יכולות אדירות, אחת התכונות החשובות של המחשב שהמחשב עצמו יוכל לבנות מחשב נוסף עם אותם תכונות, כולל בניית כל רכיבי האלקטרוניקה החל מאפס, וגם המחשב החדש שנבנה על יד המחשב המקורי יוכל לבנות מחשב עם אותם תכונות, עדי עד. ,,,, הייתכן ?

מסתבר שהקב"ה ברא את האדם המופלא בין השאר עם התכונות הנ"ל.

הקב"ה נתן כח בתא הזרע של האב והאם את כל החוכמה כדי ליצור אדם חדש, שיהיה גם לו את החוכמה והיכולות ליצור דור חדש, עדי עד.

מדענים גילו פלאים רבים בתהליך התפתחותו של עובר לתינוק מושלם. כמה מתוחכם התכנון של מערכת מורכבת ומופלאה זו הפועלת בצורה כה מושלמת, וכמה אנו חייבים תודה על היכולת להבין זאת.

ד" ספטנר \ אל המקורות (גליון מספר 4)

יצור אנושי, כמו כל בעל חיים, מתפתח מעובר. העובר התפתח מתא אחד – ביצית מופרית. התא הזעיר ממנו מתחילה ההתפתחות, גודלו כעשירית המילימטר.

למרות זעירותו, הוא יותר מסובך ויותר מתוחכם ממחשב מודרני הגדול והמתוחכם ביותר.

אמנם אנו משווים את התא למחשב, אבל התא פועל לא רק כמחשב, אלא גם יוצר ובונה. הוא יוצר תינוק – אדם מושלם בהדרגת תכנית המאוחסנת בגרעין התא. תוכנית זו מסודרת בכרומוזומים בתוך מולקולה הנקראת ד.נ.א. הנמצאת בגרעינו של התא, במרכזו ה-ד.נ.א. מורכב מרצפים ארוכים של נוקלאוטידים המשמשים כסמלים, אותות, והם נושאים את המידע הנצרך להתפתחות.

יצירת התאים:

חלקים מרצף האותות הם צופנים לחומצות – אמינו. ה-ד.נ.א. מדריך את הייצור של חומצות-אמינו ליצירת מולקולות חלבון המשמשות אבני בנין לתא, וכאנזימים המזרזים פעולות בין-כימיות בתוך התא. החלבונים מפקחים על כל הפעולות המולקולריות בתא ועל האנרגיה המופקת מ"תחנות הכוח" שבו. התא מנהל את תוכניותיו על ידי הפעלת קטעים מן ה-ד.נ.א. לסירוגין בהתאם לתכניותיו.

מזה זמן רב ידוע שהכרומוזומים מכילים את המידע התורשתי של האורגניזם. יחידות מידע תורשתי נקראות גנים. במישור המולקולרי, הגן מוגדר כקטע של ה-ד.נ.א. בו מוצפן המידע ליצירת קבוצה של חלבונים. אחדים מן החלבונים הללו שולטים על ההחלטה איזה קטע של ה-ד.נ.א. יהיה פעיל ברגע נתון.

יכולת זו מעניקה לתוכנית את מלוא הגמישות של מחשב. כאשר תא הביצית מופרה על ידי תא הזרע, שני התאים מתמזגים, ותוכנית ההתפתחות מתחילה לפעול, ניתנת הוראה לגנים מסוימים המפעילים את התחלקות התא לשני תאים. כל אחד משני התאים שנוצרו מכיל תוכנית ד.נ.א. הזהה לזו שהייתה בתא המקורי. שני התאים מתחלקים לארבעה, והארבעה לשמונה, כשהם מפעילים אותם הגנים. בשלב מסוים של התחלקות (כשמספר הגנים הוא מאה בערך), התאים ממשיכים להתחלק אך הם שונים זה מזה כי הם מפעילים גנים שונים. קובץ התאים בשלב זה נקרא עובר. והתהליך בו התאים השונים מפעילים תכניות התפתחות שונות נקרא התמיינות.

בתחילה ניזונים התאים מחומרים המצויים בתא הביצית המקורי. לבסוף נוצר חיבור בין העובר לבין אימו דרכו יקבל את הזנתו ואת החמצן הדרוש לו, ודרכו יפטר ממוצרי הפסולת שלו. אבל עוד לפני שהשליה יכולה לתפקד חייב העובר לפתח מערכת של מחזור דם.

יצירת האברים

המון התאים שנוצרו מהתחלקות התאים, יוצרים שכבות ואברי הגוף השונים נוצרים מחלקים שונים של השכבות. תאים הנמצאים במקום שתאי עצבים ומוח צריכים להיווצר, נעשים תאי עצבים ומוח. תאים במקום שצריך להיווצר שם עור, נעשים תאי עור. אברים רבים נוצרים במקומות הנכונים מהתאים הנמצאים שם, מערכת מחזור הדם נוצרת מהתאים הנמצאים במקומות שנועדו להיות כלי דם. תאים אלה מתחברים זה לזה ליצור את הצינורות שיהיו כלי דם.

כאשר צינורות אלה נסגרים, התאים שנלכדו בתוכם הופכים לתאי דם. כאשר כל קטעי כלי דם מתחברים ויוצרים מערכת רצופה של כלי דם, באותו זמן חלק של הצנרת הזאת ממשיך להתמייין להיות לב. כאשר הלב

מושלם, הוא מתחיל לפעול כמשאבה. באותו זמן נסגר המקור של חומרי מזון, והשליה המושלמת על חיבוריה מספקת חומרי מזון מן האם אל מערכת מחזור הדם של העובר. הלב פועם והדם מתחיל לזרום, המבנה מושלם והתיזמון אף הוא מושלם.

העובר ממשיך לגדול ולהתמייין כדי ליצור את כל האיברים של מבוגר. מוח, גפיים, עיניים, כבד, מערכת עיכול, כליות, ריאות ועוד. כולם נוצרים במקומות הנכונים. כאשר התינוק נוצר במלואו, הוא מוכן לעזוב את אימו. חבל הטבור נחתך, והתינוק מתחיל לנשום ולחיות באופן עצמאי.

פיקוח על ידי תאי DNA

כל תהליך ההתפתחות התחיל מתא אחד שהתפתח לתינוק מושלם. כל צעד תוכנת ב-D.N.A. של כל תא. בכל שלב, כל תא הפעיל מספר מסוים של גנים בעוד הוא משבית גנים אחרים, הכל בהתאם למצב של התא ולמצב התאים השכנים. מצב התא נקבע על ידי החומרים הכימיים שבו, ובמיוחד החלבונים שייצר. התא עוקב אחרי המצב של שכניו התאים על ידי אותות כימיים שהוא מקבל מהם. מדענים מגלים מה הם האותות הכימיים וכיצד הם פועלים.

החלבונים החדשים הנוצרים על ידי הפעלת גנים אחרים משנים את מצבו של התא, ושכניו משנים אף הם את מצבם. מצבים אלה מכתיבים את הגנים הבאים שיפעלו ואת הגנים שפעילותם תושבת בהחליטם בכך את מצבו הבא של התא. בתהליך זה של צעד אחר צעד, כשכל תא מגיב לאותות הכימיים שהוא יצר ולאותות שהוא מקבל משכניו הקרובים, כל האיברים הנחוצים נבנים. כל אחד במקום הנכון ובזמן המדויק.

מדענים גילו פלאים רבים בתהליך התפתחותו של העובר לתינוק מושלם. פלאים רבים עוד יותר ממתנינים עדיין לגילויים. כמה מתוכם התכנון של מערכת מורכבת ומופלאה זו הפועלת בצורה כה מושלמת, וכמה אנו חייבים תודה על היכולת להבין זאת.

מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית מלאה הארץ קנייך: הכל מתוכנן בקפידה

בעובר המתפתח יש אין ספור תאים המיועדים להפוך לעין. הם מתחילים להתרקם בתהליך מסובך ביותר המורכב ממאות תמרונים שונים. כל אחד מאותם תמרונים חייב להתבצע בדיוק מושלם, שאם לא כן, לעולם לא תושג התוצאה הנדרשת. כל אחד מאותם מאות שלבי פעולה מהווה הכנה חיונית ומדוקדקת לשלב הבא.

מיליוני התאים הנוטלים חלק בביצוע כל צעד, אינם מתפתחים באופן עצמאי, אלא תוך כדי קואורדינציה מורכבת עם כל התאים האחרים. בזמן שבו התהליך מתבצע, משמר כל תא בנפרד את הסידור הפנימי שלו. נוצרות אין ספור מולקולות מסוגים שונים, ותהליכים כימיים ופיזיקליים מדהימים מבוצעים בדיוקנות מירבית. למעשה, כל תא הוא עיר מבוצרת המעסיקה שומרים המפקחים על כל נכנס ויוצא. היא גם בעלת מפעלים המייצרים חלבונים מורכבים וחיוניים, ובעלת צבאות של חומרים אנטיביוטיים ופגוסייטים ניידים שמטרתם לגרש פולשים.

האומנם זה מקרה

האם כל זה הינו תוצר של מזל בלבד, כפי שמאמינים חסידי האבולוציה. הם עצמם אומרים: "אין אנו יכולים להסביר את ההסתגלות המופלאה, מעבר לאמירה כי מדובר בתוצאה של תאונה" (הפילוסופיה של המדע). מהו "טבע"! האם יכול מקרה "להכשיר" כיוון כלשהו שאליו הוא לא התכוון? או האם מסוגלים שינויים אקראיים בגנים לתכנן מהלך מורכב להפליא? האם מסוגלת תאונה המתרחשת למערכת כלשהי לתכנן "מערכת שלא תאמן"?

כבר בשעה שבה נולד זוג ההורים, נעשו ההכנות עבור צאצאיהם

העתידיים. כל אחד משני ההורים נולד עם מערכות שונות המיועדות לצורך הצאצאים, מערכות אשר בעת הלידה של האדם עצמו הן חסרות תועלת, והן מצפות לתפקידן העתידי.

הכנת המערכות אצל ההורים

כבר בעת לידתם ידוע כי שתי מערכות נפרדות אלו, אצל כל אחד מן ההורים, נבראו במטרה להתאחד בעתיד עבור הצאצאים. זוג התינוקות הללו, אשר עתידים להפוך להורים, נושאים את המידע על אודות העתיד ומכינים את עצמם לקראתו בכל פרט נדרש.

הדחף לגדל ילדים הינו כשלעצמו תופעה מופלאה של ידע עתידי. האנושות היתה מסוגלת להכיר את בורא העולם תוך כדי התבוננות בפלא זה, אולם ספרי הלימוד מנערים את חוצנם מהפלא, בהציגם אותו כ"הסתגלות" או כ"התפתחות מקרית", למרות ש"מקרה" זה דומה לגורד שחקים שקם לפתע, ללא כל תכנון או נקיפת אצבע, מתוך חולות המדבר... (ערכים)

שלושה השותפים באדם.

הגמרא במסכת נידה אומרת: שלשה שותפים יש באדם: הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו. אביו מזריע הלובן שממנו עצמות וגידים וציפורנים ומוח שבראשו ולובן שבעין, אמו מזרעת אודם שממנו עור ובשר ושערות ושחור שבעין, והקדוש ברוך הוא נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וראיית העין ושמיעת האוזן ודבור פה והלוך רגלים ובינה והשכל. וכיון שהגיע זמנו להיפטר מן העולם הקדוש ברוך הוא נוטל חלקו, וחלק אביו ואמו מניח לפניהם.

דרש רב חינוך בר פפא מהו מה שכתוב **עושה גדולות עד אין חקר** ו**נפלאות עד אין מספר**, בא וראה שלא כמידת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם, מדת בשר ודם נותן חפץ בחמת צרורה ופיה למעלה ספק משתמר ספק אין משתמר, ואילו הקדוש ברוך הוא צר העובר במעי אישה פתוחה ופיה למטה ומשתמר.

דבר אחר אדם נותן חפציו לכף מאזנים כל זמן שמכביד יורד למטה ואילו הקדוש ברוך הוא כל זמן שמכביד הוולד עולה למעלה.

דרש רבי יוסי הגלילי מהו מה שכתוב **אודך (ה') על כי נוראות נפילתי נפלאים מעשיך ונפשי יודעת מאד**, בא וראה שלא כמידת הקדוש ברוך הוא מדת בשר ודם. מדת בשר ודם נותן זירעונים בערוגה כל אחת ואחת עולה במינו, ואילו הקדוש ברוך הוא צר העובר במעי אישה וכולם עולים למין אחד. דבר אחר צבע נותן סמנים ליורה כולן עולים לצבע אחד, ואילו הקדוש ברוך הוא צר העובר במעי אישה כל אחת ואחת עולה למינו

חלק האב בעובר

חוקרי ימי קדם תהו מה חלקו של האב בוולד, ומה כוחה של האם, ולכלל דעה לא הגיעו. אריסטו טען שכוח האב הוא העיקרי, לעומתו יש שטענו שכוח האם הוא העיקרי. רק בשנת 1875 לפני כ 120 שנה הוכיח אוסקר הארוויג כי משהו מהאב ומשהו מהאם מתמזג ונוצר יצור חדש.

מאידך בתלמוד כבר לפני 1,500 שנה אנו מוצאים :

תנו רבנן שלשה שותפים יש באדם: הקדוש ברוך הוא ואביו ואמו.
אביו מזריע הלובן שממנו עצמות וגידים וציפורנים ומוח שבראשו ולובן שבעין.

אמו מזרעת אודם שממנו עור ובשר ושערות ושחור שבעין.
והקב"ה נותן בו רוח ונשמה וקלסתר פנים וראיית העין ושמיעת האוזן
ודבור פה והלוך רגלים ובינה והשכל.
וכיון שהגיע זמנו להפטר מן העולם הקדוש ברוך הוא נוטל חלקו וחלק
אביו ואמו מניח לפנייהם (מסכת נידה לא.)

הטבור ננעל אחר הלידה או לא ?

הטבור משמש לעובר במעי אמו כשער כניסה של מזון וחמצן. אחר
הלידה טוענים אנשי הרפואה כי תפקידו של הטבור מסתיים לחלוטין.

לא כך סובר אחד הקדומים, הובא בספר המנהגים, שכתב : "לירקון
שקוראים געבל-זאכט (=צהבת) יקח יונה זכר- לזכר (=לחולה זכר),
ונקבה- לנקבה, ויושיבנה על טבורו, ותשאב היונה כל הירקות
(זיהום הצהבת) עד גמירה, והיונה תמות. בְּדוּק!".

כלומר הטבור עדיין ממשיך לתפקד ואינו סגור לגמרי כל חיי האדם. ועל
פי זה נוהגים חלק מהאנשים לטפל במחלת הצהבת בשיטה זו, דבר
שעורר חמתם של אנשי הרפואה, אשר לעגו לאנשים הפרימיטיביים.

מחקר רציני שנערך בשנת 1987 בראשותו של ד"ר גולדשטיין גילה על ידי
בדיקות דם שנערכו לחולה מיד עם גמר הטיפול ביונים כי רמת
הבילירובין בדמו (דבר שגורם לצהבת) ירדה בשיעור של 25% (!). לאחר
ממצא זה לא היה שוב פלא בעובדה שהחולים אשר טופלו ביונים הבריא
כליל לאחר 3 ימים, בעוד שחולים המטופלים בתרופות מחלימים בדרך-
כלל לאחר 28 ימים (שמעתי).

האם העובר שומע

(מתוך ספר מסילות אל האמונה)

פעם חשבו שהעובר מנותק מהעולם החיצון. "שום דבר שאת רואה, שומעת וחושבת בזמן ההיריון אינו משפיע על התינוק" (ספר עולמו של תינוק).

אבל חז"ל חשבו אחרת.

א. **מדרש קהלת:** למה אלישע בן אבויה (רבו של רבי מאיר בעל הנס) יצא לתרבות רעה? הסיבה שפעם אחת עברה אמו ליד בית עבודה זרה והריחה ריח של תבשיל אסור, ונתנו לה לאכול ממנו. והיה מפעפע בכרסה כארס של נחש [ועל ידי זה נפסד מזגו והיה מתאוה לדבר עבירה – ספר עץ יוסף].

ב. **מסכת יומא(פב):** מעוברת שהריחה ביום כיפור והתאוותה מאוד (ויש חשש סכנה), אמר רבי יהודה הנשיא – תלחשו באוזנה שיום כיפורים היום אולי יירגע העובר שבמעיה (שהוא גורם לתאוה מרובה זו). הלכו ולחשו באוזנה ואכן פסק העובר מתאוותו, ולבסוף יצא ממנה רבי יוחנן.

מקרה אחר היה שלחשו באוזנה ולא עזר, ויצא ממנה שבתאי שהיה רשע מפורסם.

רואים אנו שהעובר חושב ומגיב קולט וקובע עמדה.

ממחקרים חדשים הגיעו למסקנות דומות.

- תינוק ברחם מודע לסביבתו ומושפע ממנה במידה גדולה יותר משסברו בעבר (ספר החיים המסתוריים).
- העובר שומע החל מארבעה חודשים ואילך, ואף מוקדם יותר, הם

שומעים שיחות אמותיהם (ד"ר הנרי טדאבי – מיאמי).

- ד"ר מיכאל לברמן גילה במחקר, שבטרם הדליקה האם סיגריה כדי לעשן, גברו פעימות לב העובר.

מעשה נבין את המבואר במדרש (מד"ר תולדות 1, 20) על הפסוק האמור ברבקה בהיות יעקב ועשו עובדים ברחמה: **"וַיִּתְּרָצוּ הַבָּנִים בְּקֶרְבָּהּ. וַתֹּאמֶר אִם כֹּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי? וַתֵּלֶךְ לְדַרֵּשׁ אֶת ה'** " (בראשית כה, כב), ובשעה שהיתה עוברת על בתי פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס לצאת, על פתחי עבודת כוכבים עשו מפרכס לצאת. וזה שכתוב **זורו רשעים מרחם".**

כלומר, חז"ל ידעו מכח קבלתם בתורה שבעל פה את ביאור התורה שבכתב. **כי:**

- א. לעובר יש חוש או דרך מיוחדת על פיהם הוא מרגיש ויודע בדבר מקומות מיוחדים הנמצאים בסביבתו.
- ב. פרכוסים עזים של העובר החוזרים על עצמם כאשר האם עוברת בסמוך למקומות מסוימים - אינם מקריים, ויכולים ללמד על אופיו של העובר.
- ג. כאמור לעיל, העובר שומע קולות מן החוץ.

ראוי לציין שהמדע הצליח לעת עתה להשיג בכוחות עצמו את הנתון השלישי שהזכרנו. והרי אנו מביטים בו מן הצד, וממתינים בסבלנות להתפתחותו והתקדמותו אט אט בדרך להשגת שאר הנתונים הנ"ל אשר לימדנו בורא העולם, בתורתו.

הפלה

מבחינה הלכתית

התורה מקבלת את העובדה הביולוגית שעובר הינו יצור חי. לבו של העובר פועם כבר בתחילת השבוע הרביעי מההפריה. האורגנוגנזיס (שלב יצירת האברים) מסתיים, מבחינה חיצונית, בסוף השבוע השישי אחרי ההפריה. משיקולים ביולוגים לא ניתן למצוא קו ברור המפריד בין עובר שיוגדר כחי לבין כזה שלא יוגדר כחי, הקו המוחלט היחידי הוא רגע ההפריה. אחרי רגע זה - העובר הינו גוף חי מבחינתם של מדעי החיים. לכן ברור שהפלת עובר הינה ללא כל ספק, פגיעה ביצור חי.

על פי חז"ל תלותו המוחלטת של העובר באמו איננה מהווה הצדקה להתיר את הריגתו, כשם שתלותו המוחלטת של תינוק בן יומו איננה יוצרת היתר לרציחתו אפילו אם שיקולי נוחיות של האם דורשים זאת. באופן תיאורטי, ניתן להגיע מכאן להתייחסות להפלה יזומה כאל רצח.

ואכן יש סוברים ש"בן נח נהרג על העוברים", כלומר: בדיני בני נח, הפלת עובר חסר ישע נחשבת כרצח גמור. מקור לאיסור מצוי בספר בראשית, על פי פרשנותו של רבי ישמעאל בתלמוד: "שופך דם האדם באדם - דמו ישפך", איזהו אדם שהוא באדם? הוי אומר זה עובר במעי אמו.

מהי חומרת האיסור ?

לאור זאת, קיים ויכוח גדול בין הפוסקים מהי מידת החומרה של איסור הריגת עובר בדיני ישראל.

יש הסוברים שקיים כאן איסור רציחה גמור כמו שמבואר בדיני בני-נח, וההבדל היחידי בין הפלה בדיני בני נח לבין הפלה בדיני ישראל הוא בחומרת העונש בלבד: בדיני בני נח קיים עונש מוות על רציחת עובר,

בעוד שבדיני ישראל קיימת "רק" מיתה בידי שמים כעונש על המתת עובר.

לעומתם סוברים אחרים שאין איסור תורה בביצוע הפלה מלאכותית, אלא איסור דרבנן שמקורו בגזרת חכמים בלבד. לשיטה זו קיימים מצבים הכרוכים בסבל רב, בהם לא גזרו חכמים, ואז מותר להתנהג על פי דין תורה ולהתיר את ההפלה, וזאת כמובן לאחר התייעצות עם מורה הוראה מובהק. (הרב מרדכי הלפרין - המכון לחקר הרפואה על פי ההלכה)

היבטים רפואיים

על הקשר בין הפלות לסרטן אצל האישה

בגיליון האחרון של העיתון האמריקני לרופאים ומנתחים, כותב ג'ואל ברינד, ד"ר לרפואה מקולג' 'ברוך' שבניו-יורק, על הקשר בין הפלות לסרטן השד.

השאלה אם קיים קשר כזה עוררה ויכוח עוד בשנת 1996, כשהחוקרים ניתחו לראשונה 21 מחקרים והסיקו, כי אכן קיים קשר בין הפלות יזומות לסרטן השד.

המוסד הלאומי לסרטן בארה"ב קרא לתוצאות המחקר "לא מכריעות" ו"לא עקביות". 7 שנים אחר כך הודיע המוסד הלאומי לסרטן על ממצאים של מחקר משלו, שהצביעו על כך כי לא קיים קשר בין הפלות יזומות לסרטן. ניתוח מחודש זה פורסם ב"Lancet" בשנת 2004.

כעת, ברינד מעורר את הוויכוח שוב, הוא מדגיש כי, עם כל הראיות הקיימות, סביר להגיע למסקנה, שהפלות יזומות הן גורם סיכון לסרטן השד, זאת למרות הנטייה הרבה והמתפשטת בספרות המקצועית העדכנית לראות בהפלות הליך בטוח לנשים.

לטענתו, חבל שבתקופה שבה זכויות הנשים הן חלק בלתי נפרד מהנוף הפוליטי ומבריאיות הציבור, צריכות הנשים להתנער מהזכות לדעת על הסיכון הגובר לסרטן השד בנושא כה שכיח כהפלות יזומות (אגודת אפרת).

הפלות - סיכון ללידה טרם זמנה

הפלות מגבירות את רוב הסיבות המשמעותיות ללידה טרם זמנה, כולל תנוחה לא נכונה של העובר ושל השליה וצירים ספונטאניים מוקדמים. נשים שעברו הפלה, נוטות ללדת תינוק פג מאוחר יותר, כמעט פי שניים מנשים שלא עברו הפלה, כך עולה ממחקר חדש. נשים אלו נמצאות בסיכון גבוה ב-70% ללדת תינוק לפני השבוע ה-28 להריון. הסיכוי של נשים אלו ללדת תינוק לפני השבוע ה-33 של ההריון הוא 40%.

הפלות מגבירות את רוב הסיבות המשמעותיות ללידה טרם זמנה, כולל תנוחה לא נכונה של העובר ושל השליה וצירים ספונטניים מוקדמים, כך עולה מן המחקר.

תוצאות המחקר הראו כי הפלות עשויות לגרום לנזק לצוואר הרחם בדרך כזו שתגרום ללידה טרם זמנה בהריונות שלאחר מכן.

החוקרים, עקבו אחר 2,837 לידות לצורך המחקר, שפורסם בעיתון הבריטי "מיילדות וגניקולוגיה". הממצאים יוסיפו דלק כפי הנראה למסעות התעמולה של הארגונים נגד ההפלות (אגדות אפרת).

מחקר: הפלה מלאכותית מעלה סיכון להפרעות נפשיות

חוקרים בשוודיה מצאו כי נשים שעברו הפלה מלאכותית עלולות לסבול ממצוקות נפשיות גם חמש שנים לאחר ההפלה. זאת בניגוד למצוקה נפשית לאחר הפלה טבעית, שיכולה להימשך כשישה חודשים "בלבד".

מדי שנה 22 אלף נשים בישראל עוברות הפלה, 22% מהן מפילות באופן יזום.

מנהגים וסגולות למעוברת

הגמרא בנדה (י.ז.): ה' דברים העושה אותם מתחייב בנפשו ודמו בראשו,,, והנוטל ציפורניו וזרקו לרשות הרבים,,, מפני שאישה עוברת עליהם ומפלת.

וכתב המשנה ברורה – לכן אם נפלו על הארץ יטאטא אותם למקום אחר. ולכן נשים תזהרן שלא לעבור על ציפורניים שנגזזו.

אוצר הברית: בכמה מקומות נהגו שהמעוברת עושה מפה חדשה לספר תורה, ולוקחת את המפה הישנה וכורכת בה עצמה לשמירה שלא תפיל, ואחר כך מחזירה אותה לבית כנסת.

בספר כף החיים: סגולה ללידה קלה שתאכל בכל מוצאי שבת סעודת מלוח מלכה, ותאמר "לשם מצוות סעודת מלוח מלכה".

שבט מוסר: לא תאכלנה צנון שומים ובצלים ומני מאכלים רעים המזיקים לעובר.

פלא יועץ: תשתדל להרבות בשמיעת דברי תורה וקדושה, כדאיתא (אבות פ"ב) רבי יהושע אשרי יולדתו, שאמו היתה הולכת לבית מדרש לשמוע דברי תורה.

שבט מוסר: בשעת הדלקת נרות שהוא עת רצון תתפלל עבור בניה שיהיו תלמידי חכמים, ותאמר "יהי רצון מלפניך שיהיו בני מאירים בעולם בתורה ובמצוות וביראת שמים", ותיתן צדקה לעניים (רבנו

יונה).

אלף המגן: יש נוהגות לנגוש הפיטמא של האתרוג ביום הושענא רבא לאחר נטילת לולב. וטעמו שיש אומרים שעץ הדעת שאכל אדם הראשון היה אתרוג, וזה גרם צער העיבור והלידה.

החיד"א בעבודת הקודש: נוהגים שמי שאשתו נכנסה לחודשה התשיעי, עולה בעלה לפתיחת הארון כל אותו חודש, והיא סגולה בדוקה להקל מעליה חבלי לידה, והוא ע"פ הסוד.

וכתב רח"פ – שהוא סימן שיפתח ה' רחמה ולאחר הלידה יסגור רחמה. **ובספר הזכירה:** כשתגיע לחודש התשיעי סגולה שתטבול במקווה, ועל ידי זה יתבטלו מהילד כל מיני רעות שראתה בימי עיבורה.

לידה

שבעת הכוכבים והשפעתם על שעת

הלידה

אין מזל לישראל.

מסכת שבת (נו.): אמר רבי יוחנן מניין שאין מזל לישראל שנאמר **כה אמר ה' אל דרך הגויים אל תלמדו ומאותות השמים אל תחתו כי יחתו הגויים מהמה הם יחתו ולא ישראל**. [פרש"י: אין מזל לישראל - שעל ידי תפלה וזכות משתנה מזלו לטובה]

ואף רב סבר אין מזל לישראל, שאמר רב יהודה אמר רב מניין שאין מזל לישראל שנאמר **ויוצא אותו החוצה**, אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא ריבונו של עולם בן ביתי יורש אותי. אמר לו לאו כי אם אשר יצא ממעיך, אמר לפניו ריבונו של עולם הסתכלתי באיצטגנינות שלי ואיני ראוי להוליד בן. אמר ליה צא מאיצטגנינות שלך שאין מזל לישראל.

אף שמואל סבר שאין מזל לישראל, שפעם אחת שמואל ואבלט (חברו הגוי) היו יושבים, ראו אנשים שהולכים לחטוב עצים. אמר ליה אבלט לשמואל האדם הזה הולך ולא יחזור שישכנו נחש וימות. אמר לו שמואל אם יהודי הוא יחזור.

הלכו וחזרו וראו אותו שחזר, באו לפניו וראו בחבילות נחש חתוך בין

העצים. אמר ליה שמואל איזה מצווה עשית? אמר לו בכל יום היינו שמים את לחמנו באמצע והיינו אוכלים בשותפות, היום ראיתי לאדם אחד שלא היה לו לחם והיה מתבייש. לקחתי מלחמי ונתתי בשבילו שלא יתבייש

אמר ליה מצווה עשית שהגנה עליך, יצא שמואל ודרש וצדקה תציל ממוות ולא ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה.

ואף רבי עקיבא סובר שאין מזל לישראל. שרבי עקיבא היתה בת שאמרו עליה חוזי הכוכבים שבליל נישואיה היא תמות. בליל החופה הלכה לישון ודחפה את סיכת ראשה בקיר, היה שם נחש שנדקר בראשו מהסיכה ומת. לבוקר וכשהוציאה את הסיכה והנה הנחש המת נסרך אחר הסיכה. שאלה אביה איזה מצווה עשית? אמרה לו בליל החופה בא עני לבקש אוכל וכולם היו טרודים ולא נתנו לו אוכל. קמתי ממקום חופתי ונתתי לו את מנתי.

אמר לה מצווה עשית, יצא רבי עקיבא ודרש וצדקה תציל ממוות ולא ממיתה משונה אלא ממיתה עצמה.

הרי אנו רואים שאף שהמזלות שולטים ומשפיעים, עם ישראל יכול לשנות את המזלות על ידי תפילה ומצוות.

השפעת הכוכבים על שעת הלידה

שבעה כוכבים בעולם: שבתי צדק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה. שבעה ימים בשנה שבעה ימי השבוע. שבעה שערים בנפש זכר ונקבה שתי עיניים שתי אוזניים שני נקבי האף והפה. גלעד שמאע (מכון הדברות)

כתב בספר הברית וז"ל "יש ז' גלגלים אשר בכל גלגל כוכב אחד,

ונקראים שבעה כוכבי-לכת על שהם הולכים סביבתם וראשי התיבות הם שצ"ם חנכ"ל: שבתאי צדק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה. סידורן יהיה גם מלמעלה למטה והם בחינת חג"ת נהי"ם: חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד מלכות.

שעת הלידה

מסכת שבת הגמרא מסבירה כיצד משפיעה שעת הלידה על האדם.

יום הלידה בשבוע משפיע גם הוא על אופי האדם.

להלן טבלה של כל שבעת הכוכבים והשפעתם.

הנולד בשעת חמה - יהא מאיר בתורה כשמש המאירה, מאכלו ומשתהו יהיו אך ורק משלו ולא משל אחרים. אין לו רשות לכסות את סודותיו, אלא יהא כשמש המאירה לכל בפומבי, ואם ינסה לגנוב לא יצליח.

הנולד בשעת נוגה - יהא עשיר ונואף, ומה הטעם שיהא נואף? משום שאש תלוי באותו מזל, דהיינו יצר של תשמיש בוער בו כתנור.

הנולד בשעת כוכב - יהא נהיר

וחכים משום דספרא דחמה הוא (מזל כוכב הוא הסופר של מזל חמה דהיינו לכתוב דרך הילוכו ותקופותיו ומצוי אצלו).

הנולד בשעת לבנה - יהא סובל רעות כמו הלבנה שמתנוונת בכל חודש, הוא יהיה בונה וסותר מה שבנה, סותר ובונה מה שסתר כמו הלבנה שגדילה ומתמעטת בכל חודש. אדם זה יהא אוכל ושותה משל אחרים כמו לבנה שמשגת גבול של החמה שמנסה למשול אף ביום שלפעמים נראית הלבנה גם ביום.

סודותיו אינם גלויים כלבנה שאינה מאירה, ואם יגנוב יצליח.

הנולד בשעת שבתאי - כל מחשבותיו של אדם זה מתבטלות ואינן יוצאות לפועל, ויש מפרשים שכל מחשבות שחושבים עליו בטלות.

הנולד בשעת צדק - יהא צדקן

דהיינו נותן צדקות לעניים.

הנולד בשעת מאדים - יהא אדם שמוציא דם, דבר זה יכול להתבצע על-ידו באחת מן הדרכים:

או הקזת דם לאחרים, או גנב ובגנבותיו יוציא דמים לאחרים, או קצב או שוחט או מוהל, ואם הוא דיין וגוזר בדיני נפשות מיתה גם כן נחשב לשופך דם.

יום הלידה

נולד ביום א'

בשעה א' - יהיה אדם גדול, יהיה גדול בשררה ויהיה עצל במעשיו.

בשעת מאדים - יהיה או רופא או שוחט או מוהל.

בשעת נוגה - יהיה סוחר וחכם בחכמת השיר והניגון.

בשעת כוכב - יהיה אוהב אמת וקרוב להיות חכם או סופר.

בשעת צדק - כל ימיו יהיה טוב.

בשעת לבנה - יהיה זך ותמים.

בשעת שבתאי - יהיה סרוח בגופו ויהיה גיבור ובעל זימה.

נולד ביום ב'

שקול יהיה בנכסים, פעמים עני

ופעמים עשיר.

בשעת לבנה - יהיה חכם או דיין.

בשעת חמה - יהיה עני, אבל לא עני מאוד.

בשעת נוגה - חסיד ועשיר יהיה.

בשעת שבתאי - יהיה סרוח בגופו.

בשעת כוכב וצדק - צדיק וישר יהיה.

בשעת מאדים - ספק להיות שר הטבחים.

נולד ביום ג'

יהיה עז פנים וגבה רוח.

בשעת מאדים - גנב יהיה או בעל חסד.

בשעת נוגה - סרוח בגופו.

בחמה וצדק - רב ועשיר יהיה.

בשעת הלבנה - אור עיניים לכל אדם יהיה.

בלילה בשעת מאדים - ליסטים יהיה או צדיק גדול.

בלילה בשעת נוגה - ירא שמים יהיה.

בלילה בשעת שבתאי - יהיה הילוכו באמת.

בלילה בשעת כוכב - שופט ומפלפל בהלכה יהיה.

כל בני האדם.	<u>בלילה בשעת חמה</u> - דברן, חמדן,
<u>נולד ביום ו'</u>	ופחדן יהיה.
עשיר וחסיד יהיה.	<u>נולד ביום ז'</u>
<u>בשעת נוגה</u> - חכם וגיבור יהיה.	<u>בשעת צדק</u> - צדיק ושופט יהיה.
<u>בכוכב</u> - פקח וחסיד.	<u>בשעת חמה</u> - עשיר יהיה.
<u>בכוכב צדק</u> - רודף צדקה וחסד.	<u>בשעת נוגה</u> - חכם ועשיר.
<u>בחמה או בלבנה</u> - שם טוב יהיה לו.	<u>בשעת מאדים</u> - רשע יהיה.
<u>בשעת שבתאי</u> - רע או איטי.	<u>בשעת שבתאי</u> - חכם גדול יהיה.
<u>בשעת מאדים</u> - חנף ורע וגבה רוח.	<u>בכוכב</u> - חוזה או סופר יהיה.
<u>נולד יום שבת קודש</u>	<u>בשעת לבנה</u> - יצליח בזיוף יהיה.
<u>בשעת שבתאי</u> - יאריך ימים ויהיה סרוח. (*)	<u>נולד ביום ה'</u>
<u>בשעת חמה</u> - בעל חימה יהיה.	גדול וחכם יהיה.
<u>בשעת נוגה</u> - בעל מריבה יהיה.	<u>בשעת צדק</u> - פקח גדול.
<u>בכוכב או בצדק</u> - מכובד לבריות ויכבדוהו.	<u>בשעת מאדים</u> - עשיר וגנב.
<u>בשעת לבנה</u> - אוהב האמת ודרך הישר.	<u>בשעת נוגה</u> - קנאי וגונב דעת הבריות.
	<u>בכוכב</u> - יהיה רמאי או עסקן.
	<u>בשעת שבתאי</u> - לא רע ולא טוב יהיה.
	<u>בחמה ולבנה</u> - ילך בדרך ישרה, אוהב את הבריות ואוהבים אותו

(*) לדוגמא: הנולד ביום שבת קודש בשעת שבתאי, כלומר (לפי הטבלה בעמוד הבא) שעה שישית מצאת הכוכבים או שעה שלוש עשרה או שעה עשרים מצאת הכוכבים - יאריך ימים ויהיה סרוח

המזלות שבכל שעה משעות היום

שעות היום

כיון שלפי היהדות השעות מתחילות עם תחילת הלילה, שנאמר "ויהי ערב ויהי בוקר" תחילה לילה ואחר כך יום. ולכן שעה 1 היא השעה הראשונה של הלילה, כלומר שעה ראשונה החל מצאת הכוכבים, וכן הלאה.

שבע המזלות:

ש = שבתאי, צ = צדק,
מ = מאדים, ח = חמה,
נ = נוגה, כ = כוכב,
ל = לבנה.

דוגמא: שעה 10 ביום ג
המזל ל. פירוש -
בשעה העשירית החל
מצאת כוכבים של ליל
שלישי המזל הוא לבנה.

כאומר לעיל אף שיש
השפעת הכוכבים
והמזלות, אין זה אומר
שאין אדם יכול לשנות
את הדברים. ישראל
למעלה מהמזלות, ועל
יד תפילה ומצוות
אפשר לשנותם.

יום/שעה	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
1.	כ	צ	נ	ש	ח	ל	מ
2.	ל	מ	כ	צ	נ	ש	ח
3.	ש	ח	ל	מ	כ	צ	נ
4.	צ	נ	ש	ח	ל	מ	כ
5.	מ	כ	צ	נ	ש	ח	ל
6.	ח	ל	מ	כ	צ	נ	ש
7.	נ	ש	ח	ל	מ	כ	צ
8.	כ	צ	נ	ש	ח	ל	מ
9.	ל	מ	כ	צ	נ	ש	ח
10.	ש	ח	ל	מ	כ	צ	נ
11.	צ	נ	ש	ח	ל	מ	כ
12.	מ	כ	צ	נ	ש	ח	ל
13.	ח	ל	מ	כ	צ	נ	ש
14.	נ	ש	ח	ל	מ	כ	צ
15.	כ	צ	נ	ש	ח	ל	מ
16.	ל	מ	כ	צ	נ	ש	ח
17.	ש	ח	ל	מ	כ	צ	נ
18.	צ	נ	ש	ח	ל	מ	כ
19.	מ	כ	צ	נ	ש	ח	ל
20.	ח	ל	מ	כ	צ	נ	ש
21.	נ	ש	ח	ל	מ	כ	צ
22.	כ	צ	נ	ש	ח	ל	מ
23.	ל	מ	כ	צ	נ	ש	ח
24.	ש	ח	ל	מ	כ	צ	נ

סגולות ליולדת

למקשה ללדת:

זוהר: "יענך השם ביום צרה" (תהילים כ) נקרא שיר של מעוברים לעורר רחמים על היולדת.

החיד"א - ולכן אישה היושבת על המשבר יבקשו עליה רחמים באמירת מזמור זה, וטוב לאומרו י"ב פעמים.

זוהר: אלן ממנן על משבר, ונטלי אינון קלי דנשין, ומנחן לון קמי ההוא היכלא. וכד ההוא סטרא אחרא אתי לקטרגא בהאי שעתא, דאיהו שעתא דסכנה, קיימי אלן ואעלין הני קלי לממנא דעל פתחא, ולא יכיל ההוא סטרא אחרא לקטרגא, ולזמנן דקדים ההוא סטר אחרא ועאל וקטריג, ויכיל לנזקאה.

[**פירוש:** אלו הממונים על המשבר, נוטלים אותם קולות של נשים ומניחים אותם לפני אותו היכל, וכאשר אותו משטין בא לקטרג באותה שעה שהיא בסכנה עומדים אלו, ומכניסים קולות אלו לממונה על הפתח ולא יכול אותו משטין לקטרג].

שימור ליולדת:

ברכות (נד:): אלו שצריכים שמירה מן המזיקים: חולה חיה,,.

שפתי חכמים – אף ביום צריכה שימור שלא תהיה יחידה.

יוסף אומץ – ואם צריכה ללכת לבד בחדרי הבית סגולה בדוקה שתיקח עמה סכין.

אוצר הברית: נוהגים לתלות קמע שמירה בבית היולדת והוא מהבעל

שם טוב

ספר המידות: שמירה ליולדת, שתכתב על קלף פסוק: "ה' רמה ידך בל יחזיון".

לידה בעבר ובעתיד

לידות אמותינו במצרים

מדרש רבה: ר' יהודה אומר מי אמר קילוס להקב"ה? התינוקות אותן שהיה פרעה מבקש להשליך ליאור שהם מכירים להקב"ה.

כיצד כשהיו ישראל במצרים והיתה אישה מבנות ישראל מבקשת לילד והיתה יוצאת לשדה ויולדת שם וכיון שהיתה יולדת עוזבת התינוק ומוסרת אותו להקב"ה ואומרת "ריבון העולם אני עשיתי את שלי ואתה עשה את שלך".

אמר ר' יוחנן מיד היה יורד הקב"ה בכבודו כביכול וחותר טיבורם ומרחיצם וסכם וכן יחזקאל אמר (יחזקאל טז) "ותשלכי אל פני השדה בגעל נפשך" וכתוב עוד (שם) "ומולדותיך ביום הולדת אותך לא כרת שרך" וכתוב עוד (שם) "ואלבישך רקמה" וכתוב עוד (שם) "וארחצך במים".

והיה נותן ב' כלים בידו אחד מניקו שמן ואחד מניקו דבש שנאמר (דברים לב) "ויניקהו דבש מסלע". והיו גדלים בשדה שנאמר (יחזקאל טז) "רבבה כצמח השדה נתתיך".

וכיון שהיו גדלים היו נכנסין לבתיהן אצל אבותיהן והיו שואלים להם: מי היה זקוק לכם? והיו אומרים להם: בחור אחד נאה ומשובח היה יורד ועושה לנו כל צרכינו, שנאמר (שיר ה) "דודי צח ואדום דגול מרבבה",

וכיון שבאו ישראל לים היו אותן התינוקות שם והם ראו להקב"ה בים התחילו אומרים לאבותיהם "זהו אותו שהיה עושה לנו כל אותן הדברים כשהיינו במצרים" שנאמר "זה אלי ואנוהו".

תינוקות בזמנים ההם.

מדרש רבה: "ושעירים ירקדו שם" (ישעיה יג), הא כיצד כיון שהיתה אחת מהן יולדת ביום היתה אומרת לבנה לך והבא לי צור ואני חותכת את טבורך, וכשהייתה יולדת בלילה היתה אומרת לבנה לך והדלק לי את הנר ואני חותכת את טבורך.

מעשה היה באחת שילדה בלילה ואמרה לתינוק שלה שידליק לה הנר, הלך להדליק ופגע בו ש"ד שר של הרוחות והתחילו להתגושש זה עם זה, בין כך ובין כך קרא התרנגול (שהגיע הבוקר), א"ל הש"ד לך תגיד לאמא שלך שאלמלא קרא התרנגול הייתי הורג אותך. ענה לו התינוק, לך אמור לאמא שלך שאלמלא הייתי קשור עדין בטיבור הייתי אני הורג אותך.

המדרש מגלה לנו כמה היו בתקופות ראשונות של בריאת העולם האנשים חזקים, אלא שבעוונותינו הדורות הלכו וירדו והגופות נחלשו.

לידה בעתיד לבוא

ילקוט שמעוני: דרש רבן שמעון בן גמליאל - עתידה אישה שתתעבר ותלד בכל יום שנאמר "הרה ויולדת יחדו", לגלג עליו אותו תלמיד אמר אין כל חדש תחת השמש, אמר לו בוא ואראך דוגמתו בעוה"ז, יצא והראה לו תרנגולת (שמטילה בכל יום).

ועוד דרש: עתידים אילנות שבארץ ישראל שיטענו פירות בכל יום

שנאמר "ונשא ענף ועשה פרי" מה ענף בכל יום אף פירות בכל יום, לגלג עליו אותו תלמיד אמר אין כל חדש תחת השמש, א"ל בא ואראך דוגמתן בעולם הזה, יצא והראה לו עץ הצלף (שעושה פירות בכל יום).

ועוד דרש: עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מלת שנאמר "יהי פסת בר בארץ", לגלג עליו אותו תלמיד ואמר אין כל חדש תחת השמש, א"ל בא ואראך דוגמתן בעולם הזה, יצא והראה לו כמהין ופטריות.

מעלת חלב אם

הנקת חלב אם

ספר ככר לאדון:

שמות (ב/ח): וַתֹּאמֶר לָהּ בֵּת פֶּרְעָה לִכִּי וַתֵּלֶךְ הָעֶלְמָה וַתִּקְרָא אֶת אִם הַיֶּלֶד: (ט) וַתֹּאמֶר לָהּ בֵּת פֶּרְעָה הִילִיכִי אֶת הַיֶּלֶד הַזֶּה וְהִינֵקְהוּ לִי וְאֲנִי אֶתֵּן אֶת שְׂכָרְךָ וַתִּקַּח הָאִשָּׁה הַיֶּלֶד וַתְּנִיָּקֶהוּ: מכאן שחלב האם יפה לילד. וכן כתיב גבי חנה "ותשב האישה ותינק את בנה עד גמלה אותו".

מיטב פלאי הטכנולוגיה לא הצליחו ליצור חיקוי למזון הטוב ביותר עבור התינוק - חלב האם. לא כל האמהות בוחרות להיניק, אם בשל בעיות רפואיות, אישיות או אחרות, אך אין ויכוח על כך שחלב האם אינו רק זול, זמין, מוגש בטמפרטורת הגוף ומסייע ליצירת הקשר בין האם לתינוק,

אלא, ובעיקר, מכיל את כל המרכיבים שהתינוק זקוק להם בחצי השנה הראשונה לחייו. לא מדובר רק באבות המזון, אלא גם במרכיבי מערכת החיסון הנחוצים לחייו החדשים של התינוק.

מאפייני חלב – אם.

- עמיד מאוד בפני זיהומים. זה דבר חשוב במיוחד בהתחשב בעובדה שלתינוק אין מערכת חיסון פעילה.
- מכיל נוגדנים. חלב-אם מכיל נוגדנים נגד חיידקים ווירוסים ואף טוכסינים, הקיימים בדמה של האם, מועברים לתינוק באמצעות החלב. בהתחשב בעובדה שלתינוק אין מערכת חיסון יעילה, הרי שנוגדנים אלה עשויים להפחית את התחלואה שלו. ההוכחות לכך ניתן לראות במחקר שנעשה בברזיל, ובו נצפתה תחלואה נמוכה בדלקת ריאות בתינוקות הניזונים בחלב-אם.
- מכיל מרכיבים תזונתיים. אם האם בריאה וניזונה נכון, הרי חלבה מכיל את כל המרכיבים הרבים הנחוצים להזנת התינוק ולהתפתחותו - ויטמינים, מינרלים, חומצות אמיניות, חלבון, פחמימות, חומצות שומן והורמונים שונים, כגון: הורמון הגדילה, אינסולין, פרולקטין. כמו כן מכיל החלב גם גורמים המווסתים ו/או מעודדים את גדילת התינוק, התפתחות מערכות החיסון, העיכול והעצבים, פעילות הכבד, חילוף חומרים של שומנים ועוד, ואף חומצות גרעין, המהוות חומר גלם לבניית הגנים שבתוך התא.
- קל לעיכול ולספיגה
- מתאים עצמו לצורכי התינוק. צורכי התינוק משתנים עם גדילתו והתפתחותו. לכן יש חשיבות רבה לעובדה שחלב האם משנה את הרכבו ואת היחס הכמותי בין מרכיביו הרבים בהתאם לצורכי התינוק.

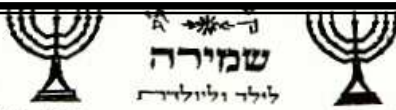
(ד"ר דניאל ים מומחה לתורת ההורמונים, החיסון והתזונה).

ועוד בעניין חלב אם

חלב אם מהווה מזון מושלם לתינוק, כיוון שהוא מכיל את כל חומרי המזון הדרושים לו: חלבונים, פחמימות, שומנים, ויטמינים ומינרלים. בהשוואה לחלב אם, חלב פרה אינו מכיל מספיק ויטמין C וויטמין D. חלב אם מכיל יותר סוכר (לקטוז) ופחות חלבון מחלב פרה.

להנקה יתרונות תזונתיים, בריאותיים, התפתחותיים, פסיכולוגיים וכלכליים לתינוק, לאם, למשפחה ואף לחברה האקדמיה האמריקאית לרפואת ילדים ממליצה להניק את התינוק, מכיוון "שחלב-אם הוא המזון המועדף לכל התינוקות, כולל הפגים והחולים". גם ארגון הבריאות העולמי ו-UNICEF ממליצים להניק מכיוון שאין דרך הדומה להנקה בהספקת מזון אידיאלי לשם גדילה והתפתחות טובה של התינוקות. ההנקה מהווה בסיס ביולוגי ורגשי ייחודי לשמירת הבריאות של האם ותינוק (ד"ר דורית ניצן קלוסקי; ד"ר פליציה שטרן)

שמירה ליולדת

שָׁרִי
שִׁיר לַמַּעֲלֹת אֲשֶׁר עָנִי אֶל הַרְרִים מִזֶּן יָבֵא עֵינָי; עֵדִי מִמֶּנִּי; גִּלְשֵׁי שִׁמְשֵׁי וְאֶרֶץ
אֵל אֶרֶץ לְמוֹת וְנֶגְדָּא אֵל יְהוֹשֻׁעַ; וְהֵנָּה אֵל יְהוֹשֻׁעַ וְלֹא יִסָּן שׁוֹמֵר יִשְׂרָאֵל; יִסְמְךָ
אֶל עֵד יִסְמְךָ; יִסְמְךָ הַלְלוּ אֶת יְהוָה וְיִבְרַח וְיִלְחַם; יִסְמְךָ מִלֵּךְ רַע יִסְמְךָ
בְּזֶמַּר נֶפֶשׁ; יִסְמְךָ צֹאנְךָ וְכֹאֵן מִעֲרֵה יָד עֹלָם;

ס' עמ' 100. וכן נראה שיש להוסיף
הנהגה זו על ידי הנהגה זו.

והכלום שסדר סדרים לילדים.
אנחנו אפילו ראינו אפילו קקס חדים
אפילו שני ילדים לפרטית שדר.
קמא קי, נכנס חיל ספרות.

וכל מי שיוצא שסדר מי אבי שדרה
מן התיכון וקול במוס חילת וקמא
קמא חילת תם עבר לא חילת
אפילו חילת

[illegible]

וְחַוָּה
וְיִשְׂרָאֵל
וְרִבְקָה
וְלֵאָה

לילת וכל בת דירה
חוצה
לא תחיה מכספה
תחיה מכספה
לא
תחיה לא מכספה
ירושלים

[illegible]

אדם
אברהם
יצחק
יעקב

פני יסגנוי יסבגהק
פניסר
מכססה ילא חודה
מכססה תודה לא
לא מכססה תודה

ברית מילה

י"ג בריתות על המילה

הגמרא בנדרים (לא:) כותבת: גדולה מילה שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות ואלו הן:

- א. וְאַתָּנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ וְאַרְבָּה אוֹתְךָ בְּמֵאֵד מְאֹד:
(בראשית י"ב)
- ב. אֲנִי הִנֵּה בְּרִיתִי אִתְּךָ וְהָיְתָה לָאֵב הַמּוֹן (שם ד)
- ג. וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ. (שם ז)
- ד. וּבִין זֶרַעַךְ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם לְבְרִית עוֹלָם לְהִיּוֹת לְךָ לְאֱלֹקִים וּלְזֶרַעַךְ אַחֲרֶיךָ: (שם ז)
- ה. וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶל אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אֹתָהּ וְזֶרַעַךְ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתָם: (שם)
- ו. זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבִין זֶרַעַךְ אַחֲרֶיךָ הַמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר: (שם י)
- ז. וּנְמַלְתֶּם אֶת בָּשָׂר עֶרְלַתְכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם: (שם יא)
- ח. הַמּוֹל יְמוּל יֶלֶד בֵּיתְךָ וּמִקְנֶת פֶּסֶף וְהִיתָה בְּרִיתִי בְּבִשְׂרְכֶם. (שם)
- ט. לְבְרִית עוֹלָם: (שם יג)

- י. ועַרְל זָכַר אֲשֶׁר לֹא יָמֹול אֶת בְּשָׁר עַרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא
מֵעַמִּיָּה אֶת בְּרִיתִי הַפֶּר: (שם יד)
- יא. וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים אֶבְל שָׂרָה אֲשֶׁתְּךָ יִלְדָת לְךָ בֵּן וְקִרְאתָ אֶת
שְׁמוֹ יִצְחָק וְהִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתּוֹ. (שם ט)
- יב. לְבְרִית עוֹלָם לִזְרְעוֹ אַחֲרָיו: (שם ט)
- יג. וְאֶת בְּרִיתִי אֲקִים אֶת יִצְחָק אֲשֶׁר תֵּלֵד לְךָ שָׂרָה לְמוֹעֵד הַזֶּה
בְּשָׁנָה הָאַחֲרֶת: (שם כא)

גדולה המילה

- א. גדולה מילה שדוחה שבת החמורה, כמו שכתוב "וביום השמיני
ימול" אפילו בשבת, ומילה סכנת נפש היא, לפיכך הותר
לרפואתה בשבת (תנחומא לך לך ט"ז).
- ב. גדולה מילה שאלמלא היא לא ברא הקב"ה את עולמו (נדרים).
שנאמר "כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים
וארץ לא שמתִי" (ירמיה ל"ג כ"ה).
- ג. גדול כוחה יותר מן הקרבן (רבינו בחיי בראשית י"ז). שהקרבן בממונו
והמילה בגופו.
- ד. גדולה מילה שהיא שקולה כנגד כל התורה כולה (מגדל עז).
שנאמר "לקים כל דבר ברית מילה הוא קיום כל התורה
כולה" (זוהר רות תרמב).
- ה. גדולה המילה שהיא שקולה כנגד כל המצוות שבתורה (נדרים).
שנאמר "הנה דם הברית אשר כרת ה' עמכם על כל הדברים
האלה", ופירש הר"ן ככל הדברים דהיינו כל המצוות.

- ו. כל המצוות שעשה אברהם לא נקרא שלם עד שמל (נדרים). אין לך מי שנתעסק במצוות כאברהם אבינו ולא נקרא תמים אלא על שם מילה שנאמר **"התהלך לפני והיה תמים"** וכתוב **"ואתנה בריתי ביני ובינך"** (בראשית י"ז). שכשצוהו על המילה א"ל הקב"ה **"התהלך לפני והיה תמים"** (ר"ן).
- ז. שלא נתלה למשה הצדיק עליה אפילו שעה אחת (נדרים). שכל זכויות שעשה משה רבנו לא עמדו לו כשנתרשל מן המילה שנאמר **"ויפגשוהו ה' ויבקש המיתו"**.
- ח. גדולה מילה שאין ישראל עושים ברית מילה עד שאלוהו בא ורואה ומעיד (זוהר ופרקי דרבי אליעזר פרק כ"ט). ולפיכך למדנו שצריך האדם לתקן כסא מיוחד לכבודו של אליהו ויאמר בפיו זה הכסא של אליהו (זוהר ח"א צ"ג י"ג).
- ט. גדולה מילה שדוחה את הנגעים (נדרים נגעים פ"ז).
- י. בזכות המילה אין הגויים שולטים על ישראל (זוהר ח"א צ"ג).
- יא. בזכות מילה זוכים לעוה"ב (סנהדרין קי:). שלמדנו: קטן מאמתי בא לעוה"ב ? רב נחמן בן יצחק אמר משעה שנימול.
- יב. גדולה מילה שבשבילה ישראל ניצולים מעונשו של גיהנום (תנא דבי אליהו זוטא פרק כ"ה). חביבה המילה שנשבע הקב"ה לאברהם שכל מי שהוא מהול אינו יורד לגיהנום.
- יג. גדולה מילה שבשבילה נבקע הים (מכילתא שמות יב).
- יד. גדולה מילה שבזכותה ישראל יורשים את הארץ, ירושה שאינה פוסקת (מטה משה שם). אם מקבלים בניך את המילה נכנסים לארץ ואם לאו אין נכנסים, כמו שכתוב **"וזה הדבר אשר מל יהושע"** (יהושע ה' ד), עמד להם יהושע ומל אותם ואמר להם מה: אתם סבורים שאתם נכנסים לארץ ערלים, כך אמר הקב"ה לאברהם **"ונתתי לך ולזרעך וגו'"** על מנת ואתה את בריתי

תשמור.

טו. גדולה מילה שבזכותה הקב"ה שומע תפילתן של ישראל (מגדל עז אבודרהם פרקי דר' אליעזר).

טז. גדולה מילה שבזכותה הקב"ה מתמלא רחמים על ישראל (זוהר ח"ב רנ"ה וכו"ה בשל"ה). ישנם מלאכים הממונים על דם הברית להכניסו בהיכל מיוחד וכשדינים בעולם הקב"ה מסתכל בדם ומתמלא רחמים.

יז. בזכות המילה זוכים לבנים (מדרש רבה במדבר יד ב).

יח. בזכות המילה ישראל מקבלים פני שכינה (בראשית רבה מ"ח ב). שנאמר **"מבשרי אחזה אלו - ה"** (איוב י"ט כ"ו) ואילולי שנימול אברהם מהיכן היה הקב"ה נגלה.

יט. המילה היא שמירה. **"והמים להם חומה"** בשעה שירדו ישראל לים ירד גבריאלי עימם והקיפם ושמרם כחומה והיה מכריז המים, **לימין- היזהרו בישראל שעתידים לקבל התורה מימינו של הקב"ה, ולשמאל היה אומר,** „ ולמים שלפניהם היה אומר היזהרו באלו שעתידים שיהיו חותמים לפניהם בברית (ילקוט שמעוני רמז רלד).

ובילקוט המכירי (מזמור קלו) מפורש יותר היזהרו בישראל שהם זהירים בברית מילה שנאמר "זאת בריתי אשר תשמרו".

כ. דבר גדול ברית מילה וחביבה לפני הקב"ה, וכל בריות העולם בין אדם בין בהמה בין חיות ועופות ורמש, כולן מפחדים מישראל שהוא מהול. (תנחומא צו יד תזריע ה וכן בזוהר ח"א צג).

כא. ע"י הברית סר חרפת הרעב. הערלה נקראת חרפה מהפסוק **"לאיש אשר לו ערלה כי חרפה היא לנו"** (בראשית לד יד) והרעב נקרא גם כן חרפה שנאמר ולא תיקחו עוד חרפת רעב, ובהסרת חרפת הערלה יוסר חרפת הרעב (כלי יקר בראשית ו יח מא נה).

- כב. בזכות המילה זוכים לכל התענוגים (מדרש שיר השירים פרק ז).
"חמוקי ירכיך" אמר רבי יוחנן כל חיטטים ופרניקים שישראל מחטים ומתפרנקים בעוה"ז, בזכות מילה שנתנה בין ירכיים.
- כג. בזוהר כתוב שבעת שישראל חס וחלילה מבטלים מצוות ברית מילה הברכה אינה מצויה בעולם (ח"א צג:).
- כד. אי אפשר ללמוד תורה עד שנימולים. אמר לו אדריאנוס לעקילת הגר - לך ולמד תורתן ואל תמול, אמר לו עקילס אפילו חכם שבמלכותך וזקן בן מאה שנה אינו יכול ללמוד תורתן אם אינו מל שכן כתוב **"מגיד דבריו ליעקב וחוקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי"** ולמי לבני ישראל (שמו"ר ל ט).
- כה. גדולה מילה שאין התינוק נכנס למניין הדורות אלא למי שהוא מל (תנחומא וירא ו) שנאמר **"זרע יעבדנו יסופר לאדני לדור"**. כתוב בזוהר שאדם שנולד אינו ממונה עליו כח של מעלה עד שנימול (ח"א צא). בשעה שנימול הנשמה נאחזת בו (ח"א צד).
- כו. המילה היא מצווה תמידית. **"אם לא בריתי יומם ולילה"** (ירמיה) איזהו ברית שהיא נוהגת ביום ובלילה הוי אומר זו מילה (מכילתא בשלח פ"ג).
- כז. **שנו חכמים** חביבים ישראל שסיבבם הקב"ה במצוות, ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו ערום אמר: וי לי שאעמוד ערום בלא מצווה. וכיון שנזכר במילה בבשרו נתיישרה דעתו. לאחר שיצא אמר עליה שירה, שנאמר **"למנצח על השמינית מזמור לדוד, על המילה שנתנה בשמיני"** (מנחות מ"ג:).
- כח. מי שנימול מתקשר בקשר האמונה (זוהר ח"א עג:). בזוהר מסופר על אחד שאמר שאינו מאמין במצוות מילה, שמע רב י"בא סבא ועשאו גל של עצמות (ח"א נט).

טעמי המצווה

חיפוש טעמים למצוות

הקדמה: במסכת סנהדרין (כ"א:) נאמר מפני מה לא נתגלו טעמי תורה, שהרי ב' מקראות נתגלו טעמן ונכשל בהן גדול העולם וכו'.

ופירש המהרש"א (בפסחים קי"ט), היינו דבר שהתורה גילה טעמן, מביא לידי מכשול, אבל דבר שמכוסה טעמו בתורה, גם אם חכמים נותנין בו טעם לא יבא לידי מכשול.

וכן בספר זכר דוד בפתיחה, הוסיף להוכיח כי גם במצוות מילה אפשר לדרוש הטעם, ואין זה במשמעות הכתוב **התהלך לפני והיה תמים** שבו נצטווה רק אברהם אבינו עליו השלום שלא ישאל על טעם המילה, כדי שיעשה המצווה באמונה ובזה יגדל שכרו, אבל כל אדם רשאי לדרוש ולחקור אחר הטעם של מצוות המילה כדי שתתהלל בשערים מצוות המילה ויתחזקו באמונתה.

הורה לנו הרמב"ם בסוף הלכות מעילה, וז"ל, שראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה ולידע סוף עניינם כפי כוחו, ודבר שלא ימצא לו טעם ולא ידע לו עילה, אל יקל בעיניו, ולא יהרוס לעלות אל ה' פן יפרוץ בו, ולא תהא מחשבתו בו כמחשבתו בשאר דברי החול... ולא יבעט האדם במצווה מפני שלא ידע טעמה, ולא יחפה דברים אשר לא כן על ה', ולא יחשוב בהן מחשבתו כדברי החול.

וכן כתב בסוף הלכות תמורה: אף על פי שחוקי התורה גזירות הם, ראוי להתבונן בהם וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם תן לו טעם, הרי אמרו

שהמלך שלמה, הבין רוב הטעמים של כל חוקי התורה.

מזה נלמד שגבול דק מפריד בין חקירה אחר טעמי המצוות שאסורה, עלינו להתחזק באמונה ולעשות המצוות מפני גודל המצוה אותן עלינו, לבין העיון הראוי לכל מצווה ומצווה, למצוא לה טעם נכון כדי לפארה ולהקדישה ביתר שאת וביתר עז לשם שמים, ובלבד שלא נעשה עיקר מטעם המצווה, ולא נתרשל חס ושלוש בשום מצווה, אם לא נוכל לדעת טעמו.

ברית בין ה' לישראל

בראשית פרק יז:

(ט) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִשְׁמֹר אֹתָהּ וְזָרַעְךָ אַחֲרָיִךְ לְדֹרֹתָם:
(י) זֹאת בְּרִיתִי אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּ בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין זָרַעְךָ אַחֲרָיִךְ הַמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר:
(יא) וְנִמְלַתֶם אֶת בָּשָׂר עֲרֻלְתְּכֶם וְהָיָה לְאוֹת בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם:
(יב) וּבֶן שְׁמֹנֶת יָמִים יִמּוֹל לָכֶם כָּל זָכָר לְדֹרֹתֵיכֶם יֶלֶד בֵּית וּמִקְנֵת כָּסֶף מִכֹּל בֶּן נָכָר אֲשֶׁר לֹא מִזְרַעְךָ הוּא:
(יג) הַמּוֹל יִמּוֹל יֶלֶד בֵּיתָךְ וּמִקְנֵת כָּסֶף וְהָיְתָה בְּרִיתִי בִּבְשָׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם:
(יד) וְעָרַל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יִמּוֹל אֶת בָּשָׂר עֲרֻלְתּוֹ וְנִכְרְתָה הִנֵּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּיָּה אֶת בְּרִיתִי הִפֹּךְ:

כתוב בזוהר: אלו מלאכים הממונים על דם הברית,,,,,כאשר מתעורר רוגז על העולם מסתכל הקב"ה על דם הברית ולא נותן לסט"א רשות ללכת לשם.

ספר העיקרים: לכך נצטווה אברהם על הברית להיות אות הברית על הקשר והדיבוק אשר בין השי"ת לזרע אברהם המחזיקים בבריתו.

ובספר כד הקמח כתב: מפני שהיה חוק לאמוראים לחקוק בבשרם שם עבודה זרה שלהם כתובת קעקע שאסרה התורה. לכך נצטוונו שנעשה אות זה בבשרנו כדי שיהיה לנו סימן שאנו חלק השם.

חותם קבוע.

כתוב במדרש: אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמימי. איזה ברית שניתן באדם בין ביום ובין בלילה, וכל ישראל עסוקים בו הוי אומר זה מילה שנאמר "והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם".

הגמרא במנחות (מג): מספרת: ובשעה שנכנס דוד לבית המרחץ וראה עצמו עומד ערום אמר אוי לי שאעמוד ערום בלא מצווה וכיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישרה דעתו, לאחר שיצא אמר עליה שירה שנאמר "למנצח על השמינית מזמור לדוד" על מילה שניתנה בשמיני. **וכתב מהר"ח** – מצווה זו מעידה עליהם לעולם.

וכתב האברבנאל: אם לא היתה הברית בגופו אלא בבגדו או כיוצא בו כבר היה פושטו האדם, על כן ציוה במילה כדי שלא ימצא האדם בלי אותו אות.

כן כתב הטור ביו"ד: וגם כי היא אות ברית חתום בבשרנו ואינה כשאר כל

המצוות כמו התפילין והציצית שאינן קבועים בגוף וכאשר יסירם יסיר האות, אבל המילה היא אות חתום בבשרנו ומעידה בנו שבחר בנו השם מכל העמים ואנחנו עמו וצאן מרעיתו אשר לדור ודור אנחנו חייבים לעובדו ולספר תהילתו:

הבדלות מאומות העולם.

מהות הברית: על ידי הברית אנו עם ישראל מובדלים משאר העמים. ויש להבין, מדוע בחר ה' דווקא במצווה זאת להפוך אותנו לעם שונה?

מהות עם ישראל שונה משאר העמים "קדושי" הנצרות הם האנשים המנזרים עצמם מתענוגות העולם הזה ופורשים מהאישה. לא כן הוא העם היהודי אשר הוא אינו פורש מהאישה אלא על ידי האישה הוא מקיים מצווה פריה ורבייה וכן הוא עושה סעודת מצווה (כמו סעודת ברית מילה) ואוכל מעדנים ועל ידי זה מקיים מצווה זהו מה שנקרא "לקדש את החומר".

לכן הקב"ה בחר לכרות את בריתו דווקא באבר זה שהוא אבר התאוה להראות שאין שום פסול באבר זה אלא על ידו אנו מקיימים מצוות פריה ורבייה ומקיימים רצון ה' "לא תוהו בראה לשבת [ישיבת אנשים] יצרה" ולכן גם כן זוהי המצווה הראשונה שהיא מראה את מהותן של המצוות של הדת היהודית.

מדרש שכל טוב: "והיה לאות ברית", כדי שיכירו אתכם כל הגויים, כי אתם זרע ברכ ה'.

והוסיף האברבנאל – קבע אות בגופם להבדילם משאר העמים בצורת גופם.

ספר החינוך: משורשי המצווה לפי שרצה השי"ת לקבוע בעם אשר הבדיל להיות נקרא על שמו אות קבוע בגופם, להבדילם משאר העמים בצורת גופם, כמו שהם מובדלים בצורת נפשם אשר מוצאם ומבואם איננו שווה.

ונקבע ההבדל בגולת הזהב לפי שהיא סיבה לקיים המין, מלבד שיש בו תשלום צורת הגוף. והעם הנבחר חפץ השי"ת להשלים תכונתו, ורצה להיות ההשלמה על ידי מעשה האדם, ולא בראו שלם מבטן לרמוז אליו כי כאשר תושלם צורת גופו על ידו כן בידו להשלים צורת נפשו בהכשר פעולותיו.

ספר חותם קודש: כל הבהמות והחיות שברא הקב"ה בעולמו יש הבדל בין טמאות לטהורות, ובין האדם לא נעשה שום הבדל בבריאה. לכן ציוותה התורה לעשות הבדל במצוות המילה. ולא רצה הקב"ה לברוא אומה זו נימולים בכדי שלא לתת פתחון פה לפושעים שיש שתי רשויות, לכל מין רשות.

ברית גורם לשלמות

בראשית (א/י): וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל שְׂדֵי הַתְּהֵלֶךְ לִפְנֵי וְהִיא תָּמִים:

ופירש רש"י: במצוות מילה תהיה תמים, שכל זמן שהערלה בך אתה בעל מום.

והובא בתוספתא: רבי אומר גדולה מילה שכל מצוות שעשה אברהם אבינו לא נקרא תמים עד שמל, שנאמר "התהלך לפני והיה תמים".

מדרש בראשית רבה: "פְּעֻנְבִּים בְּמִדְבָּר מְצֵאתִי יִשְׂרָאֵל כְּבִפְּנֵיהֶם"

**בְּתֵאֵנָה בְּרֹאשִׁיתָהּ רָאִיתִי אֲבוֹתֵיכֶם הֵמָּה בָּאוּ בַעַל פְּעוֹר וַיִּנָּזְרוּ
לַבִּשָּׁת וַיִּהְיוּ שְׁקוּצִים כְּאַהֲבָם** (הושע ט, י).

אמר רבי יודן: מה התאנה הזו אין לה פסולת אלא עוקצה בלבד העבר אותו ובטל המום, כך אמר הקב"ה לאברהם אין בך פסולת אלא הערלה העבר אותה ובטל המום התהלך לפני והיה תמים:

ובספר ישמח משה: והנה כתיב בזוהר (זוהר ח"ג קס"ו ע"א) **התהלך לפני והיה תמים**, כי קודם שנימול היה הוא הולך לפני השכינה והשכינה אחריו, כדי שלא יסתכל וייהנה מזיו השכינה, מה שאין כן כשנימול היה הולך אחר השכינה, כדכתיב (דברים יג ה) **"אחרי ה' אלקיכם תלכו"**, ליהנות מטוב ה'.

מאוסה העורלה.

בראשית פרק לד:

(יד) וַיֹּאמְרוּ אֵלֵיהֶם לֹא נוּכַל לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַזֶּה לְתֵת אֶת
אֶחָתָנוּ לְאִישׁ אֲשֶׁר לוֹ עֶרְלָה כִּי חֲרָפָה הוּא לָנוּ:
(טו) אַךְ בְּזֹאת נֹאֲוֹת לָכֶם אִם תִּהְיוּ כְּמִנּוּ לְהַמְלִל לָכֶם כָּל זָכָר:

המשנה במסכת נדרים: ר"א בן עזריה אומר – מאוסה העורלה שנתגנו בה רשעים, שנאמר "כל הגויים ערלים"
ובפרקי ר"א כל האוכל עם ערל כאילו אוכל עם השקץ.

המילה כקורבן

זוהר (בראשית): אשריהם ישראל שמקריבים קורבן רצון לפני ה' שמקריבים בניהם קרבן לשמונה ימים, וכשנימול מכניסים אותו הטוב של

הקב"ה, וכיון שנכנסו בחלק הזה של הצדיק בזכות המילה הם נקראים צדיקים.

וּכְתוּב בִּילְקוּט שְׁמַעוֹנִי: מכאן אתה למד שמי שמקריב בנו למילה, כאילו הוא כהן גדול מקריב מנחתו ונסכו על גבי מזבח. כן כתב במדרש – כאילו מקריב אותו היום קורבן תמיד של שחר.

מְנוֹרַת הַמָּאוֹר וּרְבֵנוּ בַחֲיִי: להקריב כל אדם בזה קרבן אישה לה', וגדול כוחה יותר מן הקורבן, שהקורבן בממונו והמילה בגופו.

קדושה וגדר לעריות.

כּוֹתֵב הַכוֹזְרִי: אחד מטעמי המצווה כי היא אות מהשי"ת לשימו בכלי התאוה שיוכל האדם להתגבר עליה.

וּמַסְבִּיר הַרַמְבַּ"ם במורה נבוכים – כי בהסרת העורלה תחלש האבר ויתמעט על די זה התאוה היתרה להיות מסתפק רק בהכרחי מבלי מותרות.

דֶּרֶךְ פִּיקוּדֵךְ: ועוד בכלל המצווה להיות נשמר מעריות האסורות ולקדש עצמו במותר לו רק להשתמש במצוותו.

וּכְתֹב הָאֲבֵרְבֵּנָאֵל: ועוד קבע המילה באיבר ההולדה כדי שיהיו הנולדים בקדושה וטהרה כאילו נולדו לעבודת השם, אחרי שהאבר שהולידם הוא מקודש.

רְבֵנוּ שֵׁם טוֹב: שיהיה מדרגתו כמדרגת מלאכי השרת הנקיים מזו החרפה הנמצאת במין האנושי, והוא תענוג המשגל, אשר רבים נשחתים בעבורה, וזה יהיה סיבה לידע את השי"ת...ומאז יכול לדבק עם אלוקיו.

התבוננות מציאותו בעולם הזה.

ר"י אבוהב: מצוות המילה גורמת להתבוננות מציאת זה העולם השפל, ולפי שעצם האדם הוא חלק מזה העולם ולא נבדל ממנו בשום זמן, לפיכך מצווה זו בגופו חותם תמידי באבר הוויה למעשה, וצוותה התורה לחתוך המותר, למעט ממנה בעניין שלא יושחת דבר מכל הפעלים הראויים לבא ממנו, להיות לאות ולזיכרון בעיני האדם להתבונן במציאות זה החומר ההיולי, שהוא כל העולם השפל שנברא לתשמיש האדם השלם, ולמאוס כל מותר חמדתו.

להשליטו על כל אבריו

הרמ"א: ברית מילה כדי להשליטו על כל האברים, וכן מבואר שאחרי שנימול אברהם נוסף על שמו אות ה', ובכך מלך על שאר אבריו שהם מוח לב עין אذن פה (חמישה אברים).

מטה משה: האדם נברא מחומר וצורה, וצריך להכניע היצר שהוא החומר, לצורה של הנפש, וזהו על ידי מצוות מילה, ואז יוכל לעבוד את ה' יתברך, שזה תכלית האדם, וזה התכלית אי אפשר להשיג כי אם על ידי התורה, ולימוד התורה אי אפשר זולת המילה, (וכמו שאמר אונקלוס הגר לדודו אדריאנוס, שמי שאינו נימול אינו יכול ללמוד תורה שנאמר מגיד דבריו ליעקב וכו' לא עשה כן לכל גוי וכו').

דרך אמונה.

רבנו בחיי כתב: שלוש מצוות בתורה שנקראו אות: מילה, שבת ותפילין. ושלושתם עדות ואות על יחוד והאמונה.

מסביר הרמב"ם המורה נבוכים: שצריך לקבוע למאמיני יחוד השם, אות אחת גשמי שיקבצם, ולא יוכל מי שאינו מהם לומר שהוא מהם, כי פעמים יעשה אדם זה, כדי להגיע אל תועלת, או כדי להתנכל על אנשי הדת הזה, אך זה המעשה, כלומר המילה, לא יעשנה אדם בו, או בבנו, רק מתוך אמונה אמיתית, כי אין זה רק שרט בשוק ולא כווייה בזרוע וידוע גם כן רוב האהבה והעזר הנמצא בין אנשים שהם כלן בסימן אחד.

שקולה כנגד כל המצוות.

הגמרא בנדרים (לא:): רבי אומר – גדולה מילה שהיא שקולה כנגד כל המצוות.

ומפרש בספר עקדת יצחק – המילה שקולה ככל התורה והמצוות, שבתיקון בשורש הגוף מועיל לתקן כל הכוחות הגופניים, כי מן הבאר ההוא ישקו כולם. נמצא שבמצווה הזאת סיבת קיום כל המצוות האלוניות.

וכתב במנורת המאור: מילה = מי בכל המצוות דומה לה.

השראת שכינה בזכות המילה.

זוהר (לך לך): כל עוד שהאדם לא נימול אינו נאחז בשם הקב"ה, וכיון שנימול נכנס בשמו ונאחז בו,,, בכל זמן שהאדם נרשם ברשומה הקדושה הזאת של אות ברית רואה מתוכו את הקב"ה, ממנו ממש והנשמה הקדושה נאחזת בו.

מנורת המאור: גדולה מילה שבזכותה מקבלת ישראל פני השכינה שנאמר "מבשרי אחזה אלוה", רצונו לומר בזכות המילה שבבשרי אחזה לשכינה.

קניין ההרגל לקידוש השם.

כותב עוללות אפרים: עניין המילה להרגיל האדם במידת הצער ויהא קל עליו למסור נפשו על קדושת השם.
כ"ב הקול מנחם – יסוד המילה להרגיל הוולד עם יצירתו במסירות נפש, שמיד עם לידתו מטיפים ממנו דם.

חותם שם שד"י.

מנורת המאור: גדולה מילה שעמה חתום בבשר ישראל שם של שד"י. בנחיריים דמות שי"ן, בזרוע דמות דל"ת, במילה דמות יו"ד.

עונש הפרת המילה

ושכרה

עונש הפרת המילה

המשנה במסכת אבות (ג/א): המפר בריתו של אברהם אבינו אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא.

במדרש שמות רבה: (הושע ה/ז) **בשם בגדו פי בנים זרים ילדו**

עֲתָה יֹאכְלִים חֶדֶשׁ אֶת חֻלְקֵיהֶם: ללמדך כשמת יוסף הפרו ברית מילה אמרו נהיה כמצרים.

מכאן אתה למד שמשה מלך ביציאתן ממצרים וכיון שעשו כן הפך הקב"ה האהבה שהיו המצריים אוהבים אותן לשנאה שנאמר (תהלים קה) **"הפך לבם לשנוא עמו להתנכל בעבדיו"** לקיים מה שנאמר (הושע ה) **"עתה יאכלם חודש את חלקיהם"**.

וכתב הטור ביו"ד: וכל המפר ברית של אברהם אבינו שאינו מל או שמושך ערלתו אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעוה"ב.

צא ולמד ממשה רבנו שלא נתלה עליה אפילו שעה אחת שאיחר אותה אלא נענש מיד אף על פי שהיה בדרך, על כן צריך ליזהר בה מאד.

הגאולה בזכות המילה.

פרקי רבי אליעזר: וְאֶעֱבֹר עָלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמֶּיךָ וְאֶמַר לָךְ בְּדַמֶּיךָ חַיִּי וְאֶמַר לָךְ בְּדַמֶּיךָ חַיִּי (יחזקאל (י/טו)) אמר רבי אליעזר מפני מה נאמר ב' פעמים "בדמך חיי". אמר הקב"ה בזכות דם מילה ודם פסח גאלתי אתכם ממצרים, ובזכותם אתם נגאלים לבסוף.

כן כתב באגדת בראשית – אף על פי שאין לישראל מעשים טובים הקב"ה גואלם בזכות המילה.

ובית הלוי מפרש הפסוק: כפל הכתוב למען ירמוז לנו שני העניינים האלו, הן דרך הפשט שמדבר על היותם מאוסים, והן לפי הדרש שמדבר על דם מילה, ושניהם מבוארים כאן בפסוק.

והמשך ביאורו **"ואראך מתבוססת בדמך כו'** שהיה שורה עליהם מיאוס כתינוק שלא נרחץ מלכלוכו. ואומר לך בדמך חיי וכמו שפירש"י

דאמר לה שאל יפול לבך מזה שאדרבה על ידי זה שאת מאוסה תחיי וכל הצלחתך תלוי בזה, שבלאו הכי היו עלולים להשתקע בהם וכל הצלחתך היא רק מה שאת מאוסה בעיניהם והם בדלים ממך.

חוקי הטבע בזכות המילה

הגמרא בנדרים (לב): גדולה מילה שאלמלא מילה לא נתקיימו שמים וארץ, שנאמר **"אם לא בריתי יומם ולילה חקות שמים וארץ לא שמי"**:

זוה"ק(לד לד): כל זמנא דישראל מקיימים האי ברית, נמוסי (חוקי) שמיא וארעא קיימים בקיומיהו, וכל זמנא דח"ו ישראל מבטלים האי ברית, שמיא וארעא לא מתקיימים, וברכאן לא משתכחים בעלמא. תא חזי לא שליטו שאר עמים על ישראל, אלא כד בטילו מנייהו קיימא דא (הברית).

[פירוש: כל זמן שישראל מקיימים הברית, חוקי שמים וארץ קיימים, ואם חס וחלילה מבטלים הברית, שמים וארץ לא מתקיימים וברכה לא נמצאת בעולם. בא וראה לא שלטו שאר עמים על ישראל אלא לאחר שביטלו הברית.]

שיר השרים רבה: כל התענוג שישראל מתענגים בעולם הזה בזכות המילה.

סיוע בלימוד התורה

מדרש החפץ: "והיתה בריתי בבשרכם" זו ברית מילה, "לברית עולם" זה ברית פה שהיא התלמוד.

תנחומא: אדריינוס שאל את אונקלוס הגר, למה מלת עצמך ? אמר ליה שבקשתי ללמוד תורה, א"ל היה לך ללמוד תורה ואל תמול. א"ל אין אדם שלא נימול יכול ללמוד תורה שנאמר מגיד דבריו ליעקב, למי שהוא מל ביעקב לא עשה כן לכל גוי משום שהם ערלים.

מצילה מדינה של גיהנום

בראשית רבה: "פתח האהל" אמר רבי לוי לעתיד לבא אברהם יושב על פתח גיהנום ואינו מניח אדם מהול מישראל לירד לתוכה, ואותן שחטאו יותר מדאי מה עושה להם מעביר את הערלה מעל גבי תינוקות שמתו עד שלא מלו ונותנה עליהם ומורידן לגיהנום

ופירש בספר עץ הדעת טוב: זה שכתוב "והוא יושב פתח האהל כחום היום" הוא אישה של גיהנום שעליו נאמר כי הנה יום בא בווער כתנור וכו':

ובבראשית רבה (בראשית ג) "ואת להט החרב המתהפכת", רב הונא בשם רבי אבא אמר החרב זו מילה שנאמר (יהושע ה) "עשה לך חרבות צורים". חכמים אומרים החרב זו תורה, שנאמר (תהלים קמט) "וחרב פיפיות בידם".

רבי אבדימי אמר "ואת להט החרב", להט זו גיהנום שמלהטת האדם מראשו ועד רגליו, החרב זו המילה, אמר הקב"ה מי מציל את בני מאש לוחט הוי אומר זו המילה.

"לא תירא לביתה משלג כי כל ביתה לבוש שנים" (משלי). משלג זו גיהנום, שנאמר (תהלים no) "תשלג בצלמון", בזכות מילה, כי כל ביתה לבוש שנים, זה דם מילה.

ארץ ישראל בזכות המילה

בראשית פרק י"ז:

(ב) וְאַתָּנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינְךָ וְאַרְבָּה אוֹתָךְ בְּמֵאֵד מְאֹד:
(ח) וְנָתַתִּי לְךָ וּלְזָרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ אֶת אֶרֶץ מִגְרִיד אֶת כָּל אֶרֶץ כְּנָעַן
לְאַחֲזֹת עוֹלָם וְהָיִיתִי לָהֶם לָאֱלֹדִים:

בראשית רבה: אם מקבלים בניך את המילה נכנסים לארץ, ואם לאו
אין נכנסים,,, אמר להם יהושע מה אתם סבורים שאתם נכנסין לארץ
ערלים, כך אמר הקב"ה לאברהם אבינו: ונתתי לך ולזרעך אחריך וגו' על
מנת ואתה את בריתי תשמור.

קריעת ים סוף בזכות המילה

בעלי התוספות: "והמים להם חמה" והמים להם חמה חסר, בלא
וא"ו לפי שמתחלה נתמלאה חמה.

עד שבא גבריאל שהיה מכריז ואומר למים שבימינם, היזהרו שעתידים
לקבל תורה שנתנה בימין שנאמר "מימינו אש דת".

וחוזר ואומר למים שבשמאלם היזהרו בישראל שעתידים להניח תפילין
בשמאלם.

וחוזר ואומר למים של אחריהם היזהרו בישראל לפי שעתידים להתעטף
בציצית ומשליכים מאחוריהם.

וחוזר ואומר למים שלפניהם היזהרו בישראל שעתידים להימול כי זהירים
הם בברית מילה כדכתיב ואתה את בריתי תשמור.

ומוסיף בספר מנורת המאור: רמז מילה אותיות ים – לה, רצונו לומר

בשבילה גזר הים לישראל.

שלום זכר

ליל שבת שאחר הלידה נקרא שלום זכר (בפי האשכנזים) ונוהגים לעשות בו סעודה ומשתה לקהל בבית התינוק.
כ"כ הרמ"א ביו"ד (רסה/יב) על פי תה"ד.

המקור

הגמרא בב"ק (פ.): רב ושמואל ורב אבין נקלעו לבית שבוע הבן, ואמרי לה ישוע הבן.
ופירש ר"ת – שנולד שם בן, ועל שם שנולד ונמלט ממעי אמו, ונקט לשון ישועה. והיו רגילים לעשות סעודה.
ועוד שהוא לשון זיכרון, שיזכור מה ששכח תלמודו שלמד במעי אמו (ט"ז).
ועוד שבאים להזכירו שמשיביעים אותו בשעת לידתו (שבוע הבן מלשון שבועה).

הטעם שקבעו זאת דווקא בליל שבת

- א. **בספר תרמת הדשן:** לפי שהכל מצויים בבית.
- ב. **ובספר ברית אבות:** לפי שהתינוק נקי מחטא חשוב כצדיק, ועל פי המנהג צדיק שבא לעיר הולכים בשבת לקבל פניו.
- ג. **והט"ז:** לפי שהשבת מכשירה את התינוק למילה, על פי המדרש (ויקרא רבה פכ"ז) שכל תינוק לא מל עד שיעבור עליו השבת.

כ"כ זזה"ק (תזריע) – ביום השמיני והלאה ירצה, במאי? מעבר עליה
חד שבתה.

כתב במדרש רבה: משל למלך שגזר ואמר כל אכסנאים שיש כאן לא
יראו פני עד שיראו פני המטרונה תחילה. כן אמר הקב"ה אל תביאו לפני
קורבן (המילה) עד שתעבור עליו שבת, שאין ז' ימים ללא שבת, ואין מילה
ללא שבת.

מאכלים כליל שבת של שלום זכר.

יש נוהגים לאכול אגוזים, ע"פ המדרש שיר השירים "אל גינת אגוז
ירדתי" שמדובר על המילה (זוכר הברית).

יש שנהגו לאכול עדשים זכר לאבלות, שהתינוק מתאבל על שיצא ממעי
אמו (תהילה לדוד).

יש שנהגו לאכול תפוח, רמז לסעודת חקל תפוחים שיראה את
המטרונתה שנקרא חקל תפוחים (מנהגי ישראל).

יש שנוהגים לתת לפני אורחים חומוס (ארבס) שגם הוא מאכל אבלים,
וכן נהגו קהילות האשכנזים (אבן ישראל).

ליל ברית יצחק

המקור.

לילה שלפני ברית המילה נקרא בשם **ברית יצחק** והאשכנזים קוראים לו

ליל שימורים או וואכ"ט נאכ"ט. בלילה זה נוהגים שאבי הבן עושה סעודה וקוראים סדר תיקון ליל ברית יצחק (מופיע בסוף הפרק).

הסעודה.

תנחומא (תזריע): **"ביום השמיני ימול את בשר ערלתו"**, בא וראה כמה מחביבים ישראל את המצוות, שהם מוציאים יציאות הרבה כדי לחבב המצווה. א"ל הקב"ה אף אני מוסיף להם שמחה. **כתב בספר כללי המילה** – מכאן נהגו אור שמיני שעושים שמחה ומשתה, כדי להרבות בכבוד המצווה העומדת להתקיים מחר.

כתב גדול מרבבה: מקור המנהג מהגמרא בבא קמא(פ.): רב ושמואל ורבי אסי נקלעו לבי יהושע הבן. **ופירש ר"ת** – שנולד שם בן, ונקרא על שם שנמלט ממעי אמו, דכתיב "המליטה זכר". והיו רגילים לעשות סעודה בליל שלפני המילה.

סדר הלימוד.

זוהר: אמר רבי אבא בההוא ליליא (ליל ברית יצחק) כנש ההוא גברא כל אינון רחמיו, וכל ההוא ליליא אשתדלו באורייתא, ולא הוה מאן דנייס, א"ל ההוא גברא במטו מנייכו כל חד וחד לימא מלה חדתא דאורייתא:

(פירוש: באותו לילה, ליל ברית יצחק, כינס אותו אדם כל אלו אוהביו, וכל הלילה השתדלו בתורה ולא ישן אף אחד, אמר להם אותו אדם: בבקשה ממכם כל אחד יחדש דבר חדש בתורה).

וכתב בספר מטה יוסף – טעמו לפי שהשטן מכוון להזיק לתינוק

ולמונעו ממצוות מילה, לפי שקשה לו שישראל מקיימים המצווה שבזכותה ניצולים מדינה של גיהנם.

מספר החיד"א: על הרב מהר"ר צמח צרפתי שחלה כשנתיים בדמשק על ערש דווי, והתרחש לו נס וכמו רגע נתרפא. וסיפר שניגלה אליו אליהו ואמר לו שיקבל על עצמו ללמוד כל ליל ברית מילה לכל הילודים בעיר ויתרפא, וקביל עליו ותיכף נתרפא.

**** סדר הלימוד נמצא בסוף פרק זה.**

סגולות לשמירה בליל הברית

של"ה הקדוש: שיהא הבית מלא אורה סגולה לשמירה, רמז לדבר "ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר". אורה – זו תורה, ששון – זה מילה.

חותם הקודש: המנהג שילדים קטנים הולכים אצל התינוק בליל הברית ולקרות שם קריאת שמע ועוד פסוקי ברכה.

ליקוטי מהרי"ח: יש נוהגים להניח סכין של מילה תחת ראש התינוק והוא לשמירה, וסמך לדבר "כל הקורה ק"ש או חז חרב של פיפיות" והוא סגולה להרוג המזיקים, וחרב של פיפות הוא סכין של מילה.

הדלקת נרות:

הגמרא בסנהדרין (לב:): אור הנר בברור חיל (שם מקום) משתה שם.

פירש רש"י – שמדליקים נרות בליל שקודם המילה סימן שיש שם משתה.

כתב שיבולי הלקט: היו נוהגים להדליק נרות בימי גזרה בבית שיש בו ברית, כדי שידעו שיש שם ברית וילכו ולשמוע הברכות.

והיעב"ץ כתב: טעמו שנאמר "ליהודים הייתה אורה ושמחה וששון ויקר" וששון זה המילה.

מנהגים בליל הברית.

זוכר הברית כותב: ויש נוהגים שמוליכים התינוקות של בית רבן אצל הנולד וקורים קריאת שמע, "והמלאך הגואל אותי", ומחלקים להם מיני מגדנות.

וכתב באוצר הברית – טעמו, כדי שהתינוק יקבל עליו עול מלכות שמים ואחר כך עול מצוות שהיא המילה.

זבחי צדק כתב: יש נוהגים להביא את כסא של אליהו מבית הכנסת ומניחים אותו אצל היולדת כל הלילה, ומניחים עליו חומש או תנ"ך, ובבוקר מוליכים אותו לבית הכנסת בעת המילה.

אוצר הברית: ויש נוהגים להניח סכין של מילה תחת ראש התינוק הלילה שלפני הברית.

ביום הברית

מצווה להיות בברית

ברית אבות על פי תיקוני הזוהר – מצווה ללכת למקום הברית (אף שיש שם כבר עשרה).

ובספר אגרא דפרנא כתב (בשם מהר"ש מקארליו שאמר בשם המדרש): אמר אליהו לקב"ה אתה יודע שאני מקנא לשמך יתברך, הנה אם יהיה בעל הברית בעל עבירה לא אוכל לסבול להיות שם, והבטיחו השי"ת שיכפר לבעל הברית ואז יהיה ריקן מעבירות. וחזר אליהו לטעון, אפשר יהיה המוהל בעל עבירה והבטיחו השי"ת שיכפר גם לו. וחזר אליהו לטעון, אפשר יהיו הקהל העומדים שם בעלי עבירה והבטיחו השי"ת שיכפר גם להם.

וזהו מרומז בפינחס הוא אליהו "תחת אשר קינא לאלוקיו **ויכפר על בני ישראל**", כי הואיל ומידתו קינאה והוצרך להיות אצל כל ברית ולא יוכל לסבול, ועל ידי זה גורם הכפרה לישראל כי הוצרך השי"ת להבטיחו כנ"ל. (ספר טעמי המנהגים)

וכתב אוצר הברית – לכן הבא לשם נתכפרו לו עוונותיו, והרי הוא כמקבל פני שכינה ויש לו תוספת נשמה כמו בשבת ויום טוב, וזוכה לקיים את כל התורה כולה.
וכתב זכור לאברהם – מבטלים תלמוד תורה לברית מילה.

מניין במילה.

כתב האור זרוע: נהגו לקבץ מניין כשמלים, כיון שמילה נקראת אות צריך מניין לפרסם הנסיון הזה והאות שנתנסה בו אברהם.

כן כתב ד"מ – שמדמים התינוק כיוצא מבית הסוהר וצריך להודות בפני עשרה.

כסא של אליהו

מנהג כל ישראל להכין כסא בבית הכנסת לכבוד אליהו הנביא מלאך הברית.

פרקאי ר"א (כ"ט): כשנחלקו הממלכות, ממלכת אפרים מנעו המילה. עמד אליהו וקנא קנאה גדולה ונשבע שלא ירד גשם. שמעה איזבל ובקשה להרוגו עמד אליהו וברח.

אמר הקב"ה לאליהו: **מה לך פה אליהו? ויאמר קנא קנאתי לה' אלקי צבאות כי עזבו בריתך (שלא מלו) בני ישראל את מזבחתך הרסו ואת נביאיך הרגו בחרב ואותר אני לבדי ויבקשו את נפשי לקחתה:** אמר לו הקב"ה לעולם אתה מקנא, בשיטים על גלוי עריות (שפנחס הוא אליהו), וכאן אתה מקנא. חייך שאין ישראל עושים ברית עד שאתה רואה בעיניך.

מכאן התקינו שעושים מושב לכבוד מלאך הברית שהוא אליהו הנביא.

כתב באגרות הרמב"ם – על הקטגוריה שאמר אליהו על עם ישראל, כשעמד ללמוד חובה על ישראל בחורב כמו שאמר "ויאמר מה לך פה אליהו ויאמר קנא קנאתי לה' אלהי צבאות כי עזבו בריתך בני ישראל". אמר לו - שמא בריתך, אמר לו אף מזבחותיך הרסו. אמר לו שמא מזבחך, אמר לו ואת נביאיך הרגו בחרב. אמר לו והרי אתה קיים. אמר לו ואותר אני לבדי ויבקשו את נפשי לקחתה.

השיבו הקב"ה עד שאתה מלמד חובה על ישראל לא היה לך ללמוד על

אומות העולם, שיש להם בית הוועד בית לעבודה זרה. לך שוב לדרכך מדברה דמשק (שימשח את אלישע תחתיו).

זוהר (לך לך): אמר רבי אבא, בזמנא דבר נש אסיק בריה לאעליה להאי ברית, קרי קב"ה לפמליא דיליה ואמר, חמו מאי בריה עבדית בעלמא, ביה שעתא אזדמן (ליה) אליהו, וטאס עלמא בד' טאסין ואזדמן תמן, ועל דא תנינן דבעי בר נש לתקנא כרסייא אחרא ליקרא דיליה, ויימא דא כרסייא דאליהו, ואי לאו לא שרי תמן.

והוא סליק ואסהיד קמי קב"ה,,, ופומא דאסהיד דישראל עזבו, הוא יסהיד דישראל מקיימים האי קיימא, והא תנינן על מה אתענש אליהו קמי קב"ה, על דאמר דלטורא על בנוי.

[**פירוש**: בזמן שמכניס אדם בנו לברית קורה הקב"ה לפמליא שלו לראות מה עושים בניו. באותה שעה טס אליהו ד' טסאין ונזדמן לברית. ולכן צריך לתקן כסא לאליהו לקרות על שמו, ואם לא, לא יבוא לשם.

וחוזר אליהו לפני הקב"ה ומעיד על שעשו הברית,,, והפה שהעיד שבני ישראל עזבו הברית מעיד שמקיימים הברית. ועל זה נענש אליהו שאמר קטגוריה על ישראל].

בספורנו: הנחת כסא לכבוד השכינה (ולא לאליהו) שנאמר "וירא אליו באלוני ממרא" כי שם נימול אברהם, והופיע השי"ת לעמוד בבריתו. **ואולי** בשביל זה נהגו להכין כסא בעת המילה ובמקומה.

סנדק

סנדק הוא האדם שתופס את התינוק על ברכיו בשעה שמלים אותו. ורבים מחזרים לזכות במצווה זו.

השל"ה: מצוות סנדקאות היא מצווה גדולה במאוד.

במדרש שוחר טוב, החזק מגן וצינה, אמר דוד להקב"ה, במה שאתה עושה לי אני משבחך בכל אברי אשר בי, בראשי אני מניח תפילין, בשערי לא תקיפו, בירכי אני עושה סנדקות לילדים הנימולים.

וצריך לחפש אחר יהודי כשר לעשותו סנדק, שהוא הבעל ברית, כדי שיבוא אליהו ז"ל, וישב על הקתדרא מכוסה במעיל אצל בעל ברית.

והערוך – סנדק לשון יון ורומי הוא פטרון ופרקליט.

הסנדק ובעל הברית.

מדרש חזית: "המל ימול", יבוא טהור ויטפל עם טהור. רבי אבין בשם ר"ש אומר – הקב"ה נעשה יושבים (סנדק) לאברהם אבינו, ותפשו בו כבעל ברית עד שמל אברהם את עצמו, שנאמר "וכרות עמו הברית".

וכתב באור זרוע – מנהג ישראל שאחד נעשה בעל הברית (סנדק) לתינוק הנימול, ותופס אותו על ברכיו.

מעלת הסנדק

כתב הרמ"א ביורה דעה על פי המהרי"ל: אין לכבד אדם אחד בסנדקאות אצל כמה מבניו, לפי שהסנדק נחשב כמקטיר קטורת, ובקטורת כהן שכבר הקטיר שוב אינו מקטיר.

מהרי"ל: גדולה מצוות בעל הברית (סנדק) ממצוות המוהל, מפני שרגליו

נדמו למזבח כאילו מקטיר קטורת לשמים. ומטעם זה אין כופלים לתת בניו לבעל ברית ב' פעמים.
וכתב רבנו פרץ – וטוב לסנדק לטבול ביום המילה.
ובצוואת ר"י חסיד כתב – לא יעשה סנדק אחד לשני בניו, אלא אם כן מת אחד מהם.
ובספר שבעת תמרים כתב – הוא ע"פ הסוד ואולי יש גם חשש סכנה.

קוואטר.

נוהגים לעשות שליח להכניס התינוק למקום המילה, כי על פי רוב לא יכול אבי הבן לקבל התינוק ישירות מאשתו שאינה טהורה. ושליח זה נקרא אצל בני אשכנז קוואטר.

וכתב ערוה"ש: קוואטר מלשון קטורת, שהרי מביא התינוק לסנדק שהוא כמקטיר קטורת.

בברית אבות כתב - ונוהגים בכמה מקומות שאין לוקחים אישה מעוברת להיות קוואטר מפני שיש סכנה לוולד, והנח להם לישראל.
אוצר הברית – נוהגים לכבד קוואטר לזוג שאין להם בנים, סגולה לפקידה.

הנחת תפילין במילה.

כתב הש"ך: נהגו שלא לחלוץ תפילין עד אחר המילה משום שתפילין אות והמילה אות.
כ"כ המ"א, בל"י, שע"א, מראית עין לחיד"א.

מכל מקום – יש שנוהגים לא להניח תפילין, משום שמילה אות ומעברים התפילין מפני המילה, וכמו שאין מניחים תפילין בשבת כיון שהשבת עצמה אות.

נתינת הערלה בעפר

נוהגים: לתת את הערלה בחול ועפר:

סימן לחול – דכתיב: וּשְׁמַתִּי אֶת זֶרְעֶךָ כְּחֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא יִסָּפֵר
מֵרֶב:

סימן לעפר – דכתיב: וּשְׁמַתִּי אֶת זֶרְעֶךָ כְּעֹפֶר הָאָרֶץ אֲשֶׁר אִם יוּכַל
אִישׁ לְמָנוֹת אֶת עֹפֶר הָאָרֶץ גַּם זֶרְעֶךָ יִמָּנֶה:

והלבוש כתב: משום דכתיב אִם רָעַב שִׁנְאָךָ הָאֲכָלְהוּ לֶחֶם וְאִם צָמָא הִשְׁקָהוּ מַיִם, וכתוב בנחש: וְנָחֵשׁ עֹפֶר לְחֶמוֹ, וחול הוא גם עפר. וכבר ידעת בסוד הקבלה שערלה היא מכח הנחש, לכן מניחים אותה בעפר לתת לה לחמה ולסתום פיה מלקטרג, על דרך עזאזל, והבן.

רעיא מהימנא: ותיקנו לתת העורלה בכלי עפר לקיים ונחש עפר לחמו, כי הערלה הוא חלק הנחש.

בפרקי רבי אליעזר: וימל את בני ישראל אל גבעת הערלות והיו ישראל לוקחים את הדם ומכסים אותו בעפר המדבר, וכשבא בלעם ראה את כל המדבר מלא מערלותיהם של ישראל אמר: מי יוכל לעמוד בזכות דם ברית מילה זאת שהיא מכוסה בעפר הארץ, שנאמר "מי מנה עפר יעקב".

מכאן התקינו חכמים שיהיו מכסים את הערלה ואת הדם בעפר הארץ שנאמר "והיה זרעך כעפר הארץ".

ובאורחות חיים – ונהגו בחול יותר מעפר לסימן ברכה דכתיב "מספר בני ישראל כחול הים".

נתינת הערלה במים.

בסידור ר"ע: נותנים הערלה במים שבהם מיני בשמים שריחן נודף.

ובעיטור – בני המזרח מוהלים על מים ונותנים על פניהם.

טעם שמטעימים התינוק יין.

העיטור: כדי שתחול הברכה, שלא תהיה ברכה לבטלה, כי המברך עצמו לא טועם.

או"ה: כיון שמתפללים על הכוס שישלח רפואה לתינוק ולילודת, נוהגים להשקות התינוק מהיין (ע"פ הירושלמי).

ראב"ן: כיון שבימי תענית אסור לאחר לשתות מהכוס, נהגו להשקות התינוק או היולדת כל ימי השנה.

וכתב באוצר הברית: ונהגו לתת בפי התינוק ג"פ כשאומר "בדמיך חי" כנגד ג' אבות. וגם לרמוז למדרש "שימו איש חרבו על ירכו" שמשוה מל אהרון פורע ויהושע משקה.

ברכת הריח

הספרדים נוהגים שמברכים על הדס, כמו שפסק בשו"ע יו"ד רס"ה/א.

טעם הדבר:

- א. **שיבולי הלקט:** בשעה שמל אברהם ילידי ביתו העמידן בגבעת ערלות וזרחה עליהם חמה והתליעו ועלה ריחן לפני הקב"ה כקטורת סמים וכעולה שהיא כליל לאישים. אמר הקב"ה בשעה שיהיו בניו של זה באים לידי עבירות ולידי מעשים רעים אני נזכר להם הריח הזה ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם:
- לכן מברכים על הריח להזכיר אותנו ריח שהקב"ה ירחם עלינו.
- ב. **אוצר הברית:** הגמרא בסנהדרין אומרת – קול רחיים בבורני שבוע הבן. פירוש שעת השמד היתה והיו עושים סימן להודיע שיש שם ברית, והיו שוחקים הסממנים. על כן מוליכים הדס שהוא עצי בשמים ומברכים עליו.
- ג. **מצודת דוד לרדב"ז:** ההדס מורה על החסד, והדס הוא אותיות חסד (שאותיות אחע"ה מתחלפות).
- ד. **שולחן גבוה:** אולי משום שמחה נגעו בה, ומטעם זה נהגו במוצאי שבת להעביר הדאגה דוי אבדה נפש.
- ה. **בכורת הברית בשם מעבר יבוק:** כל העומדים אצל הברית יש להם תוספת נשמה, לפיכך בהסתלקות המילה צריך להריח כמו במוצאי שבת.
- וגם** כדי להשלים ז' ברכות כמו בברכת חתנים (להכניסו בבריתו של אברהם, כשם שהכנסתו שהקהל עונים, על המילה, שהחיינו, בורא פרי הגפן, בורא עצי בשמים, אשר קידש ידיד מבטן).

סעודת ברית מילה.

טעם שנוהגים לעשות סעודה ומשתה ביום המילה יש סמך לזה מהפסוק "ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק" (בראשית כא-ח), דרשו דורשי רשומות ביום הגמל, ה"ג בגימטריה ח שעשה משתה גדול ביום השמיני שהוא יום המילה.

וזמנה ביום ולא בלילה רמז "ומלתה אז יאכל בו" ביום א"ז (שמיני) יאכל בו ולא בלילה (מנהגי הטעמים).

ועוד בספר מדרש תלפיות כתוב: "לאכול לחם עם חותן משה לפני האלוקים", רצונו לומר שיתרו גייר עצמו ומל עצמו ועשה סעודת ברית.

ועוד בספר תורת משה כתוב: "ויחד יתרו" אמר רב שהעביר חרב חדה על בשרו, פירוש שמל עצמו והיה זה סעודת ברית.

מדרש תהילים: וכשנולד יצחק בן שמונה ימים הגישו למילה, שנאמר (שם כא, ד) "וימל אברהם את יצחק בנו בן שמונת ימים". והגישו למנחה על גבי המזבח ועשה שמחה ומשתה. ומכאן אמרו חכמים, חייב אדם לעשות שמחה ומשתה באותו היום שזוכה למול את בנו כאבינו אברהם, שנאמר (שם, ח) "ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק". הוי במצוותיו חפץ מאוד:

כתבו התו"ס – ביום הגמל ביום ה"ג שמיני, מל את בנו עשה אברהם אבינו משתה.

וכתב רש"י – כל מצווה שקיבלו עליהם ישראל בשמחה כגון מילה, עדיין עושים אותה בשמחה, פירוש במשתה.

מדרש תנחומא: אמר רבן שמעון בן גמליאל – בא וראה שאין חביב על האדם יותר מבנו והוא מל אותו, וכל כך למה ?
אמר רב נחמן – לעשות רצון בוראו, הוא רואה שבנו שופך דם ומקבל

עליו בשמחה ולא עוד אלא שמוציא הוצאות ועושה כל היום שמחה.

פסחים (ק"ג:): ז' מנודים לשמים,,, וי"א אף מי שאינו מסב בחבורה של מצווה. פרשב"ם – כגון משתה של ברית.

ועל פי זה פסק הרמ"א: כל מי שהזמינו אותו לסעודת ברית ולא בא הרי הוא כמנודה. ולכן כתב בספר שרביט הזהב – אין להזמין לברית, אלא אבי הבן מכריז על הסעודה.

כתבו התו"ס בשם המדרש: המשתתף בסעודת ברית ניצול מדינה של גיהנום.

קריאת שם לתינוק

בדורנו ישנם אנשים שמחפשים לתת שם שיהא "מצלצל יפה" שיהא שם "מודרני", ולכן כבר קשה להבחין אם השם של ילד או של ילדה, והם אינם יודעים עד כמה השם של הילד מעצב אותו משפיע עליו ברוחניות.

השם גורם לטוב ולרע.

ברכות (ז:): מניין שהשם גורם ? אמר רבי אלעזר – דכתיב "לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת ה' אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ:", אל תקרי שְׁמוֹת אלא שמות.

מדרש תנחומא: לעולם יבדוק אדם בשמות לקרוא לבנו הראוי להיות צדיק, כי לפעמים השם גורם טוב או לא.

זוהר (בראשית): רבי יהודה פתח, (תהלים מז ט) "לְכוּ חֲזוּ מַפְעָלוֹת ה' אֲשֶׁר שָׁם שְׁמוֹת בְּאֶרֶץ:", "שהרי השם גורם להכל. בא ראה כשנולד נוח קראו על שם נחמה", צדיקים שמם גורם לטוב, רשעים שמם גורם לרע.

זוהר (ויקרא): אמר לו מה שמך? אמר לו אלעזר, אמר לו אלעזר ודאי, השם גורם האלוקים יהיה בעזרך.

וכתב המגיד מישרים: מי שנקרא אברהם נוטה לצד עשיית חסד, ומי שנקרא יוסף גיבור בעריות או זן ומפרנס לאחרים כמו יוסף.

שמו הוא חיותו.

כתב בספר הבהיר: כל מה שברא הקב"ה בעולמו נתן לו שם מעינינו, כמו שכתוב "כל אשר יקרא האדם נפש חיה הוא שמו", כלומר הוא גופו. מניין ששמו הוא גופו שנאמר "שם רשעים ירקב" הכוונה שגופו ירקב.

כתוב בזוהר חדש: בכל מקום שכתוב שם הוא נפש האדם.

והוסיף ספר מאור עיניים – כל נשמה יש לה שם בקדושה, שהשם הוא עצם חיות שלו.

מסביר ספר בני יששכר : האדם מתנועע ונמשך אחר שמו, והשם הוא כבית אחיזה של הכלי שנלקח כל הכלי על ידו.

הערבי נחל כותב: נודע כי נפש חיה הוא שמו, כי כולם: דומם צומח חי ומדבר, שואבים חיותם משורשם על ידי אותיות שמם, והאותיות הם צירופי הצינורות אשר נשפע על ידם החיות. וכשאדם הולך בתורה

מתגדל חיותו על ידי אותיות שמו שמקבלים מילוי אחר מילוי.

מוסיף הזרע קודש: "כי נפש חיה שמו" שם האדם רומז על בחינת חיותו שיש לכל אחד חלק אלוקי קדוש, וחס וחלילה כשהסט"א מתגבר נופלים שמות בני ישראל בגלות. ולכן תיקנו לומר בסוף התפילה פסוק שרומז בו שמו, שהפסוק מתחיל ומסתיים באותיות התחלה וסיום שמו, שבזה יקח שמו מבין הסט"א.

השם מורה על מהות הדבר

הגמרא במסכת יומא (פג:) מספרת: רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי היו הולכים בדרך, רבי מאיר היה מדייק בשמות, רבי יהודה ורבי יוסי לא היו מדייקים בשמות. כשבאו לאותו מקום רצו להתאכסן, שאלו לבעל האכסניא מה שמך אמר להו כידור, אמר רבי מאיר שמע מינה אדם רשע הוא שנאמר "כי דור תהפוכות המה".

רבי יהודה ורבי יוסי נתנו לו כיס המעות שלהם, רבי מאיר לא נתן לו אלא הסתירו בבית קברות תחת קבר שהיה במקרה קברו של בעל האכסניא. בלילה נראה לו אביו של בעל האכסניא בחלום שיבוא לקחת את המעות, למחרת סיפר להם את חלומם אמרו לו חלום של שבין השמשות אין בו ממש. הלך רבי מאיר ושמר את כספו ובערב לקחו.

למחרת אמרו לו תן לנו כיס המעות אמר להם לא היו דברים מעולם. אמר להו רבי מאיר אמאי לא דייקתם בשמו, אמרו לו למה לא אמרת לנו, אמר להם אני לחשוש חששתי, אבל שאחזיק אותו הרמאי לא.

לבסוף פגשוהו בשוק וראו על שפמו שאריות מאכל עדשים שאכל. הלכו לאשתו ואמרו לה "בעלך אמר שתתני לנו את כספנו, והסימן שאכלתם עדשים היום", הוציאה את כספם ונתנה להם. וכשחזר הבעל כעס על

אשתו וקם והרגה.

כתוב במדרש רות רבה: ר"מ היה דורש שמות, ר"י בן קרחה היה דורש שמות. **ושם האיש אלימלך** שהיה אומר אלי תבוא מלכות, **ושם אשתו נעמי** שהיו מעשיה נאים ונעימים, **ושם שני בניו מחלון וכליון** מחלון שנמחו מן העולם וכליון שכלו מן העולם.

כתב השל"ה: זוהי חוכמת האדם הראשון שנתן שמות לכל דבר, שידע ברוח הקודש לבנות אותיות ומילות מיוחסות עם הדבר הפנימי, בשביל שהשמות מורים על שורש הדבר.

ונועם אלימלך כתב על פי הזהרה: השם הוא שם הנשמה ולא שם הגוף, והראיה כשרוצים להקיץ אדם משנתו אם דוחפים הגוף בקושי רב יתעורר, אבל כשקורים בשמו יותר קל להעירו, וזהו מחמת שנשמתו של האדם יוצאת מגופו כשהוא ישן, וכשקורים לה היא חוזרת.

קריאת השם על ידי ההורים דווקא

מדרש תנחומא: ג' שמות נקראו לאדם: אחד מה שקראו לו אביו ואמו בברית, אחד מה שקורים לו בני אדם, ואחד מה שקונה לעצמו.

וכתב בספר מאמץ כח – מה שקורים לו אביו ואמו אל הדבר הנמשך מצד אביו ואמו אל הנוי והכוח שהם טובות הגוף. ומה שקורים לו בני אדם אל טובות מפאת ה' והשגחתו, ומה שקורא לעצמו כינוי אל השלמות הנקנה מצד עצמו.

ובספר הגלגולים: השם שקורים לו אביו ואמו בעת שנימול הוא נכתב למעלה.

ולכן יש עניין מיוחד בשם שנקרא בשעת המילה על ידי אביו ואמו דווקא.

זמן קריאת השם בברית

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ קִיִּים אֶת הַיֶּלֶד הַזֶּה לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ
וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל פְּלוֹנִי בֶן פְּלוֹנִי.

המקור:

פרקי רבי אליעזר: כשנולד משה מלו אותו ל ח' ימים וקראו שמו יקותיאל.

כתוב זוהר (לך לך): כשנימול התינוק מתחבר זה השם ושכינה שורה בו, ולכן נקרא אברהם (עם ה').

טעם הדבר שקוראים השם דווקא במילה (מתוך ספר אוצר הבית):

- א. כאשר מברך את הבן הנולד בברית אז צריך לקרותו בשמו.
- ב. משום שעד עתה היה לו שם טומאה שם ערל, ועכשיו שנימול וקיימו בו מצוות מילה צריך לשנות שמו לשבח (כללי הברית).
- ג. נתינת השם בזמן הברכה "קיים את הילד הזה" היא בקשה שהשם יהיה בהסכמתו של הקב"ה (פ' התפילות לר"י בר יקר).
- ד. כשהנימול הגיע לתכלית שלמותו אז ראוי לתת לו שם (אוצר התפילות).

במילה שלא בזמנה.

י"א שיקרא שם כשאביו יעלה לתורה, וטוב שיהיה אחר ח' ימים (שו"ת המאור).

וי"א שיקרא שמו תוך ח' ימים קודם שיבוא לכלל חיוב שעדיין אינו נקרא ערל.

מכל מקום העולם נוהג לא לתת שם עד המילה (אף שהיא דחוייה) אלא אם כן הוא בכור שאז קורים השם בפדיון.

זמן קריאת השם לבת.

- א. ביום הלידה (זכר לדוד).
- ב. וי"א ביום העלייה לתורה הקרוב (ספר תפארת לבנות).
- ג. ובספר טעמי המנהגים כתב: לא קודם ה' ימים.
- ד. ובשו"ת מנחת יצחק כתב: בשבת שנייה, כיון שהיולדת לא נתרפאת עד אחר ז' ימים, וכדי שיהיו כולם שמחים.
- ה. וי"א חודש ימים אחר הלידה, לפי שהאישה משולה לירח וכשיש לה ימים כמולד הלבנה נקראת בשם.

שם על שם אחר.

- יש נוהגים לקרות שמות על שם הוריו שמתו, ויש מהספרדים נוהגים לקרות על שם הוריו אף בהיותם בחיים (אוצר הברית).
- כתב בספר האגודה:** מי שמת בלא בנים והניח אישה מעוברת, קורים הבן עם שם הנפטר.
- מי שמת בייסורים ורוצים לקרות התינוק על שמו, נוהגים להוסיף שם נוסף, כמו חי. וכן מנהג הספרדים.
- לא יקרא אדם שם בנו על שם רשע (יזמא לח:).
- לא יקרא לבנו על שם נוכרים, מכל מקום יש מתירים לקרוא בשם לאחר תרגום לעברית (שו"ת מהר"ם שיק).

כתב באוצר הברית: נוהגים לא לקרות על שם מי שמת בקיצור ימים, ואם היה צדיק קוראים על שמו. ויש נוהגים אחר אב ואם קורים אף שמתו בצעירותם.

ואדם שנהרג אין לקרות על שמו, אומנם כשמת כדרכו קורים על שמו. מכל מקום אם מת בלא בנים קורים בכל אופן (אגרות משה).
כתב בשו"ת אליעזר שאין לקרוא לזכר בשם נקבה או הפוך.

מי שבניו לא מתקיימים.

כתב החיד"א: מי שאין בניו מתקיימים יקרא לבנו בשם בן ציון. ויש שכתבו שיקרא לו בשם שיש בו שיתוף שמו של השי"ת כגון: שמואל, רפאל, ירמיה, אליהו (ברית אבות).

וכתב בשם הגדולים: מי שבניו נולדים חולים במחלות, יקרא להם בשמות חיות (צבי, אריה דוב).

קריאת שם לנפלים

כתב הטור בשם גאון: תינוק שמת קודם שמלו אותו מלים אותו על קברו וקוראים לו שם כדי שירחמוהו מן השמים ויחיה בתחיית המתים. ומלים בצור או קנה ולא מברכים על המילה.

וכתב הכלבו טעמו – כדי להסיר חרפתו שלא יקבר בערלתו, כי חרפה היא.

מכל מקום רוב הפסוקים כתבו הטעם על פי המדרש – שמהול אינו יורד לגיהנום. לפי שאברהם יושב בפתח גיהנום ולא נותן לנימולים לרדות לגיהנום.

גם תינוקת שמתה קודם שקראו לה שם נוהגים לתת לה שם קודם

קבורה .

תורה ומדע

מסכת שבת (קל.): תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר כל מצווה שמסרו ישראל עצמם עליהם בשעת גזירת מלכות כמילה עדיין היא מוחזקת בידם ואף קיימוה בשמחה רבה , כמו שלמדנו – רבן שמעון בן גמליאל אומר כל מצווה שקבלו ישראל בשמחה כמו מילה שכתוב **”שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב”** , עדיין עושים אותה בשמחה.

למרות שכיום מגלים סיבות שטוב לעשות המילה, עם ישראל מקיים את מצוות המילה כיון שהשי”ת ציוה עליה ועושים זאת בשמחה, עם כל זאת כשרואים שגם המדע מצדיק את המצווה, הדבר גרום לחיזוק.

היבטים רפואיים

ברית המילה נעשית מסיבות דתיות, ואולם, הידע הרפואי המצוי בידינו מצדיק את ביצועה גם מסיבות רפואיות.

היתרונות הרפואיים בביצוע המילה בילוד:

- שכיחות סרטן הפין בגברים נימולים נמוכה באופן ניכר ביותר בהשוואה לגברים שלא נימולו. [New England Journal of Medicine 336 (1997)1244-1245]
- שכיחות זיהומים בדרכי השתן והסיבוכים הנלווים לזיהומים אלו – בילדים שנימולו נמוכה בהרבה מאשר זו בילדים שלא נימולו. (Clin Pediatr. 1993; 32:130-134).

- שכיחותן של מחלות זיהומיות המועברות במגע מיני (STD) – נמוכה בגברים נימולים ובנות זוגם מאשר בקבוצת הלא –נימולים. [New England Journal of Medicine 322 (1990) 1308-1312]

הסיבוכים האפשריים בברית מילה:

- **זימומים:** – הסכנה לזימום משמעותי כתוצאה מביצוע המילה הנעשית ביום השמיני (או לאחריו) – הינה נמוכה ביותר – ע"פ סקרים רפואיים נרחבים. החשש לזימומים המוזכר במאמרים הרפואיים בספרות האמריקאית נובע קרוב לוודאי מביצוע הסרת עור הערלה ביום השני עד השלישי לחיים, כמקובל בארה"ב.

- **זיהומים:** בסקרים של מאות אלפי תינוקות שנימולו נמצאה שכיחות נמוכה ביותר של זיהומים כתוצאה מביצוע המילה. סיבוך זה ניתן למניעה, במידה ונשמרים כראוי הכללים הרפואיים הנדרשים בעת ביצוע פעולה זו.

- **נזקים אנטומיים** כתוצאה מהמילה הינם נדירים ביותר, הן בשל פשטות הפעולה והן בגלל השימוש בצידוד המגן מפני פגיעה אנטומית. כמובן שהדבר מותנה – כמו בכל טיפול רפואי – בביצועו על ידי מוהלים בעלי מיומנות וניסיון במילה (ד"ר יוסי אורבך בשם ד"ר מיכאל שימל ב"ח שערי צדק).

זמן בשלות גורמי הקרישה שבדם

נאמר בתורה (ויקרא יב:ב-ג): **"וביום השמיני ימול את בשר עורלתו"**. אין התורה מצווה למול את התינוק הנולד מיד בימים הראשונים ללידתו. היא גם אינה מצווה למול אותו ביום השמיני והלאה אלא **"ביום השמיני"**

ימול את בשר עורלתו, ביום השמיני דווקא.

כמובן שאין אני מתיימרים להבין בשכלנו המוגבל את עומק סיבת צווי התורה, אך ראוי לנו להתבונן בגילוי מדעי חדשני מפליא הקשור ליום המילה.

נצטט מדברי ד"ר אילה אברהמוב במאמר "בעיות קרישה ודמים בילוד":

מנגנון הקרישה תלוי בקבוצת חלבונים הנוצרים בכבד אשר נקראים "גורמי קרישה" או "פקטורי קרישה". גורמים אלו מסומנים במסרים הרומים, והם מפעילים זה את זה בשרשרת (בעזרת אנזימים) עד לקבלת הקריש היציב הנקרא "**פיברין**".

בימים הראשונים אחרי הלידה אין הכבד בשל עדיין לפעילות זו, וברור שאינו יכול לעמוד במעמסת יתר של פעילות כירורגית, דבר היכול לגרום למותו של התינוק עקב דמם מסיבי, ללא יכולתו של התינוק להתגבר על דמם זה.

באופן פיזיולוגי עד גיל 8 ימים הכבד מתחיל להתאושש הוא הולך ומתגבר ותיפקודו משתפר, **מגיל 8 קיימת כבר רמה מספקת של גורמי קרישה ומניעת דמם.**

רואים אנו שהשליט בבריאה שנתן את התורה קושר בדיוק נמרץ את יום הגעת גורמי הקרישה שבדם לרמה המספקת עד יום המילה. ולכן ציווה "ביום השמיני ימול את בשר עורלתו" (סדרת תורה מן השמים).

ברית מונע הידבקות באידס

חוקרים דרום אפריקנים חושבים שגילו לאחרונה אמצעי מבטיח לסייע

להם במלחמה באיידס: ברית מילה. החוקרים, שעקבו במשך כשנה אחרי מאות גברים בדרום אפריקה, גילו כי גברים שלא עברו את ההליך היו בעלי סיכון של כ-70% יותר לחלות בנגיף מאשר גברים שעברו ברית.

המחקר, שנחשף ב"וול-סטריט ז'ורנל", טוען עוד כי הממצאים היו כה חותכים ומשכנעים, עד שהמחקר נקטע בשלב מוקדם משום שתוצאותיו היו ברורות.

כ-70% מאוכלוסיית הגברים באפריקה עוברים כיום ברית מילה, מטעמים שבטיים או דתיים. חוקרים מצביעים על כך שאזורים בהם מנהגי ברית המילה אינם קיימים, בהם בדרום אפריקה, הינם האזורים הסובלים באורח הקשה ביותר מהנגיף, כאשר כמעט 30% מהאוכלוסייה הבוגרת נגועה. בהתאם, במערב אפריקה, שם הטקסים השבטיים מחייבים ברית מילה, אחוז המבוגרים הנגועים באיידס הוא מתחת ל-5%. (פורסם בעיתון מעריב).

ענייני אגדה

קטיעא בר שלום מזומן לחיי העולם הבא.

הגמרא בע"ז (י:) מספרת: מעשה בקיסר אחד שהיה שונא ליהודים, כינס את יועציו ושריו ושאל אותם: מי שיש לו מכה ברגלו האם יקצצהו ויתרפא או יניחנה ויסבול? אמרו לו בודאי מוטב לו לקצצו ויתרפא, ובכך החליט הקיסר להרוג את כל היהודים שבמקומו.

היה שם איש אחד מחשובי המלכות וקטיעא בר שלום שמו, אמר לקיסר: בודאי לא תוכל להם, כי אלוקיהם הבטיח להם שלא יכלה זרעם, ועוד כי בהיות היהודים מפוזרים בכל העולם בודאי אין ראוי שתהרוג היהודים

שנמצאים תחת שלטונך, שאם לכל מלכות יש מספר יהודים תחת שלטונם אין ראוי שבמלכותך לא יהיו יהודים, ובכך יכנו אותך מלכות קטיעא.

השיב הקיסר: טוב אמרת, אבל חוק המלכות הוא שאם אדם מנצח את המלך בדברים עונשו שמטילים אותו לבית מלא עפר שייהרג שם.

כשהובילוהו להענישו, אמרה לו מטרוניתא אחת: אוי לזו הספינה שהלכה בלי מכס, ורמזה לו מאחר שסופך למות בגלל זו שדברת טוב על היהודים למה לא מלת את עצמך, שאילו היית נימול היה לך חלק עימם לעולם הבא. נפל על ראש ערלתו חתכה, והיה אומר עכשיו פרעתי המכס ואוכל לבוא לגן עדן.

כשהוליכו אותו לבית זה אמר: כל נכסיי יינתנו לר"ע וחבריו. יצאה בת קול ואמרה: **קטיעא בר שלום מזומן לחיי עולם הבא**. בכה רבי ואמר: יש הקונה עולמו בשעת אחת ויש הקונה עולמו בכמה שנים.

ואתנה את בריתי ביני ובניך

נדרי (לב): אמר רב יהודה אמר רב - בשעה שאמר הקב"ה לאברהם "התהלך לפני והיה תמים", אחזתו רעד אמר שמא יש בי דבר מגונה, כיון שאמר לו "ואתנה את בריתי ביני ובניך" נתקררה דעתו.

ויש להבין למה מתחילה אחזתו רעד ולבסוף נתקררה דעתו ?

ויש לפרש: כששמע מתחילה "התהלך לפני והיה תמים" אחזתו רעד שמא יש בו דבר מגונה באשמתו, כגון שלא היה בדרך ישרה, וכששמע "ואתנה את בריתי ביני ובין זרעך" נתקררה דעתו כי הקב"ה בראו כך ואין זה באשמתו.

ועוד יש לפרש: מה ששאלו המפרשים כיון שאברהם אבינו קיים את

כל התורה כולה, למה לא קיים גם את מצוות הברית ?
ותירצו שאברהם אבינו ידע שגדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה
ועושה, ולכן בשאר מצוות יכל לקיימן אף על פי שאינו מצווה וכשיצווה
יחזור ויעשנה, אבל במילה אם יעשנה כשאינו מצווה שוב יפסיד כשיהיה
מצווה ולכן המתין אברהם עד שיצווה.

ועל פי זה - בתחילה אחזתו רעד שמא היה צריך לקיים איזה מצווה
מדעתו ולא עשה, אבל כששמע על הברית נתקררה דעתו, שהרי לא יכל
לעשותה לפני שיצווה.

ועוד יש לפרש: על פי מה שכתב הרמב"ם ששני טעמים למצוות ברית -

א. כדי למעט את התאוה.

ב. רצה הקב"ה לכרות ברית בינינו ובינו יתברך ברית הקבועה בגוף
האדם שלא תזוז.

ועל פי זה - בתחילה חשב שמצוות המילה שנותן לו הקב"ה לפי טעם
הראשון למעט התאוה, ולכן רעד שעדיין זקוק לה. אבל כששמע שהיא
מהטעם השני "ואתננה בריתי בני ובינך" הבין שהעיקר כטעם השני, ולכן
נתקררה דעתו (קול יהודה).

ועוד יש לפרש: משום שלא רצה אברהם לחבול בעצמו עד שהקב"ה
יצווה לו, וכאשר באמת אמר לו אשכול כשהיה נמלך בו, שאתה מתחייב
בנפשך ובא לידי סכנה, ואם אין אתה מצווה על זה הרי אתה מסכן עצמך.
ולכן המתין עד שיצווה לו הקב"ה.

ועוד יש לפרש: בכל המצוות שבתורה נהג אברהם אבינו לפי הכלל
"זריזים מקדימים למצוות" (פסחים ד.) ולכן קיים אותם אפילו קודם
שנצטוו עליהם. אולם מצוות מילה נקראת "ברית מילה" ודרך כורתי

הברית היא שקיימים בה שני צדדים, ולכן קודם שציוה הקב"ה על המילה לא יכל אברהם למול את עצמו, שלפני הציווי אין כאן אלא צד אחד, ומילה בלא כריתת ברית אין בה קיום מצווה כלל. (המגיד רבי ישראל מקוז'ניץ).

כשנכנס דוד למרחץ

הגמרא במנחות (מג) מפרט : בשעה שנכנס דוד המלך למרחץ וראה עצמו ערום אמר: אוי לי שאעמוד ערום בלא מצווה, כיון שנזכר במילה שבבשרו נתיישרה דעתו, וכשיצא אמר שירה "למנצח על השמינית מזמור לדוד" (תהילים יב) - על המילה שניתנה בשמיני.

ויש לשאול: למה מתחילה נצטער וכשנזכר במילה נתיישרה דעתו ?

ויש להסביר - "כשנכנס דוד למרחץ" פירוש נכנס לרחוץ את המצוות שלו, לבדוק את טיב המצוות ומעלתן, איזוהי שלמה ואיזוהי חלקית איזוהי לשמה ואיזוהי שלא לשמה .
"וראה עצמו ערום" - שאין שום מצווה שלא יהיה בה קצת פנייה דקה מן הדקה על כל פנים , שבכל מצווה מצא פניה כלשהי שלא לשם שמים, זו לשם כבוד וזו לשם ממון וכ"ו.

"עד שנזכר במילה ונתיישרה דעתו" – כי התינוק כשמלין אותו הוא בן ח' ימים, ומה פנייה יש לו, וזוהי מצווה מושלמת, ואז אמר שירה.

ואם תאמר: כיון שמלו לתינוק בעל כרכו , אם כן המצווה אינה מושלמת שיתכן שאם היו שואלים אותו היה מתנגד ?
ויש לומר: כאשר זוכה הבן ומתחתן ונולד לו בן וזוכה להכניסו לבריתו

של אברהם אבינו, מגלה דעתו למפרע שנוח לו מה שמלו אותו בהיותו תינוק, ואז ממילא הופכת המצווה למושלמת, ועל זה שמח דוד המלך ואמר שירה.

מדרש תהילים: היה ר' מאיר אומר, חביבה המילה, שנשבע הקב"ה לאברהם שכל מי שהוא מהול אינו יורד לגיהנום, שנאמר (בראשית טו, יח) **ביום ההוא כרת ה' ברית את אברם וגו'.** ומי יורד לשם, מה כתוב אחריו, (שם, יט) **את הקיני ואת הקניזי ואת הקדמוני.**

אבל המינים ופושעי ישראל שכפרו בהקב"ה מושך להם ערלה (ונראים כמי שלא מלו) ונופלים בגיהנום, שנאמר (שם נה, כא) **שלח ידיו בשלומיו חלל בריתו.** שהרי כל מצוות שהן בידינו אין אנו עוסקים בהן כאופן וכהלכה לדקדק על כל אחת ואחת, כי אם מצוות מילה והבל פיהן של תינוקות של בית רבן שאין בם חטא, שנאמר (ירמיה לג, כה) **אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי.**

שהרי אדם נכנס לבית הכנסת, מתעטף בציצית ולובש תפילין בראשו ובזרועו וד' ציציות מקיפות אותו מד' רוחותיו. וכשהוא נכנס בבית המרחץ, הוא מביט בעצמו ואומר הריני ערום מן המצוות. וכשהוא מסתכל במילה שהיא שקולה כנגד כל המצוות דעתו מתקררת. כיון שראה דוד כך, אמר מזמור עליה. **למנצח על השמינית, על המילה שניתנה בשמיני:**

ועל פי זה ניתן להבין:

הטעם שאומרים "כשם שנכנס לברית" ולא כשם שהכנסתו לברית, כי במצוות הברית אין שום פניה עצמית אלא הכל לשם שמים (כמבואר לעיל) כי התינוק כשמלים אותו הוא בן שמונת ימים ומה פניה יש לו.

וזה שאנו מברכים לילד הנולד כשם **שנכנס** לברית בלי שום פניה אישית, כן יכנס לתורה ולחופה ומעשים טובים בלא שום פניה בלתי לשם לבדו.

(ספר טעמי מנהגים).

שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב.

הגמרא בשבת (קל.): כל מצווה שקבלו עליהם בשמחה, כגון מילה דכתיב "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב" (תהילים-קיט), עדיין עושים בשמחה.

ויש להתבונן – מדוע הזכיר מילת "אנוכי", והרי על המילה כולם שמחים?

ויש לומר ששאר בני אדם שנמצאים במרחץ יכולים לקיים מצוות גמילות חסד ולעזור איש לחברו אבל מלך הרי אסור לראותו ערום, ואם כן היה בלא מצווה ולכן כשנזכר במילה שמח, ועל כן דייק "אנוכי" פירוש גם אנוכי יכול להיות שמח (ספר קול יהודה).

הויכוח בין שבת למילה

בראשית רבה: אתה מוצא השבת והמילה מדיינים זה עם זה. השבת אומרת – אני גדולה ממך שבי שבת ממלאכת עולמו שנאמר "וישבות ביום השביעי".

אמרה המילה – אני גדולה ממך, שאלמלא אני לא נברא העולם שנאמר "אם לא בריתי יומם ולילה וגו'".

אמר רבי יהודה בר שלום: משל לשתי מטרונות שהיו עומדות ולא היה אדם יודע ליתן לב להפריש אי זו גדולה מחברתה, כיון שהעבירה אחת מלפני חברתה ידעו הכל שאותה שעברה מלפני חברתה היא הקטנה.

כך ממה שאנו יודעים שהמילה דוחה שבת אנו יודעים שהמילה גדולה מן

השבת.

בא וראה כמה גדולה כוחה של מילה שלא הניח אברהם מצווה שלא עשה שנאמר "עקב אשר שמע אברהם בקולי וגו'", ולא נקרא שלם עד שמל עצמו שנאמר "התהלך לפני והיה תמים וגו'":

ברית בנו של משה

שמות (ד, טז): וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בַּמֶּלּוֹן וַיִּפְגַּשְׁהוּ ה' וַיִּבְקֹשׁ הַמִּיתוֹ:

(כה) וַתִּקַּח צִפּוֹרָה צֹר וַתִּכְרֹת אֶת עֹרֹלֶת בְּנָהּ וַתִּגַּע לְרִגְלָיו וַתֹּאמֶר כִּי חָתַן דָּמִים אֶתָּה לִי: (כו) וַיִּרְף מִמֶּנּוּ אִזְ אִמָּהּ חָתַן דָּמִים לְמוֹלֶת:

נדרים (לב): וַיִּבְקֹשׁ הַמִּיתוֹ - רבן שמעון בן גמליאל אומר: לא למשה רבינו בקש שטן להרוג אלא לאותו תינוק שנאמר כי חתן דמים אתה לי, צא וראה מי קרוי חתן הוי אומר זה התינוק.

ורבי יהודה בר ביזנא דרש - בשעה שנתרשל משה רבנו מן המילה באו אף וחימה ובלעוהו ולא שיירו ממנו אלא רגליו, מיד "ותקח צפורה צור ותכרות את עורלת בנה", מיד וירף ממנו. באותה שעה ביקש משה רבנו להורגן שנאמר הרף מאף ועזוב חמה, ויש אומרים לחימה הרגו שנאמר חמה אין לי והרי כתוב כי יגורתי מפני האף והחמה? שני חמה היו, או חיל של חמה אבל אותו לא.

פרש"י: ויבקש המיתו - למשה לפי שלא מל את אליעזר בנו ועל שנתרשל נענש עונש מיתה. תניא אמר רבי יוסי חס וחלילה, לא נתרשל אלא אמר אמול ואצא לדרך סכנה היא לתינוק עד שלשה ימים אמול ואשה שלשה ימים הקב"ה צווי לך שוב מצרים ומפני מה נענש משה לפי שנתעסק במלון בעניינו (במסכת נדרים דף לא).

והיה המלאך נעשה כמין נחש ובולעו מראשו ועד ירכיו וחוזר ובולעו מרגליו ועד אותו מקום הבינה צפורה שבשביל המילה הוא:

חזקוני: ואם תאמר היה לו למשה רבנו להזדרז במילה תחלה שהרי יש בה כרת ובהליכת מצרים לא היו רק עשה?
אלא יש לומר אין הכרת מוטל על האב אלא על הערל (התינוק) עצמו כדכתיב "וערל זכר אשר לא ימול בשר ערלתו ונכרתה" ולפיכך נתרשל בה ונתעסק במלון תחלה ועל ידי שנתרשל בה ויבקש המיתו.

ובעלי התוספות כתבו:

וירף ממנו: לפי שמתחלה כשראתה המלאך בולעו עד המילה היתה מסופקת אם בשביל איחור מילת בנו או בשביל מילת עצמו מפני שבא עליה וכסבורה היא שלא תהא הוגנת לו. ומכל מקום מספק כרתה ערלת בנו ואמרה חתן דמים אתה לי. כשראתה שהמלאך הרף ממנו, אז אמרה ודאי חתן דמים למולות. בבירור יודעת אני שאינך נענש אלא בשביל מילת בנך:

למה לא נברא האדם מהול

בילקוט פרשת תזריע: שאל טורנוסרופוס הרשע את ר"ע איזה מעשים נאים של הקב"ה או של בשר ודם אם כן למה אתם מלים?
הביא לו שיבולת וגלוסקאות (עוגיות). אלו מעשה הקב"ה ואלו מעשה בשר ודם אין אלו נאים מאלו? אמר לו למה אם כן אינו מהול ממעי אמו. אמר לו לפי שלא נתן הקב"ה המצוות לישראל אלא לצרוף וכן אמר דוד אמרת ה' צרופה.

וכתב בספר הפלאה יש לפרש למה דווקא שיבולת וגלוסקאות?

ונראה ענינו הוא דודאי חלילה לומר שרבי עקיביא השיב שמעשה בשר ודם הם נאים יותר אלא שהתשובה היתה כך ודאי בריה שברא הקב"ה היה ביופיו וטובו אלא האדם שמקלקל הדברים. וזהו שבחטא אדם הראשון קלקל שלא תוציא הארץ לחם הראוי לאכילה והוצרך בזיעת אפו לכמה יגיעות עד שיכשירו להיות מתוקן לאכילה. וכן אדם הראשון נברא מהול אלא שבחטאו נמשך ערלתו ואנו צריכים לתקן. וזה שהראה לו שיבולת וגלוסקאות דווקא.

ועל זה הקשה לו ממילא אדם הראשון עצמו שהוא יציר כפו של הקב"ה אבל הדורות שאחריו שנולדים ממעי אמם יהיה ראוי שנבראו מהולים? ועל זה השיב שכל המצוות לא נתנו אלא לצרוף ולברר חטא אדם הראשון עד לעתיד אינו מתוקן. וזה שכתוב "אמרת ה' צרופה" אם כן צריכים להוליד בלי תיקון ולתקן עד שיתקן חטא אדם הראשון.

ובספר בית הלוי: "אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים" נאמר על המילה, ודרשו חז"ל (ב"ר מו ג) שאמרתי לעולמי די. אלמלא אמר די היה הולך ונתקן עד שמהחיטה היה יוצא גלוסקא הראוי לאכילה ואמר לו די שיותר לא יתוקן, יען כי כן גזרה חכמתו יתברך שסוף של התיקון וגמרו יהיה על ידי מעשה האדם.

וכן יהיה לבסוף, שלעתיד בימי התיקון אמרו עתידה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת אבל עד לעתיד הניח לאדם שיהיה עמל לגמרו.

ולכן כשצוה אותו למול וכדי שלא יהיה קשה לאברהם אבינו כמו שהקשה טורנוסרופוס הרשע לר' עקיבא אם רצונו במולים מפני מה אין האדם נולד מהול (תנתומא תזריע ס"ה ה'), אמר לו "אני אל שדי" שאמרתי לעולמי די וכל הבריאה הנחתי לאדם שיגמרה וכמו כן בריאת האדם והשלמה שלו הנחתי על האדם שימול את עצמו.

חרב של מילה ממעטת התאוה.

בראשית רבה: מלאכי (ג/ט) "כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בְּעֶרְכָּתוֹ וְהָיוּ כָּל
זָדִים וְכָל עֲשֵׂה רָשָׁע קֵשׁ וְלִהְיוֹת אִתָּם הַיּוֹם הַבֹּא אָמַר ה'
צְבָאוֹת אֲשֶׁר לֹא יַעֲזֹב לָהֶם שָׂרֵשׁ וְעֵנָף":
וליהט אותם היום הבא המתהפכת שהיא מתהפכת על האדם ומלהטתו
מראשו ועד רגליו ומרגליו ועד ראשו.

אמר אדם הראשון מי מציל את בני מאש לזהטת זו?
רבי הונא בשם רבי אבא אמר - "חרב" מילה שנאמר (יהושע ה) "עשה לך
חרבות צורים".

רבנן אמרי - "חרב" תורה שנאמר (תהלים קמט) "וחרב פיפיות בידם".

כיון שראה אדם שבניו עתידים לירד לגיהנום מיעט עצמו מפריה ורביה
אך כשראה שאחר כ"ו דורות עתידים ישראל לקבל התורה נזקק להעמיד
תולדות שנאמר והאדם ידע את חוה אשתו.

ומפרש בספר לברית הבט - שאדם הראשון חשש מיצר הרע של תאוות
נשים שגורם מחמתו לירד לגיהנום, עד שהראהו חרב של מילה, שלפי
הרמב"ם על ידי הסרת העורלה מתמעט תאוותו ויצרו הרע מתאוות
נשים. ורבנן אמרו שהראה לו חרב של תורה שגם לתורה יש כח למעט
התאוה.

אות הברית סימן במציאת אבדה.

שמות (לא/ג): וְאַתָּה דִּבֶּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אַךְ אֶת שַׁבָּתִי
תִּשְׁמְרוּ כִּי אוֹת הוּא בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם לְדֹרֹתֵיכֶם לְדַעַת כִּי אֲנִי ה'

מקדשכם:

תיקוני הזוהר: צריך כל אחד מישראל שיהיו בו תמיד שני אותות: בחול – אות המילה ואות התפילין, בשבת – אות המילה ואות השבת. וביאר שם משמואל בשם אביו – משום שהאדם בעולם הזה הוא כאבדה, שנאמר "תַּעֲיִתִי כֶּשֶׁה אֶבֶד בִּקְשׁ עֲבָדְךָ כִּי מִצְוֹתֶיךָ לֹא שָׁכַחְתִּי" (תהילים קיט/קעו). ואבדה מחזירים לפי סימנים, ושני סימנים הוי כסימן מובהק. וזו כוונת דוד המלך בפנייתו לקב"ה: תעיתי כשה אובד בגלות, אנא בקש עבדך, ואל תתיאש מאתנו שיש לנו שני סמנים (הן בחול והן בשבת). והנה בעת שכנסת ישראל נהייתה כשה אובד בין האומות, וגוזרים עלינו לבטלנו ממצוות כדי שיתייאשו ממנה הבעלים, עונה להם הקב"ה שיש לי בהם סימנים המילה השבת ותפילין. "לדעת כי אני ה' מקדשם" שהוא הבעלים האמיתי עליהם, ולא התייאשתי מהם.

בעלי ברית אברהם.

בראשית רבה: בשעה שאמר הקב"ה לאברהם לימול הלך ונמלך בג' אוהביו:

אמר לו ענר כבר בן ק' שנה ואתה הולך ומצער את עצמך.

אמר לו אשכול מה אתה הולך ומסכן את עצמך בין שונאיו.

אמר לו ממרא אלוקיך שעמד לך בכבשן האש ובמלכים וברעבון והדבר הזה שאמר לך למול אין אתה שומע לו?

אמר לו הקב"ה לממרא: אתה נתתה לו עצה למול חייך שאיני נגלה עליו לא בפלטין של ענר ולא בפלטין של אשכול אלא בפלטין שלך זה שכתוב (בראשית יח) "וירא אליו ה' באלוני ממרא":

גבעת הערלות

בראשית רבה: "ויקח אברהם את ישמעאל בנו ואת כל ילידי ביתו" אמר רבי אייבו – בשעה שמל אברהם אותן ילידי ביתו העמידן גבעת ערלות וזרחה עליהם חמה והתליעו ועלה ריחן לפני הקב"ה כקטורת סמים וכעולה שהיא כליל לאישים.

אמר הקב"ה בשעה שיהיו בניו של זה באים לידי עבירות ולידי מעשים רעים אני נזכר להם הריח הזה ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם:

מפני מה מילה ביום השמיני

א. **מכילתא דרשב"י:** גדולה מילה שאין תינוק נימול עד שתעבור עליו שבת, שנאמר "ובן שמונת ימים ימול".

ב. **בראשית רבה:** נתן הקב"ה רחמים על התינוק להמתין לו עד שיהא בו כח, וכן ריחם על בהמה שנאמר "מיום השמיני והלאה ירצה לקורבן".

ומסביר הרמב"ם במורה נבוכים: מפני שכל בעל חי כשנולד הוא חלוש מאוד בתכלית הלחות וכאילו הוא עדיין בבטן עד סוף ז'. ומוסיף בספר עקידת יצחק – ביום השמיני הוא ראשון להווייתו שהוציא מכלל ריסוק אברים.

ג. **הגמרא במסכת נידה(לא:):** מפני מה אמרה תורה מילה לשמונה, שלא יהיו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים (לפי שהיא עדיין טמאה).

ד. **רבנו בחיי:** כשם שקורבן לכפרה על המזבח, כך דם המילה מכפר. ועל כן ציוותה התורה בשמיני כמו בקורבן שלא יכשר עד יום

השמיני.

ה. **חיי אברהם:** קטן בבטן אמו יודע כל התורה, ובשעת יציאתו בא מלאך וסטרו על פיו ושוכח הכל. ובזה הוא אבל ז' ימים, ואחר כך בשמיני ימול.

למה מלים הילד כשהוא תינוק

שלש סיבות יש לגזירת התורה שמילה תהיה בימי הקטנות: (הרמב"ם מורה נבוכים חלק שלישי פרק מט)

- א. שאילו המתינו עד שיגדל אפשר שלא היה מסכים להימול.
- ב. בעודו תינוק לא ירגיש כאב גדול בגלל רכות עורו וחולשת כוח דמיונו כי הגדול מתוך פחד דמיונו מהמעשה יתמלא רעדה לפני ביצועו.
- ג. הוריו מולידיו בהיותו עדיין קטן ביותר טרם התחזקה אצלם אהבתו, כי אהבתם מתגברת מיום ליום ואין אהבת האב והאם את הבן בעת לידתו כאהבתם אותו והוא בן שנה ואילו המתינו שנתיים או שלש מלמולו היה מביא הדבר לבטול מצוות המילה.

הברכות בברית

מיום השמיני והלאה ירצה דמו

מה שמסיימים (האשכנזים): ברכת אבי הילד ואמו "מיום השמיני והלאה ירצה דמו", על פי הפסוק: "ויאמר אלוקים אל אברהם: ואתה את בריתי תשמור, אתה וזרעך אחריך לדורותם". כי הנה

מצוות מילה אין שום אדם מקיים בעצמו, רק שנולד לו בן ומקיים אז בבנו מצוות בוראו יתברך נחשב לו בזה כאילו קיים בעצמו אז מצוות מילה.

וזה שאומר אלוקים לאברהם: **ואתה את בריתי תשמור, אתה וזרעך אחריו לדורותם**, היינו כשהאדם מקיים בזרעו מצוות מילה, נחשב לו בזה כאילו קיים בעצמו.

וזה שאומרים בהרחמן: הוא יברך אבי הילד ואמו וכ"ו מיום השמיני והלאה ירצה דמו. היינו דמו של אבי הילד, כי אז נחשב לו כאילו קיים בעצמו מצוות מילה (ספר טעמי המנהגים בשם מהר"י מבעלז זצק"ל).

הטעמת התינוק יין כשאומר בדמיך חיי

לאחר הברית כשאומרים התפילה ומגיע לפסוק **"בדמיך חיי"** נותן מהיון באצבעו בפי התינוק (שו"ע יו"ד).

כתב האבודרהם – הוא על פי המדרש "שימו איש חרבו על ירכו" (שמות לב/כז), משה מל, אהרון פורע, יהושע משקה אותם עפר העגל שעשו, כדכתיב **"ויקח את העגל, וישק את בני ישראל"**. אותה השקאה היתה למוות ולא לחיים, וכאן לחיים ולא למוות.

כ"פ במחזור ויטרי – המברך צריך שיטעם הוא וכ"ש מי שמברכים עליו(הנימול) צריך ליהנות מהכוס, וכמו שנותנים לחתן ולכלה לשתות בעת החופה.

בדמיך חיי בדמיך חיי.

יחזקאל (1/טז): **וְאָעֲבַר עָלֶיךָ וְאָרָאךָ מִתְּבוּסָסֶת בְּדָמֶיךָ וְאָמַר לָךְ בְּדָמֶיךָ חַיִּי וְאָמַר לָךְ בְּדָמֶיךָ חַיִּי.**

פרקי רבי אליעזר: אמר רבי אליעזר מפני מה נאמר ב' פעמים "בדמיון חיי". אמר הקב"ה בזכות דם מילה ודם פסח גאלתי אתכם ממצרים, ובזכותם אתם נגאלים לבסוף.

בית הלוי: כפל הכתוב למען ירמוז לנו שני העניינים האלו, הן דרך הפשט שמדבר על היות בני ישראל מאוסים במצרים, והן לפי הדרש שמדבר על דם מילה, ושניהם מבוארים כאן בפסוק.

והמשך ביאורו "ואראך מתבוססת בדמיון וכו'" שהיה שורה עליהם מיאוס כתינוק שלא נרחץ מלכלוכו. ואומר לך בדמיון חיי וכמו שפירש"י דאמר לה שאל יפול לבך מזה שאדרבה על ידי זה שאת מאוסה תחיי וכל הצלחתך תלוי בזה, שבלא זה היו עלולים להשתקע בהם וכל הצלחתך היא רק מה שאת מאוסה בעיניהם והם בדלים ממך.

וכתב עוד: כל מה שישראל נעשו מאוסים על ידי המצרים הוא בגלל שרצו להדמות לגויים, והפרו מצוות הברית. ועל זה אומר הכתוב "בדמיון חיי" על ידי הדמים, דם מילה ודם פסח לא תצטרכי לסבול המיאוס והביזיונות, כמו שכתוב בגאולה לאחר שהבדילו עצמם על ידי המילה והפסח "והשם נתן את חן העם בעיני מצרים".

לא פעם חושבים "החכמים בעיניהם" שמה שהגויים שונאים אותנו הוא בגלל שאנו שונים מהם, ונהפוך הוא.

וזהו מה שאנו רואים בחוש אשר בגלות הארוכה הזאת במדינת הגר ומדינת ראמניע אשר בכל יום מתרביית השנאה ונוספה יותר משלפניו, אשר לפי דרך השכל והטבע צריך להיות השנאה הולכת ומתמעטת תמיד כדרך כל דבר שבתחילה היא בתוקפה ואח"כ הולכת וקטנה כן הגלות בהתחלתו היה צריך להיות השנאה יותר גדולה מאשר אחר כך. והסיבה האמיתית לזה הוא כמו שנתבאר, דכל מה שישראל ממעטים

בהבדלים שנתנה להם התורה הקדושה על ידי קיום התורה והמצווה הקב"ה מוסיף שנאה בלבם לפי ערך תכלית המבוקש כדי שיישארו ישראל מובדלים. וברוך השם אשר נתן בלב הממשלה לתת לנו רישיון לשמור התורה הקדושה באין מוחה ועל ידי קיום התורה והמצווה יתוסף חן של ישראל בעיניהם:

והשל"ה כתב: "בדמיך חיי בדמיך חיי", והם דם מילה ודם קרבן.

דם מילה הוא תיקון לזוהמה של הנחש שגרמה גוף עכור, וזהו סיבת הקרי שהוליד רוחות ושדים ק"ל שנים. ועל זה רמזו רז"ל (חז"א לה, א), אדם הראשון מושך בערלה היה, והתיקון לזה דם אות ברית קודש.

דם הקרבן, אדם כי יקריב, אדם נאמר ועל ידי קרבן וסודו אדם מתקרב לה', והעוונות המבדילים בינו לבין קונו נתבטלו, ואז הוא קרוב לה' מצד נשמתו. ועל ידי שנים אלו חוזרים חיי הגוף וחיי הנשמה, וחוזרת 'א' ל'דם' ונעשה 'אדם', וחוזרת 'א' ל'מת' ונעשה 'אמת', והיא אמיתת של הנשמה החתומה מחותם אמת, וזהו בדמיך חיי:

כשם שנכנס לברית

שמות (לד/ז): וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה כְּתֹב לְךָ אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי עַל פִּי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה כָּרַתִּי אֶתְּךָ בְּרִית וְאֶת יִשְׂרָאֵל:

הגמרא בנדרים (לב) אומרת: גדולה מילה ששקולה כנגד כל המצוות שנאמר על פי הדברים האלה.

ספר לברית הבט מוסיף – ואפשר שלכן מברכים בעת הברית "כַּיֵּשׁ שְׁנִכְנַס לְבָרִית כֶּךָ יִכְנַס לַתּוֹרָה וְלַמִּצְוֹת וְלַחֻפָּה וְלַמַּעֲשִׂים טוֹבִים", שמאחר שהברית שקולה כנגד כל המצוות, מברכים שכשם שקיים הברית

כן יקיים מה ששקולה לברית וזהו כל מצוות התורה.

סדר ברית מילה

(על פי מנהגי הספרדים)

תפלה לאומרה לפני המילה:

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, ברחילו ורחימו, ורחימו ורחילו, ליחידא
שם יו"ד ק"י בוא"ו ק"י ביחודא שלים (ה') בשם כל ישראל, הנה אנכי בא
למול תינוק זה (ואביו יאמר - למול את בני) לקיים מצות עשה כמו שנאמר, זאת
בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריך. המול לכם כל זכר, להכניסו
בבריתו של אברהם אבינו, ולהכניסו בחולקא טבא דקודשא בריך הוא, דכתיב:
וצדיק יסוד עולם. יהא רצון דקודשא בריך הוא ביהאי קרבנא ויתרעי ביה. ויזכה
לעשר חפזות רומין שעתידי קודשא בריך הוא למעבד לצדיקא לעלמא דאתי,
בדכתיב (תהלים סה, ה) "אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך. נשבעה בטיב ביתך.
קדש היכלך". ועתה בעונותינו חרבה עירנו ושמים בית מקדשנו ואין לנו קרפנות
שיכפרו בעדנו. יהי רצון שיהא נחשב דם הברית הזה כאלו פניתי מזבח והעליתי
עליו עולות וזבחים. יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך. ה' צורי וגאלי:

ויאמר פסוקים אלו בפרשת יתרו (שמות כ, כא כג):

מזבח אדמה תעשה לי וזבחתי עליו את עלתיך ואת שלמיך את צאנך ואת בקרך.
בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך: ואם מזבח אבנים תעשה
לי לא תבנה אתהן גזית. כי חרבך הנפת עליה ותחללה: ולא תעלה במעלת על

מזבחתי. אשר לא תגלה ערותך עליו:

ואחר כך יקרא פסוקים אלה בירמיה פרק ל"ג פסוקים כ"ה כ"ו:

כה אמר ה' אם לא בריתי יומם ולילה. חקות שמים וארץ לא שמתי: גם זרע יעקוב ודוד עבדי אמאס מקחת מזרעו משלים אל זרע אברהם ישחק ויעקב. כי אשיב את שבותם ורחמתיים:

ואחר כך יאמר מזמור י"ב בתהלים:

למנצח על השמינית מזמור לדוד: הושיעה ה' כי גמר חסיד. כי פסו אמונים מבני אדם: שוא ידברו איש את רעהו שפת חלקות. בלב ולב ידברו: יכרת ה' כל שפתי חלקות. לשון מדברת גדלות: אשר אמרו ללשוננו נגביר שפתינו אפתנו. מי אדון לנו: משד עניים מאנקת אביונים עתה אקום יאמר ה'. אשית בינשע יפית לו: אמרות ה' אמרות טהורות כסף צרוף בעליל לארץ. מזקק שבועתים: אפה ה' תשמרם. תצננו מן הדור זו לעולם: סביב רשעים יתהלכו. כרם גלת לבני אדם:

ואחר כך יאמר לשון הזוהר פרשת לך לך דף צה:

פתח אידך ואמר, "מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו" וגו' (שמות כ, כא). תאנא כל מאן דקריב בריה לקרבנא דא פאלו הקריב כל קרבניו דעלמא לקמי דקודשא בריה הוא, וכאלו בנה מדבחה שלימתא קמיה. בגין כה בעי לסדרא מדבחה במאנא חד מליא ארעא למגזר עליה האי קימא קדישא, ואתחשיב קמי קודשא בריה הוא פאלו אדבח עליה עלון וקרבניו, עאנא ותורי. וניחא ליה יתיר מפלהו, בדכתיב, "וזבחת עליו את עלתיך ואת שלמיך וגו' בכל המקום אשר אזכיר את שמי", מהו "אזכיר את שמי"? דא אות מילה, דכתיב ביה (תהלים כה, יד) "סוד ה' ליראיו, ובקיתו להודיעם".

האי מזבח אדמה ודאי כמה דאמינא. בתריה מאי כתיב "ואם מזבח אבנים תעשה

לי" (שמות כ, כב), רָמַז לְגִיּוּרָא כַּד אֲתַגְיֵר, דְּאִיהוּ מַעַם קָשִׁי קָדַל וְקָשִׁי לָבָא, הָאִי אֲקָרִי מִזְבַּח אֲבָנִים.

"לֹא תִבְנֶה אֶתְהֶן גְּזִית" (שם), מֵאֵן הוּא דְּבַעֵי לֹא־עֲלָא לִיה בְּפוֹלְחָנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלֹא יִגְזֹר יְתִיה עַד דִּינִשְׁי פּוֹלְחָנָא אַחֲרָא דְּעַבְד עַד הָכָא, וְיַעֲדִי מִנִּיה הָהוּא קָשִׁי דְּלָבָא.

וְאִי אֲתַגְזֹר וְלֹא אַעֲדִי מִנִּיה הָהוּא קָשִׁי דְּלָבָא, לְמִיַּעַל בְּפוֹלְחָנָא קוּדְשָׁא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָרִי הוּא כְּהִאִי פְסִילָא דְּאֲבָנָא דְּגִזְרִי לִיה מֵהִאִי גִיסָא וּמֵהִאִי גִיסָא וְאֲשַׁתָּאֵר אֲבָנָא בְּבִקְדָּמִיתָא, בְּגִין כֹּךְ "לֹא תִבְנֶה אֶתְהֶן גְּזִית", דְּאִי אֲשַׁתָּאֵר בְּקָשִׁיּוּתִיה - "כִּי חֲרַבְךָ הַנִּפְתָּ עָלֶיךָ וַתַּחלֶּלְהָ" (שם), כְּלוּמַר, הָהוּא גִזְרֵוּ דְּאֲתַגְזֹר לֹא מֵהִנְיָא לִיה. בְּגִין כֹּךְ זַכָּאָה חֲלָקִיה דְּמֵאֵן דְּאֲקָרִיב הָאִי קוֹרְבָנָא בְּחֻדְוָתָא, בְּרַעְוָא, קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבַעֲדִי לְמַחְדֵּי כְּהִאִי חֲלָקָא כָּל הָהוּא יוֹמָא, דְּכַתִּיב (תהלים ה, יב) "וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי כָּךְ, לְעוֹלָם יִרְנְנוּ וְתִסְפֹּד עָלֵינוּ. וַיַּעֲלִצוּ כָּךְ אֲהֲבֵי נִשְׁמָךְ":

אחר כך יאמר פתיחת אליהו ז"ל:

טוב שיאמר אבי הבן לפני שימסור את בנו למוהל, התפילה היקרה הזאת המובאה בסדור בית יעקב להגאון יעב"ץ ז"ל:

לְשֵׁם יְחִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתֻּיה, בְּדַחֲלֵוּ וּרְחִימוּ, וּרְחִימוּ וּדְחִילוּ, לְיַחֲדָא שֵׁם יו"ד ק"י בְּוָא"ו ק"י בְּיַחֲוָדָא וְשְׁלִים (ה') בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל, הִנֵּה אֲנִכִּי בָּא לְקִיָּם מִצּוֹת עֲשֵׂה וּבִיּוֹם הַשְּׁמִינִי. יְמוּל בְּשֹׁר עַרְלָתוֹ, לְתַקֵּן אֶת שְׂרָשָׁה בְּמָקוֹם עֲלִיוֹן. וְהָרִינִי מוֹסֵר בְּנִי לְמוֹהֵל וְאֲנִי מִמֶּנָּה אוֹתוֹ שְׁלִיחַ גָּמוּר שְׂיָמוּל אֶת בְּנִי כְּדַת מַה לַּעֲשׂוֹת. וְיִהְיֶה רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵי, שְׁתַּעֲלֶה עָלַי כְּאֵלוֹ קִמְתִּי מִצְוָה זוֹ עִם כָּל הַכּוֹנְנוֹת הָרְאוּיוֹת לְכֻּן בְּמִצְוֹת מִיִּלָּה וּפְרִיעָה וּמַצִּיעָה, וַיִּתְגַּלוּ הַחֲסִדִּים בְּמִשְׁפַּט הָאוּרִים, וַתֵּהֵא מִצְוָה זוֹ חֲשׂוּבָה לְפָנֶיךָ כְּרִיחַ נִחוּחַ, וַתִּשְׁפִּיעַ נִשְׁמָה קוּדְשָׁה לְיִלָּד, וְאֵלֶיהוּ הִנְבִּיא זְכוּר לְטוֹב יִשְׁמֹר הַיָּלָד לְשִׁמּוֹר בְּרִיתוֹ וְשִׁלָּא

יחטא כלל.

ותזכני לי ולאמו לגדלו לתורה ולמצות, ויהיה חכם וחסיד ובעל מדות טובות ובריא מזליה, ונשמח בו ובתורתו, ונגיעהו לחפה. ועתה הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה אשר נתת לי לקיים מצותיך. ביראה ובאהבה ושמחה רבה באתי היום לעשות רצונך, ואתה ברב רחמיך תברכנו מברכותיך ותשמחנו בעבודתך, ותצילנו מכל חטא, ותזכנו לקיים כל המצות שבתורה, חנני אדני, כי אליך אקרא כל היום:

עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך, והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך: ויהי נעם אדני אלהינו עלינו. ומעשה ידינו כוננה עלינו. ומעשה ידינו כוננהו:

תפילה לסנדק:

לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה, בדחילו ורחימו, ורחימו ודחילו, ליחידא נשם יו"ד ק"י בוא"ו ק"י ביחודא שלים (ה') בשם כל ישראל, הנה אנכי בא להיות סנדק ואהיה פסא ומזבח לעשות ירכי המילה. ויהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שיהיה מזבח כפרה, ותכפר על כל חטאתי, עונותי ופשעי, ובפרט מה שפגמתי בירכי ובאות ברית קדש. ותעלה עלינו כאלו כונו כל הכונות הראויות לכון, ולתקן את שרשה במקום עליון, לעשות נחת רוח ליוצרנו ולעשות רצון בוראנו. ויהי נעם אדני אלהינו עלינו. ומעשה ידינו כוננה עלינו. ומעשה ידינו כוננהו:

כשמביאים התינוק לבית הכנסת עומדים כל הקהל ואומרים:

ברוך הבא בשם השם:

וכשלוך אבי הבן את התינוק בידיו אומר:

שש אנכי על אמרתך. כמוצא שלל רב:

זבחי אלוקים רוח נשפּרה. לב נשפּר ונדפּה. אלוקים לא תבנה:

היטיבה ברצונך את ציון. תבנה חומות ירושלים:

אז תחפּוץ זבחי צדק עולה וכליל. אז יעלו על מזבּחך פּרים:

ואחר כך יאמר אבי הבן - אשְׁרֵי תבחר ותקרב ישפּן חצריך:

ועונים העומדים - נשפּעה ב טוב בִּיתך. קדש היכלך:

בארץ ישראל נוהגים להוסיף פסוקים אלה:

אם אשפּחך ירושלים תשפּח ימיני: תדבק לשוני לחכי אם לא אפּרכי.

אם לא אעלה את ירושלים, על ראש שמחתי:

ואחר כך אומר:

שמע ישראל. ה' אלהינו ה' אחד:

ה' מלך ה' מלך ה' מלך לעלם ועד. ב' פעמים:

אנא ה' הושיעה נא. ב' פעמים:

אנא ה' הצליחה נא. ב' פעמים:

אומר אבי הבן - בְּרִשׁוֹת מוֹרֵי וְרִבּוּתִי. ומברך בעמידה:

ברוך אתה ה', אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו

להכניסו בביתו של אברהם אבינו:

והקהל והמוהל אומר:

בְּשֵׁם שְׁהַכְנִסְתּוֹ לְבֵית, כָּךְ תִּזְכֶּה לְהַכְנִיסְהוּ לְתוֹרָה וּלְמִצְוֹת וּלְחֻפָּה

וּלְמַעֲשֵׂים טוֹבִים:

וישב הסנדק על הכסא ומניח התינוק על ברכיו, ואומר המוהל:

זֶה הַכֶּסֶּא שֶׁל אֱלֹהֵינוּ הַנָּבִיא מְלָאךְ הַבְּרִית זָכוֹר לְטוֹב:

המוהל לפני שימול יברך ברכה זו:

בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל הַמִּילָה:

ואחרי שימול יברך אבי הבן ברכה זו:

בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהִתְיַנּוּ וְקִיָּמנוּ וְהִגִּיעָנוּ לְזֶמֶן הַזֶּה:

ולוקח המוהל או אדם אחר כוס יין ומברך:

סִבְרֵי מֶרְנָן: עוֹנִים - לְחַיִּים:

בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

ואחר כך לוקח הדס ומברך:

בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים:

בְּרוּךְ אַתָּה ה', אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשׁ יָדֵיד מִבְּטָן וְחוּק בְּשָׂאֲרוֹ שֵׁם וְצִאָצְאֵיו חֲתָם בָּאוֹת בְּרִית קִדְּשׁ. עַל כֵּן בְּשֹׁכֵר זֶה אֵל חַי חֲלָקָנוּ צִוָּנוּ לְהַצִּיל יְדִידוֹת זָרַע קִדְּשׁ שְׂאֲרָנוּ מִשַּׁחַת. לְמַעַן בְּרִיתוֹ אֲשֶׁר שֵׁם בְּבִשְׁרָנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה ה', כּוֹרֵת הַבְּרִית:

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ קִיָּים אֶת הַיָּלֵד (בְּנִי) הַזֶּה לְאָבִיו (לִי) וּלְאִמּוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בִּישְׂרָאֵל (פְּלוֹנִי). יִשְׁמַח הָאִישׁ (וּכְשֶׁהָאֵב הוּא מְבָרֵךְ אוֹמֵר: יְהִי רָצוֹן שְׂאִשְׁמַח בְּיוֹצֵא חֲלָצִי) בְּיוֹצֵא חֲלָצִיו. וְתִגַּל הָאִשָּׁה בְּפָרִי בְטָנָהּ כְּאִמּוֹר יִשְׁמַח אָבִיהָ וְאִמָּהּ. וְתִגַּל יוֹלְדָתָהּ:

וְנֶאֱמַר. וְאֶעֱבֹר עָלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתְּבוֹסֶסֶת בְּדַמֶּיךָ וְאֶמַּר לָךְ בְּדַמֶּיךָ

חַיִּי (נותן יין באצבעו בפי התינוק, וכן בפעם השניה כשחוזר לומר
"ואומר לך") ואמר לך בְּדַמֶּיךָ חַיִּי:

וְנֹאמַר. זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ. דָּבָר צָוָה לְאֶלֶף דּוּר: אֲשֶׁר כָּרַת אֶת
אֲבֹרָהֶם. וּשְׂבוּעָתוֹ לְיִשְׁחָק: וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב לְחֵק. לְיִשְׂרָאֵל
בְּרִית עוֹלָם:

הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב. כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: (פלוגי) זֶה הַקָּטָן. אֱלֹקִים
יִגְדֹּלָהוּ. כְּנֶשֶׁם שְׁנֵכָנִס לְבָרִית כִּךְ יִכְנֹס לַתּוֹרָה וְלַמִּצְוֹת וְלַחֻפָּה וְלַמַּעֲשִׂים
טוֹבִים. וְכֵן יְהִי רָצוֹן וְנֹאמַר אָמֵן:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁר־י כָּל יֵרָא ה'. הַהֲלִיךְ בְּדַרְכָּיו: יִגִּיעַ כַּפִּיךָ כִּי
תֹאכַל אֲשֶׁר־יךָ וְטוֹב לָךְ: אֲשֶׁתֶּךָ כְּגֶפֶן פְּרִיָּה בְּיַרְכָּתִי בִּיתֶךָ בְּנִיךָ
כְּשִׁתִּילִי זִיתִים. סָבִיב לְשִׁלְחָנְךָ: הִנֵּה כִּי כֹן יִבְרַךְ גִּבּוֹר יֵרָא ה':
יְבָרְכֶךָ ה' מִצִּיּוֹן וְרָאָה בְּטוֹב יְרוּשָׁלַיִם. כָּל יָמֵי חַיֶּיךָ: וְרָאָה
בָּנִים לְבְנֶיךָ שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל:
ואומרים קדיש יהא שלמא:

לימוד בליל ברית יצחק

זוהר חלק א דף יג.

פקודא שביעאה, למגזר לתמנא יומין ולאעברא זוהמא דערלמא, בגין דההיא חנה איהי דרגא תמינא לל דרגין, וההיא נפש דפרקא מינה אצטריכא לאתחזא קמה לתמנא יומין, כמה דאיהי דרגא תמינא, וכדין אתחזי ודאי דאיהי נפש חנה, נפש דההיא חנה קדישא, ולא מסטרא אחרא, ודא איהו ישרצו המים, בספרא דחנוך, יתרשמון מרא דורעא קדישא רשימו דנפש חנה, ודא רשימו דאת יו"ד דאתרשים בבשרא קדישא, מכל שאר רשומין דעלמא ועוף ועופף על הארץ, דא אליהו דטאס כל עלמא בארבע טאסין, למחוי תמן בההוא גזירו דקמא קדישא, ואצטריף לתקנא ליה כורסיא, ולאדכרא בפומיה דא פרסיא דאליהו, ואי לאו לא שארי תמן, ויברא אלוקים את התנינים הגדולים, תרין אליו ערלה ופריעה, גזירו דערלה, ופריעה לבתר, ואינון דכר ונוקבא, ואת כל נפש החיה הרומשת, דא רשימו דאת קמא קדישא, דאיהי נפש חנה קדישא כדקאמרן.

אשר שרצו המים, מיין עלאין דאתמשכו לגבה דאת רשימו דא, ובגין דא אתרשימו ישראל ברשימו קדישא ודכיו לתתא, כגונא דאינון רשימין קדישין לאשתמודעא בין סטרא קדישא לסטרא אחרא דמסאבו, אוף ישראל רשימין, לאשתמודעא בין קדושה לעמין עובדי פוכבים דאתון מסטרא אחרא דמסאבא כמה דאתמר, וכמה דרשים לון, הכי רשים בעירי ועופי דילהון, לבעירי ועופי לעמין עובדי פוכבים, ופאה חולקיהון דישראל:

זוהר חלק א דף צב.

ויהי אברהם בן תשעים שנה וגו', רבי יוסי פתח (ישעיה ס) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו', ופאין אינון ישראל מכל שאר עמין, דקודשא בריך הוא קרא לון צדיקים, דתנא מאה ועשרין (וחמש) ותמנא אלפי מארי דגדפין, דאזליו וטאסין כל עלמא, ושמעין קלא ואחדיו ליה לההוא קלא, כמה דתנינו לית לך מלה בעלמא דלית לה קלא, ואזלא וטאסא ברקיעא, ואחדיו לה מארי דגדפין, וסלקין ההוא קלא (דמדיו), ודינינו לה הו לטב הו לביש, דכתיב (קהלת ט) כי עוף השמים יוליך את הקול וגו'.

אימתי דינינו לההוא קלא, רבי חייא אמר בשעתא דבר נש שקיב ונאים ונשמתייה נפקת מגיה, והיא אסהידת ביה בבר נש, וכדיו דינינו לההוא קלא, הדא הוא דכתיב (מיכה ז) משוכבת חיקה שמור פתחי פיה, מאי טעמא, משום דהיא אסהידת בבר נש.

רבי יהודה אמר כל מה דבר נש עביד בכל יומא, נשמתייה אסהידת ביה בבר נש בליליא. תאנא אמר רבי אלעזר, בתחלת שעתא קמיתא בליליא, כד נשף וממא ועאל שמשא, מארי דמפתחון דממנו על שמשא, עאל בתריסר תרעין דפתיחין ביממא, בטר דעאל בכלהו, כל אינון תרעין סתימין (פתחין), פרוזא קאים ושרי לאכרזא קאים מאן דקאים ואחיד לאינון מפתחון, בטר דסיים פרוזא, כל אינון נטורי עלמא מתפנשין וסלקין, ולית מאן דפתח (פומא) פטרא כלא משתכין, כדיו דינינו דלתתא מתערין ואזליו ושאטין בעלמא, וסיהרא שארי לאנהרא, ומארי דיבבא תקעין ומילליו תקעין תננויות, כדיו מתערי שירתא ומזמרין קמי מאריהון, כמה מארי תריסין קימי בקיומיהו, ואתערו דינינו בעלמא, כדיו בני נשא נימין,

וְנִשְׁמָתָא נִפְקַת וְאַסְהִידַת סְהִדוּתָא, וְאַתְחִיבַת בְּדִנָּא, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
עֲבִיד חֲסֵד בְּבֵר נֶשׁ וְנִשְׁמָתָא תַּבַּת לְאַתְרָהּ.

בְּפִלְגוּת לִילְיָא כַּד צְפוּרִין מִתְעַרְין סְטָרָא דְצָפוֹן אֲתַעַר בְּרוּחָא קָם בְּקִיּוּמִיהּ
נְשָׁרְבִיטָא דְבִסְטָר דְרוֹם וּבִטְשׁ בְּהֵהוּא רוּחָא וְשָׂכִיף וְאַתְבָּסֵם, כְּדִין אֲתַעַר
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּנִמוּסוּי לְאַשְׁתַּעְשַׁעָא עִם צְדִיקָנָא בְּגִנְתָּא דְעֵדוֹן, בְּהֵהוּא
נְשַׁעְתָּא זַכָּאָה חוּלְקִיָּה דְבֵר נֶשׁ דְקָאִים לְאַשְׁתַּעְשַׁעָא בְּאוּרִיתָא, דְהָא קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא וְכָל צְדִיקָנָא דְבְּגִנְתָּא דְעֵדוֹן בְּלֵהוּ צִיתִין לְקַלְיָה, הֵהָא הוּא דְכַתִּיב
(שיר ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים חֲבֵרִים מְקֻשְׁיָבִים לְקוֹלָהּ הַשְּׁמִיעִנִי, וְלֹא עוֹד אֶלָּא
דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְשִׁיף עֲלֶיהָ חַד חוּטָא דְחֲסֵד, לְמַהְיִי (תְּדִיר) נָטִיר
בְּעֵלְמָא, דְהָא עֲלֵאִין וְתַתְּאִין נָטִירִין לִיָּה, הֵדָּא הוּא דְכַתִּיב (תהלים מב) יוֹמָם
יִצְוָה ה' חֲסִדוֹ וּבְלִילָהּ שִׁירָה עָמִי.

אָמַר רַב חֲזַקְיָה, כָּל מָאן דְאַשְׁתַּדַּל בְּהָאִי נְשַׁעְתָּא בְּאוּרִיתָא, וְדָאִי אֵית לִיָּה
חוּלְקָא תְּדִיר בְּעֵלְמָא דְאַתִּי, אָמַר רַבִּי יוֹסִי מֵאִי טַעְמָא תְּדִיר, אָמַר לִיָּה הֵכִי
אוּלְפִנָּא, דְכָל פִּלְגוּת לִילְיָא כַּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַעַר בְּגִנְתָּא דְעֵדוֹן, כָּל
אֵינוֹן נָטִיעוּ דְגִנְתָּא אֲשַׁתְּקִין יְתִיר מִהֵהוּא נַחְלָא, דְאַקְרִי נַחַל קְדוּמִים, נַחַל
עֲדָנִים דְלֹא פִסְקוֹן מִימּוֹי לְעֵלְמִין, כְּבִיכּוֹל הֵהוּא דְקָאִים וְאַשְׁתַּדַּל בְּאוּרִיתָא,
כְּאִילוּ הֵהוּא נַחְלָא אֲתַרְק עַל רִישִׁיָּה וְאַשְׁקִי לִיָּה בְּגוֹ אֵינוֹן נָטִיעוּ דְבְּגִנְתָּא
דְעֵדוֹן, (אָמַר רַבִּי יוֹסִי) וְלֹא עוֹד אֶלָּא הוּאִיל וְכֵלְהוּ צְדִיקָנָא דְבְּגוֹ גִנְתָּא דְעֵדוֹן
צִיתִין לִיָּה, חוּלְקָא שׁוֹנֵן לִיָּה בְּהֵהוּא שְׁקִינְי דְנַחְלָא, אֲשַׁתְּכַח דְאַתִּי לִיָּה חוּלְקָא
תְּדִיר בְּעֵלְמָא דְאַתִּי.

רבי אבא הוה אתי מטבריה לבי טרונגא דחמוי, ורבי יעקב בריה הוה עמיה, אערעו בכפר טרשא, כד בעו למשכב, אמר רבי אבא למריה דביתא, אית הכא תרנגולא, אמר ליה מאריה דביתא אמאי, אמר ליה בגין דקאימנא בפלגות ליליא ממש, אמר ליה לא אצטריך, דהא סימנא לי בביתא, דהדין טקלא דחמי ערסאי, מלינא ליה מיא ונטיר טיר טיר, ובפלגות ליליא ממש אתרקו פלהו מיא, ואתגלגל האי קיטפא ונהים, ואשתמע קליה בכל ביתא, וכדין הוא פלגות ליליא ממש, וחד סבא הוה לי דהוה קם בכל פלגות ליליא ואשתדל באורייתא, ובגיני כד עבד האי, אמר רבי אבא בריה רחמנא דשורני הכא, בפלגות ליליא נהים ההוא גלגלא דקיטפא, קמו רבי אבא ורבי יעקב.

שמעו לההוא גברא דהוה יתיב בשפולי ביתא ותירין בנוי עמיה, והוה אמר כתיב (תהלים קיט) חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך, מאי קא חמא דוד דאיהו אמר חצות לילה, ולא בחצות לילה, אלא חצות לילה ודאי לקודשא בריה הוא אמר הכי, וכי קודשא בריה הוא הכי אקרי, איו, דהא חצות לילה ממש קודשא בריה הוא אשתכח וסיעתא דיליה, וכדין היא שעתא דעייל בגנתא דעדן לאשתעשעא עם צדיקנא, אמר רבי אבא לרבי יעקב, ודאי נשתתף בשכינתא ונתחבר כחדא, קריבו וייתיבו עמיה, אמרו ליה אימא מלה דפומך דשפיר קאמרת, מנא לך האי, אמר לון מלה דא אוליפנא מסבאי.

ותו הוה אמר, דתלת (דתחלת) שעתא קמייתא דליליא, כל דינין דלתתא מתערין ואזלין ושטין בעלמא, ובפלגות ליליא ממש קודשא בריה הוא

אָתער בַּגָּנָתָא דַּעֲדֹן, וְדִינִין דַּלְתָתָא לָא מִשְׁתַּכְחֹן, וְכָל גִּימוּסִין דַּלְעִילָא בְּלִילְיָא לָא אֲשַׁתְּכַחוּ אֱלָא בְּפִלְגוּת לִילְיָא מִמֶּשׁ, מִנְלֵן מַאבְרָהֶם דְּכְתִיב וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לַיְלָה, בְּמִצְרַיִם (שמות יב) וַיְהִי בְּחֹצֵי הַלַּיְלָה, וּבְאַתְרֵין סְגִיאִין בְּאוֹרֵיתָא הָכִי אֲשַׁתְּכַח.

וְדוּד הָוָה יָדַע, (ומה) וּמִנָּא הָוָה יָדַע, אֱלָא הָכִי אָמַר סָבָא, דְּמַלְכוּתָא דִּילְיָה בְּהָאִי (לִילְיָא) תְּלִיָא, וְעַל דָּא קָאִים בְּהֵיא שְׁעָתָא וְאָמַר שִׁירְתָא, וְלֵהָכִי קָרִיָּה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חֲצוֹת לַיְלָה מִמֶּשׁ, אָקוּם לַהּ וְדוּד לָךְ וְגו', דְּהָא כָּל דִּינִין תְּלֵן מִהֲכָא, וְדִינִין דְּמַלְכוּתָא מִהֲכָא מִשְׁתַּכְחִין, וְהֵיא שְׁעָתָא אֲתַקְטִיר בְּהָ דוּד וְקָם וְאָמַר שִׁירְתָא, אֲתָא רַבִּי אָבָא וְנִשְׁקִיָּה, אָמַר לִיָּה וְדָאִי הָכִי הוּא, בְּרִיךְ רַחֲמֵנָא דְשִׁדְרָנִי הָכָא.

תָּא חֲזִי לַיְלָה דִּינָא בְּכָל אַתְר וְהָא אוּקִימֵנָא מְלִי וְהָכִי הוּא וְדָאִי, וְהָא אָתְעַר קָמִי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר הָהוּא יְנוּקָא בְּרִיָּה דְהָהוּא גִבְרָא, אִי הָכִי אֲמַאי כְּתִיב חֲצוֹת לַיְלָה, אָמַר לִיָּה הָא אֲתַמַּר בְּפִלְגוּת לִילְיָא מַלְכוּתָא דְשְׁמִיָּא אֲתַעֲרַת, אָמַר אָנָּא שְׁמַעֲנָא מְלָה, אָמַר לִיָּה רַבִּי אָבָא אֵימָא בְּרִי טַב, דְּהָא מְלָה דְפוּמָּךְ קָלָא דְבוּצִינָא לְהוּי, אָמַר אָנָּא שְׁמַעֲנָא דְהָא לַיְלָה דִּינָא דְמַלְכוּתָא אִיהוּ וּבְכָל אַתְר דִּינָא הוּא, וְהָאִי דְקָאֲמַר חֲצוֹת, בְּגִין דִּינְקָא בְּתַרִּי גִנְי, (חֲצוֹת) בְּדִינָא וְחֶסֶד, וְדָאִי פְלִגּוּתָא קְדַמִּיתָא דִּינָא הוּא, דְּהָא פְלִגּוּתָא אַחֲרָא נִהִירוּ אֲנַפְקָא בְּסִטְרָא דְחֶסֶד, וְעַל דָּא חֲצוֹת לַיְלָה כְּתִיב וְדָאִי.

קָם רַבִּי אָבָא וְשׁוּי יְדוּי בְּרִישִׁיָּה וּבְרַכִּיָּה, אָמַר וְדָאִי חֲשִׁיבָנָא דְחֶכְמָתָא לָא אֲשַׁתְּכַח בְּרַ בְּאִינוֹן זָכָאִי דְזָכוּ בְּהָ, הַשְׁתָּא חֲמִינָא דְאַפִּילוּ יְנוּקֵי בְּדָרָא דְרַבִּי

שָׁמַעוֹן זָכוּ לְחַכְמָתָא עֲלָאָה, וּפָאָה אֲנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְוִי לְדָרָא דְאַנְתָּ תִּסְתַּלַּק מִנִּי, יִתְּבוּ עַד צִפְרָא וְאַשְׁתַּדְּלוּ בְּאוּרִיתָא.

פִּתַּח רַבִּי אָבָא וְאָמַר, (ישעיה ס) וְעַמֶּד כָּלִם צְדִיקִים וְגו', מֶלֶה דָּא הָא אוֹקְמוּהָ חֲבֵרָא, מֵאִי טַעְמָא כְּתִיב וְעַמֶּד כָּלִם צְדִיקִים, וְכִי כָּלְהוּ יִשְׂרָאֵל צְדִיקִי נִינְהוּ, וְהָא כֻּמָּה חֲבִיבִין אֵית בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, כֻּמָּה חֲטָאִין וְכֻמָּה רְשִׁיעִין דְּעִבְרִין עַל פְּקוּדֵי אוּרִיתָא, אֲלֵא הֵכִי תֵּאָנָא בְּרִזָּא דְּמִתְּנִיתִין, וּפָאִין אֵינּוּן יִשְׂרָאֵל דְּעִבְדִּין קֳרַבְנָא דְּרַעְוָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא, דְּמִקְרִיבִין בְּנִיָּהוּ לְתַמְנִיָּא יוֹמִין לְקֳרַבְנָא, וְכַד אֲתַגְזְרוּ עָאֻלוּ בְּהֵאִי חוּלְקָא טָבָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא, דְּכְתִיב (משלי י) וְצְדִיק יִסּוֹד עוֹלָם, וְכִינּוּן דְּעָאֻלוּ בְּהֵאִי חוּלְקָא דְּצְדִיק אֲקִרּוּן צְדִיקִים, וְדֵאִי כָּלִם צְדִיקִים, וְעַל כֵּן לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, בְּדְכְתִיב (תהלים קיח) פִּתְחוּ לִי שַׁעְרֵי צֶדֶק אָבָא בָּם וְכְתִיב זֶה הַשָּׁעַר לֵה' צְדִיקִים יָבֹאוּ בּוֹ, אֵינּוּן דְּאֲתַגְזְרוּ וְאֲקִרּוּן צְדִיקִים.

נִצָּר מְטַעִי, נִצָּר מֵאֵינּוּן נְטִיעִין דְּנִטְע קוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא בְּגִנְתָּא דְּעֵדֶן הָאִי אֶרֶץ חַד מְנִיָּהוּ, וְעַל כֵּן אֵית לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל חוּלְקָא טָבָא בְּעֵלְמָא דְּאֵתִי, וְכְתִיב (שם לו) צְדִיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ, (ישעיה ס) לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, מֵהוּ לְעוֹלָם כֻּמָּה דְּאוּקִימְנָא בְּמִתְנִיתָא דִּילָן וְהָא אֲתַמַּר הָאִי מֶלֶה בֵּין חֲבֵרָא. (וְתֵאָנָא מֵאִי קָא חֲמָא קָרָא דְּלֵא אֲקִרִי אֲבִרְהָם עַד הַשְׁתָּא), (נוסח אחר תַּא חַיִּי קוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא לֵא קָרָא לְאַבְרָהָם אֲבִרְהָם עַד הַשְׁתָּא, מֵאִי טַעְמָא, אֲלֵא הֵכִי אוּקִימְנָא, דְּעַד הַשְׁתָּא לֵא אֲתַגְזֹר, וְכַד אֲתַגְזֹר אֲתַחֲבֵר בֵּיהּ הָאִי ה"א וְשִׁרְיָא בֵּיהּ), אֲלֵא הֵכִי אוּקִימְנָא, דְּעַד הַשְׁתָּא לֵא אֲתַגְזֹר, וְכַד אֲתַגְזֹר אֲתַחֲבֵר בְּהֵאִי ה' וְשִׁכְנִיתָא שִׁרְיָא בֵּיהּ, וְכַדִּין אֲקִרִי אֲבִרְהָם, וְהִינּוּ דְּכְתִיב (בראשית ב) אֲלֵה תוֹלְדוֹת

השמים והארץ בהפראם, ותנא בה' בראם, ותנא באברהם, מאי קאמרי, אלא דא חסד, ודא שכינתא, וכלא נחית פחדא ולא קשיא מלה, והאי והאי הוי, אמר רב יעקב לרבי אבא, האי ה' דהפראם זעירא וה' דהלוי רברבא מה בין האי להאי, אמר ליה דא (שכינתא) שמיטה ודא יובלא, (ואית דמתני דכלא חד, דכד מנהרא מצדיק כדון קימא באשלמותא, וה' רברבא דהא מתנהרא כדקא יאות, ולזמנין דלא קימא באשלמותא וינקא מסטרא אחרא, כדון ה"א זעירא) ובגין כך זמנין דסיהרא קימא באשלמותא וזמנין בפגימותא, ובאנפוקא אשתכח ואשתמודע וכלא שפיר, והאי איהו ברירא דמלה.

אמר רבי אבא, זכאין אינון ישראל דקודשא בריה הוא אתרעי בהון מכל שאר עמין, ויהיב לון את קימא דא, דכל מאן דאית ביה האי את, לא נחית לגיהנם אי איהו נטיר ליה כדקא יאות, דלא עייל ליה ברשותא אחרא, ולא משקר בשמיה דמלקא, דכל מאן דמשקר בהאי, כמאן דמשקר בשמיה דקודשא בריה הוא, דכתיב (חושע ה) ביני בנדי כי בנים זרים ילדו.

תו אמר רבי אבא, בזמנא דבר נש אסיק בריה לאעליה להאי ברית, קרי קודשא בריה הוא לפמליא דיליה ואמר, חמו מאי בריה עבדית בעלמא, ביה שעטא אזדמן (ליה) אליהו, וטאס עלמא בד' טאסין ואזדמן תמן, ועל דא תנינן דבעי בר נש לתקנא פרסניא אחרא ליקרא דיליה, ויימא דא פרסניא דאליהו, ואי לאו לא שרי תמן והוא סליק ואסהיד קמי קודשא בריה הוא.

תא חזי בקדמייתא כתיב, (מ"א יט) מה לך פה אליהו וגו', וכתיב קנא קנאתי

לִּי (אֱלֹהֵי צָבָאוֹת) כִּי עָזְבוּ בְּרִיתָהּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו', אָמַר לִיה חַיִּיה, בְּכָל
אֲמַר דְּהֵאִי רְשִׁימָא קִדִּישָׁא יִרְשָׁמוֹן לִיה בְּנֵי בְּבִשְׁרָהוֹן, אֲנִתָּ תִזְדָּמֹן תִּמָּן,
וּפּוֹמָא דְאַסְהִיד דִּישְׂרָאֵל עָזְבוּ, הוּא יִסְהִיד דִּישְׂרָאֵל מְקִימִין הֵאִי קִימָא,
וְהֵא תִנִּינָן עַל מָה אֲתַעֲנֵשׁ אֲלֵיהוּ קִמִּי קוֹדֶשָׁא בְּרִיָּה הוּא, עַל דְּאָמַר דְּלִטּוֹרָא
עַל בְּנוֹי, אֲדַהֲכִי הָהּ אֲתִי נְהוֹרָא דִּיּוֹמָא וְהוּוּ אָמַרִי מְלִי דְאֹרִיתָא, קָמוּ
לְמִיזֵל, אָמַר לִיה הֵהוּא גִבָּרָא בְּמָה דְעֶסְקִיתוּ בְּהֵאִי לִילְיָא אֲשִׁלִּימוּ, אָמַרִי
מֵאִי הוּא, אָמַר לִיה דְתַחֲמוֹן לְמַחֲרָא אֲנָפּוֹי דְמָרִיָּה דְקִימָא, דְהֵא דְבִיתָאִי
בְּעָאֲתָא בְּעוֹתָא דָא מְנִיכּוּ, וְגִזָּר קִימָא דְבָרִי דְאֲתִילִיד לִי, לְמַחֲרָא לִיְהוּי הִלּוּלָא
דִּילִיָּה, אָמַר רַב אָבָא הֵאִי בְּעוֹתָא דְמַצָּנָה אִיהוּ, וּלְמַחֲרָאִי אֲפִי שְׂכִינְתָא נְתִיב,
אֹרִיכּוּ כָּל הֵהוּא יוֹמָא בְּהֵהוּא לִילְיָא כְּנֵשׁ הֵהוּא גִבָּרָא כָּל אִינוֹן רַחֲמִיּוּ, וְכָל
הֵהוּא לִילְיָא אֲשַׁתְּדָּלוּ בְּאֹרִיתָא, וְלֹא הָהּ מֵאֵן דְנִיָּם, אָמַר לִיה הֵהוּא גִבָּרָא
בְּמָטוּ מְנִיכּוּ כָּל חַד וְחַד לִימָא מְלָה חֲדָתָא דְאֹרִיתָא:

פִּתַּח חַד (רַבִּי אָבָא) וְאָמַר, (שׁוֹפְטִים ה) בְּכָרוּעַ פְּרַעוֹת בִּישְׂרָאֵל בְּהִתְנַדָּב עִם
בְּרַכּוּ יִי, מֵאִי קָא חָמוּ דְבוֹרָה וּבְרַק דְפִתְחוּ בְּהֵאִי קָרָא, אֲלֹא הֵכִי תִנִּינָן, לִית
עֲלָמָא מְתַקִּימָא אֲלֹא עַל הֵאִי בְּרִית, דְכָתִיב (יִרְמִיָּה לֵג) אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם
וְלַיְלָה וְגו', דְהֵא שְׂמִיָּא וְאַרְעָא עַל דָּא קִימִין, בְּגִין כֹּךְ כָּל זְמָנָא דִישְׂרָאֵל
מְקִימִין הֵאִי בְּרִית, נְמוּסִי שְׂמִיָּא וְאַרְעָא קִימִין בְּקִיּוּמֵיהוּ, וְכָל זְמָנָא דְחַס
וְשְׁלוֹם יִשְׂרָאֵל מְבַטְלִין הֵאִי בְּרִית, שְׂמִיָּא וְאַרְעָא לֹא מְתַקִּימִין, וּבְרַכָּאֵן לֹא
מִשְׁתַּכְּחִין בְּעֲלָמָא.

תָּא חֲזִי לֹא שְׁלִיטוּ שְׁאָר עַמִּין עַל יִשְׂרָאֵל, אֲלֹא כַּד בְּטִילוּ מְנִיָּהוּ קִימָא דָּא,
וּמָה בְּטִילוּ מְנִיָּהוּ, דְלֹא אֲתַפְּרְעוּ וְלֹא אֲתַגְלִיּוּ, וְעַל דָּא כְּתִיב וַיַּעֲזְבוּ בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל אֶת יְיָ וּגּוֹ', וַיִּמְכּוֹר אוֹתָם בְּיַד סִיסְרָא, וַיַּעֲזְבוּ אֶת יְיָ מִמָּשׁ עַד דָּאֲתַת
דְּבוֹרָה וְאֶתְנַדְבַּת לְכָל יִשְׂרָאֵל בְּמֶלֶה דָּא, כְּדִין אֶתְכַנְעוּ שְׁנֵאִיהוֹן תְּחוּמֵיהוּ.

וְהִנֵּנוּ דְתַנְיָנוּ, דְאָמַר קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לִיהוֹשֻׁעַ, וְכִי יִשְׂרָאֵל אֶטִּימִין אֵינוֹן
וְלֹא אֶתְפָּרְעוּ וְלֹא אֶתְגַּלְּזוּ וְלֹא קִנְיָן קִנְמָא דִּילִי, וְאֶת בְּעִי לֹאֲעֵלָא לְהוּ
לֹאֲרַעָא וְלֹאֲכַנְעָא שְׁנֵאִיהוֹן, (וַיְהוֹשֻׁעַ ה) שׁוֹב מוֹל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִית וְעַד
דְּאֶתְפָּרְעוּ וְאֶתְגַּלְּזוּ הֵאֵי בְרִית לֹא עָאִלוּ לֹאֲרַעָא, וְלֹא אֶתְכַנְעוּ שְׁנֵאִיהוֹן, אוּף
הָכָא כִּינּוֹן דְּאֶתְנַדְבִין יִשְׂרָאֵל בְּהֵאֵי אֶת, אֶתְכַנְעוּ שְׁנֵאִיהוֹן תְּחוּמֵיהוּ, וּבְרַכָּאן
אֶתְחַזְרוּ לְעֵלְמָא, הָהָא הוּא דְכְּתִיב בְּפָרוּעַ פְּרָעוֹת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהֶתְנַדֵּב עִם
בְּרַכּוֹ יְיָ:

קָם אַחְרָא וּפְתַח וְאָמַר, (שְׁמוֹת ד) וַיְהִי בְדֶרֶךְ בְּמִלּוֹן וַיִּפְגְּשֻׁהוּ יְיָ וַיִּבְקֹשׁ הַמִּיתוֹ,
לְמֵאֵן לְמַשָּׁה, אָמַר לִיה קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא וְכִי אֶת אָזִיל לֹאֲפַקָא יֵת יִשְׂרָאֵל
מִמַּצְרַיִם, וְלֹאֲכַנְעָא מִלְכָּא רַב וְשְׁלִיטָא, וְאֶת אֲנָשִׁית מְנַה קִנְמָא, דְּבֶרֶךְ לֹא
אֶתְגַּזֵּר, מִיָּד וַיִּבְקֹשׁ הַמִּיתוֹ, תֵּאֲנָא נַחַת גְּבַרְיָאֵל בְּשִׁלְהוּבָא דְאִשָּׁא לְאוּקְדִיָּה,
וְאֶתְרַמִּיז חַד חִיּוּנָא מִתּוּקְדָּא לְשֹׁאֲפָא לִיה בְּגוּיָה, אֲמַאי חִיּוּנָא, אָמַר לִיה
קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֶת אָזִיל לְקַטְלָא חִיּוּנָא רַבְרָבָא וְתַקִּיפָא, וּבְרֶךְ לֹא אֶתְגַּזֵּר,
מִיָּד אֶתְרַמִּיז לְחַד חִיּוּנָא לְקַטְלָא לִיה, עַד דְּחַמַּת צְפוּרָה וּגְזֵרַת לְבָרָה
וְאִשְׁתַּזִּיב, הָהָא הוּא דְכְּתִיב וַתִּקַּח צְפוּרָה צוּר, מֵהוּ צוּר אֵלָא אֶסְנוּתָא, וּמַאי
אֶסְנוּתָא, דְכְּתִיב וַתִּכְרוֹת אֶת עַרְלַת בְּנֵהּ, דְנִצְנִצָּא בָּהּ רוּחַ קוּדְשָׁא:

קָם אַחְרָא וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית מֵה) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אֶחָיו גִּישׁוּ נָא אֵלַי וַיִּגְשׁוּ וַיֹּאמֶר
וּגּוֹ', וְכִי אֲמַאי קָרִי לְהוּ וְהָא קָרִיבִין הוּוּ גְבִיָּה, אֵלָא בְּשַׁעֲתָא דְאָמַר לוֹן אָנִי

יוסף אחיכם תוהו, דחמו ליה במלכו עלאה, אמר יוסף מלכו דא בגין דא רוחנא ליה, גשו נא אלי ויגשו, דאחזי להו האי קיימא דמילה, אמר דא גרמת לי מלכו דא, בגין דנטרית לה, מפאן אוליפנא מאן דנטיר להאי את קיימא, מלכו אתנטרת ליה, מנלן מבצע, דכתיב (רות ג) חי יי שכבי עד הבקר, דהנה מקטרג ליה יצריה, עד דאומי אומא ונטיר להאי ברית, בגין כך זכה דנפקו מניה מלכין שליטין על כל שאר מלכין, ומלכא משיחא דאתקרי בשמא דקודשא בריה הוא:

פתח איך ואמר, כתיב (תהלים כו) אם תחנה עלי מחנה וגו', הכי תאנא בזאת אני בוטח, מהו בזאת, דא את קיימא דזמינא תדיר גבי בר נש, ואתרמיזא לעילא, ובגיני כך אתמר בזאת, כמה דכתיב זאת אות הברית, זאת בריתי, וכלא בחד דרגא, ותאנא זה וזאת בחד דרגא אינון ולא מתפרשן, ואי תימא אי הכי הא שאר בני עלמא הכי, אמאי דוד בלחודוי ולא אתרא, אלא בגין דאחידא ביה ואתרמיזא ביה והיא כתרא דמלכותא.

תא חזי בגין דהאי זאת לא נטר ליה דוד מלכא כדקא חזי מלכותא אתעדי מניה כל ההוא זמנא, והכי אוליפנא, האי זאת אתרמיזא במלכותא דלעילא, ואתרמיזא בירושלם קרתא קדישא, בההוא שעתא דדוד עבר עליה, נפק קלא ואמר, דוד כמה דאתקטרא תשתרי, לה טרדין מירושלם, ומלכותא אתעדי מינר, מנא לן דכתיב (ש"ב י"ב) הנני מקים עליה רעה מביתה, מביתה דייקא, והכי הנה כמה דעבר ביה אתענש, ומה דוד מלכא הכי, שאר בני עלמא על אחת כמה וכמה:

פתח איךך ואמר, (תהלים צד) לולי יי עזרתה לי כמעט שכןה דומה נפשי, תאנא במה זכאן ישראל דלא נחתי לגיהנם כשאר עמין עובדי כוכבים, ולא אתמסרן בידוי דדומה, (אלא) בהאי את, דהכי תאנא, בשעתא דבר נש נפיק מעלמא, כמה חבילי (מלאכי חבלה) טהירין אתפקדון עליה, זקפין עינא וחסאן האי את דהוא קנמא דקודשא, אתפרשן מניה, ולא אתהיב בידוי דדומה לנחמא לגיהנם, דכל מאן דאתמסר בידוי נחית לגיהנם ודאי.

ומהאי את דחלין עלאין ותמאין, ודינן בישינ לא שלטין ביה בבר נש, אי איהו זכי לנטורי ליה להאי את, בגין דהוא אתאחיד בשמא דקודשא ברין הוא, כיון דדוד מלכא לא נטר את קנמא דא כדקא חזי, אתעדי מניה מלכותא ואתטריד מירושלם, מיד דחיל, דסבר דייסתון ליה מיד ומסרון ליה בידוי דדומה, וימות בההוא עלמא, עד דאתבשר ביה, דכתיב (ש"ב ב יב) גם יי העביר חטאתה לא תמות, ביה שעתא פתח ואמר, לולי יי עזרתה לי כמעט שכןה דומה נפשי:

פתח איךך ואמר, מאי האי (דכתיב) דאמר דוד (שם טו) וקראני אותו ואת נוהו, (מאי וקראני אותו ואחר כך ואת נוהו), מאן זכיל למחמי ליה לקודשא ברין הוא, אלא הכי תנינן, בההיא שעתא דאתגזר עליה ההוא עונשא, ודוד גזע דעל דלא נטר האי את כדקא יאות אתענש בהאי, דכלא פחדא אחידא וכלא תרמיז בהאי את, ולא אקרי צדיק מאן דלא נטר ליה כדקא יאות, הנה בעי בעותיה ואמר, (שם ט"ו) וקראני אותו ואת נוהו, מאי אותו (אות דיליה) אות הברית, דהא אות דקודשא ברין הוא אות דיליה), דא את קנמא (דיליה) קדישא, דהא דחילנא דאתאביד מנאי, מאי טעמא,

בגין דתריין אליו מלכותא וירושלם בִּהאי אחידו, ובגין כך תלי בִּבְעוּתיה
אותו ואת גוהו דִּיתְהָדָר מלכותא דִּהאי את לאתריה וכלא חד מלה:

פתח אידך ואמר, (איוב יט) ומבשרי אֶחְזָה אֱלֹהִים, מאי ומבשרי, ומעצמי מבעי
ליה, אלא מבשרי ממש, ומאי הוא, דכתיב (ירמיה יא טו) ובשר קדש יַעֲבְרוּ
מֵעַלָּיָהּ, וכתיב (בראשית יז) וְהִתְהַבְּרִיתִי בְּבִשְׂרְכֶם, דתנא בכל זמנא
דאתרשים בר נש בִּהאי רְשִׁימָא קדישא דִּהאי את, מניה חמי לקודשא ברין
הוא, מניה ממש, ונשמתא קדישא אתאחידת ביה, ואי לא זכי, דלא נטיר
האי את, מה כתיב (איוב ד) מְנַשְּׁמַת אֱלֹהִים יֹאבְדוּ, דִּהאי רְשִׁימוֹ דְּקוּדְשָׁא בְּרִין
הוא לא אתנטיר.

ואי זכי ונטיר ליה שכינתא לא אתפריש מניה, אימתי מתקומא ביה כד
אתנסיב, והאי את עייל באתריה, (דתנא מאי טעמא וא"ו ה"א אזלין
פחדא, אלא חד דכר וחד נוקבא), אשתתפו פחדא ואקרי חד שְׂמָא כִּדִּין חֶסֶד
עלאה שריא עליהו, באן אתר שריא בסטרא דדכורא, ומאן חס"ד חס"ד
אמר ליה דאתי ונפק מחכמה עלאה, ואתעטר בדכורא, בגין כך אתבסמת
נוקבא, (נוסח אחר, דתנו רזא דו"ו ה"א אזלין פחדא, כגונא דדכר ונוקבא
אשתתפו פחדא ואינון חד, כִּדִּין חֶסֶד עלאה שריא עליהו, ואתעטר בדכורא,
ואתבסמת נוקבא).

תו תנינו, אלוה הכי הוא, אמר ליה נהירו דחכמתא, ו' דכר ה' נוקבא,
אשתתפו פחדא אלוה אקרי, ונשמתא קדישא מהאי אתר אתאחדת, וכלא
תליא בִּהאי את, ועל דא כתיב ומבשרי אֶחְזָה אֱלֹהִים, דא שלימותא דכלא,

מִבְּשָׂרֵי מִמֶּשׁ, מִהָאֵי אֶת מִמֶּשׁ, וְעַל דָּא זַכָּאִין אֵינוֹן יִשְׂרָאֵל קִדְיָשִׁין דְּאַחֲדִין
בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִידָהּ הוּא, זַכָּאִין אֵינוֹן בְּעִלְמָא דִּין וּבְעִלְמָא דְאַתִּי, עֲלִיָּהּ
בְּתִיב (דְּבָרִים ד) וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בִּי וְגו', בְּגִין כֹּךְ חַיִּים כְּלַכְּם הַיּוֹם.

אָמַר רַב אַבָּא, וּמָה בְּכָל כֹּךְ אַתּוֹן חִפְיָמִין, וְאַתּוֹן יִתְבִּין הֵכָא, אָמְרוּ לֵיהּ, אִי
צְפוּרָאָה יִתְעַקְרוּ מֵאַתְרֵיהּ לֹא יִדְעִין לָאן טְאָסֹן, הֵהָא הוּא דְכְּתִיב (מְשָׁלִי כו)
כְּצֹפּוֹר נִוְדָּדַת מִן קִנָּה כֵּן אִישׁ נִוְדָּד מִמְּקוֹמוֹ, וְאַתְרָא דָּא זְכִי לֹן לְאוֹרִיתָא,
וְהָאִי אוֹרִתָא דִּילֹן בְּכָל לַילְיָא פְּלָגוּתָא אֲנֹן נִימִין, וּפְלָגוּתָא אֲנֹן עֶסְקִין
בְּאוֹרִיתָא, וְכַד אֲנֹן קִימִין בְּצַפְרָא, רִיחֵי חֲקֵלָא וְנִהְרֵי מִיָּא נִהְרִין לֹן אוֹרִיתָא
וְאַתִּישְׁבֶּת בְּלִבָּן, וְאַתְרָא דָּא הָא דִּינִיָּה לְעִילָא זְמָנָא חֲדָא, וְכַמָּה סָרְכֵי תְּרִיסִין
אַסְתָּלְקוּ בִּהְהוּא דִּינָא עַל עוֹנֶשָׁא דְאוֹרִיתָא, וּכְדִין אֲשַׁתְּדְלוּתָא דִּילֹן יִמְמָא
וְלִילְיָא בְּאוֹרִיתָא הוּא, וְאַתְרָא דָּא קָא מְסִיעָא לֹן, וּמֵאֵן דְּאַתְפְּרֵשׁ מְכָאן כְּמֵאֵן
דְּאַתְפְּרֵשׁ מִחֵי עֲלָמָא, זְקִיף יְדוּי רַבִּי אַבָּא וּבְרִידָהּ לֹן, יִתְבוּ עַד דְּנִהַר יִמְמָא.

בְּתֵר דְּנִהַר יִמְמָא, אָמְרוּ לְאֵינוֹן דִּרְדָּמִי דְּמִיָּהּ, פּוֹקוּ וְחִמוּ אִי נִהַר יִמְמָא,
וְכָל חַד לִימָא מְלָה חֲדָתָא דְאוֹרִיתָא לְהָאִי גְבָרָא רַבָּא, נִפְקוּ וְחִמוּ דְּנִהַר
יִמְמָא, אָמַר חַד מְנִיָּהּ זְמִין הָאִי יוֹמָא אֲשָׁא מְלִיעִילָא, אָמַר אַחְרָא וּבְהַד
בֵּיתָא, אָמַר אַחְרָא חַד סָבָא הֵכָא דְזְמִין הָאִי יוֹמָא לְאַתְוֹקְדָא בְּנוֹרָא דָּא, אָמַר
רַב אַבָּא רַחֲמָנָא לִישׁוּבֹן, תְּנוּה וְלֹא יָכִיל לְמַלְלָא, אָמַר קוּטְרָא דְהוּרְמָנָא
בְּאַרְעָא אַתְפַּסְתָּ, וְכַד הִנֵּה דְהוּא יוֹמָא חִמוּ חֲבָרְיָא אֲפִי שְׁכִינָתָא וְאַסְתְּחִרוּ
בְּאַשָּׁא, וְרַבִּי אַבָּא אַתְלֵהִיטוּ אֲנָפוּי כְּנוֹרָא מִחֲדָוּתָא דְאוֹרִיתָא, תְּנָא כָּל הָהוּא
יוֹמָא לֹא נִפְקוּ כְּלָהּ מִבֵּיתָא, וּבֵיתָא אַתְקֶטֶר בְּקִיטְרָא וְהוּוּ חֲדָמֵן מְלִי בְּגוּוּיָהּ
כְּאִילוּ קְבִילוּ הָהוּא יוֹמָא אוֹרִיתָא מְטוּרָא דְסִינִי, בְּתֵר דְּאַסְתָּלְקוּ, לֹא הוּוּ יִדְעִי

אי הנה יממא ואי הנה ליליא, אמר רב אבא, בעוד דאנן קימין לימא כל חד מינן מלה חדתא דחקמתא, לאקשרא טיבו למאריה דביתא, מריה דהלולא:

פתח חד ואמר (תהלים סה), אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריה וגו'. בקדמיתא חצריה לבתר ביתה וילכתה היכלה דא פנימאה מן דא ודא לעילא (נוסח אחר לגו) מן דא, ישכון חצריה בקדמיתא, כמה דאת אמר (ישעיה ד) והיה הנשאר בציון והנוותר בירושלם קדוש יאמר לו, נשבעה בטיב ביתה לבתר, כמה דאת אמר (משלי כד) בחכמה יבנה בית, החכמה יבנה בית לא כתיב, דאי כתיב הכי הנה משמע דחקמה בית אקרי, אלא כתיב בחכמה יבנה בית, הינו דכתיב (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן וגו', קדוש היכלה לבתר, דא הוא שלימו דכלא, דהכי תנינן מהו היכל, כלומר ה"י כ"ל האי והאי, וכלא אשתלים פחדא.

רישא דקרא מה מוכח דכתיב אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריה, האי מאן דאקריב בריה קרבנא קמי קודשא בריה הוא, רעוא דקודשא בריה הוא ביהוה קרבנא, ואתרעי ביה וקריב ליה, ושוי מדוריה בתרין אדרין, ואחיד להאי ולהאי, דאינון תרין אתקשרו פחדא, דכתיב ישכון חצריה, חצריה ודאי תרי. בגיני כך חסידי קדמאי סבאן דהכא, כד מקריבין בניהו לקרבנא דא, פתחי ואמרי אשרי תבחר ותקרב ישכון חצריה, אינון דקימי עליהו אמרי, נשבעה בטיב ביתה קדוש היכלה, לבתר מברך אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בביתו של אברהם אבינו, ואינון דקימי עליהו אמרי, בשם שיהכנסתו לבית וכו', ותנינן בקדמיתא לפעי בר נש רחמין עליה, ולבית על אחרא, דכתיב (ויקרא טו) וכפר בעדו בקדמיתא, ולבית ובעד כל קהל

ישראל, ואנן אורחא דא נקטינן והכי שפיר וחזי לקמן.

אמר רבי אבא ודאי כך הוא ונאות מלה, ומאן דלא אמר הכי, אפיק גרמיה מעשרה חופות דזמין קודשא בריה הוא למעבד לצדיקא בעלמא דאתי, וכלהו מתקשרן בהאי, ובגיני כך עשרה מלי דמהימנותא אית בהאי קרא, אשרי תבחר ותקרב וגו', וכל מלה ומלה חד חופה אתעביד מנה, ופאה חולקיכון בעלמא דין ובעלמא דאתי, דהא אורייתא מתקשרא בלפיכו כאלו קימתו בגופיכו בטורא דסיני בשעתא דאתיהיבת אורייתא לישראל:

פתח אידך ואמר, מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו וגו' (שמות כ) תאנא כל מאן דקריב בריה לקרבנא דא כאלו הקריב כל קרבניו דעלמא לקמי דקודשא בריה הוא, וכאלו בנה מדבחא שלימתא קמיה.

בגין כך בעי לסדרא מדבחא במאנא חד מליא ארעא למגזר עליה האי קינא קדישא, ואתחשיב קמי קודשא בריה הוא כאלו אדבח עליה עלון וקרבניו, עאנא ותורי. וניחא ליה יתיר מפלהו, כדכתיב, וזבחת עליו את עלתיה ואת שלמיה וגו' בכל המקום אשר אזכיר את שמי, מהו אזכיר את שמי דא אות מילה, דכתיב ביה (תהלים כה) סוד ה' ליראיו, ובריתו להודיעם. האי מזבח אדמה ודאי כמה דאמינא.

בתריה מאי כתיב (שמות כ) ואם מזבח אבנים תעשה לי, רמז לגיורא כד אתגיר, דאיהו מעם קשי קדל וקשי לבא, האי אקרי מזבח אבנים. לא תבנה אתהן גזית (שם), מאן הוא דבעי לאעלא ליה בפולחנא דקודשא בריה הוא ולא יגזר יתיה עד דינשי פולחנא אחרא דעבד עד הכא, ויעדי מניה ההוא

קשיו דלכא. ואי אתגזר ולא אעדי מניה ההוא קשיו דלכא, למיעל בפולחנא קדישא קודשא בריה הוא, הרי הוא כהאי פסילא דאבנא דגזרי ליה מהאי גיסא ומהאי גיסא ואשתאר אבנא כבדמיתא, בגין כך לא תבנה אתהון גזית דאי אשתאר בקשיותיה כי חרבה הנפת עליה ותחלקה (ש), כלומר, ההוא גזירו דאתגזר לא מהניא ליה.

בגין כך נפאה חלקיה דמאן דאקריב האי קרבנא בחדותא, ברעוא, קמי קודשא בריה הוא, ובעי למחדי בהאי חלקא כל ההוא יומא, דכתיב (תהלים ה) וישמחו כל חוסי בד, לעולם ירננו ותסוד עלימו. ויעלצו בד אהבי שמד:

פתח אידך ואמר, ויהי אברם בן תשעים שנה ותשע שנים ויגרא יי וגו', אני אל שדי התהלך לפני וגו', האי קרא אית לעינא ביה, וקשיא בכמה אורחיו, וכי עד השתא לא אתגלי ליה קודשא בריה הוא לאברהם, אלא (עד) האידנא כד מטא להני יומין ויגרא יי אל אברם ולא קודם, והכתיב ויאמר יי אל אברם, ויי אמר אל אברם, ויאמר לאברם ידוע תדע וגו', והאידנא מני חושבן יומין, וכד מני להו כתיב ויגרא יי אל אברם אשתמע דעד השתא לא אתגלי עלוי, ועוד דכתיב בן תשעים שנה ותשע שנים, בקדמיתא שנה ולבסוף שנים, אלא הכי תאנא, כל אינון יומין לא כתיב ויגרא, מאי טעמא, אלא כל כמה דהנה אטים וסחים קודשא בריה הוא לא אתגלי עליה בדיקחזי, והאידנא אתגלי עליה דכתיב ויגרא מאי טעמא, משום דבעא לגליא ביה האי את בתרא קדישא.

ועוד דבעא קודשא בריה הוא לאפקא מניה זרעא קדישא, וקדישא לא להוי

בעוד דאיהו אָטִים בְּשָׂרָא, אֵלָא אָמַר הַשְׁתָּא דְּהוּא בֶּן תַּשְׁעִים שָׁנָה וְתַשְׁעַ שָׁנִים, וְזָמַן קָרִיב הוּא דִּינְפּוּק מְנִיָּה וְרַעָא קְדִישָׁא, לְהוּי הוּא קְדִישָׁא בְּקִדְמִיתָא, וּלְבִתְרָא יְנַפּוּק מְנִיָּה וְרַעָא קְדִישָׁא, בְּגִין כֹּךְ מְנִי יוֹמוֹי בְּהָא, וְלֹא בְּכָל הַנִּי זְמַנִּי קְדִמִּיתָא, תּוּ תַשְׁעִים שָׁנָה, דְּכָל יוֹמוֹי קְדָמָא לֹא הוּוּ שָׁנִים אֵלָא כְּחַד שָׁנָה, דְּלֹא הוּוּ יוֹמוֹי יוֹמִין, הַשְׁתָּא דְּמָטָא לְהָא שָׁנִים, שָׁנִים אֵינוֹן וְלֹא שָׁנָה:

וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֵל שְׂדֵי, מֵאִי מִשְׁמַע דְּעַד הַשְׁתָּא לֹא קֹאמַר אֲנִי אֵל שְׂדֵי, אֵלָא הָכִי תֵּאנָא, עֲבַד קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא כְּתָרִין תַּתְּאִין דְּלֹא קְדִישִׁין לְתַתָּא, וְכָל אֵינוֹן דְּלֹא אֲתַגְזְרוּ יִסְתַּאבּוֹן בְּהוֹן וּרְשִׁימִין בְּהוֹן, וּמֵאִי רִישׁוּמָא אִית בְּהוֹן, דְּאֲתַחְזִי בְּהוּ שִׁי"ן וְדַל"ת וְלֹא יִתִּיר, וּבְגִין כֹּךְ אִסְתַּאבּוֹן בְּהוּ וְאֲתַדְּבַקוֹן בְּהוּ, כְּתִיר דְּאֲתַגְזְרוּ נִפְקִין מֵאֵלִין וְעֵאֵלִין בְּגִדְפוּי דְּשְׂכִינְתָּא, וְאֲתַגְלִיָּא בְּהוּ יו"ד רְשִׁימָא קְדִישָׁא אֵת קִנְיָא שְׁלִים וְאֲתַרְשִׁים בְּהוּ שְׂדֵי, וְאֲשַׁתְּלִים בְּקִיומָא שְׁלִים, וְעַל דָּא כְּתִיב בְּהָא אֲנִי אֵל שְׂדֵי הַתְּהִלָּה לְפָנַי וְהִיָּה תָמִים, שְׁלִים, דְּהַשְׁתָּא אֵת חֶסֶר בְּרִישִׁמָא דְּשִׁי"ן וְדַל"ת, גִּזְרָא גִרְמָד וְהוּי שְׁלִים בְּרִישִׁמָא דִּיו"ד.

וּמֵאֵן דְּאִיהוּ בְּרִישׁוּמָא דָּא אֲתַחְזִי לְאֲתַבְּרָכָא בְּשָׁמָא דָּא, דְּכְתִיב (בראשית כח) וְאֵל שְׂדֵי יְבָרַךְ אוֹתָהּ, מֵהוּ אֵל שְׂדֵי הֵהוּא דְּבִרְכָּאן נִפְקוֹן מְנִיָּה הוּא דְּשְׁלִיט עַל כָּל כְּתָרִין תַּתְּאִין, וְכֹלָא מִדְּחִלְתִּיָּה דְּחֵלִין וּמִזְדַּעְזְעִין, בְּגִין כֹּךְ מֵאֵן דְּאֲתַגְזְרָא כָּל אֵינוֹן דְּלֹא קְדִישִׁין אֲתַרְחֻקוֹן מְנִיָּה וְלֹא שְׁלִטִין בֵּיהּ, וְלֹא עוֹד אֵלָא דְּלֹא נְחִית לְגִיְהֶנָּם, דְּכְתִיב (ישעיה ס) וְעַמְּךָ כָּל־מִצְרַיִם וְגו', (כָּל אֵינוֹן דְּאֲתַגְזְרוּ אֲקָרוֹן צְדִיקִים, וּבְגִין כֹּךְ לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, דְּלֹא יָרִית הָא אֶרֶץ אֵלָא הֵהוּא

דאָקרי צדיק, אוף הקאָ וַעמֶד כָּלֶם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ וְגו'.

אָמַר רַב אַבָּא, זָכָאִין אַתּוּן בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי, זָכָאָה חוּלְקִי דְאַתִּינָא לְמִשְׁמַע מַלְיָן אֱלִין מְפוּמִּיכוֹן, כָּלְכוּ קַדִּישִׁין כָּלְכוּ בְּנֵי אֱלֹהָא קַדִּישָׁא, עֲלִיכוּ כְּתִיב (שם מד) זֶה יֹאמֶר לִי אֲנִי, וְזֶה יִקְרָא בְּשֵׁם יַעֲקֹב, וְזֶה יִכְתּוּב יְדוֹ לִי וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יִכְנֶה, כָּל חַד מְנַכוֹן אֶחִיד וְאַתְקַשֵּׁר בְּמִלְכָּא קַדִּישָׁא עֲלֵאָה, וְאַתּוּן רַבְרַבִּין מִמֶּנּוּ תִּרְיִסוּן מִהֵיא אֶרֶץ דְּאֶקְרִי אֶרֶץ הַחַיִּים, דְּרַבְרַבְנִי אֲכַלִּין מִמֶּנָּא דְטָלָא קַדִּישָׁא:

פֶּתַח אֵינְדָּר וְאָמַר, (קהלת י) אֲשֶׁרִיד אֶרֶץ שְׁמֵלְכָךְ בֶּן חוּרִין וְשִׁרִיד בַּעַת יֹאכְלוּ, וּכְתִיב (שם טז) אִי לֹךְ אֶרֶץ שְׁמֵלְכָךְ נָעַר וְשִׁרִיד בְּבִקְרָא יֹאכְלוּ, הֵינִי קִרְאִי קִשְׁוֹן אֶהְדִּיד, וְלֹא קִשְׁוֹן, הֵאִי דְכְּתִיב אֲשֶׁרִיד אֶרֶץ דָּא אֶרֶץ דְּלַעֲיִלָּא דְשִׁלְטָא עַל כָּל אֵינִין חַיִּין דְּלַעֲיִלָּא וּבְגִין כֹּךְ אֶקְרִי אֶרֶץ הַחַיִּים, וְעֵלָּה כְּתִיב (דברים יא) אֶרֶץ אֲשֶׁר יִי אֱלֹהֶיךָ דּוֹרֵשׁ אוֹתָהּ תָּמִיד, וּכְתִיב אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְּמִסְכָּנוֹת תֹּאכַל כֶּה לֶחֶם לֹא תִחַסֵּר כֹּל כֶּה, לֹא תִחַסֵּר כֹּל כֶּה דִּיקָא, וְכֹל כֹּךְ לָמָּה, מִשּׁוּם דְּכְּתִיב שְׁמֵלְכָךְ בֶּן חוּרִין דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיד הוּא, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (שמות ד) בְּנֵי בְכוּרֵי יִשְׂרָאֵל, בֶּן חוּרִין.

מִהוּ בֶּן חוּרִין, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ויקרא כה) יוֹבֵל הִיא קִדְשׁ תַּהֲיֶה לָכֶם, וּכְתִיב וּקְרַאתֶם דְּרוֹר בְּאֶרֶץ, דְּהָא כָּל חֵירוֹ מִיּוֹבְלָא קָא אַתִּי בְּגִין כֹּךְ בֶּן חוּרִין וְאִי תִימָא בֶּן חוּרִין וְלֹא כְּתִיב בֶּן חֵירוֹת, הֵכִי הוּא וְדָאִי בֶּן חֵירוֹת מִיַּבְעֵי לִיהּ, אֲלֹא בְּמִתְנִימָא סְתִימָאָה דִּילָן תְּנִינָא, כֹּד מִתְחַבְּרוֹן יו"ד כֶּה', כְּדִין כְּתִיב (בראשית ב) וַנִּהְרָ יוֹצֵא מִעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, וְלֹא תִימָא כֹּד מִתְחַבְּרוֹן, אֲלֹא

מתחברו ודאי, ובגין כך בן חורין כתיב, ועל דא אשירי ארץ שמלכך בן חורין, ושריך בעת יאכלו, בחדוותא בשלימו ברעוא.

אי לך ארץ שמלכך נער, האי ארץ דלתתא, דתניא כל שאר ארעי דשאר עמין עובדי כוכבים, אתיהיבו לרבבין תריסין דממנו עליהו, ועילא מכלהו ההוא דכתיב ביה (תהלים לו) נער הייתי גם זקנתי, ותאנא האי קרא שרו של עולם אמרו, ועל דא כתיב אי לך ארץ שמלכך נער, ווי לעלמא דמסטרך דא נקא, וכד ישראל בגלותא, נקין כמאן דיניק מרשותא אחרא. ושריך בבקר יאכלו, ולא ככולי יומא, בבקר ולא בזמנא אחרא דיומא.

דתניא בשעתא דחמה זורחת, ואתנן וסגדן ליה לשמשא, רוגזא תלי בעלמא, בשעתא דמנחה רוגזא תליא בעלמא, מאן גרים האי, משום דמלכך נער, ההוא דאקרי נער, ואתנן זכאי קשוט קדישי עליוני בני מלכא קדישא, לא נקין מהאי סטרא, אלא מההוא אתר קדישא דלעילא עליכו כתיב (דברים ד) ואתם הדבקים בני אלהיכם חיים כלכם היום:

פתח רבי אבא ואמר, (ישעיה ה) אשירה נא לידידי שירת דודי לכרמו וגו', ויעזקהו ויסקלהו וגו', הני קראי אית לאסתכלא בהו, אמאי כתיב שירה, תוכחה מבעי ליה, לידידי, לדודי מבעי ליה, כמה דכתיב שירת דודי, כרם הנה לידידי בקרו בן שמו, אסתכלנא בכל אורייתא ולא אשפחנא אתרא דאקרי קרו בן שמו, אלא הני קראי הא אוקמוה חבריא בכמה גונין, וכלהו שפיר והכי הוא.

אבל אשירה נא לידידי, דא יצחק דהנה ידיד, ואקרי ידיד עד לא יפוק

לעלמא, אמאי ידיד, דתנינן רחמימו סגי הנה ליה לקודשא בריה הוא ביה, דלא אתעביד עד דלא אתגזר אברהם אבוה ואקרי שלים, ואתוסף ליה ה"א לאשלמותא, וכן לשרה האי ה"א אתיהיבת לה.

הכא אית לאסתכלא, ה' לשרה שפיר, אבל לאברהם אמאי ה"א ולא יו"ד, י' מפעי ליה, דהא הוא דכר הנה, אלא רזא עלאה הנה (הוא) סתים בגוון, אברהם סליק לעילא, ונטיל רזא מה"א עלאה דאיהו עלמא דדכורא, ה"א עלאה וה"א תמאה, האי תליא בדכורא והאי בנוקבא ודאי, ובגין כך אברהם סליק בה"א דלעילא, ושרה נחתת בה"א דלתמא. תו, דכתיב כה יהיה זרעך, ותנא זרעך זרעך ממך, דהנה שארי למיעל בהאי קים ומאן דשארי למיעל בהאי קים עאל, ובגין כך גיורא דאתגזר גר צדק אקרי בגין דלא אתא מגזעא קדישא דאתגזרו, ועל דא מאן דעאל בהאי שמייה בהאי, אברהם בגין כך כתיב ביה כה יהיה זרעך, זרעך ממך, ואתמסר ליה ה"א.

ואי לאו דאתמסר ה"א לשרה, הנה ליה לאברהם לאוליד לתמא, כמה דהאי כה אולידת לתמא, בתר דאתמסרת ה"א לשרה, אתחברו תרין ההי"ן פחדא ואולידו לעילא, ומאי דנפק מניהו הוא יו"ד, בגין כך יו"ד את רישא דיצחק דכר, מכאן שארי דכורא לאתפשטא, ועל דא כתיב (בראשית כא) כי ביצחק יקרא לה זרע, ביצחק ולא בך. יצחק אוליד לעילא, דכתיב (מכה ז) תתן אמת ליעקב, יעקב אשלים כלא.

ואי תימא וכי אברהם בהאי אתאחיד ולא יתיר, והא כתיב חסד לאברהם, אלא חולקא דיליה כך הוא, בגין דעביד חסד עם בני עלמא, אבל לאולידא

הָכָא אַחִיד וּמִהָכָא שְׂרִיא, וְעַל דָּא לֹא אַתְגְּזֹר אַבְרָהָם אֶלָּא בְּן תַּשְׁעִים וְתַשְׁעִי שָׁנָה וְרִזָּא דְמֶלֶה הָא אַתְיִידַע וְאוּקִימָנָא בְּמַתְנִיתָא דִּילָן, וּבְגִין כֹּךְ יִצְחָק דִּינָא קִשְׁיָא נָפִק לְאַחַדָּא לְחוּלְקִיָּה, וְלֹאֻלְדָּא חֲסֵד אֶקְרִי, וְעַל דָּא יַעֲקֹב אֲשָׁלִים כֹּלָא מֵהָאִי סֵטְרָא וּמֵהָאִי סֵטְרָא, מִסֵּטְרָא דְאַחִידוֹ אַבְרָהָם וְיִצְחָק לְחוּלְקִיָּהוֹן לְעִילָא הוּא שְׁלִימוּתָא, מִסֵּטְרָא דְאַתְיָהִיב לְהוּ לֹאֻלְדָּא מִתַּתָּא לְעִילָא הוּא שְׁלִימוּתָא, וְעַל דָּא כְּתִיב (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר, בֵּיה אַתְאַחִידוֹ גּוֹנִין מֵעִילָא וּמִתַּתָּא.

וְעַל דָּא כְּתִיב הָכָא שְׂרִיָּה, דְּכְתִיב (שם ה) אֲשִׁירָה נָא לִידִידִי, שְׂרִיָּה וְדָאִי, דְּהָא אֶקְרִי לֹאֻלְדָּא דְכֹר, דְּהָא אֶקְרִי יְדִיד עַד לֹא יִפּוֹק לְעֵלְמָא, וְאִית דְּאַקְרִי (דָּא) אֲשִׁירָה נָא לִידִידִי דָּא אַבְרָהָם, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (ירמיה יא) מָה לִּידִידִי בְּבֵיתִי, וְאַבְרָהָם יָרִית יְרוּתָא דְאַחְסָנָת חוּלְקָא דָּא אָבֵל (על) מָה דְאַמִּינָא דְדָא יִצְחָק הָכִי הוּא. שְׂרִית דּוּדִי לְכַרְמוֹ, דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא דְאַקְרִי דּוּדִי, דְּכְתִיב (שיר ה) דּוּדִי צַח וְאָדוֹם, יְדִידִי אַחִיד בְּדּוּדִי דְכֹר, וּמַגִּיָּה אַתְנָטַע כְּרָם, דְּכְתִיב כְּרָם הִנֵּה לִידִידִי.

בְּקֶרֶן בּוֹ שְׁמוֹ, מֵאִי בְּקֶרֶן בּוֹ שְׁמוֹ, אֶלָּא בְּמָה נָפִיק הָאִי כְּרָם וּבְמָה אַתְנָטַע, חֲזֹר וְאָמַר בְּקֶרֶן, מֵאִי קֶרֶן, דְּכְתִיב (יהושע ו) בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל, בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל שְׂאֲרִי, וְהָאִי קֶרֶן אַתְאַחִיד בְּהֵהוּא דְכֹר דְאַקְרִי בּוֹ שְׁמוֹ, מֵהוּ בּוֹ שְׁמוֹ, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר בּוֹ חוּרִין, וְתַרְוִוְיָהוּ חַד מֶלֶה, שְׁמוֹ דְמַתְמָן נְגִיד מִשְׁחָא וּרְבּוֹ לֹאֻלְדָּא בּוּצִינִין, וּבְגִין כֹּךְ בּוֹ שְׁמוֹ וְדָא שְׁמוֹ וּרְבּוֹ נְגִיד וְנָפִיק וְאֻדְלִיק בּוּצִינִין, עַד דְנָטִיל לִיָּה וְכִנִּישׁ לִיָּה הָאִי קֶרֶן, וְדָא אֶקְרִי קֶרֶן הַיּוֹבֵל, בְּגִינִי כֹךְ לִית מִשְׁיחוּתָא דְמַלְכוּתָא אֶלָּא בְּקֶרֶן, וְעַל דָּא אַתְמַשְׁח מַלְכוּתָא דְדוּד, דְאַתְמַשְׁח

בְּקֶרֶן וְאַתְּאֶחִיד בֵּיהּ.

וַיַּעֲזָקְהוּ, (וַיִּסְקָלְהוּ) כִּהְיָ עֲזָקָא דְאַסְתָּחַר לְכָל סִטְרִין, וַיִּסְקָלְהוּ, דְּאַעֲדִי מַנְיָה וּמְחִילָקִיָּה כָּל אֵינוֹן רַבְרָבִין כָּל אֵינוֹן תְּרִיסִין כָּל אֵינוֹן כְּתָרִין תַּתְּאִין, וְהוּא נָסִיב לִיָּה לְהָאִי (קֶרֶן) כְּרָם לְחִילָקִיָּה, דְּכְתִיב (דְּבָרִים לֵב) כִּי חֶלֶק יְיָ עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחַלְתּוֹ, וַיִּטְעֵהוּ שׁוּרְק כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (יִרְמִיָּה ב) וְאַנְכִי נִטְעַתִּיךָ שׁוּרְק כְּלָה גֵרַע אָמַת, כְּלָה כְּתִיב בְּה"א, מִכָּאן שְׁאֵרִי אַבְרָהָם לְאוֹלָדָא לְעִילָא, וּמִהָאִי נִפְק גֵרַע אָמַת, כְּלָה גֵרַע אָמַת וּדְאִי.

הֵינּוּ דְכְתִיב כֹּה יִהְיֶה גֵרְעָד, וְכָלֹא חַד מְלָה, זַכָּאָה חִילָקְהוֹן דִּישְׂרָאֵל דִּנְרָתוֹ יְרוּתָא קוֹדִישָׁא דָא, סוֹפִיָּה דְקָרָא, (יִשְׁעִיָּה ה) וַיִּכֶן מִגְדָּל בְּתוֹכּוֹ, מִהוּ מִגְדָּל, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (מְשָׁלִי יח) מִגְדָּל עַז שֵׁם יְיָ בּוֹ יְרוּץ צִדִּיק וְנִשְׁגָּב, בּוֹ יְרוּץ צִדִּיק וּדְאִי, וְגַם יָקֹב חֲצֹב בּוֹ, דָּא תַרְעָא דְצִדִּיק, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (תַּחֲלִים קיח) פְּתַחוּ לִי שַׁעֲרֵי צִדִּיק, מֵאִי מִשְׁמַע, דְּכָל בֶּר יִשְׂרָאֵל דְאַתְּגִזֵּר עֵייל בְּתַרְוִיָּהּ, וְזָכִי לְתַרְוִיָּהּ, וּמֵאֵן דְקָרִיב בְּרִיָּה לְקָרְבָּנָא דָא, עֵייל לִיָּה בְּשִׁמָּא קוֹדִישָׁא, וְעַל אֶת דָּא מִתְקַזְמִין שְׁמִיָּא וְאַרְעָא, דְכְתִיב (יִרְמִיָּה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שִׁמְתִּי.

וְהָאִי מְאֲרִיָּה דְהִלּוּלָא דָא זָכָה לְכָלֹא, לְמַחְזִי קוֹדִישָׁא בְּרִיָּהּ הוּא אֲנַפִּין בְּאַנַּפִּין בְּהָאִי יוֹמָא, זַכָּאָה חִילָקְנָא דְזָכִינָא לְהָאִי יוֹמָא, וְזַכָּאָה חִילָקְנָא עֲמָנָא, וְהָאִי בְּרָא דְאַתְּלִיד לֹה, קָרִינָא עֲלִיָּה (יִשְׁעִיָּה מג) כָּל הַנִּקְרָא בְּשִׁמִּי וְגו' יִצְרָתִיו אֶף עֲשִׂיתִיו. וְכְתִיב (שִׁם נד) וְכָל בְּנֵיךָ לְמוֹדִי יְיָ וְגו'. אוֹזְפוּהוּ לְרַבִּי אַבָּא תַּלְתָּ מִיְלִין.

אָמרוּ לֵיהּ, הָאֵי מָרִיָּה דְּהִלּוּלָא אוּשְׁפִיזָךְ זָכָה לְכוּלֵי הָאֵי, בְּגִין דְּקַיָּים קְיוּמָא דְּמַצּוּה, אָמַר מָאִי הִיא, אָמַר הֵהוּא גִבְרָא, דְּבִיתָאֵי אַתָּת אַחֵי הָווּת, וּמִית בְּלֹא בְּנִין, וּנְסִיבָנָא לָהּ, וְדָא הוּא בְּרָא קְדָמָא דְּהָוָה לִי מְנָה, וְקָרִינָא לֵיהּ בְּשָׂמָא דְּאַחֵי דְּאַתְפָּטֵר, אָמַר לֵיהּ מִכָּאן וְלְהִלָּאָה קָרִי לֵיהּ אִידִי, וְהִנּוּ אִידִי בַּר יַעֲקֹב, בְּרִיָּה לֹון רַבִּי אַבָּא וְאַזִּיל לְאַרְחִיָּה.

כַּד אָתָּא סִדָּר מַלְיָן קַמִּיָּה דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, וְדַחִיל לְמִימַר לְרַבִּי שְׁמַעוֹן, יוּמָא חַד הָוָה קַמִּיָּה דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאַמַּר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מָאִי דְּכָתִיב וַיְפֹול אַבְרָם עַל פָּנָיו וַיְדַבֵּר אִתּוֹ אֱלֹוִקִים לֵאמֹר אֲנִי הִנֵּה בְּרִיתִי אִתְּךָ, מִשְׁמַע דְּעַד דְּלֹא אֶתְגַּזֵּר הָוָה נְפִיל עַל אֲנָפִי וּמִלִּיל עֲמִיָּה, וּבִתֵּר דְּאַתְגַּזֵּר קָאִים בְּקִיּוּמִיָּה וְלֹא דַחִיל, אֲנִי הִנֵּה בְּרִיתִי אִתְּךָ, דְּאַשְׁכַּח גְּרַמִּיָּה גְזִיר. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אַבָּא, אֵי נִיחָא קַמִּיָּה דְּמַר דְּלִימָא קַמִּיָּה מְאִינוֹן מְלִי מַעֲלִיָּתָא דְּשְׁמַעְנָא בְּהָאֵי, אָמַר לֵיהּ אִימָא, אָמַר לֵיהּ דַּחִילָנָא דְּלֹא יִתְעַנְשׁוּ עַל יְדָאֵי, אָמַר לֵיהּ חַס וְשְׁלוֹם (תְּהִלִּים קִיב) מִשְׁמוּעָה רַעָה לֹא יִירָא נָכוֹן לְבוֹ בְּטוּתָא בִּינִי, סָח לֵיהּ עוֹבְדָא וְסִדָּר קַמִּיָּה כָּל אִינוֹן מַלְיָן.

אָמַר לֵיהּ, וְכִי כָּל הַנִּי מְלִי מַעֲלִיָּתָא הוּוּ טְמִירִין גִּבְרָא וְלֹא אָמַרְתָּ לָהּ, גּוֹזְרָנָא עֲלָךְ דְּכָל תַּלְתִּין יוּמִין אֵלִין תַּלְעִי וְתַנְשִׁי, וְלֹא כְּתִיב (מְשִׁלִּי ג) אַל תִּמְנַע טוֹב מִבְּעָלֶיךָ בַּהֲיוֹת לְאֵל יָדְךָ לַעֲשׂוֹת, וְכָד הָוָה, אָמַר גּוֹזְרָנָא דְּבִאֲוִרִיָּתָא דָּא יִגְלוֹן לְבָבְלָא, (וְיִגְלוֹן בְּבָבֶל) בִּינִי חֲבֵרָא, חֲלַשׁ דַּעֲמִיָּה דְּרַבִּי אַבָּא, יוּמָא חַד חֲמָא לֵיהּ רַבִּי שְׁמַעוֹן, אָמַר לֵיהּ טוֹפְסָרָא דְּלָבָבָא בְּאַנְפָּהּ שְׂכִיחַ, אָמַר לֵיהּ לֹא עַל דִּידִי הוּא, אֲלֹא עַל דִּידָהּ, אָמַר לֵיהּ חַס וְשְׁלוֹם דְּאַתְעַנְשׁוּ, אֲלֹא בְּגִין דְּמַלְיָן אֶתְגַּלְגְּלוּ בִּינֵיהּ כָּל כָּד, יִגְלוֹן בִּינִי חֲבֵרָא, וְיִלְפוּן אִינוֹן אֶרְחִין (וְאַתְבָּסְמוֹן)

וְאֶת־כֶּסֶן מֶלֶךְ בְּגוֹוִיהוּ, דָּהָא מֶלֶךְ לָא אֶתְגַּלְתָּן אֱלָא בִּינָנָא, דָּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא אֶסְתַּכִּים עֲמָנָא, וְעַל יְדָנָא אֶתְגַּלְתָּן מֶלֶךְ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתִיב (ישעיה נח)
אֲזִי יִבְקַע כְּשֶׁחַר אוֹרֶךְ וגו', זְמִין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַכְרִזָּא עַל בְּנוֹי וְיִימָא,
אֲזִי יִבְקַע כְּשֶׁחַר אוֹרֶךְ וְאַרוּכְתָּהּ מְהֵרָה תִּצְמַח, וְהִלֵּךְ לְפָנֶיהָ צִדְקָהּ כְּבוֹד יְיָ
יִאֲסָפָה:

אם יש מנין אומרים קדיש דרבנן

פינת ההלכה

(מתוך ילקוט יוסף)

זמן הראוי למילה

- א. כל יום השמיני ללידה כשר למילה מכל מקום זריזים מקדימים, ולכן אין להשהות הברית לאחר חצות כדי שיבואו המוזמנים ויהא ברוב עם, כי מצוות זריזים קודם לרוב עם.
- ב. ואם יודע שלא יהא לו מניין בשעות הבוקר מותר לדחותה.
- ג. אם אירע אונס ולא מלו התינוק ביום השמיני אפשר עדיין למולו בזמן בין השמשות ("ג דקות וחצי זמניות לאחר השקיעה) ולא לדחותה למחרת, ורשאים אף לברך כל ברכות המילה. ואם עבר זמן בין השמשות שוב אין למולו בלילה כי מילה בלילה פסולה, אלא ידחה למחרת.
- ד. תינוק שמלו אותו בלילה, אף שביטל מצוות מילה כתיקונה מכל מקום אין צריך להטיף ממנו דם ברית למחרת.

מילה שלא בזמנה

- א. אין להקדים או לאחר זמן הברית מיום השמיני ללידה בלי סיבת חולי של תינוק.
- ב. מילה שחלה בשבעת ימי אבלות אין לדחותה, ואף מילה שלא בזמנה יש לערוך אותה בתוך השבעה ולא לדחותה, ואפשר גם לקיימה בשמחה ושירים ואין לדחותה לאחר השבעה.
- ג. אין עושים מילה דחוייה ביום שבת ולא ביום טוב. וגם לא ביום חמישי או שישי אלא ידחה ליום ראשון שאחר השבת (כמנהג הספרדים).
- ד. הבריא התינוק תוך ג' ימים ליום טוב (שחל בחול) יש למולו מיד כשיבריא, ויום כיפור דינו כשבת.
- ה. ודוקא בברית שבודאי אינה בזמנה אין מלים ביום חמישי או שישי, אבל תינוק שנולד ביום ד' בין השמשות (שהוא ספק יום ד' או יום ה'), ימולו אותו ביום חמישי הבא.

מנהג אבי הבן והמוהל ביום המילה

- א. יש נוהגים שאבי הבן או הסנדק מניחים תפילין בשעת המילה, ויש שקראו תגר על מנהג זה, שמראה זלזול באות הברית. על כן יותר נכון שלא להניח תפילין בשעת המילה, מכל מקום הנוהגים כן יש להם על מה שיסמכו. אך בראש חודש אחר תפילת מוסף ראוי להימנע.
- ב. גם אם אבי הבן עצמו מל מברך "על המילה" ולא משנים הנוסח, ובדיעבד שברך "למול את הבן" אינו מעכב.
- ג. פשט המנהג בארץ ישראל לברך "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו" קודם המילה, נגד פסק מרן השולחן ערוך, וכן ראוי לנהוג.

ד. אחר המילה מברכים על הכוס "בוא פרי הגפן", וברכת אשר קידש ידיד וכו', ומנהגנו שהמברך טועם מהכוס מיד בסיום ברכת "כורת הברית" לפי "אלוקינו ואלוקי אבותינו קיים וכו'" מחשש הפסק בין ברכה לטעימה.

ה. אחר החיתוך נותנים את הערלה בעפר או חול, וגם בשבת מותר לטלטלה להניחה בעפר.

מנהגי סעודה

א. חייב אדם לעשות שמחה ביום שזכה למות בנו, מכל מקום אינה מצווה מהתורה.

ב. אין לערוך הסעודה בבית הכנסת במקום שיש חשש שלא ישמרו על קדושת המקום.

ג. מותר לאכול בשר בסעודת ברית אף לאחר ראש חודש אב, ואף במילה דחוייה שעשו אותה מיד שנתרפאה התינוק.

מילה בשבת ויום טוב

א. מילה בזמנה דוחה שבת ויום טוב. וכל זה בתינוק שנולד רגיל, אבל תינוק שנולד בניתוח קיסרי אינו דוחה שבת אלא מילים אותו ביום ראשון. אך תינוק שנולד על ידי מלקחיים מילים בשבת שדינו כלידה רגילה.

זבד הבת

זבד הבת

זבת הבת הוא טקס נתינת שם לבת סמוך להולדתה. המילה "זבד" מופיעה בספר בראשית (פרק ל' פסוק כ): **"וַתֹּאמֶר לֵאָה זָבַדְנִי אֱלֹהִים אֶתִּי זָבַד טוֹב"**, "זבד" היא מילה יחידאית במקרא. יש המפרשים לשון דירה. יש המפרשים שפע טובה, מתנה.

התפילה

המנהג לומר פסוק ברכה בשיר השירים (פרק ב' פסוק י"ד):

יוֹנָתִי בַּחֲגוּי הַסֵּלַע בְּסִתְּרֵי הַמְּדִיגָה הֲרֵאִינִי אֶת מְרֵאִיךָ הַשְּׁמִיעִינִי אֶת קוֹלְךָ כִּי קוֹלְךָ עָרַב וּמְרֵאִיךָ נְאוּהָ:

לבת בכורה יוסיפו עוד פסוק ברכה זה בשיר השירים (פרק ו' פסוק ט'):

אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמָּתִי אַחַת הִיא לְאִמָּה בָּרָה הִיא לְיֹלְדָתָהּ רְאוּהָ בָנוֹת וַיֵּאֱשְׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילֵגְשִׁים וַיַּהֲלִלוּהָ:

ואומרים נוסח מי שברך זה:

מִי שֶׁבֵּרַךְ אֲמוּתֵינוּ שָׁרָה רַבֵּקָה רַחֵל וְלֵאָה וְחַנָּה וּמְרִיָּם הַנְּבִיאָה וְאַבְיִגַּיִל וְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה בַּת אֲבִיחַיִל. וְכָל הַקְּהָלוֹת הַקְּדוּשׁוֹת וְהַטְּהוֹרוֹת. הוּא יְבָרֶךְ אֶת הַיִּלְדָּה הַנְּעִימָה הַזֹּאת, וַיִּקְרָא שְׁמָהּ בִּישְׂרָאֵל: פָּלוּנִית בַּת פָּלוּנִית.

במזל טוב ובשעת ברכה ויגדלוה בבריאות שלום ומנוחה ויזכו אביה ואמה לראות בשמחתה ובחופתה בבנים זכרים עושר וכבוד ועוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו.

בזכות נשים צדקניות

יש אנשים קלי הדעת, שלא שמחים כשנולדה להם בת. יש עליהם לדעת שהקב"ה זיכה אותם בנשמה שיכולה לעשות רבות בעולם הזה.

כתוב בילקוט שמעוני: "אם תשכבון בין שפתים" דרש רבי עקיבא בזכות נשים צדקניות יצאו ישראל ממצרים .

דרש רב עזרא: בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים. בשעה שהולכות לשאוב מים, הקב"ה מזמן להן דגים קטנים בכדיהן ושואבות מחצה מים ומחצה דגים, ובאות ושופתות שתי קדירות אחת של חמין ואחת של דגים, ומוליכות אצל בעליהן לשדה, ומרחיצות אותן, וסכות אותן, ומאכילות אותן, ומשקות אותן, ונזקקות להן בין שפתים.

שנאמר: **"אם תשכבון בין שפתים"** (תהילים ס"ח, י"ד). וכשנגלה הקב"ה על הים הם הכירוהו תחלה שנאמר **"זה אלי ואנוהו"** (יוטה י"א).

כלומר, נראה מן האמור לעיל כי זכות הנשים הצדקניות באה להם מצד הסיוע שנתנו לגברים שעבדו בפרך. לפיכך נשאלת השאלה מדוע שכר הנשים היה גדול משכר העובדים בפרך עצמם?

וכן מצאנו שאמרו חז"ל (ברכות יז.): גדולה הבטחה שהבטיח הקב"ה לנשים יותר מן האנשים שנאמר **"נשים שאננות קומנה שמענה קולי בנות בוטחות האזנה אמרתי"**.

אמר לו רב לרב חייא במה נשים זוכות? במה שמזמנות בניהם לתלמוד תורה, ושולחות בעליהם ללמוד תורה וממתינות להם עד שיחזרו.

כלומר, נראה גם מן האמור לעיל כי לנשים הצדקניות זכויות יתר, משום

שהן מסייעות לגברים ללמוד תורה. לפיכך נשאלת השאלה אף כאן, מדוע שכר המסייע גדול משכר העוסק עצמו ?

ויש לומר שעבדות מצרים ולימוד התורה ניתנו בצו ה' לגברים בלבד. באו הנשים שלא הוטל עליהם הצו, ועשו מאמץ יתר לטובת קיום צווי ה'. הואיל ונטלו הנשים על עצמן מרצונן לסייע לגברים במילוי צווי ה' מתוך אמונה ובטחון בקב"ה. לפיכך זכו הנשים לשכר גדול יותר. משום שללא סיוען של הנשים, ספק אם יכלו הגברים לקיים בשלמות את צווי ה'.

משל למלך שעמדו לפניו לדין שני עבדים נאמנים. על האחד ציוה המלך עונש עבדות פרך לזמן רב, ועל השני ציוה המלך שיאכל בכל יום ארוחת מלכים לזמן רב (בנמשל ציווי לימוד התורה).

בכל יום בתום עבודת הפרך, הייתה אשת העבד הראשון מביאה לבעלה ארוחת מלכים, סועדת אותו ומנחמתו, כדי שיצליח לקיים את צו המלך וישלים את כל תקופת העבדות שגזר עליו המלך, על מנת שבסופו של העונש יחזור לשרת את המלך כשהוא בריא וחזק. גם אשת העבד השני הייתה טורחת ומכינה לבעלה ארוחת מלכים, כדי שיצליח לקיים את צו המלך לאכל בכל יום ארוחת מלכים.

בתום התקופה זימן המלך את שני עבדיו, ושאלם איך הצלחתם לשמור בשלמות על הצווים שהטלתי עליכם, מבלי להרהר אחר מידותיי? ומבלי לפגוע בחוסנכם הפנימי והחיצוני? נענו העבדים: בזכות נשותינו שטרחו ועמלו כדי שנבצע את צו המלך במלואו, בלעדיהן היינו כורעים תחת נטל צו המלך. אמר המלך: לפיכך שכרן של נשותיכם יהיה גדול משלכם. כי הן סייעו לכם לשאת בנטל הצווים שהטלתי עליכם, ובלעדיהן לא הייתם מקיימים את מצוותי.

סוס ורכבו

וכן מצאנו בשירת הים שהגברים שרו: "שירו לה' כי גאה גאה סוס ורכבו רמה בים", במובן של שבח לאל על ביצוע העונש המושלם במצריים.

ו**כותב רבנו בחיי**: כלומר, ישראל ראו בעיניהם כי: הסוס קשור ברכב, והרכב בסוס, ושניהם עולים למרום ויורדים לתהום, ואינם נפרדים זה מזה. כענין שכתוב (שמות טו) "**ירדו במצולות כמו אבן יאכלמו כקש צללו כעופרת**".

דהיינו, ישראל העצימו את אמונתם בקב"ה, כתוצאה מן הניסים שראו בים סוף, יותר מאשר ראו את הנסים שנעשו להם במצרים. משום שבעשר המכות במצרים נענשו כל המצרים בצורה שוה. ואילו בים סוף הרשעים נדונו כקש הולכים ומטורפים עולים ויורדים, בינוניים כאבן, כשרים כעופרת שנחו מיד" (כמו שכתב רש"י).

אך מראה מצומצמת זו של ישראל נתעוררו שאלות: כגון: מדוע נענשו הסוסים? מה שבח יש לה' בהענשת סוסים? מדוע הוקדם הסוס לרכבו בשירה?

כנגד הבנה מצומצמת זו התריסו הנשים. שנאמר: "**וַתִּקַּח מִרְיָם הַנִּבִּיאָה אָחוֹת אֶהֱרֹן אֶת הַתֵּף בְּיָדָהּ וַתִּצָּאן כָּל הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ בַּתָּפִים וּבַמַּחֲלֹת: וַתַּעַן לָהֶם מִרְיָם שִׁירוּ לַה' כִּי גָאֵה גָאֵה סוֹס וְרֶכְבוֹ רָמָה בַּיָּם**".

דהיינו, הנשים השיבו לשאלות המתעוררות משירת הגברים, באומרן כי יש לשבח לאל על ביצוע העונש המושלם גם בהענשת הסוס. לפי שהסוס סייע למצרים לרדוף אחר ישראל. דהיינו, שלמסייע חלק יותר גדול

ממבצע המעשה.

וכן פירש רש"י: מובטחות היו צדקניות שבדור, שהקדוש ברוך הוא עושה להם נסים, והוציאו תופים ממצרים.

דהיינו, הנשים נותרו באמונתן בקב"ה גם בעת עשר המכות שנחתו על כל המצרים בצורה שוה, משום שכל המצרים סייעו בהעבדת ישראל בפרך. וגם בים סוף שבו נענשו הסוסים המסייעים לרשעי מצרים. בשירת מרים הנביאה הובהר לגברים, כי בזכות הסיוע של הנשים הצדקניות נגאלו ישראל ממצרים, לפי שלמסייע בקיום המצוות יש חלק גדול יותר מן החייב לקיים אותן.

וכן מצאנו כשבא רבי עקיבא לביתו עם עשרים וארבעה אלף תלמידי חכמים, יצאה רחל אשתו לקראתו, נפלה על אפה לנשקו, דחפה תלמידיו, אמר להם ר"ע: עזבוה **"שלי ושלכם שלה הוא"** (כתובות ס"ג, נדרים נ').

וכן מובא מדרש זוטא (רות פרשה ד): **"ויאמרו כל העם אשר בשער"** (רות ד', י"א), אמר רב אחא: כל הנושא אישה כשרה, כאלו קיים כל התורה כולה מראש ועד סוף, ועליו הוא אומר: **"אשתך כגפן פוריה"**, (תהלים קכ"ח ג'), ולפיכך נכתבה אשת חיל מאל"ף ועד תי"ו.

ואין הדורות נגאלים אלא בזכות נשים צדקניות שבדור. שנאמר: **"זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל"** (שם צ"ה ט'), לבני ישראל לא נאמר, אלא לבית ישראל.

אישה כשרה

מעשה באחד שירד מנכסיו, והיתה לו אישה כשרה, לסוף נעשה שכיר. פעם אחת היה חורש בשדה, נזדמן לו אליהו ז"ל בדמות ערבי אחד. אמר לו: יש לך שבע שנים טובות, אימתי אתה מבקש אותן? עכשיו, או בסוף

ימך? אמר לו: קוסם אתה, אין לי מה ליתן לך, אלא הפטר מעלי לשלום. וחזר אצלו עד שלש פעמים, פעם שלישית אמר לו: אלך ואמלך באשתי.

מה עשה? הלך לו אצל אשתו ואמר לה: בא אחד אלי והטריח עלי עד שלש פעמים, ואמר לי: יש לך שבע שנים טובות אימתי אתה מבקש אותן? עכשיו או בסוף ימך? אמרה לו: אמור לו הבא אותן היום, וחזר אצלו. ואמר לו: הבא אותן עכשיו. נתן לו פרוטה ואכן הצליח בעסקיו.

מה עשתה אשתו הכשרה? אמרה לו: בוא נעסוק בגמילות חסדים בשבע שנים הללו, שמא מוסיף לנו הקב"ה טובה מאצלו, וכן עשתה. וכל מה שעשתה רשמה בפנקס.

לסוף שבע שנים, בא לו אליהו ז"ל ואמר לו: כבר הגיע שעה ליטול מה שנתתי לך. אמר לו: כשנטלתי, לא נטלתי אלא מדעת אשתי. אף כשאני מחזיר, לא אחזיר אלא בדעת אשתי. הלך אצלה ואמר לה: כבר בא הזמן ליטול את שלו. אמרה לו: לך אמור לו: קח את הפנקס ותראה לו אם ימצא בני אדם נאמנים ממנו אתן לך פקדונך.

וראה הקדוש ברוך הוא דבריהם, ובגמילות חסדים שעשו, והוסיף להם טובה. לקיים מה שנאמר: **והיה מעשה הצדקה שלום** (ישעיה ל"ב י"ז).

רבי עקיבא ובתו של כלבא שבוע

כתבות (ב:): רבי עקיבא היה רועה צאנו של כלבא שבוע. ראתה אותו רחל בתו שהוא צנוע ומעולה, אמרה לו אם אתקדש לך תלך ללמוד תורה? אמר כן, התקדשה לו בצנעה. שמע אביה וכעס עליה והוציאה מביתו והדיר אותה מנכסיו.

סמליות שבתפילין

קשר התפילין – קשר נישואין

במגילת שיר השירים, משול עם ישראל לכלה והקב"ה לחתן.

את התפילין כורכים על היד ב – 7 כריכות, המזכירות את 7 הברכות של הנישואין, המהוות את הקשר שבין החתן והכלה. הכריכות על האצבע האמצעית מורות על הטבעת שהחתן עונד לכלתו מתחת לחופה.

טבעת נישואין

בכל מצווה אנו יוצרים קשר רוחני עם הבורא יתברך. המילה "מצווה" עצמה פירושה "קשר" (צוותא). אך במקרה של תפילין, הקשר הזה הוא גם פיזי. אנו קושרים את סמל אהבתנו לבורא על גופנו, בכריכת וקשירת התפילין לגופינו אנו יכולים להתבונן בהם ולחוש אותם כמו טבעת נישואין שנותן החתן לכלה.

מעשה ההנחה בפועל, מחזק את הרגשות העדינים של האמונה והאהבה הפועמים בקרבנו. התפילין הם מנת-מזון היומית המעניקה קשר ואהבת הבורא (הרב אריה קפלן זצ"ל - מתוך חוברת אל המעיין).

תפילין – רמז לתחיית המתים

את הפרשיות מכסים ברצועות קלף, בשיער ובגידים – שהם חוטים מיוחדים העשויים מגידי בהמה שתופרים בו את התיתורא – ובזה יש רמז וסימן לתחיית

המתים: גוף הפרשיות הכתובות בפנים (כלומר הכתב), הוא כנגד גוף האדם. הקלף שהפרשיות נכתבות עליו, הוא כנגד הבשר. הגידים, כנגד גידי האדם. רצועות הקלף העוטפות את הפרשיות, הן כנגד לבוש האדם. וזהו רמז לכל מי שהוא ירא שמים ומניח תפילין, שזוכה לתחיית המתים.

סמל לחיל המלך

מלך הקים לו גדוד מלכותי מיוחד הנאמן מאוד למלך ונושא את שמו. נתן המלך לאנשי הגדוד תלבושת מיוחדת, שתהיה הסמל שלהם. הסמל מייחד את אנשי הגדוד מאחרים. כל מי שרואה אותם, יודע שזהו הגדוד הנבחר של המלך מפני שבהתנהגותם הם מביאים כבוד או חס וחלילה גורמים בושה למלך.

עם ישראל הוא הגדוד של הקדוש ברוך הוא. ה' בחר בנו מכל העמים להיות לו, ועלינו כיהודים מוטלת החובה להיראות כלגיון של מלך מלכי המלכים.

והסמל שלנו הוא התפילין. התפילין מהוות אות ועדות על האדם המניח אותן, כי הוא יהודי, כמו שנאמר בתורה **"והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך, למען תהיה תורת ה' בפיך"** (שמות י"ג, ט').

העדות השנייה על יהדותנו היא גופנית: אות ברית שבבשרנו, שההורים שלנו מלו אתנו ביום השמיני ללידה, ככתוב בתורה **"ונמלתם את בשר ערלתכם, והיה לאות ברית ביני וביניכם"** (בראשית יז, יא).

הנה כי כן, שני עדים לך המעידים על יהדותך מיום הגיעך למצוות, ככתוב בתורה **"על פי שני עדים יקום דבר"** (דברים יט, טו) התפילין היוו כל שנות קיום עמנו את אחד הסמלים העיקריים של היהודי. אותן התפילין נדדו עמנו בכל מקום אליו הגיעו יהודים בארבע כנפות תבל בזמנים של שקט ושלווה

ובזמנים בהם מסרו יהודים את נפשם, על מנת לחיות חיים יהודיים ראויים לשמם. תמיד בכל מקום ובכל מצב שמרו על התפילין בעוז ובגאון (ברסלב).

זהירות בתפילין

השם עליהם יחיו

כתב השל"ה: כל הזהיר במצוות תפילין ונזהר שלא לזלזל בהם על ידי דברים בטלים או על ידי מלאכה, מובטח לו שהוא בן העולם הבא, ואין גיהנום שולטת בו, ויאריך ימים. כמו שנאמר: **"ה' עליהם יחיו"** (ישעיהו לח-טז), רצה לומר אלו שיש עליהם שם השם יחיו הרבה.

וכל מי שיש לו תפילין בראשו ובזרועו ומזוזה בפתחו אין הקב"ה מביא חטא על ידו. ומרוב אהבה שאוהב הקב"ה אותנו הקיף אותנו בשבע מצוות, והן: ארבע ציציות ותפילין בזרוע ובראש – הרי שש, ומזוזה בפתחו – הרי שבע.

אלישע בעל כנפיים

הגמרא במסכת שבת (מ.ט.) מספרת: אמר רבי ינאי - תפילין צריכים גוף נקי כאלישע בעל כנפיים. מאי גוף נקי? אמר אביי: שלא יפיח בהם. רבא אמר: לא ישן בהם.

ואמאי קרי ליה (מדוע קראו לו) בעל כנפיים?

פעם אחת גזרה המלכות גזרה על ישראל, שכל המניח תפילין ויוצא בהם לשוק ינקרו את מוחו, והיה אלישע מניח תפילין ויוצא לשוק. ראהו ממונה אחד מן המלכות, ורץ מלפניו ורץ הממונה אחריו. כיון שהגיע אצלו, נטלם מראשו ואחזם בידו. אמר לו: מה זה בידך? אמר לו אלישע: אני אוחז ביד כנפי יונה. פשט את ידיו ונמצאו בה דרך נס כנפי יונה, ולכן היו קוראים אותו אלישע בעל כנפיים.

הגמרא שואלת: מדוע דווקא כנפי יונה ולא שאר עופות? ומתרצת הגמרא: משום שנמשלו כנסת ישראל ליונה, שנאמר: **"כנפי יונה נחפה בכסף"** (תהילים no), מה יונה כנפיה מגינות עליה אף כנסת ישראל מצוות מגינות עליה.

פירשו התוספות: כנפיה מגינות עליה – אומר ר"י כמו שאמרו במדרש רבה (סדר לך): כל העופות כשהם יגעים (עייפים) נינוחים (נחים) על גבי הסלע, והיונה בשעה שהיא יגעה פורחת באחת כנפיה וכך נחה.

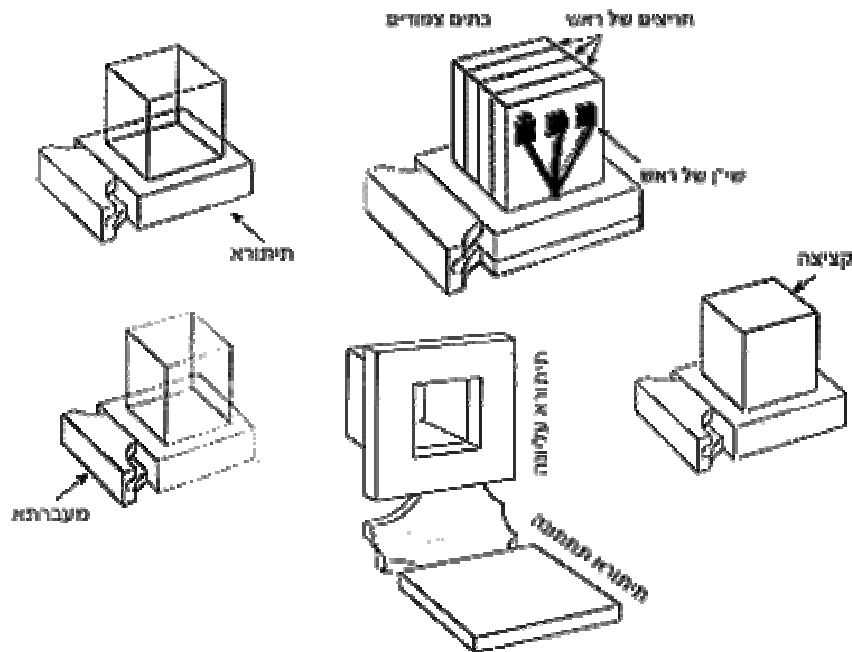
תפילין של רבי יעקב אבוחצירא

מעשה, פעם אחת בהיות הרב יעקב אבוחצירא זצ"ל בעיר מראקש רצה לכתוב תפילין עבורו, ושאל שם אם יש סופר ירא שמים. אמרו לו שיש תלמיד חכם שהוא מומחה בספרות והוא מקובל לירא שמים בתכלית היראה והוא ראש הסופרים בעיר. קרא הרב לסופר וביקש ממנו לכתוב הפרשיות בתנאי שבכל שם משמות הקודש יטבול במקוה, וגם יכוון בהם כוונות האריז"ל. ואמר

עשית לי, אמר לול אתה עשית לעצמך שהנחת אותי.

כך ישראל כיון שעושים רצונו של מקום היו אומות העולם יראים מהם שנאמר **"וראו כל עמי הארץ"**, לא עשו אלא עברו על דבריו ונשתעבדו למלכויות, התחילו צועקים לפני הקב"ה אומר להם אתם גרמתם לעצמכם שנאמר **"תיסרך רעתך ומשובתיך תוכחך ודעי וראי כי רע ומר עזבך את ה' אלוקיך"**:

מבנה התפילין

צריכים לזכור שברצוננו לקיים את כל תרי"ג המצוות.

ארבעת הזרועות של השי"ן האחת, ושלושת הזרועות של השי"ן השניה יוצרות יחד את הסכום 7 שהוא בעל משמעות עמוקה במסורת היהודית. החל משבעת ימי בראשית, שבעת ימי חג המצות וחג הסוכות, שבעת השבועות של ספירת העומר, שבע שנות השמיטה עד לשבע פעמים שבע שנות השמיטה שחולפות בין שנת יובל אחת לזו שלאחריה.

עשיית התפילין

שלבי עיבוד העור

בתי תפילין

יצירת 4 בתים (תאים) מעור אחד בבית "תפילין של – ראש"

א. משהושלם תהליך העיבוד של העור, כשהוא עדיין רך, מטביעים בתוכו את הבליטות. ב"תפילין של ראש" אנו עושים 4 בליטות. ב"תפילין של יד" בליטה אחת.

ב. לאחר הטבעת הבליטות בעור אנו מקרבים את הבליטות זו לזו באמצעות מכבש לחץ הידראולי ומעבירים את העור לייבוש.

ג. בתהליך הייצור של בתים מעור בהמה גסה הכרחי לייבש את הבתים בין כל פעולה ופעולה שמבצעים בעור. אם אין מייבשים את הבתים כראוי, עלולים ריבועי הבתים להשתנות במשך הזמן.

ד. בבית "תפילין של יד" אנו צריכים ליצור רק בליטה אחת ועל כן תהליך הייצור פשוט יותר.

אם זכרתני אתך... והזכרתני אל פרעה.... . יוסף לא גילה ביטחון בקב"ה אלא טרח להזכיר לשר המשקים פעמיים שיזכירו לפני פרעה ויוציאו מהכלא , לכן על כל בקשת זיכרון הוא קיבל שנה נוספת בכלא ולכן מצוין " **שנתיים ימים** " אומרים חז"ל מכאן ש - "זכירה" היא מכסימום שנים עשר חודשים .

מכאן רמז שאין המת משתכח מהלב אלא לאחר שנים עשר חודשים, שזהו אורך זמן הזיכרון .

מטרת האדם עלי אדמות

הכל הכל הכל

בקהלת (א-ב): **הַכֹּל הַכֹּל הַכֹּל אֶמַר קֶהֱלֵת הַכֹּל הַכֹּל הַכֹּל:** שלמה המלך מהביל את העולם הזה פעמים רבות, עד אשר הוא מסכם "הכל הכל".

אדם פשוט שהיה אומר כן, היינו אומרים בלשון העם "אתה לא מבין, לא ראית מימיך תענוגות החיים, בתי מלון, טיולים ברחבי העולם וכו' ולכן אתה אומר הכל הכל", אבל שלמה המלך שהיה מלך רם ונישא והיה לו עושר אגדי וראה תענוגי העולם הזה והיו לו אלף נשים כשאומר "הכל הכל" אין לדבר תשובה.

ויש להתבונן למה חוזר כל כך הרבה פעמים על המילה **הכל**, שאומר

תחילה "הבל" ושוב "הבלים", וחוזר ואומר "הבל הבלים" ולבסוף "הכל הבל" ?

אולם רמזים עמוקים רמז לנו כאן שלמה בחכמתו, כשנתבונן נראה כי שלמה מהביל את העולם הזה שבע פעמים, "הבל" הרי זה אחד, "הבלים" לשון רבים ומיעוט רבים שנים הרי כאן שלוש, ושוב "הבל הבלים" עוד שלוש הרי כאן שש, ולבסוף "הכל הבל" הרי כאן שבע.

אמר חז"ל שבעה הבלים הם כנגד שבע תקופות בהם עובר האדם מרגע היוולדו עד עזבו את העולם הזה.

תקופה ראשונה - תקופת "המלך", והוא התינוק שנולד שדומה למלך, הכל מחבקים ומנשקים אותו, כל בכייה קטנה רצים אליו ומטפלים בו, מרחיצים אותו ומאכילים אותו ממש כמו מלך.

תקופה שנייה - תקופת "החזיר", התינוק שגדל קצת ודומה לחזיר, אוכל ומטנף ומלכלך הכל, לא פעם קורה שתינוק זה מגלה צואתו ומתחיל לעשות בה "אומנות".

בתקופה זו בז הילד למוצץ, המוצץ הבל, העיקר עכשיו המשחקים שלו (בובות וכו').

תקופה שלישית - תקופת "הגדי", בתקופה זו דומה הילד לגדי הרץ ומקפץ בכל מקום, כל הנזקים שהוא עושה הם בעיניו כמשחק, הטיפוס על מדפי הארונות הינם דבר שבשגרה והסכנה ממנו ואילך.

בתקופה זו כבר הוא מתייחס למשחקים הקודמים (לגו בובות) כעל הבל וחושב לעצמו "אני כבר לא תינוק" ועכשיו העיקר הוא האופניים הקטנים בהם הוא טס בכל פינות הבית והחצר.

תקופה רביעית - תקופת "הסוס" (גיל הטיפש-עשרה), שבה הוא מחפש את היופי והחוזק כסוס היוצא לקרב.

בתקופה זו כבר לא מעניינים אותו האופניים ושאר צעצועי "הקטנים" הכל הבל, עכשיו הראש נמצא עמוק באופנוע והמכונית והדהירה על הכבישים כדי לעשות רושם, ממלאך המוות הוא לא מפחד "כרתנו חוזה עם השאול".

תקופה חמישית - תקופת "החמור", שהוא כבר צריך לדאוג לפרנסת אשתו וילדיו כחמור לעול, העיקר בתקופה זו של חייו הוא להשיג דירה משלו ולגמור את המשכנתא, האופנוע כבר לא מעניין אותו והוא מבחינת "הבל".

תקופה שישית - תקופת "הכלב", בתקופה זו כשכבר הוליד ילדים והמשפחה גדלה, מעז ככלב להביא טרף לביתו, וכמה ביזיונות מתבזה האדם כדי להשיג את פיתו אם לא זכה להתפרנס בכבוד. בתקופה זו כבר הוא מתחיל להרגיש ירידה בכוחו והמחשבים מתחילים להציק ועיקר חייו עכשיו לבקש בריאות לגופו. מקובל לומר שישנן תקופות בחייו של האדם שהוא נותן את הבריאות כדי להשיג כסף, אבל אחר כך מגיעים זמנים שהוא מוכן לתת את כל כספו ובלבד שיהיה בריא.

תקופה שביעית - תקופת "הקוף", כשמזקין האדם ודומה לקוף שהכל מלגלים עליו והולך כפוף כמו הקוף.

רואים אנו שבכל תקופה בחייו של האדם ישנה מטרה שעבודה הוא משקיע את רוב מאמציו וכוחותיו אם ביושר או לאו, וכשמגיעה התקופה הבאה ומסתכל אחורה רואה בהם הבל ועם כל זאת ממשיך לרוץ לקראת המטרה הבאה החדשה. עד שמגיע לשעת פטירתו ואז על פי הזוהר רואה האדם את כל מסכת חיו בשניות ספורות, ואז מגיע למסקנה "הכל הבל". אם כן מה המטרה בעולם הזה? על זאת מסיים שלמה המלך בסוף קהלת "סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי

זה כל האדם".

משל השועל והכרם

משל משלו חז"ל את העולם הזה לכרם שהיו בו ענבים עסיסיים, והשועלים היו מתגנבים לתוכו ואוכלים מהענבים ועושים נזקים בגפנים. ראה בעל הבית שיש לו נזקים התקין גדר סביב לכרם.

לימים הגיע השועל הרעב לכרם ולהפתעתו הכל סגור ומסוגר, אך רעבונו לא הניח לו והתחיל מסובב את הכרם כדי למצוא פרצה להיכנס פנימה. והנה פריצה קטנה אך היא קטנה מדי, מה עשה צם השועל שלושה ימים רזה ונכנס פנימה.

מיד קפץ השועל על הענבים והחל זולל וסובא עד אשר נרגע רעבונו, וכשבא השועל לצאת מהכרם מגלה להפתעתו שהשמין ואינו יכול לצאת חזרה, אבל עכשיו המצב עדין יותר, יש חשש שיגיע בעל הבית ויעשה בו שפטים. התחבא השועל בין העצים וצם שוב שלושה ימים ויצא מהכרם. כשיצא חשב השועל לעצמו ואמר "**כרם כרם, רעב נכנסתי אליך ורעב אני יוצא, מה הרווחתי ממך?**"

הנמשל: הכרם הוא העולם הזה שיש בו כל טוב, השועל הם בני האדם כמו שכתוב "**שועלים קטנים מחבלים כרמים**". התינוק נולד ערום לחלוטין בלא כל, אך מיד הוא רומז עם כפות ידיו הקפוצות "אני אתפוס את כל העולם" (כמו שכתוב במדרש קהלת רבה).

ואכן הוא מתחיל את "עבודתו" כבר מגיל צעיר להשיג עוד ועוד, מכונית כאן ודירה שם תפקיד בכיר כאן וכבוד שם וכך הוא הולך "ומתקדם" עד שמגיע יומו לתת דין וחשבון לפני בורא עולם. ואז הוא מניח את כל העולם הזה, אפילו את בגדיו לא לוקח עמו אלא תכריכים בלבד. אבל

הפעם הוא פותח את ידיו (המת אצבעותיו פתוחות) ורומז "תראו! לא לקחתי כלום מהעולם הזה", כדברי השועל "כרם כרם רעב נכנסתי ורעב יצאתי ממך".

אך יש לתמוה על השועל שהוא החכם שבחיות, הרי יכל למצוא פתרון שגם אחרי צאתו מהכרם יהיו לו ענבים. אם היה מתאפק קצת ובמקום לאכול את הענבים היה זורק את הענבים מעבר לגדר, וכשהיה יוצא היה לוקח את הענבים לביתו ולא היה נשאר רעב.

אך לנו עדיין יש עצה לזרוק את הענבים מעבר לגדר. לזרוק דירה או מכונית לעולם הבא הדבר בלתי אפשרי, גם להעביר את הכבוד לשם לא מצאנו עדיין עצה, אך אנו יכולים לזרוק לשם מצוות ומעשים טובים.

כל מצווה שאדם עושה בעולם הזה הקרן מונחת לו שם, כל דקה של לימוד תורה צובר מאות מצוות (כל מילה של תורה מצווה) שממתינות לו לאחר המאה ועשרים.

ועל זה אומרים בהלויית המת "והלך לפניך צדקך", עוד לפני שהאדם מגיע לעולם האמת הצדקות שעשה ממתינות לו ובאות לקראתו לקבל פניו. אשר על כן על האדם להתבונן להכין לעצמו צידה לדרך ולשגרם בחיים חיותו לעולם הבא.

הקניינים האמיתיים

מסופר על המלבי"ם שהיה שר האוצר למלך ספרד, שעשה מלאכתו באמונה והמלך אהבו מאוד. ככל שהמלך אהב אתו, כך השרים האחרים החלו לשנוא את המלבי"ם והיו מעלילים עליו עלילות לפני המלך, אך המלך לא שת לבו לכך.

ויהיו הימים והשרים טיכסו עצה איך להפיל את שר האוצר. באו למלך בטענה ששר האוצר גונב מאוצרות המלך ומזה בונה לעצמו ארמונות ויש לו כרכרות. "אם על המלך טוב" אמרו השרים "יבקש משר האוצר להכין רשימת הנכסים שיש לו (הצהרת הון) ויראה המלך כמה גנב שר האוצר". מאחר והמלך היה בטוח בניקיון כפיו של שר האוצר שלו, הזמינו ובקשו להכין רשימת נכסיו.

לאחר מספר ימים בא שר האוצר עם רשימה של כל הונו והגישו למלך. המלך כשראה זאת כעס עליו "זה כל מה שיש לך? , היכן הארמון והכרכרות היכן הפרדסים והגנות שלך?". אמר שר האוצר "כבוד המלך, אתה ביקשת רשימת כל הדברים שיש לי , הארמונות והכרכרות אינם שלי אלא של המלך, המלך יכול לקחתם ממני בכל רגע, אלא שאני משתמש בהם זמנית". שאלו המלך "אם כן מה הרשימה הזאת שהיא שלך ממש?". ענה שר האוצר בענווה: "אלו דברים אמיתיים שלי, הם הצדקות והגמילות חסדים שעשיתי עם לומדי תורה ועניים, דברים אלו אי אפשר לקחתם ממני הואיל והם כבר נמצאים בעולם העליון, והם באמת שלי". שמח המלך לתשובה והתחזק באהבתו לשר האוצר הנאמן שלו.

רואים אנו שכל מה שמשיג האדם עלי אדמות, הם דברים מושאלים אצלו ויכולים לקחת ממנו בין רגע. כמו שאמרו חז"ל למה נקראים המעות "זוזים" על שם שהם זזים, היום אצל פלוני ומחר אצל אלמוני. הדברים שהם הקניינים האמיתיים של האדם הנם הצדקות ומעשים טובים שעשה האדם בעולם הזה, ולימוד התורה שקנה העולם הזה.

משל לכפרי וכלי הזהב

האדם הוא בכיר היצירה מעשי ידיו של הקב"ה, האדם קיבל כלים נפלאים ביותר כגון: מוח, עיניים, אוזניים וכו', עליו לדעת להעריך נכונה כלים אלו ולהשתמש בהם נכון.

מספרים משל על כפרי שהיה עובד אדמתו והיה שקוע כל חייו בלולים ברפתות ועבודת הקרקע. ויהי היום כשהיה חורש בשדהו לפתע נתקעה המחרשה בחפץ קשה בתוך האדמה, כשהמשיך לחפור נתגלה לעיניו מטמון אדיר של כלי כסף וזהב ויהלומים מרהיבי עין. הכפרי שלא הבין מה הם כלי זהב ויהלומים ראה כלים נוצצים וחשב לעצמו איך לנצלם. לאחר התייעצות עם אשתו החליטו: הקערה הנוצצת עם שיקועי היהלומים מתאימה לאבוס החמור, הכוסות המיוחדות מתאימות לתת בהם מים לפני התרנגולים, הפרוכת העשויה מתכלת וארגמן עם הציורים מזהב יהיו מרדעת לחמור וכו'.

לימים עברו דרך הכפר חילותיו של המלך וראו מתוך חצרו של הכפרי הבזק של ניצוצות. כשהתקרבו ראו למרבה הפתעתם כלים מפוארים המשמשים את הבהמות, לאחר בדיקה התברר להם שהכפרי אינו מבין בטיב הכלים שיש לו.

נכנסו לכפרי והציעו לו למכור למלך כלים אלו תמורת סכום צנוע, מיד הסכים הכפרי ומכר להם את כל הכלים.

לאחר כמה שבועות הזמין המלך את הכפרי לביקור בארמונו, שמח הכפרי, התלבש יפה והגיע לארמון. בחדר ההמתנה התבונן הכפרי ולפתע ראה את כליו שמכר למלך מצוחצחים ומונחים בדרך כבוד בפינות החדר. כאן על כן מיוחד מונחת הקערה ששימשה את החמור ובפינה אחרת בתוך ארון מזכוכית נראות הכוסות המיוחדות.

הבין הכפרי איזה כלים יקרים הפסיד והתחיל לבכות. כשהגיע המלך ושאלו למה הוא בוכה, הסביר הכפרי: כלים אלו היו אצלי ולא ידעתי להעריכם כראוי ועל זאת אני בוכה. ענה המלך: עכשיו כבר מאוחר.

הנמשל - אנחנו אותו הכפרי, קבלנו מהקב"ה אוצר כלים מפוארים וחשובים, כמו: מוח, עיניים, ידיים וכו'. אך אנו לא יודעים לנצלם כראוי. במוח אנו מהרהרים עבירות, בפה אנו מדברים לשון הרע ורכילות במקום ללמוד תורה, ברגליים אנו ממהרים לעבירה במקום לרוץ למצווה וכו'.

לאחר מאה ועשרים כשמגיע האדם לעולם העליון ורואה מה היה אפשר לזכות בכלים אלו מתחיל לבכות. בפה היה אפשר לרכוש גן עדן על ידי לימוד תורה, כל מילה בתורה היא מצווה. החפץ חיים עשה חשבון: אדם ממוצע יכול לומר כ – 300 מילים בדקה ואם כן שעת לימוד תורה מקבלים 18,000 מצוות. אבל אנחנו ניצלנו את הפה ל"אבוס" עבור החמור, הן מבחינת מילוי התאוות והן מבחינת דיבורים אסורים. אבל עכשיו בעולם האמת כבר מאוחר.

אך כאן בעולם הזה כל עוד "הנר דולק אפשר לתקן", כל זמן שאנו עדיין חיים, בעולם הזה, עדיין אפשר לנצל כלים יקרים אלו למטרות הנכונות. (ראה בספר חרדים אשר מביא כמה מצוות אפשר לקיים בכל אחד מהאברים).

דין וחשבון

המשנה במסכת אבות אומרת: **וּלְפָנַי מִי אֶתָּה עֲתִיד לֵתֶן דִּין וְחֶשְׁבוֹן.** ונשאלת השאלה: מה ההבדל בין דין לחשבון?

א. יש לומר "דין" הוא מה שהאדם נותן על העבירות שעבר "וחשבון" עושים עמו על הזמן שבזבז בעשיית העבירה, ותובעים ממנו למה לא עשה באותו זמן מצווה או לימוד תורה. נמצא הדין כפול, הן מצד העבירה שעבר והן מצד שלא עשה מצווה באותו הזמן ובאותם כוחות.

ב. ועוד יש לפרש על פי מה שמספרים: כשהאדם מגיע לעולם העליון מזמנים אותו לשמש כדיין ומגישים לפניו את התיק של הנאשם ומבקשים ממנו לתת פסק דין לנאשם.

אם האדם בחיים חיותו היה דן את כל העולם לכף זכות, אף בהיותו "דיין" בעולם האמת ידון את המקרה לכף זכות וימצא מקום לפטור אותו מעונש. אך אם האדם היה רגיל בעולם הזה לדון את כולם לכף חובה, גם בהיותו דיין בעולם האמת ידון את המקרה לכף חובה.

ואכן ניגש האדם לדון בתיק שקיבל, ועל כל עבירה שהנתבע עבר פוסק לו עונשים חמורים ביותר. לאחר שגומר האדם לתת את הפסק אומרים לו מהשמים: הנאשם זה אתה, וכל אשר פסקת לנאשם יעשה בך.

ולפי זה: **דין** - הפסק דין שהוא עצמו פסק על עצמו. **חשבון** - ביצוע פסק ההלכה למעשה, ולפי זה ברור למה מתחילה דין ואחר כך חשבון.

ג. ועוד יש לפרש: כל עבירה שעושה האדם, הוא מקלקל לעצמו ובנוסף גורם לירידה של כל העולם איתו. כמו שאמר רב גדול: אם אנו עושים כאן ביטול תורה, אנו גורמים ליהודי בצרפת להתבולל.

ולכן האדם נותן דין וחשבון: דין - על עצם העבירה. חשבון - על התוצאה שגרמה עבירתו על האחרים. (מפי הרה"ג הרב יעקב סופר).

היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם

מספרים כמשל על אדם שהיה קשה יום, היה עובד קשה אך הפרנסה לא היתה מצויה, יעצו לו חבריו שישנה מקומו וייסע לאמריקה, מקום "שכסף וזהב מתגוללים ברחובות" והקב"ה יעזור לו. ואכן אותו עני אסף את הפרוטות האחרונות שבכיסו, נפרד מאשתו וילדיו ושם פעמיו באוניות לאמריקה.

הגיע לאמריקה והתלהב מכל העושר והבניינים והרחובות, התחיל לעבוד ואסף פרוטה אחר פרוטה עד שהצליח לקנות חנות, הקב"ה האיר מזלו **"וילך האיש ויגדל עד כי גדל מאוד"**. לאחר כמה שנים החליט האיש לאסוף את כספו ולשוב לביתו, ואכן מכר את כל נכסיו. חשב מה לקנות להביא לארץ, חשב ונזכר שבארץ היה חסר מאוד בשר ושומן, מיד הלך וקנה בכל כספו כמה אוניות בשר ושומן. בדרכו לארגן את כל הסחורה ראה כמה אבנים יפות, החליט לקנותם לילדיו למשחק.

מסע הבשר והשומן עושה את דרכו לארץ, במשך חודשים באוניות בלי קירור ובמזג אויר חם, הכל הסריח והעלה תולעים. כשהגיעו האוניות לנמל מיד זרקו הכל ללב לים מחשש לגרימת מחלות מכל העיפוש הנורא. כששמע האיש שכל ממונו הלך לטמיון, מיד נתעלף.

אשתו שציפתה לבואו ניגשה מיד ומשמשה בכיסו למצוא את האבנים הטובות והנה להפתעתה מצאה שתי אבנים טובות. רצה מיד לצורף השכונתי כדי לקבל כסף תמורתם, אך הצורף העריך את האבן הקטנה בכמה מיליונים, ולכן הוא הפנה את האישה לסוחר הגדול במרכז העיר אולי יהיה לו כסף לקנות את האבן. הסוחר הגדול נתן לאישה מקדמה על חשבון, כמה מאות אלפי שקלים.

חזרה האישה לביתה שמחה והתחילה להלל את בעלה על האבנים הטובות שהביא ועל שווי כל אבן. כששמע הבעל כמה שווה כל אבן החל צועק ובוכה: "ברחובות היו זרוקות אבנים אלו בשפע ואני לא התייחסתי ולא לקחתי אלא שנים", צעק האיש מתוך כאב, **"אך עכשיו כבר מאוחר"**.

הנמשל: אנחנו הוא אותו העני שבא מעולם האמת לעולם הזה לאסוף אבנים טובות ומרגליות. אך אנחנו מתפעלים מהבלי העולם הזה, ומתחילים לעבוד ולאסוף כסף וכבוד (שומן ובשר). במהלך החיים

מקיימים לפעמים כמה מצוות מזדמנות, כאן קדיש שם קצת צדקה לעני, לעתים רחוקות מניחים תפילין ומברכים איזו ברכת נהנים .

לאחר המאה ועשרים כשמגיעים לעולם העליון, שואלים אותנו: איזו סחורה הבאתם לכאן? אנו עונים בהתפארות: בשר ושומן, דירה וחנות, מכונית פאר ותפקיד בכיר, אך הכל מסריח בעולם האמת, סחורה זו לא הולכת שם. כשמחפשים בכיסנו מוצאים מלאכי השרת כמה אבנים טובות. ביום פלוני הניח תפילין, וביום אלמוני השלים מניין בבית האבל. ואז אנחנו מתחילים לצעוק ולבכות: תנו לי עוד יום אחד בעולם התחתון שמפוזר בכל המצוות, ואביא לכאן אלפי מצוות. אך עכשיו כבר מאוחר.
(מפי הרה"ג הרב ראובן אלבז שליט"א).

אך ברוך ה' אנחנו עדיין נמצאים כאן בעולם הזה, עוד לא מאוחר ואפשר לאסוף את האבנים הטובות שמצויות כאן בשפע, **כל עוד הנר דולק** (הנשמה מחוברת עדיין לגוף) **אפשר עוד לתקן**.

מספרים על הגאון מווילנה: ביום פטירתו כשהרגיש שהוא עומד לעזוב את העולם הזה, תפש בידיו את הציציות שלו והחל מנשקן ובוכה. שאלו אותו תלמידיו: רבנו עמוד החזק הנר המערבי, למה אתה בוכה? אמר להם: לפי שאני עומד להפטר לבית עולמי. אמרו לו תלמידיו: מה מקום לבכי הרי ממתין לרב עולם האמת שלא חסר בו כלום. ידוע שהרב עסק בתורה כל ימיו בשקידה גדולה ולא הניח מקום בתורה שלא ידעה. צדיק כזה שמגיע לעולם האמת מתקבל על ידי פמליה של מלאכי השרת בכבוד גדול עד שמוליכים אותו למקומו הראוי. השכר הצפון שממתין לו הוא שכר כל כך עצום שאין שכלנו יכול להבינו. ואם כן שאלו תלמידיו למה רבנו בוכה ומצטער כל כך?

ענה הגר"א: כאן בעולם הזה אפשר לקנות טלית קטן בכמה "קופקות" (כמה מטבעות) ואפשר לקיים בזה בכל רגע כמה מצוות עשה מהתורה,

איך אוכל לקיים מצוות אלו העולם האמת ? .

הדבר מרגש ביותר, בכמה שקלים בודדים יכול האדם לקנות לעצמו טלית מהודרת עם ציציות מהודרות, ולקיים בלבשתם בכל זמן של מהלך ארבע אמות (כמה שניות) מצוות עשה מהתורה. במשך יום אחד יכול האדם לקיים אלפי מצוות בלי להתאמץ כלל. כמה מתאסף במשך שבוע, וחודש ושנה, חשבון גדול והכל בכמה פרוטות. (מפי הרה"ג הרב יעקב סופר שליט"א).

כן הדבר בכל המצוות, על כל מילה של לימוד תורה מקיים האדם מצוות עשה מהתורה, כל זמן הילוך ארבע אמות עם טלית שעליו מקיים אדם מצווה מהתורה. כל סוחר ממולח היה עוזב את עסקיו ומשקיע את כל הונו בתחום התורה שרווחיה כל כך גדולים.

וכן הפוך בעבירות, על כל מילה של לשון הרע ורכילות ונבלות הפה ישנה עבירה, ויכול האדם בשיחה של דקה לעשות 300 עבירות (כל מילה עבירה). אשר על כן על האדם להיות חכם ולאסוף את המרגליות ולא את הבשר והשומן שסופן להסריח.

העולם הזה מרכז בקרה לכל העולמות

אמרו רז"ל כל מעשה מצווה שעושה האדם בעולם הזה **"בונה בשמים עליותיו"**, וכל עבירה שעושה הורס עולמות בלי להרגיש.

כדי להבין זאת **מספרים** משל: לארצות הברית היה מרכז בקרה של שיגור טילים אטומיים במדבר נבדה. אחד העובדים שהיה אחראי על מרכז השליטה הביא את בנו הקטן לעבודה, אך הסביר לבן על רגישות המקום. "לחיצה על כפתור זה תגרום לשיגור טיל להודו ותוך שניות כל הודו נהרסת, כפתור השני מכוון לסין וכו', הזהר בני לבל תיגע בשום

כפתור". שמע הבן את אזהרות אביו ונענע בראשו לחיוב אך בתוכו חשב, איך יתכן הדבר?

ברגע שיצא אביו החוצה, ניצל הבן את ההזדמנות וניגש מיד ולחץ על כמה כפתורים, והנה לא קרה כלום הכל המשיך כרגיל וכולנו חיים. ברגע שנכנס האבא רץ הבן וסיפר לאביו: "אתה רואה אף על פי שלחצתי על הכפתורים לא קרה כלום" התפאר הבן.

נבהל מאוד האבא מהאסון שגרם בנו אך הבן לא הבין, הרי הכל מתנהל כרגיל. הבן לא מבין שהטיל הרס את הודו וסין גם יחד וגרם להרס מוחלט ולהריגת מיליוני בני אדם, אף על פי שבמדבר נבדה לא קרה כלום.

כך גם בעולם הזה, אנו נמצאים במרכז בקרה של כל העולמות העליונים, וכל חילול שבת שלנו הורס עולמות עליונים אף על פי שאנו לא רואים זאת ולא מרגישים.

בימינו עם התפתחות הטכנולוגיה הדבר ברור עוד יותר, ונביא כמה דוגמאות:

- א. אדם עומד מרחוק ועל ידי השלט יכול הוא לפתוח ולסגור דלתות של הרכב, כן הדבר בטלביזיה, מיזוג אויר ועוד.
- ב. אדם נמצא בסוף העולם עם מכשיר פלאפון, על ידי לחיצה על כמה מספרים יכול הוא לדבר עם אנשי ביתו.
- ג. "המוסד" מצליח להרוג את "המהנדס" מעזה על ידי שליחת אותות במכשיר הפלאפון ומפעיל פצצה באוזנו של רוצח היהודים ושולחו ישירות לגיהנום.

רואים אנו שעל ידי מעשים שלנו אנו מסוגלים לבצע פעולות לפעמים אף הרוג אסון ממרחקים, וזאת רק על ידי לחיצת כפתור אף שלא רואים

שקרה דבר. אם כן גם על ידי לחיצת כפתור בשבת אנו מסוגלים להרוס עולמות.

על הכפתורים והפעולות שנעשות מכפתורים אלו קבלנו מבורא עולם ספר הוראות, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ועלינו ללמוד היטב את ההוראות ולבצען בדקדוק רב כדי לא להרוס עולמות.

לא לשכוח את המטרה

אדם לפני בואו לעולם הזה היה יושב מתחת לכסא הכבוד ונהנה מזיו השכינה. מין הנאה רוחנית גבוהה שאנו לא מסוגלים לתאר לעצמנו. ממקום רוחני גבוה זה יוצא האדם ומגיע לעולם התחתון כדי לבצע משימות אליהן הוא נשלח, כדי להביא תורה ומצוות ומעשים טובים, אבל הוא עלול לשכוח את המטרה.

מספרים משל: לעבד של מלך גדול, שהיה משרתו האישי של המלך ולא היה חסר לו כל טוב. גר בארמונו של מלך, אוכל ממאכל המלך, נכנס ויוצא חופשי למלך. לכל הישיבות הגורליות והסודיות ביותר היה נכנס המשרת להגיש שתייה למלך ולשרים.

ויהי היום וייגש העבד למלך במשאלה: אני רוצה לעזוב את ארמון המלוכה, ללכת ללמוד: החל מלימוד האותיות א, ב ומשם לבית ספר תיכון ואחר כך אוניברסיטה, וכל זאת כדי לחזור לארמון המלך כאחד השרים.

שאל המלך בתמיהה: מה חסר לך עכשיו אצלי בארמון, יש לך כל טוב, ואפילו בישיבות עם השרים אתה יכול להיכנס ולשמוע כל המתוכנן. ענה העבד: אדוני המלך נכון שאני נכנס ויושב ושומע כצופה מהצד, אבל איני

יכול להביע דעתי ואיני יכול להציע הצעות כמו שאר השרים. מרגיש אני בוש כעבד שמשרת את כולם.

ענה המלך: שמע נא את הצעתי והישאר כאן, בחוץ העולם קשה מאוד, קשיי פרנסה ומגורים יטרידו אותך ולא יהיה לך פנאי ללמוד ולהתקדם, הלוואי שתוכל להשיג בחוץ צריף לגור עם פת חרבה. ואפילו אם תלמד ותגמור אוניברסיטה בהצטיינות עדיין אינך מובטח להיות שר בממשלתי, לא כל מי שגומר אוניברסיטה נעשה שר. על כן עצתי לך: הישאר בארמון כפי שאתה ולא תצא החוצה, כי ספק גדול אם תוכל לחזור אלי.

אך העבד בשלו, הוא רוצה לצאת ולהתנסות בכל קשיי החיים כדי שיוכל לחזור לארמון כשר ולא תהיה לו תחושה של עבד שמקבל פרנסתו ממלך כטובה.

נמשל: הנשמה לפני בואה לעולם הזה יושבת תחת כסא הכבוד ונהנית מזיו השכינה אבל יש לה בוש. בלשון הזוהר היא מקבלת **"נהמה דכיסופא"**, לחם בוש.

הנשמה רואה באותו עולם את הצדיקים יושבים בישיבה של מעלה ודנים עם הקב"ה בסוגיות שברומו של עולם. אומנם גם היא יושבת שם ורואה אבל אסור לה לדבר, היא מתביישת במצב זה.

באה הנשמה לקב"ה ושואלת: למה צדיקים אלו נושאים ונותנים ואילו אני צריכה לשבת בהיחבא תחת כסא הכבוד ואסור לי לדבר? עונה הקב"ה: הם ירדו לעולם התחתון והתנסו בניסיונות קשים ועמדו בהם וחזרו לכאן עם תורה מצוות ומעשים טובים. אומרת הנשמה: גם אני רוצה לרדת ולהתנסות ובלבד שאחזור כאחד מהצדיקים. עונה לה הקב"ה: תדעי לך שהעולם התחתון הינו עולם קשה, מלא ניסיונות, "נווה התלאות" כפי שמכנהו הרמב"ן. הלוואי שלא תחזרי משם רשעה, ספק גדול אם תחזרי לכאן כאחד הצדיקים.

עם כל זאת רוצה הנשמה לרדת לעולם הזה ולהתנסות ובלבד שתוכל לחזור לעולם האמת כאחד הצדיקים, ולא תצטרך לאכול **"נהמה דכיסופא"**. הקב"ה מסכים בתנאי שהנשמה לא תזכור מאומה כשתגיע לעולם הזה מה שהיתה בעולם האמת, ואכן התינוק שנולד בא המלאך וסטרו על פיו.

נמנו וגמרו חז"ל: טוב לו לאדם שלא בא לעולם הזה ועכשיו שכבר בא יתעסק במצוות ומעשים טובים שלא יקלקל יותר ממצבו לפני שבא לכאן.

לעמוד בניסיון

הנה הקב"ה רוצה לבחון האדם. כי תכלית הבריאה המה רק ניסיונות, וכל אדם שאין לו ניסיונות אינו בגדר אדם. כי בלתי ניסיונות לא היה נצרך להביא נשמה קדושה עליונה בגוף חומר עב, כי מלאכים יש לו לקב"ה די והותר לאלפי אלפים ורבבות, גדודים שאין להם מספר. רק תכלית הבריאה היה בשביל ניסיונות הזמן, שלא תהנה הנשמה **"מנהמא דכיסופא"**. ולפי ערך כמה ניסיונות שעומד בעולם הזה, כך ישלמו לו בעולם הבא שכר אדיר בלתי חקר. ואמרו חז"ל (במסכת אבות ה) **"לפום צערא אגרא"** (לפי הצער השכר).

אשר על כן עלינו לדעת את מטרת בואנו לעולם הזה. לא כדי לאכול ולשתות ולישון וחוזר חלילה, אלא כדי לחזור לעולם העליון כאחד הצדיקים. כדי שנוכל להיכנס לישיבה של מעלה וליהנות מזיו השכינה, ולא כאחד שמקבל **"נהמא דכיסופא"**.

כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא

אמרו חז"ל: "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא שנאמר ועמד

כולם צדיקים" (סנהדרין).

ונשאלת השאלה: אם ממילא לכל אחד יש לו חלק לעולם הבא, אם כן למה להתאמץ בתורה ומצוות, למה להיזהר מעבירות ?

כדי להבין זאת **מספרים משל:** בקום המדינה קיבלו העולים כל אחד חלקת אדמה עם הלוואה מכובדת ללא ריבית, כדי שיעבדו את הקרקע ויהפכו את השממה למקומות ישוב. היו שני חברים שקיבלו את הקרקעות וההלוואה.

החכם שבהם לקח את הכסף וניגש מיד וקנה כלי עבודה וטרקטור והחל לנקש את העשבים ולעבד את הקרקע. בחלק מהקרקע בנה לו מקום מגורים מטופח ויפה ובחלקו השני נטע פרדסים וגנות. לאחר כמה שנים של עבודה הצליח החקלאי לבנות לעצמו וילה נאה עם גינות ופרדסים, והפך את חלקתו לגן עדן עלי אדמות.

הטיפש אמר לעצמו: ראשית צריך ליהנות מהכסף, נסע לכרכים והחל לקנות ולבלות את זמנו בכל מיני תענוגי החיים, עד שגמר את כל כספו.

לאחר כמה שנים חזר לכפר, והנה להפתעתו רואה הוא אחוזות מרהיבות עין עם הוילות וגנות ופרדסים. חשב הטיפש בלבו כנראה אחת מהאחוזות שייכת לי, אוכל לגור וליהנות מהפירות. כשראה לבסוף את חלקת הקרקע שלו והנה מלאה קוצים ודרדרים, נחשים ועקרבים, החל צועק: למה עושים הפליה כזו? למה גם אני לא מקבל כמו כולם? אמרו לו: טיפש כל אחד קיבל חלקה דומה, אלא שאנו עבדנו ועיבדנו את החלקות שלנו, השקענו בהם ובנינו לעצמו דירות נאות ופרדסים, וזה מה שיש לנו. גם אתה קיבלת את החלקה אלא שהזנחת אותה וזה מה שנשאר לך.

הנמשל: כל ישראל מקבל חלק לעולם הבא, ועלינו בעולם הזה לעבד את

החלקה. כל מצווה שהאדם עושה בעולם הזה בונה לו חלק מהחלקה שלו העולם הבא. כאן תפילין ותפילה וכאן לימוד תורה והחלקה הולכת ונבנית, כמו שאומר הפסוק **"בונה בשמים עליותיו"**. והפוך, כל עבירה כאן בעולם הזה בונה את חלקו בגיהנום. וזה שאמרו חז"ל: זכה נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן, לא זכה נוטל חלקו וחלק חברו בגיהנום (הרה"ג ראובן אלבז שליט"א).

לחזור בימי הבחרות לפני שיגיעו

ימי הזקנה

כתוב בתהילים: "כי אלף שנים בעינך כיום אתמול כי יעבור" (תהילים ד-ז). ימי חייו של האדם בעולם הזה עוברים במהירות ולפתע מגיעים ימי הזקנה, והנה כל חיו חלפו עברו. האם ניצלנו את חיינו כמו שנדרשנו מאת בורא העולם? שלמה המלך כותב בקהלת פרק י"ב מספר נקודות שהאדם צריך לשים על לבו.

לפי פירוש ילקוט מעם לועז בתוספות.

וזכור את בוראך בימי בחורותיך

פסוק א: וזכר את בוראך בימי בחורותיך עד אשר לא יבאו ימי הרעה והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ:

"וזכור את בוראך בימי בחורותיך" - צריך שידע האדם בימי תוקפו